Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

LIB GKV

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection

TREBHASHIK VISHW K

Domain. Gurukul Kangri

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गुरुकुल कांगड़ी विश्वविद्यालय, हरिद्वार
पुस्तकालय

विषय संख्या R 2.3
पुस्तक संख्या त्रै 63 त्रै
आगत पंजिका संख्या (अजत - हौदा)

पुस्तक पर किसी प्रकार का निशान लगाना वर्जित है। कृपया १५ दिन से अधिक समय तक पुस्तक अपने पास न रखें। 6846 D

पुस्तकालय गुरुकुल कांगड़ी विश्वविद्यालय हरिद्वार

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Acc 5746 D
G.2.73

पुस्तकालय
गुरुकुल काँगड़ी विश्वविद्यालय

१९८४-१९८५

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Stock Verification-2024

Stock Verification-2024

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Gurukula-Library
D746
CHECKED 1973
Initial
Stock Verification-2024
2.3
34
Stock Verification-2024

त्रैभाषिक विश्वकोश: ।

(हिन्दी से संस्कृत व अंगरेज़ी की डिक्शनरी)

मुरादाबाद कठगर निवासि

कान्यकुब्ज वंशावतंस पंडित गणेशप्रसादशुक्ल तनयेन पंडित रामस्वरूप साहित्याचार्येण गवर्नमेण्ट हाईस्कूल अलीगढ़स्याध्यापकेन विरचितः ।

TRILINGUAL DICTIONARY.

(*From Hindi into Sanskrit and English*)

By

Pt. Ram Sarup Sahityacharya

Author of Sanskrit Sagar, Dash Kumar Charitra Bhasha, Assistant Teacher, Govt High School,

ALIGARH.

Title Page Printed by Narain Das Gupta at the Dwadash Shreni Press, Aligarh.

1st Edition, 1,000 copies. } 1915. { Price per copy Rs 2 As 8

All rights reserved.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पुस्तक सं०
आगत सं०
लिपि०... 74CD

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Preface.

There are many Sanskrit Dictionaries like shabdarth chandrika (शब्दार्थ चन्द्रिका), Padam Kosh (पद्म कोष), Gauri Nagri (गौरी नागरी), Shabdarth Bhanu (शब्दार्थ भानु), Mahar Chandra Amar (महर चन्द्र अमर), etc. The Nagri Pracharni Sabha of Kashi has also prepared a Hindi Sanskrit Dictionary of its own. There is also a large Benglali Hindi Dictionary of Calcutta. But there is no dictionary, like this in Hindi from which the general public may derive so much benefit. I have compiled this book, with the object of helping the Hindi knowing people in learning Sanskrit and English. The works, that have been consulted in the preparation of this book, are Aushadhi Nighantu (औषधि निघण्टु), Amar Kosh (अमर कोष), the English Royal and Chambers, and other old Dictionaries. My special thanks are due to th teachers of the Govt High School, Aligarh, who have rendered me a valuable help in correcting proofs.

For want of space, I have given only the verb without its conjugation in Sanskrit : e. g., bhàgnà = Dhàvanam (धावनम्), Palayanam (पलायनम्) = to run. In place of म् only Anuswar ordinary has been put down. As regards the new words, not in ordinary use now, I have consulted the learned Pandits of Kashi, I shall feel amply repaid, if this Trilingual Dictionary proves to be of some service to the public.

All suggestions, corrections and amendments will be gratefully accepted and duly considered at the time of the publication of the second edition by

RAM SWARUP SHUKLA SAHITYACHARYA

Govt High School,
ALIGARH.

Pages 1-200 printed by Shankar Datta Sharma at the Sharma Machine Press, Moradabad.

Pages 201-240 printed by Rajendra Behari Lal at the Bharat Bandhu Press, Aligarh.

Pages 241-248 printed by Braj Vallabh Misra at the Vallabh Press, Aligarh.

Title page and preface printed by Narain Das Gupta at the Dwadash Shreni Press, Aligarh.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ग्रन्थकर्तुर्वंशावलिः।

———:o:———

श्रीकान्यकुब्जाख्य विशालवंशे पूर्णप्रसादो विदुषां वरेण्यः।
शुक्लास्पदो वैदिककर्मनिष्ठः स्वाध्यायदक्षो वदतां धुरीणः॥

तस्यात्मजो लोकविशुद्धकीर्ति गङ्गाप्रसादः सुतरां दयालुः।
सूनुस्तदीयोऽभवदाप्तसेवी रामस्वरूपोऽखिल वंशदीपः॥

उद्धृत्य शब्दान्निखिलाङ्गकोशात्प्रपूर्य ग्रन्थैरपि शब्दसिन्धुम्।
सङ्गृह्य त्रैभाषिकविश्वकोशो विधीयते रत्नमिवाम्बुराशेः॥१॥

वर्णानुपूर्व्यमवलम्ब्य सम्यग्व्याख्यायते मया।
कृतं मान्तं क्वचिद् वर्णं सानुस्वारं समासतः॥२॥

संकेतितं क्वचिच्छून्यं शब्दपूर्तेश्चिकीर्षया।
नालेखि धातुरूपाणि ग्रन्थवृद्धे र्विभीषया॥३॥

विभक्त्याश्चिह्नमात्रेण लिङ्गादि बोधितं मया।
व्यवस्थायाङ्कितं सम्यग्धातुरूपं क्वचित्क्वचित्॥४॥

यंत्रालयादि दोषेण त्रुटिर्जाता क्वचिद् भवेत्।
अव्यवहृतशब्दानामाङ्गभाषादिके तथा॥५॥

देववाणीप्रचारार्थमुद्यमन्नधनेप्सया।
अप्रचलितशब्दानां प्रयोगाय कृतं मया॥६॥

धीमाञ्चोन्नते कर्मण्यन्तरायं प्रपद्यते।
विद्यावित्तादिरहितानां मादृशानान्तु का कथा॥७॥

प्राचुर्येणान्तरायाणां नव्यकार्यस्य हेतुना।
त्रुटयोऽस्मिन्भवेयुर्याः सूचनीया मनीषिभिः॥८॥

पं॰ रामस्वरूप शुक्ल साहित्याचार्यः

(कठगर-मुरादाबाद निवासी)
ऐसिस्टेन्ट टीचर गवर्नमेण्ट हाई स्कूल अलीगढ़।

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ॐ

त्रैभाषिक विश्व कोशः

विश्वेशं जगद्बन्द्यमनन्तमजमव्ययम् ।
स्रष्टारंसर्व लोकानांवन्देऽहंकामदांविभुम् ॥

[अ]

अऊत—अनपत्योमृतः, प्रेतः ।	...	A man who dies without issue.
अऋणी—अनृणी, ऋण वर्जितः ।	...	Free from debt or obligation.
अंक—चिह्नम्, लिङ्गम्, संख्या, गणना ।		A mark or spot, figure, number, price.
अंकना—तुलना, पणनम्, चिह्नम् ।	...	To value, to mark, to be priced,
अंकसी—निगड़ः, शृंखला ।	...	A hook, a tinter.
अंकुरा—अभिनवोद्भेदः, अंकुरः ।	...	A sprout,
अंकुस—अंकुशः, सृणिः ।	...	Iron hook, a goad.
अङ्ग—शरीरभागः, हस्तपादादिः ।	...	The body, a limb, a member.
अंगन—चत्वरम्, अजिरम्, प्राङ्गणम् ।	...	A courtyard.
अगन बोट—वाष्पीय नौका ।	..	A steamer, a steam-boat,
अङ्गनई—प्राङ्गणम्, अजिरम, चत्वरम् ।	...	A courtyard.
अङ्गरेज़ी—गौराङ्गभाषा, आंग्लभाषा ।	...	English Language.
अङ्गरखा—अङ्गरक्षकः, कंचुकः, चोलकः ।		A coat, a kind of jacket, a cloak,
अंगारा—अंगारकम् ।	...	A fire brand, ember.
अङ्गिया—अङ्गिका, कुचबन्धिका, चोलिका ।		Bodice, stays, corset.
अङ्गीकार—प्रतिज्ञा, स्वीकारः ।	...	An agreement, A promise, Acceptance of a proposal
अङ्गीठो—अङ्गारिका, अङ्गारधानी ।	...	A grate, a heater, stove, brasier.
अंगुल—अस्त्रम, अन्गुलम्, आयामः ।	...	A fingers' breadth.
अंगुलो—करदलम्, अंगुलिः ।	...	A finger.
अंगुश्त—अंगुष्ठः ।	...	A thumb, toe, a measure of nine inches.
अंगुश्तनुमा—अंगुलिसंकेतितः, ।	...	One who is pointed at.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अंगुराना—करदलस्पर्शः ।	To finger.
अगुश्ताना—अंगुलीयकम् । ...	A thimble, a ring.
अंगूर—द्राक्षा, मृद्वीका, गोस्तनी, स्वाद्वी ।	Grape, granulations in a healing sore
अंगूठा—अंगुष्ठम् ।	The thumb, big-toe.
अंगूठी—अंगुलीयकम । ...	A finger-ring.
अंगेज—उत्तेजनम्, प्रकोपनम् । ...	To excite, to provoke
अंगोछा—अंगप्रोक्षणम् । ...	A bathing towel, handker-chief.
अञ्चल—अञ्जलिः, चण्डातककोणः । ...	Woman's bosom, a scarf.
अञ्जली:—हस्तपुटम्, बद्धकरौ । ...	The cavity formed by pulling the two hands to gather
अञ्जन—कज्जलम, अञ्जनम् , धूमयानम् ...	Collyrium, engine.
अञ्जाम—कर्त्तव्यपालनम्,कार्यानुष्ठानम् ।	End, termination, issue.
अंटा—कपर्दिका बराटिका । ...	A ball, a marble.
अंटाघर—क्रीड़ाभवनम् । ...	A billiard-room.
अंटाचित्त—पराजितः, निपातः । ...	To trip up, to fall down.
अंडा—अंडः, पेशी, कोशः । ...	An egg, to lay an egg to incubate.
अन्तःकरण—चित्तम, अन्तरात्मा, मनः ।...	Conscience, mind.
अन्तर—भिन्नता, भेदः । ...	Difference, distance, space on one side, corner, side.
अन्तरा—मध्यः, अवसरः, दूरम् ...	Verse, central, near.
अन्तर्वेद—ब्रह्मावर्तः ।	Name of the country between the Ganges and jamuna rivers.
अन्तर्ध्यान—अलक्षितः, अन्तर्हितः अतिक्रान्तः ।	Out of sight, to disappear.
अन्तर्जामी—सर्वज्ञः, विभुः, अन्तर्गतः ।...	Omniscient,pervading the inward parts.
अन्त—अवसानः,समाप्तिः । ...	End,completion, after.
अन्तकाल—मृत्युः, पञ्चत्वम् ।	Dying, hour of death.
अन्तड़ी—अन्त्रम्, नाभिनालम उल्बणम् ।	Bowels, intestine.
अंदर—आभ्यन्तरम्, मध्ये, गर्भे ।	Within, in inside.
अन्दरसा—शालि चूर्णापूपविशेषः । ...	Sweet-meat.
अन्दरून—आभ्यन्तरिकः, आन्तरिकः । ...	Within, interior.
अन्दरूनी—आन्तरिकम् । ..	Internal, intrinsic.
अन्दाज़—अनुमानम् , प्रमाणम् । ...	Measure, weighing, valuation.
अन्देशा—शङ्का, संशयः, सन्देहः । ...	Full of anxiety, to reflect. Hesitation, doubt, fear.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अन्देशाकरनेवाला—सन्दिग्धः, शङ्कितः।...	Thoughtfull, anxious,
अंधा—अंधः, लोचनहीनः। ...	Blind, dark.
अन्धा धुन्ध—अविमृश्य, सहसा। ...	Indiscriminate.
अन्धकूप—अन्धकूपः। ...	Dry well, dark-well.
अन्धापन—अन्धता,उन्मत्तता,अविमर्शता...	Blindness, recklessness.
अंधेर—अज्ञानता, अन्यायपरता। ...	Injustice, violence,
अंधेरा—तमः, अन्धकारः। ...	Dark, darkness,
अन्धेला धुन्धलापन—धूसरः,अस्वच्छता।	Dim, unclean.
अम्ब—आम्रः, चूतः, रसालः, सहकारः।...	A mango.
अम्बर—वासः, पटः, वस्त्रम् द्यौः, सद्म, खम्, आकाशः। ...	A cloth, the sky,
अम्बार—समुच्चयः, समूहः। ...	Heaps, stock,
अम्बिया—आम्रिका। ...	A small unripe mango,
अम्ब—नीरम्, पानीयम्, जलम्। ...	Water.
अम्मा—अम्बा, जननी, माता। ...	A mother.
अंश (अंस) भागः, अंशः, भागधेयः।...	A part, portion.
अंस—स्कन्धः, अंसलः। ...	Shoulder.
अन्सी—आयभाक्, भागी। ...	A partner,
अंशु—दीधतिः. रश्मिः। ...	A ray.
अंशुमाली—रविः सूर्यः, चन्द्रः, सोमः।...	The sun or moon.
अकड़—धृष्टता, उद्दण्डता अविनयता।...	Audacity, display, haughtiness.
अकड़बाज—अविनीतः, धृष्टः, जल्पकः, दर्पी।	A dandy, a fop, a braggart a strutter.
अकड़बाजी—अविनीतता, दुर्विनीतता,... धृष्टता।	Swaggering, strutting.
अकर्म—दुष्कर्म, पापम्। ...	Sin, vice.
अकर्मक—अकर्मक धातुः। ...	Intransitive (a verb.)
अकर्मी—दुराचारी, पापी,। ...	Wrong doer, offender,
अकल—धीः, मनीषा, धिषणा। ...	Wisdom, reason,
अकलङ्की—निर्दोषः,निरपराधः,निष्कल्मषः।	Stainless, pure, undefiled.
अकली—मनीषितम्। ...	Reasonable, intellectual.
अकस्मात्—सहसा, सम्भ्रमात्। ...	Unexpectedly, suddenly, without notice
अकास—द्यौः,खम्,आकाशः,पितुःपदम्।...	The sky, the heavens.
अकास वानी—गगनगिरा, आकाशवाणी।	A voice from heaven.
अकाज—अपकारः, अश्रेयः, अकल्याणम्...	Useless,

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अकाल—दुर्भिक्षम्। ...	Famine, scarcity, pinch.
अकारथ—निष्फलम्, व्यर्थम् फल्गु। ...	Profitless, invain, gainless.
अकारण—हेतुमन्तरा, अकारणात् ...	Causeless.
अकालवृष्टि—कुसमयवृष्टिः ...	Illtimed rain.
अकुलाना—व्याकुलता, विह्वलता, विभीषिका। ...	To be roused, to feel restless.
अकुलाना—सङ्कोचनम्. अरोचनम्। ...	To be agitated, confused fretful.
अकूपार—सागरः, अब्धिः, जलधिः। ...	Sea, ocean.
अकेला—एकाकी; असहायः। ...	A-lone, single, solitary.
अक्सर—प्रतिबिम्बः, छायाचित्रम्। ...	Reflectien, invertion, a shadow image.
अक्सर—प्रायः, बहुधा। ...	Generally, for the most part usually often.
अक्सीर—पथ्यम, उपयुक्तः, रसायनम् ...	Chemsitry, elixer,
अक्षर—वर्णम्, लिपिः। ...	A letter (of the alphabet.)
अक्लदौड़ना—चिन्तनम्, परिशीलनम्। ...	To think, to consider, to speculate.
अक्लन—वैज्ञानिकम्। ...	Reasonably,
अक्षत—तंडुलः, अक्षतम्। ...	Rice.
अखबार—वृत्तपत्रम्। ...	News, newspaper.
अखरौट—अक्षोटः, कन्दरालः। ...	Walnut.
अखंड—अबाध्यः, अकाट्यः। ..	The indivisable, entire, the whole;
अखाड़ा—मल्लक्षेत्रम्, स्थलम्, परिष्कृत भूमिः। ...	A place for wrestling, circus-court. arena
अखाद्य—अभक्ष्यम्, अखाद्यम्। ...	Unlawful food, prohibited food.
अखेट—मृगया, आखेटः। ...	The chase, hunting, pursuing.
अखेटक—मृगयालुः, आखेटकः। ...	A hunter, a hound.
अख्यातिः—दुष्कीर्तिः, अपयशः। ...	Infamy, disgrace.
अग—महीध्रः, कुध्रः, नगः तरुः। ..	Mountain, tree,
अगर—यदि, चेत्, अगरः। ...	If, wood of a-loes.
अगर वगर करना—उन्मादेनानुष्ठानम ...	Nonsense, ery, trash,
अगरचे—यद्यपि, ...	Although, though,
अगल—पर्श्वम्, उपान्तम्, प्रथमम्, ...	Before.
अगल बगल—उभयपार्श्वे, कोटियुग्मम्	On both side, on right and left.
अगम्य—अगधः, दुस्तरः, दुर्गमः। ...	Impassable, fathomless, bottomless.
अगति—दुर्दशा, अपकृतिः। ...	Dishonor, distress, sad plight
अगवानी—उद्गमनम्, प्रापणम् आनयनम्	To receive, to welcome.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अगहन—आग्रहायणम्, मार्गशीर्षः। ...	The ninth hindu month.
अगला—पूर्वः प्रथमः, ज्येष्ठः। ...	Prior, first, former.
अगनति—असंख्येयः, अगण्यः। ..	Innumerable.
अगवाही –उद्गमनम्, अग्निदाहः। ...	Conflagration.
अगवाई—मुखरता, पथ दर्शकता। ...	Guidance leader-ship.
अगवारी—अभिमुखम्, सम्मुखम्। ...	The face.
अगवारा—अग्र भागः, मुखम् ...	The front.
अगाध—अगम्यः, दुस्तरः, अगाधः। ...	Too deep, soundless, fathomless.
अगाड़ी—अभिमुखपादरज्जुः,पादवंधनम्	The advance, the front, ropes,
अगाड़ो पिछाड़ी—पाद बन्धनम् निगड... रज्जुः पादशंखला, अलानम्।	To front, the rear.
अगार—ग्रहम्, आवासः। ...	A house.
अगिन—वह्निः, अनलः, अग्निः, हुतभुक्। पक्षी विशेषश्च।	Fire, bird of lark. species
अगुआ आना--मुखरीभावः, प्रत्युद्व्रजनम्	To go to meet a person..
अगुआ—नेता, अग्रयायी, पथदर्शकः। ...	A guide, a leader.
अगूढ़—सुगमः, उद्घटितः। ...	Easy, open.
अगोचर—अतीन्द्रियः, अदृश्यः। ...	Imperceptible, unseen, invisible.
अग्निबोट—वाष्पीयतरणिः, उडुपप्लवः...	A steamer.
अग्यारी—धूपम्, अग्निहोत्रम्। ...	Kindling the fire. Incense.
अज्ञानी—मूढ़ः, मूर्खः, अबोधः, ...	Ignorant.
अग्रिम—पूर्वम्, प्रथमम्। ...	First in rank, in advance.
अघ—पापम्, दुष्कृतम्, कलुषम्। ...	Sin, guilt, wickedness.
अघटित—अचेष्टितः, अयोग्यः। ...	Unworthy, worthless, unfit.
अघाना—तृप्तिः, आप्यायनम्। ...	To be satisfied.
अघोरपंथ—सम्प्रदाय बिशेषः। ...	A particular religion.
अचकन—अङ्गरक्षा, वस्त्रम्। ...	Long coat having buttons in front.
अचरज—अद्भुतम्। ...	Wonderful, amazing.
अचम्भा—आश्चर्यम्, बिस्मयः अद्भुतम् ..	Wonder, astonishment.
अचल—निश्चलः, पर्वतः, महीध्रः, कुध्रः ...	Immovable, a mountain, motionless. fixed.
अचलः—क्षमा, धरित्री,धूः, भूमिः। ...	The earth.
अचपल—स्थिरः, अचञ्चलः। ...	Stationary.
अचानक—सहसा, सम्भ्रमेण, अकस्मात्...	Suddenly, unexpectedly.
अचार...अवलेहः, आसुतमिश्रणम्। ...	Pickles, preserve.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अचिक्कन—अचिक्कणम्, अमसृणम्। ...	Rough, unpolished.
अचिन्त—निश्चिन्तः, कृतकार्यः। ...	Thoughtless, inattentive.
अचीता—अनीप्सितम्; अनवलोकितम्।	Unwished, unlooked-for,
अचूक—निर्भ्रमः, निश्चयम, शुद्धम्, त्रुटिरहितम्।	Unerring, sure, certain.
अचेत—मूर्छितः, निश्चेतनः। ...	Out of mind, senseless.
अचेतन—अबोधः, जडः। ...	Deficient in sense.
अचैन—पीडितः, सुखहीनः, क्लिष्टः। ...	Restless, disturbed.
अच्छत—तण्डुलम, अक्षतम्। ...	Rice used in religious ceremony.
अच्छर—वर्णविन्यासम्, लिपिः। ...	A letter (of the alphabet)
अच्छा—वरम्, बाढ़म्, आरोग्यः। ...	Good, excellent, healthy.
अच्छा होना—नीरोगः, नीरुजः, नीरुजनम्	To recover.
अच्छा करना—आरोग्य करणम्। ...	To cure.
अच्छा लगना—अभिरुचनम्, स्वदनम्।...	To be pleased.
अच्छे से अच्छा—श्रेष्ठतमः, प्रशस्यतरः।...	Best of all.
अच्छीतरह—अनामयम्, कुशलम्, सम्यक्।	Well, rightly, properly.
अच्छताना पछताना—पश्चात्तपनम्, मोचनम्। ...	To repent, to be sorry.
अछूत—अशुचिः, अस्पृश्यः। ...	Untouched, intangible, impure.
अज—अजापुत्रः, अजः; अद्य। ...	He-goat, now, to day.
अजब—अपूर्वम्, विचित्रम् अद्भुतम ...	Rare, wonderful, strange.
अजस—अपयशः, दुष्कीर्तिः, अपवादः।...	Infamous, disreputable.
अजगर—शयुः बालसः; अजगरः। ...	The boa, constrictor.
अजहुं—अद्यापि, इदानीमपि। ...	Yet, hither to, this very day.
अजनबी—अपरिचितः, अज्ञातः,। ...	A foreigner, strange, unknown, new,
अजन्मा—अजः, अजन्मा। ...	Unborn,
अजय—अजेयः, दुर्जयः। ...	Not subdued, unconquered,
अजर—अजरः, अस्थविरः। ...	Ever, young, strong.
अजमायन—अजमोदः, ...	The seed of a plant of the dill kind,
अजा—छागी, अजा। ...	She-goat.
अजाइब—अपूर्वदृश्यम्, अद्भुतम्। ...	Wonders; curiosities.
अजान—अबोधः, बालिशः, अज्ञानी। ...	Ignorant, simple, foolish, careless,
अजा[illegible]—दुःखम्, पीड़ा, वेदना। ...	Torment, anguish, punishment.
अजित—दुर्जयः, अजेयः। ...	Invincible, unconquerable,

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अजिर—प्राङ्गणम्, ...	A yard, court yard.
अजी—जीवेति; ...	Well, sir.
अजीबगरीब—नवीनम्, नूतनम्, कुतूहलम्	Wonderful, strange.
अजीज़—प्रियः, सम्बन्धी, इष्टः। ...	Dear, beloved, relation.
अजीरन-अजीर्णम्, मन्दाग्निः, अपाचकता...	Indigestion.
अजीव—जीव रहितः, अद्भुतः, ...	Lifeless, dead, peculier.
अजुगत—गौणम्, साधारणम्। ...	Extraordinary, surprising.
अज़ूठा— अनुच्छिष्टम्। ...	Untouched, untasted.
अजों—अद्यापि, इदानीमपि। ...	Even now, up to the present.
अजोड़—अयुक्तम्, अयोग्यम्। ...	Ill-matched, peerless.
अजोग—अयुक्तम्, अनुचितम्। ...	Improper.
अटक—स्थापनम्, आधारः, निवेशः- आधारः। ...	Prevention, stop, obstruction name of a river
अटकना—अवलम्बनम्, निश्चलम्। ...	To be stopped, to be prevented. to stick.
अटल—अचलः, स्थिरः, निश्चलः। ...	Immovable, stead-fast, unavoidable.
अटकाना—रोधनम्, प्रवलम्बनम्, आधारम्	Hinder, detain.
अटकल—अनुमानम्, अनुमतिः। ...	Guess, discernment, opinion.
अटकाल—प्रतिबन्धः, रोधनम्। ...	Stoppage, detention.
अटकेली—अवहेला, हास्यम्, प्रहेला। ...	Playfulness, hindrance,
अटपट—परिवर्त्तनम्। ...	Up side down.
अटपटांगी—व्याकुलनम्। ...	Confused.
अटपटाना—उन्मादेनभाषणम्। ...	To talk nonsense.
अटवि—विपिनम, वनम्, अरण्यम्। ..	Wilderness, forest.
अटारी—अट्टः, अट्टालिका, द्विप्रासादम्, त्रिप्रासादम्। ...	Upper-room, balcony.
अटाना—मिश्रणम्, पूरणम्। ...	To fill, to join; to besmear.
अटूट—निर्बन्धम्, अजस्रम्। ...	Indestructible, incessant; unavoidable.
अटेरन—वेष्टनी, वेष्टनचक्रम्। ...	A reel.
अटेरना—तन्तु वेष्टनम्। ...	To make up thread in to hanks, to reel.
अटोक—अनीक्षणम्, अनिरोधनम। ...	Unchecked.
अट्टहास—अट्टहासः, उच्चैर्हासः। ...	A horse laugh, a loud laughter.
अट्टी—सूत्र पुञ्जम्, वेष्टनम्। ...	A bundle of thread, a cant-word for a turban
अठवारा—सप्ताहः, सप्तदिनानि। ...	Seven days, a week.
अट्ठाईस—अष्टाविंशतिः। ...	Twenty-eight

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अट्ठानवे—अष्टानवतिः। ...	Ninty eight
अठारह—अष्टादश। ...	Eighteen
अट्ठावन—अष्टापञ्चाशत्। ...	Fifty eight.
अट्ठासी—अष्टाशीतिः। ...	Eighty eight.
अड़—धृष्टता, हठः। ...	Contention, wilfulness, obstinacy.
अडंग—गञ्जम्, पुञ्जः, राशिः। ..	A manu-facturing town a ware house, a factory.
अड़चन—काठिन्यम्, अन्तरायः। ...	Difficulty.
अड़तिया—पण्यविक्रेता, आपणिकः। ...	A broker, commission agent.
अड़ना—सम्मुख स्थितिः, धृष्टता। ...	To stop.
अड़ैंच—द्वेषः, रिपुता, ईर्षा। ...	Hostility, enmity
अढ़ाई—अर्ध द्वयम्। ...	Two and a half;
अणु—सूक्ष्मः, परमलघुः। ...	Very small,
अण्टना—धूलि धूसरणम्। ...	To be filled up.
अण्डज—अण्डजः, ...	Egg born.
अण्डी—एरण्डः। ...	The fruit of the castor oil plant.
अतः—अस्माद्धतोः। ...	Therefore, hence.
अतथा—कृशः, दुर्बलः, शक्तिहीनः। ...	Weak, powerless.
अतर—गन्धः, सुगन्धि द्रव्यम्, रसः। ...	Perfume, scent, fragrance.
अत्तार—गन्धी, रसविक्रेता। ...	A perfumer, druggist.
अतर्पित—अनाप्यायितः, अतर्पितः, अतुष्टः।	Unsatisfied.
अतबार—श्रद्धानम्, विश्वासः। ...	Believe, trust.
अतिकाल—विलम्बः, चिरम्। ...	A long time.
अतिथि—अभ्यागतः, प्राघूर्णिकः। ...	A guest, Stranger.
अतिथिक्रिया—आतिथ्यम्। ...	Hospitality.
अतिसार—विरेचनम्, अतिसारः। ...	Dysentery, Diarrhoea.
अदण्ड—शासन हीनः, अदण्डितः। ...	Unpunished.
अदत्त—अनर्पितम्, ...	Not given.
अदत्ता—अनुद्वाहिता, कुमारी। ...	An unmarried female.
अदना—अधमः ...	Inferior.
अदब—विनयः, विनतिः, सभ्यता। ...	Manners, respect.
अदष्टि—अतिक्रान्त दृष्टिः, ...	Out of sight
अदला बदला—परिवर्तनम्, ...	Exchange, inter-change.
अदवायन—तल्पाधोभागबंधनरज्जुः। ...	Strings for bedstead.
अदहन—कदुष्णम्, कवोष्णम्, उष्णकरणार्थम्	Water set to boil for cooking food

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अदा--साधनम्, पूरणम् , उद्धरणम् । ...	To pay, to discharge, to fulfil.
अदाहोना--साधनम्, पूरणम् , उद्धरति ...	To be paid off, to be discharged.
अदाई--उद्धरणम्, दानम्, ऋणापनयनम् ।	Liquidation, disbursement.
अदिन--आपत्कालः, कृच्छ्रता । ...	Unlucky day, ill-omened day,
अद्धा--अर्धपात्रम्, आश्चर्यम् । ...	Half measure, a pint.
अद्भुत—विचित्रम्, आश्चर्यम् । ...	Wonderful, admirable.
अद्य--अधना, इदानीम्, अद्य । ...	Today, this day, now.
अद्यापि--अधुनापि । ...	To this day, even yet, still.
अद्रख--अर्द्रकः, शृङ्गवेरम् । ...	Ginger.
अद्रि--महीध्रः, नगः । ...	A mountain, hill.
अद्रोह--अद्वेषः । ...	Amiability, mildness.
अद्वन्द--निर्द्वन्द्वम्, ...	Quiet, tranquil
अद्वितीय- अनुपमः ...	Unequalled; without a seeond.
अद्वेसी--अनीर्षी, अद्वेषः । ...	Inoffensive; harmless.
अध--अधस्तात् । ...	Down; downwards.
अधन्ना--युग्मताम्रखण्डम्, ...	Half an anna.
अधकचरा--अर्धपक्कम् । ...	Half ripe; half-done.
अधकहा—अर्धोक्तम् । ...	Said by halves; balf uttered.
अधनी--निर्धनः, दरिद्रः । ...	Poor; destitute; indigent.
अधघना- अर्धसृष्टम् , अर्धरचितम् । ...	Half made; half prepared; half ready.
अधवर—अर्धपथम् , अर्धमार्गम् । ...	Half way, in the middle.
अधम – नीचः, हीनः, पामरः, अधमः । ...	Inferior, low, mean, unworthy.
अधमरा—मृतप्रायः, सन्निहित मरणः । ...	Half dead, almost dead.
अधमर्ण—ऋणदाता, अधमर्णः । ...	Debtor.
अधर—अधरौष्ठः । ...	The lower lip, empty space.
अधर्म—पापम् , अधर्मः, दुष्कर्म । ...	Sin, injustice, crime.
अधर्मता—पापता, दुष्कर्मता । ...	Injustice, unrighteousness.
अधसेरा – अर्ध सेटकम् । ...	A weight of half a seer.
अधखिला – अर्ध विकसितम् । ...	Half blown,
अधखुला—अर्धोद्घटितः, विकसितः । ...	Half open.
अधार—आधारः, आश्रयः । ...	Food, aliment, support, nourishment.
अधिक – विशेषः, अत्यन्तम् । ...	Over, above, extra, great.
अधिकता – विशेषता, अतिरेकता । ...	Most, addition, excess.
अधिकाई – उन्नतिः, उत्कृष्टता, वृद्धिः । ...	Increase, excess, oppression.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अधिकाधिक—उत्तरोत्तरम्। ...	More and more.
अधिकार—स्वत्वम्, प्रभुता, शक्तिः। ...	Power, authority, right, possession, government.
अधिकार करना—शासनम्। ...	To govern, to command, to control.
अधिकारी—शासकः, आज्ञापालकः। ...	Proprietor, master, ruler, owner,
अधिकृत—प्रबन्धकः, निरीक्षकः। ...	Superintendent in general,
अधिमास—मलमासः। ...	An intercalary month.
अधिभू—प्रभुः, स्वामी। ...	A lord, a ruler, a master.
अधिप—अध्यक्षः, अधिष्ठाता, नायकः। ...	A owner, a master, a lord.
अधियाना—अर्धमर्धम्, अर्धविभजनम् ...	To divide equaly, to bisect.
अधिराज—सम्राट्, राजराजः ..	A supreme king, superior prince,
अधिष्ठाता—नायकः, अध्यक्षः, शासकः ...	Governor, a ruler, protector.
अधिष्ठान—उपवेशनम्, निषीदति ...	Site, situation, fixed rule.
अधीत—पठितम्, (पठति) ...	Read, studied,
अधीन—आयत्तः, वशवर्त्ती, आश्रितः। ...	Dependent, meek. obedient.
अधीनी—पराधीनता, परतंत्रता ...	Meekness, submission.
अधीर—आकुलः, ध्वस्तधैर्यः,व्यग्रचेतः ...	Confused, perplexed, impatient.
अधीरज—अधैर्यम्, व्याकुलता, ...	Confusedness, fickleness, restlessness.
अधुना—इदानीम्,साम्प्रतम् एतर्हिसम्प्रति	Just now, recently.
अधूरा—अपूर्णम्; अर्धम्, खण्डः। ...	Unfinished, half done,
अधेड़—अर्धवयस्कः (का) प्रौढ़ा। ..	Middle-aged, just past prime of life.
अधेला—अर्धताम्रखण्डम्, अर्धपणम् ...	Half a pice, a small copper coin.
अधो,(नरककुण्ड)—नरकम्, निरयः-	Hell, a well or pit in tartarus,
अधोतर—अधस्तरपटः, उपवस्त्रम्। ..	Thin kind of cloth.
अधोधम्—अधमाधमः, अधमतरः ...	Very low, very mean, basest.
अधोमुख—नम्राननः, नतः, प्रणतः ...	With the head down-words.
अधोबन्धन—नीवी, अधोंशुकबन्धनम् ...	Belt, girdle, a band round the waist.
अध्ययन—पठनम्, अभ्यसनम्, अधीते ...	Study, read, one of the 6 duties of dwija
अध्यक्ष—अधिपतिः, अधिष्ठाता, ...	A master, lord, a chief, a governor.
अध्यात्म—अधिकम्, ईश्वरविचारम्ः ...	Spiritual; inherent in ones nature.
अध्यापक—शिक्षकः, पाठकः,अध्यापयति,	A teacher, professor, master, instructor.
अध्यापन—शिक्षणम्, पाठनम् (पाठयति)	Instruction, teaching.
अध्याय—काण्डः,समुल्लासः,प्रकरणम् ...	A chapter, a lesson, a section of a book.
अध्यारोहण—अरोहणम्, ऊर्ध्वगमनम् ...	Mounting upon, climbing.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अध्यासीन—उपविष्टः, निषण्णः। ...	Seated, put, placed.
अध्युसित—उषितम्, कृता वासः।	Inhabited, settled.
अध्येता—छात्रः शिष्यः, अन्तेवासी। ...	A student, a scholar.
अध्येषण—प्रश्नः, प्रच्छा, गवेषणा ...	A king, solicitation.
अध्व—मार्गः, पन्था, अध्वानः। ...	A road, a path, a passage.
अध्वर—यागः, यज्ञः, क्रतुः, अध्वर्युः। ...	A sacrifice.
अनखाना—रोषणम्,क्रोधनम्, क्रुध्यति।...	To be angry, to be fretful.
अनगढ़—असज्जितम्, अयुक्तम्। ...	Unformed, uneducated, unfinished.
अनगढ़वात—उन्मदालापः, (आलपति) ...	Inconsistent, uncouth.
अनगिनती—असंख्येयम्, अगण्यम्। ...	Innumerable, numberless, countless.
अनघ—निष्पापः, अनघः। ...	Sinless, innocent, harmless
अनङ्ग—कामः पंचशरः, कुसुमधनवा। ...	Unembodied, a god of love, cupid.
अनचाहत—अनभिलषितम्, अभिलषति।	Not desired, not wanted.
अनछीला—अतष्टम्, (तक्षति)। ...	Not peeled, unpared, rude, awkward.
अनछेड़—अनन्तरायितम् (अन्तरायते)...	Undisturbed, unvexed.
अनजना—अनुत्पादितः, (उत्पद्यते)।...	Unborn.
अन्नजल—नीर समीरम्, सस्यजलम्। ...	Food and drink, climate.
अनजान—अपरिचितः, अज्ञातः। ...	Not knowing, ignorant; new commer. a stranger.
अनपढा—अनधीतः, अशिक्षितः शिक्षते।	Illiterate.
अनड्वान—वलीवर्दः, वृषभः,उक्षः। ...	An ox; a buli.
अनदेखा—अदृष्टम्, अनवलोकितम्। ...	Unseen; concealed
अनधोया—अक्षाप्रिलतम्, अमार्जितम्। ...	Unwashed; uncleaned.
अनन्त—असीमः, निरवधिः,अनवसानः।...	Bonndless; endless; infinite.
अनन्तर—पश्चात्, ऊर्ध्वम्, सन्निधिः। ..	Next; after; near.
अनन्य—तुल्यम्, अनुपमम्,।	Same; identical.
अनपत्य—निस्सन्तानः निर्वंशः। ...	Without issue; childless.
अनपराध—निरागसः,निरपराधः। ...	Innocent; sinless.
अनपेक्ष—अनाश्रयः, भिन्नम्। ...	Disregarding.
अनपेक्षा—भेदः, अन्योऽन्यम्। ...	Indifference; disregard.
अनायास—सुगमम्, अश्रमम्। ...	Without labour.
अनरस—नीरसः, अस्वादु। ...	Tasteless; insipid; dry.
अनरीति—दुर्व्यवहारः, अत्याचारः। ...	Unmannerliness; illbehaviour; against custom.
अननाव—विग्रहः, विद्रोहः, असन्धिः ...	Discord; misunderstanding.
अनव्याहा—अनुद्वाहितः, अपाणिग्रहीतः।...	Bachelor; unmarried.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अनबूझ—अज्ञातः, अबोधः। ...	Without understanding; inexperienced.
अनबोल—मौनः, तूष्णींस्थितः। ...	Silent; speechless; dumb; mute.
अनमना—उन्मनः, उद्विग्नः। ...	Sad; troubled in mind.
अनमेल—अननुरागः,द्वेषः। ...	Discordant; incongruous.
अनमोल—अनर्घः, अमूल्यम्, बहुमूल्यम् ...	Beyond price; priceless; invaluable.
अनर्गल—निरङ्कुशः, स्वतन्त्रः। ...	Free; unrestrained.
अनर्थक—व्यर्थम्, निष्फलम्। ...	Fruitless; bootless;
अनर्थी—अत्याचारी, क्रूरः। ...	Cruel; evil doer.
अनल—अग्निः, वह्निः, अनलः। ...	Fire; a kind of reed.
अनवकाश—अनवसरः। ...	Without opportunity.
अनवरत—अजस्रम्, सततम्। ...	Always; continually.
अनवधान—असावधानता। ...	Careless; inattentive.
अनवधानता—असावधानता, चित्तोद्रेकता। ...	Inattention. inadvertence.
अनवस्थित—अनिश्चयम्।	Uncertain; instable.
अनशन—उपवासः, लंघनम्।	Fast; lent.
अनसमझ—मूढ़ः; अज्ञः। ...	Foolish; senseless; ignorant.
अनसमझे—अज्ञानेन, अबोधेन। ...	Without understanding
अनसिख—अशिक्षितः। ...	Untrained; untaught.
अनसुना—अश्रुतम्। ...	Uuheard; unnoticed.
अनसुना—अश्रुतम्, अकर्णगोचरम्। ...	Unheard; disregarded.
अनसोचे—अविमृश्य, अविचिन्त्य। ...	Carelessly; thoughtlessly.
अनहंकार—निरहङ्कारः, निर्दर्पः। ...	Humility, absence of pride.
अनहङ्कारी—निर्मदः, दर्पशून्यः ...	Humble; not proud.
अनहित—अपकारी, रिपुः, अहितुः। ...	An enemy; without affection.
अनहोत—दरिद्रता, निर्धनता। ...	Poverty; indigence.
अनहोना-अभावि, अभाव्यम्,असम्भवान्...	Impossible; that cannot be.
अनहोनी—असम्भवम्, न भाव्यम्। ...	Impossible; unusual.
अनक्षर—निरक्षरः, अनधीतः। ...	Untaught; ignorant.
अनाकार—निराकारः, अप्रतिमः। ...	Shapeless; without form.
अनागत—अप्राप्तम्। ...	Not yet come.
अनाचार—अशिष्टाचारः,असद्व्यवहारः...	Immoral; ill behaved.
अनाज—धान्यम्, सस्यम्, अन्नम्। ...	Grain; corn.
अनाड़ी—ग्रामीणः, अनभिज्ञता, अनार्यः	Unskilled; artless, awkward.
अनाड़ीपन—अनार्यता, अनभिज्ञता। ...	Inexpertness.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अनातुर—अनामयः। ...	Well, free from sickness.
अनाथ—असहायः, अनधिपः। ...	Orphan; helpless; husbandless.
अनादर—अपमानम्, निरादरः। ...	Disrespect; insult; dishonor.
अनादि—अजः, अजन्मा। ..	Eternal; unborn: uncreated.
अनामय—शम्, कुशलम्, नीरोगम्। ...	Health; absence of disease.
अनामिका—मध्यमाकनिष्ठका, मध्यवर्तिनी ...	Ring-finger
अनायक—अनध्यक्षः, अनेता। ...	Without a leader.
अनायास—सुगमः, सुलभः। ...	Ease; facility.
अनार—दाड़िमः, आग्नेयचूर्णम्। ...	A pomegranate; a kind of fire work.
अनावृत—पिहितम्। ...	Unclothed; exposed.
अनावृष्टिः—वर्षाविगृहः। ...	Drought; want of rain.
अनाश्य—अध्वंस्यम्, अभ्रश्यम्। ...	Indestructible.
अनाहार—निर्जलाव्रतम्, लंघनम्। ...	Fasting; starvation; abstinence.
अनित्य—नश्वरम्, विनाशि, अस्थायि ...	Frail; temporary; not for ever.
अनित्यता—नश्वरता, अस्थायित्वम्। ...	Perishableness; shortness.
अनिन्दित—अगर्हितम्। ...	Unreproachable.
अनिद्र—जागृतः, अप्रमीलः। ...	Sleepless; awake.
अनिपुण—अविचक्षणः। ...	Not conversant; unskilled.
अनिरुद्ध—अनावृतः। ...	Unobstructed, unrestrained.
अनिर्वचनीय—अकथनीयम्, (कथयति...	Indefinable; unutterable.
अनिल—वायुः,समीरः, प्रभञ्जनः, वातः...	Air; wind; a deity.
अनिवारित—अनिषिद्धम्, अवर्जितम् (निषेधति वर्जयति) ...	uncheked; unforbidden, unimpeded.
अनिष्ट—अप्रियम्, अरुचिः(रोचते,इच्छति)	Evil: bad; unlucky; ominous.
अनिषिद्ध—अवर्जितम्, (वर्जयति)। ...	Unprohibited; unforbidden.
अनी—शर फलकम्, वाण कोटिः, कोणः...	The point of any instrument.
अनीक—वलम्, चमू, सेना, वरूथिनी। ...	An army; a host; forces.
अनीति—अन्यायः, अत्याचारः(अत्याचरति	Injustice; impropriety.
अनीश्वरवादः—नास्तिकता, निरीश्वरवाद (अस्ति)	Atheism.
अनीह—अनीप्सितः, अस्पृहः (ईप्सते) स्पृहते) ...	Indolent; careless.
अनुकम्पा—दया, करुणा, कृपा, कारुण्यम्	Tenderness; pity; kindness.
अनुकरण—गतानुगतम्, (अनुगच्छति)	Imitation.
अनुक्त—अकथितम्, (कथयामास)। ...	Not spoken; untold; not mentioned.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अनुक्रम—सुविधा, व्यवस्था, (प्रणाली)...	A series; order; method,
अनुक्रमणिका-भूमिका,प्रस्तावना, प्रस्तौति	A table of contents; index.
अनुकूल—सहायता, (सहायतइति) ...	Coinciding; friendly; assisting,
अनुकूलता—सम्मतत्वम्, सहायकता (तल्--त्व--प्रत्यय)। ...	Concord; consent; favourableness.
अनुगामी—भृत्यः, अनुयायी, (अनुजगाम	A follower; a companion.
अनुग्रह—दया, कृपा, (अनुग्रह्णाति) ...	Kindness; favour.
अनुग्रहीत—कृत कृत्यः,(अग्रहीतवान्)...	Favoured,
अनुचर्—दासः, भृत्यः, सेवकः, किंकरः, (चरति--सेवते--बिभर्त्ति)	A follower; attendent; servant.
अनुचित—अयोग्यम्, (युज्यते युनक्ति)	Improper; unfit; not suitable.
अनुज—कनिष्ठभ्राता, (तरौ, तरः) ...	A younger brother.
अनुजा—कनिष्टभ्रात्री,(भ्रात्र्यौ) ..	A younger sister
अनुजीवी—आश्रितः (आश्रयति जीव्यति । ...	Dependent; living upon.
अनुज्ञा—अनुशासनम् (शास्ते--शशास)	An order, command; injunction.
अनुताप—पश्चात्तापः (तपतेति--तपः) ...	Regret; repentence.
अनुतारा—उपग्रहः, (जग्राह) ...	A satellite.
अनुत्तर—निर्वचनम्, तूष्णीम् (वक्ति)...	Silent; without reply.
अनुदिन—प्रत्यह्नि, प्रतिदिनम् (प्रत्यहः)...	Every day; daily.
अनुनय—विनयः, नम्रता (नमति)। ...	Entreaty; submission.
अनु नासिक—नासिकया सहोच्चारितम् ...	Nasal; uttered through the nose.
अनुप—अनुपमः, अतुल्यः (तोलयति)..	Incomparable; unequalled.
अनुपान—सहपेययम्(पिवति, पपौ) ।...	A fluid vehicle (formedicine)
अनुपात—अपेक्षा (अपेक्षतेति,,) ...	Proportion, resemblance.
अनुपस्थित—अवर्त्तमानः (वर्तते) ...	Not present; absent.
अनुवन्ध—सम्बन्धी, अन्वयः (वध्नाति)...	Relation; connection.
अनुवाद—अनुबचनम् , (उवाच) ...	Translation.
अनुभव—अनुमानम्, वोधः मनोज्ञानम्...	Comprehension, inference, perception.
अनुभूत-मनसाबुद्धम् (बोधयति, बुबोध)	Apprehended by the mind.
अनुमत—आज्ञप्तम्, आदिष्टम् (आदिशति)	Permitted; allowed.
अनुमति—अनुशासनम्, आदेशः (आदेष्टा)	An order; a command; permission.
अनुमरण—सतीत्वम्, पातिव्रत्यम् । ...	A widows burning.
अनुमान—अनुमितिकरणम्(अनुमीते) ..	Guess; supposition.
अनुमोदन—अनुवर्धनम्, अनुरोधनम् ...	Sympathy, seconding a proposal.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अनुयोग—भर्त्सनम्, तर्जनम् (तर्जयति ते)	Reproof, blame.
अनुरक्त—स्निग्धः, इष्टः, (इच्छति) ...	Attached to, fond of.
अनुराग—प्रीतिः, स्नेहः, प्रेम,(स्निह्यति) ...	Love, affection, attachment.
अनुरूप—तुल्यम्, समम् (तुलयासह) ...	Like, resembling.
अनुरोध—अनुमोदनम् , अनुपादनम् ,	In accordance with, obligingness.
अनुरोधी—प्रतिकूलः विरोधी (रुणद्धि)...	Quarrelsome.
अनुलेप—अनुमर्दनम्, (मर्दयति) ...	An ungent, anointing.
अनुलोम—अनुकूलम्, (आनुकूल्यम् ...	Regular, favourable, helping.
अनुवर्तन—फलम्, परिणामः, परिणमति...	Obliging, result, consequence.
अनुवृत्ति—पूर्तिः (विपूर्ति पूरयति) ...	Obligingness, complaisance.
अनुशासन—निदेशः, आज्ञा, (आज्ञपति)] ..	A command, an order, a precept.
अनुशीलन—आसज्जनम् , आसक्ति ।	Repeated and devoted service.
अनुशोक—पश्चात्तापः, (तपति-तताप) ...	Grief, regret, sorrow.
अनुषंग—प्रतिज्ञापत्रम् ,(प्रतिजानाति) ...	Agreement, attachment.
अनुष्ठान—कार्यारम्भः, करणम्, (करोति कुरुते) । ...	Beginning, a practice.
अनुसन्धान—गवेषणा, अन्वेषणम्(गवेषते)	Inquiry, investigation, searching.
अनुसर—अनुगमनम्, अनुयानम् । ...	Following, treading in the foot path of another.
अनुसार—समानम् , अनुकूलम् । ...	According to.
अनुक्षण—प्रतिक्षणम् सदा । ...	At every moment, regularly.
अनूठा—अद्भुतम् विचित्रम् । ...	Wonderful, singular.
अनूप—अनुपमः, अतुल्यः । ...	Matchless, peerless.
अनृत—मिथ्या, अतथ्यः, मृषा, (वितथम्	Untrue, false.
अनृणी—ऋण शून्यः (न ऋणी) । ...	Free fromdebt, unindebted.
अनेक—बहवः, असंख्यः' (संख्याति)...	Many, several, much, abundant.
अनोखा—विचित्रम्, अद्भुतम् । ...	Rare, peculiar, uncommon.
अन्तःकोण—आभ्यन्तर कोणम्, ...	The innercorner.
अन्तः पुर—रणवासः, अवरोधः, शुद्धान्तः । ...	Harem, a queen's apartment,
अन्त भाग—उत्तरार्धः, अग्रभागः । ...	The last portion.
अन्तरङ्ग सभा—गुप्त समितिः, (गोष्ठी) (परिसषत्, समज्या)	Executive committee.
अन्तर दुष्ट—खलः, क्रूरः, पिशुनः, दुर्जनः	Internally bad; wicked.
अन्तरापत्य—सगर्भा, गर्भवती, अन्तर्वत्नी	Pregnant, heavy.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अन्तराय—विघ्नः, प्रत्यूहः, अन्तरायः। ...	Hindrance, an impediment.
अन्तर्दाह—शोथता, 'दहति' अन्तस्तापः ...	Inward swelling.
अन्तर्द्धान—अदर्शनम्, अगोचरम् (पश्यति	Concealment, disappearance.
अन्तर्पट—आवरण, जबनिका। ..	A curtain, a screen.
अन्तर्हित—अदृष्टः,छन्नः,गुप्तः(गोपायते)...	Hidden; out of sight.
अन्तिक—पार्श्वम्. समीपम्, अन्तिकम् ...	Near, closely.
अन्तेवासी—छात्रः,शिष्यः,(शासितुं योग्यः)	A pupil, a disciple.
अन्त्यज—शूद्रः, पतितः, (पतति) ...	A man of low caste.
अन्त्येष्टि—और्ध्वदैहिककर्म, मृतक संस्कार। ...	A funeral sacrifice,
अन्न—भोजनम्, धान्यम्,सस्यम्, भुनक्ति	Food, corn, grain: victuals.
अन्ना—करीषः, शुष्कगोमयः ...	Wet nurse, a dry cowdung.
अन्नजल—अशन, नीरम् (अश्नाति)। ...	Food and water, subsistence.
अन्न दाता—त्राता, वृत्ति दाता (जायते...	A supporter, patron; benefactor,
अन्य —अपरः, भिन्नः (भिनति-भिद्यते)...	Other, different, another.
अन्य जन्म—जन्मान्तरम्: पुनर्जन्म। ...	Another birth, regeneration.
अन्यत्र—देशान्तरम्, प्रवासः, (वसति ते)	Elsewhere, in another place,
अन्यथा—प्रकारान्तरम्, नोचेत्। ...	Otherwise, in a different manner.
अन्योन्य—मिथः, परस्परम् (सम्बन्ध, ...	Others, mutual, reciprocal.
अन्वय—क्रमः; संबन्धः, वंशः ...	Connection of words, relation. prose-order
अन्वेषण—गवेषणम्, जिज्ञासा। ...	Inquiry, search.
अपक्व—असिद्धान्नम्. (प्रतिजघास) ...	Unripe, unmature.
अपकर्म—दुष्कर्म पापम् (किल्विषम्)	A meanaction, wickedness
अपकार—निरोधः, अवरोधः, "निरोध,,	A stop, check, an injury.
अप कीर्ति—अपयशः दुष्कीर्तिः,अपवादः ...	Disgrace, infamy.
अपक्रम—निर्वर्त्तनम्, परावृत्तिः, "वर्त्तते,,	Flight, retreat.
अपघात—घातकः, हिंसक- (हिनस्तिः)...	A murder, a violentdeath.
अपचय—अपनतिः, क्षतिः "क्षयति,, ...	Loss, waste, detriment.
अपचार—अजीर्णम् (जीर्यति) ...	Indigestion.
अपजस—अपयसः, अपकीर्तिः। ...	Ignominy, disgrace.
अपमान—निरादर, अनादर, (आदर्ति) ...	Insult, dishonour, disrespect
अपदेश—मिषम्, व्याजम्	A pretext, pretence.
अपथ्य—अहितकरम्, अवगुणम् ...	Indigestible, unwholesome.
अपना अपना—अयोन्यम्, बिभक्तम् ...	Personal, individual, alloted.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अपनाकरना—आत्मकरणम्, अधिकरणम्	To occupy, to secure.
अपरम्पार—असीमः, अनन्तः, अतुलम् ।...	Iufinite, boundless limitless.
अपराध—दोषः, आगसः, त्रुटिः । ...	Offence, faults, sin, guilt.
अपराधी—दोषी, पापी, आगस्कृत् । ...	Criminal, sinner.
अपराह्ण—सायम्, अन्तिमप्रहरः । ...	After noon, the last part of the day.
अपकाज, स्वार्थः, स्वकार्यम् ।	Attending to once own business.
अपलज्ज—निह्रीकः, निर्लज्जः, (लज्जते) ...	Shameless, rash,
अपलक्षण—दुश्चिह्नम्, । ...	An evil omen, bad sign.
अपवर्ग—मोक्षः, मुक्तिः, । ...	Liberation, deliverance.
अपवर्तन—संक्षेपः, अपसारणम्, निष्काशनम् (निष्काशयति) ...	Abbreviation, removal.
अपवाद—भर्त्सनम्, तर्जनम्, । ..	Reproach; blame, censure, complain.
अपवादी—वादी, अभियोगी, । ..	Complainer, an accuser, complainant.
अपवित्र—अशुचिः, अशुद्धम् । ...	Unclean, impure, profane.
अपशब्द—अश्लील वचनम्, । ...	Bad sound, abuse, vulgar speech.
अपसव्य—वामाङ्गम्, । ...	Right side of the body.
अपहरण—मोषणम्, चोरयनम्, । ...	Robbing, a plundering.
अपहनन—वधकरणम्, हिंसनम्, । ...	Murder, slaughter.
अपहर्ता—मोषकः, चोरः, तस्करः । ...	A robber, plunderer.
अपह्नव—न, निषेधः, । ...	Refusal, denial, concealment.
अपक्ष—निश्छदः, निष्पतत्रम् अतनूरुहम् ।	Wingless, helpless.
अपान—आत्मीयः, स्वयम्, आत्मा ।	Self, the anus, wind broken backwars.
अपात्र—अयोग्यम्, अनधिकारी, । ...	Incapable, unfit, unworthy.
अपनाना—ममताकरणम्, ममत्वकरणम्-आयत्तीकरणम् । ...	To appropriate to one's own self
अपनायत—कुटुम्बः, सम्बन्धी, । ...	Family, relations.
अपान वायु—गुदवायुः, (वाति-ववौ वाता)	The anus, wind broken backwards.
अपाय—विनाशः, क्षतिः, (अपश्रयते) ...	Destruction, loss.
अपाहज—मन्दः, अलसः, प्रमीलः, दीर्घसूत्रः	Lazy, lame, cripple.
अपील—प्रार्थना, विनतिः, (अर्थते) ...	An appeal.
अपीलांट—निवेदकः, प्रार्थी, (निवेदयति)..	Appelant, one who appeals.
अपेक्षा—आशा, प्रतीक्षा, (प्रतीक्षते) ...	Hope, expectation.
अपेक्षित—आशावान्, तृष्णायुतः, (तृषति)	Expected, waited for.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अफरचलना—अप्या यनम्, तर्पणम्, ...	To look big, to strut.
अफरा—आप्यायितः, तुष्टः, (आप्यायति)	Swollen, puffed up.
अफराना—तोषणम्, आप्यायनम्, ...	To stuff, to gor ge.
अफीम—अफेनकम्, मादकद्रव्यम्, । ...	Opium.
अफीमची—अफेनादः, (अत्ति, अत्ता, ...	An opium-eater, an indolent,
अब-अधुना, इदानीम्, सांप्रतम् । ...	Now, just now, presently.
अबका-आधुनिकम्, वर्तमान कालीनम्, ...	Recent, modern, of the present time.
अबतक-इदानीमपि, अधुनापि, । ...	Till now, hither to, yet, still, up to this time; as yet.
अबतरी--फल्गुता, निस्फलता, निष्कृष्टता,	Worthlessness, ruin.
अबसे--अस्मात्कालात्, अतः, प्रभृति । ...	Hence, from this time.
अब्र--वारि वाहः, अभ्रम्, घनः, मेघः, । ...	A cloud, water-lined.
अबरक:-गिरजामलम्,अभ्रकम् । ...	Mica, talc,
अबरा-अधस्तरपटः, आस्तरणपटः । ..	The outer fold of a double garment.
अबरी-चित्रितकर्गलम्, पुट्टक पत्रम् । ...	Marble, shining paper.
अबला-वामा,वनिता,नारी, महिला । ...	Powerless, a woman; a lady.
अबीर—होलिकापरागः, पेषम् । ...	Red powder used by the hindus in the holi.
अबे—हे, अरे, दुरात्, सम्बोधनम्, । ...	You fellow, hollo, a word of contempt.
अबेरा—विलम्बः, अद्भुतम्, महान्कालः...	Late, after time.
अबोध—अज्ञानम्, मौढयम्, । ...	Stupidity, foolishhess, ignorance.
अबोल—अभाषणम्, मौनम्, तूष्णीम्, ...	Silent, speechless.
अब्ज—शतपत्रम्, सरोजम्, अरविन्दम्,...	The lotus, the moon, a conch.
अब्धि—अकूपारः, उदधिः, सागरः-सरत्पतिः । ...	The ocean, the sea.
अभक्त—अनासक्तः,भक्तिशून्यः । ...	Not attached, not devoted.
अभय— साहसी, निर्भयः, निर्बाधः । ...	Fearless, courageous.
अभयदान—निर्भयवाक्योक्तिः, । ...	Assurunce of safety, assurance.
अभरन—आभूषणम् (आभूषयति) ...	Ornaments, decoration.
अभागा—'मन्दभाग्यः'हत दैवः(विभजते)...	Unfortunate, unlucky.
अभाग्य—मन्द भाग्यम्, दौर्भाग्यम् ...	Misfortune, illluck.
अभाव—अनास्था, असत्ता (आतिष्ठति)...	Non-existence.
अभिजन--जन्मभूमिः,जन्मस्थानम्(जायते...	Family, race, native place.
अभिधान-नाम धेयम्, अभिख्या,, नाम	A name, a lexicon.
अभिनय-नाटकम्, कौतुकम् (नटति ...	Comedy; play.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अभिनव--अपुराणम्, नूतनम्, नवीनम्, ...	New, modern; recent.
अभिनिवेश--पठनम्, प्रार्थना, अभ्यासः। ...	Study, Application.
अभिन्न--एकः, अनन्यः, (भिनत्ति) ...	An integer, undivided.
अभिप्राय-भावः, अर्थः, (भावयति) ...	Meaning, intention, object purpose.
अभिभव--पराजयः, तिरस्कारः,(तिरस्क्रिया	defeat, disgrace.
अभिभूत--पराजितः, तिरस्कृतः; (तिरश्चक्रे	Subdued, defeated.
अभिमत--इष्टम्, स्पृहितम्, (सस्पृहे)	Wished, desired.
अभिमान—दर्पः, अभिमतः, अवलेशः ...	Pride, haughtiness,
अभिमानी—दर्पी, अवलेशी। ...	Proud, haughty.
अभिमुख—सम्मुखम्, अग्रे, समक्षम् ...	Present, in front of, facing, approaching.
अभिमुखता—उपस्थितिः, सम्मुखता ...	Presence, proximity.
अभिलाष—स्पृहा, वाञ्छा, इच्छा ...	Wish; desire, love, inclination.
अभिवादन—प्रणतिः, प्रणामः। ...	Respectful salutation.
अभिषिक्त—अवगाहितः, स्नातः, (स्नाति)	
अभिषेक—अवगाहनम्, स्नानम्, तिलकम्	Bathing. sprinkling.
अभिसर—सहचरः, (चरति,ते) ...	A companion, a follower.
अभिसारिका—पतिसंकेतितास्त्री। ...	A lewed impure woman.
अभिहित—भणितम्, भाषितम्, (भणति)...	Spoken, disclosed.
अभी—अधुनैव,इदानीमेव ...	Just now, immediately.
अभीत—निर्भीकः, (बिभेति,बिभाय) ...	Fearless; bold. undaunted.
अभीष्ट—मनोरथः, मनोवाञ्छितम् ...	Desired, wished for, beloved.
अभूत—अनास्था, अजातम्;(भवति,तिष्ठति	Nonexistent, not past.
अभेद—समता, अनन्यः, मिथः ...	Alike, indiscriminate.
अभ्यन्तर—अन्तरालम्, मध्ये। ...	Included space, inner part.
अभ्यर्थना—(अर्थते) प्रार्थना, निवेदनम्।...	Petition, request,
अभ्यागत—(आजगाम)अतिथिः,प्राघूर्णिकः	A guest, a devotee, visitor, arrived.
अभ्यास—(अभ्यसति,ते) रटनम्, पठनम्...	Practice, study, repetition, exercise,
अभ्यासी—स्वभावी, (अभ्यासतइति)...	Practising, studious.
अभ्र—द्यौः, खम्, आकाशः,। ...	The sky, cloud; talc, atmosphere.
अमंगल—अभद्रम्, अश्रेयः,। ...	An evil omen, misfortune.
अमचूर—(शोषयति) शुष्काम्रः, आम्रचूर्णम्,। ...	Paring of the mango dried in the sun,
अमर—अविनाशी, अजरः, देवः। ...	Immortal; eternal, deathless.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अमृत-सुधा, अमृतम्, पीयूषम्, (मरति; ते)	Ambrosia, nectar.
अमरता—अनश्वरता (नश्यतिनष्टः) ...	Immortality.
अमर पद—अनिर्वाणः, देवलोकः,देवपदम्	Immortal state.
अमर लोक—स्वः, नाकः, द्यौः, दिवम्, ...	Heaven, paradise,
अमरस—आम्रगर्भः, रसाल, रसः,रसते...	Mango juice.
अमरूद—दृढ़बीजम्, दृढ़ता, दार्ढ्यम्, ...	The guava fruit.
अमर्याद—कर्तव्योल्लंघनम्, अनवधिः ...	Indignity, affront, slight.
अमर्ष—क्रोधः, रोषः, मन्युः, कोपः ...	Anger, displeasure.
अम्ल—अम्लः, (अम्लता)। ...	Sour, aciduous, tart.
अमल—मादक द्रव्यसेवनम्, मादः,। ...	Intoxication; pure; clean.
अमलतास—आरेवतः, व्याधिघातः, कृतमालः, सुवर्णकः। ...	Cassiafistuala
अमल पानी—पानम्, (पिवति पेयम्) ...	Drinks, spirits.
अमात्य—(मन्त्रते) मन्त्री, सचिवः। ...	A minister, a counsellor, a senator.
अमान—आरोग्यता, अनामयः, कुशलम्,...	Safety, grace, guard, quarter.
अमानत—(निक्षिपति) निक्षेपः, नियोगः...	Deposit, charge, trust.
अमाना—(प्रविशते) प्रविशनम्, पूरणम्...	Contained, to go into.
अमावस्या—सूर्येन्दु संगमः, अमावस्या...	The conjunction of the sun and the moon.
अमिट—(प्रोज्भ्यते) अप्रोज्भ्यम्। ...	Fixed, not defaced, Indelible, fated, decreed.
अमित—प्रचुरम्, अधिकम्, प्रभूतम्,। ...	Unmeasured.
अमी—सुधा, पीयूषम्, अमृतम्। ...	Nectar, ambrosia.
अमीर—धनी, पुण्यवान्, धनाढ्यः। ...	Richman, a lord, a chief-tain.
अमीराना—औदार्यम्, उदारता, मुक्तहस्तता। ...	Lordly, princely.
अमूर्त—आकृति वर्जितम्, निराकारम्, ।..	Formless, shapeless; unembodied.
अमेध्य—अपवित्रता, शकृत्, मलम्।	Unholy, excrement, profane.
अमोल—अधिक मूल्यम्, अमूल्यम्-(मूलयति)। ...	Invaluable.
अम्बर—पटः, खम्, पितुः; पदम्, आकाशः	A sky, atmosphere, clothes.
अम्बा—जननी, माता, (निर्मीते)। ...	Mother.
अम्बिका—भवानी, गिरजा, पार्वती, ...	The wife of shiva.
अम्बिया—आम्रकः, आम्रिका। ...	A small unripe mango.
अम्बु—नीरम्, जलम्। ...	Water.
अम्बुज—अब्जम्, सरोजम्, कमलम्	The lotus.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सरसो जायत इति सरोजः। ...	
अम्बुद—वारिवाहः, घनः, मेघः, अभ्रः ...	Cloud, rain.
अम्बुधि—अकूपारः, (उदकंधीयतेऽत्र) ।...	The sea, ocean.
अम्भः—नीरम्, आपः, पानीयम् । ...	Water.
अयश—अपवादः, अपकीर्तिः, गर्हा । ...	Dishonour, infamy.
अयान—(बुध्यते) बालिशः, अबोधः ...	Ignorant, child, simple.
अयाल—(आयते, अयाश्चक्रे) अश्व-चामरम्, । ...	Horse's mane.
अयुक्त—असंगतम्, अनुचितम्, युनक्ति,...	Unfit, improper, unjust.
अयुक्त—दश सहस्रम्, । ...	Ten-thousand.
अयोग्य—(न युज्यत इति) अपात्रः, । ... अनार्यजनः ।	Incompatible, unsuitable.
अयोघन—द्रुघणम्, लोहास्त्रकः । ...	A smith's anvil.
अरबी—भूरुण्डी, आलुकी, श्रीहस्तिनी ...	Root of arum Colocasia.
अरगनी-(अवलम्बनपत्रम)वस्त्रावलम्बिनी	A clothes line.
अर्घी—अर्घपात्रम् । ...	A vessel used by the hindus for libation of water.
अर्घ—पूजार्थ जलम्, पूजाविधिः । ...	An oblation, value.
अर्चक—पूजकः, याजकः, (अर्चयति) ...	An adorer; a worshipper.
अर्चना—पूजा, सत्क्रिया, यजनम्-(अर्चयति आनर्च, । ...	To worship, to honour, to adore.
अर्चा—अपचितिः-पूजा, सपर्या, अर्हणा...	Adoration, worship,
अर्ज—अर्दना, प्रार्थना, निवेदनम अभ्यर्थयते । ...	Request, prayer.
अर्जन—(सञ्चयति चिनोति) सञ्चयः, संघातः, । ...	To acquire, to gain, to earn.
अर्णव—सरित्पतिः, सागरः, सिन्धुः । ...	Sea, ocian, main.
अरना—(अन्ना) करीषः, अरण्यगोमयः...	Cow dung found dried in the forest.
अरहट—अर्घट्टम्, अर्घट्ट कूपः । ...	Wheel for drawing water from a deep well.
अरहर—आढकः आढ़कतः, सूपविशेषः ...	A species of pulse.
अराति—रिपुः, विपत्, आपत् । ...	Adversary, an enemy.
अरि—शत्रुः, रिपुः, बैरी, सपत्नारिः । ...	An enemy.
अरुण—सूरसारथिः, उषा, । ...	The fore runner of the sun, dark red colour.
अरुणाई—रक्तता, लालिमा, । ...	Redness.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अरुणोदय—उषाकालः, प्रत्यूषः। ...	The break of day, dawn.
अरुन्तुद—मर्मपीड़कम्, (तुदति,ते)। ...	Sharp, biting.
अर्क—रसम्, द्रवः,। ...	Juice, liquor, spirits.
अर्कोपल—सूर्यकान्तमणिः,। ...	The sun-stone, a ruby, a crystal,
अर्चि—ज्वाला स्फुलिङ्गः। ...	Flame, light; splendour.
अर्थ—भावः, अभिप्रायः, आशयः ...	Intention, purpose, meaning. explanation.
अर्थना—(अर्थयति) याचना, अभ्यर्थना...	Begging request.
अर्थ शास्त्र—सम्पत्ति शास्त्रम् ,सम्पद्यते...	The science of political economy.
अर्थ सिद्धि—सफलता, पूर्णता, ...	Success, accomplishment.
अर्द्ध—नेमः, अर्धः। ...	Half (in comp)
अर्धाङ्गी—गृहिणी, पाणि गृहीती ...	A wife; better-half.
अर्पण—उपहारः, बलिः,उपदा, ...	A sacrifice, offering, delivering.
अर्व—अर्बुदः, दशकोटिः, ...	One hundred millions.
अर्भक—डिम्भः, पृथुकः, शावकः,शिशु, ...	A child, an infant.
अर्श—गुदकीलम् (पायुः, अपानम्) ...	Piles, hemorrhoids.
अढ़ाई—सार्ध युग्मम् (अर्धेन सह) ...	Two and a half.
अढ़ाई—सार्ध युग्म सेटकमापकम् ...	A weight of two and half.
अरसा—विलम्बः, कालातिपातः, ...	A space of time; late; a long time.
अरसठ—अष्ट षष्टिः, ...	Sixty eight.
अर्ह—योग्यः, (युज्यते, युनक्ति) ...	Worthy, deserving, fit.
अलङ्कार—आभरणम्, (भरति, बभार) ...	Ornament; trinket, jewel.
अलंकृत—सज्जितम्, भूषितम् , ...	Adorned, embellished.
अलख—अनव लोकितः, अलक्षितः,अदृष्टः,	Unseen.
अलग—प्रथक् वियुक्तः, विश्लेषः, ...	Detached, separate,
अलग अलग—प्रथक् प्रथक् वियोगः, ...	Individually, severally; one by one,
अलग रहना—रहसि निवासः, विजनम्...	To live alone, to refrain.
अल्प—स्तोकः, तल्लकः, ...	Little, short, few; minute.
अलम—पर्याप्तम्, परि पूर्णम्, (पिपूर्ति) ...	Enough, plentiful.
अलवान—ऊर्णा वस्त्रम् ...	Shawl.
अलस—प्रमीला, आलस्यः, ...	Sloth, idleness, laziness.
अलसाना—अलसनम्, (अलसति) ...	To doze into; slacken.
अलसी—उमा, अतसी क्षमा। ...	Linseed, (linum)
अलाप—संलापः, संभाषणम् ...	Conversation, discourse.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अलाव—अङ्गारधानम्, (धीयते) ...	A bon-fire, stone, grate.
अलि—द्विरेफः, षट्पदः, । ...	A larg black bee.
अलीक—अतथ्यः, अनृतम् मिथ्या, ..	False, untrue, displeasing,
अलोप—अलक्षितः, अन्तर्हितः अन्तर्ध्यानम्	Concealed, disappeared, retired.
अल्हड़—अबोधः, वालिशः, अशिक्षितः। ..	Young, untaught, awkward.
अवकाश—रिक्तता, अनाध्यायः, मुक्तिः। ..	Leisure, opportunity, interval.
अवगत—ज्ञातम्, बुद्धम्, (बोधयति) ।...	Known, understood.
अवगति...विद्या, बोधः, (जानाति) । ...	Knowledge, learning,
अवगाहन—(स्नाति, सस्नौ, स्नानम्, अभिषेकः । ...	Bathing, ablution.
अवगुण—दोषः, अपराधः, आगस्तः । ...	Defect, vice, fault; blemish.
अवगुणी—दोषी, आगस्कृत्, (दूषयति) ...	Wicked; virtueless,
अवज्ञा—तिरस्कारः, अपमानम् । ..	Contempt, disrespect, disregard.
अवतरना-अवताराव लम्बनम्, अवतरणम् ।	To become incarnate, to descend.
अवतरन—तरणम्, (तरति--ततार-तरिष्यति) ...	Crossing; translating
अवधि—सीमा, मर्यादा, (अवधीयते)	Limit, boundary.
अवधूत—शिवभक्तः, (भजति) ...	Devotee of shiva.
अवनि—धरित्री, भूमी, क्ष्मा, भूः ...	The earth, the world.
अवयव—(विभजते) भागः, अङ्गानि, खण्डः ।	Limbs, a member, a part.
अवलोकन—दर्शनम्, निरीक्षणम् । ...	Sight, vision, seeing, looking at.
अवावील—खञ्जनः, गञ्जनः । —	Swallow, migratory bird.
अवरोध—निषेधः, निरोधः ।	Obstruction, hindrance.
अवलम्ब—आश्रयः, शरणम् ।	Protection, shelter, rtreat.
अवलम्बित—आश्रितः, आश्रयति । ...	Depending, hanging down.
अवली—पंक्तिः । ...	A line, a row.
अव्वल—प्रथमः, पूर्वः । ...	First, best, capital, principal.
अवशिष्ट—शेषभागः, (अवशिष्यते) ...	Left, remaining.
अवसान—समाप्तिः, अन्तः, इति । ...	Conclusion, termination; death.
अवस्था—दशा, वयः, आयुः ।	State, condition, age, circumstance.
अवेर—विलम्बः । ...	Lateness, delay.
अव्यक्त—अप्रकटितः ।	The universal, the Invisible Being.
अव्यय—अविनाशी ।	An indivisble, a particle.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अव्यवस्था —अवधिनियमः, सुविधा । ...	Irregularity, disorderliness.
अव्यवस्थित—अनिश्चितः ।	Out of order, irregular.
अव्यवहित—अनन्तरित, व्यवधानशून्यः,	Joined, united.
अव्याप्ति—लक्षणगतिः ।	Not pervading.
अशन—भक्षणम् । ...	The act of eating, food.
अशरण—अनाश्रयः । ..	Without shelter.
अश्मज—गौरिकः, । ...	Redchalk; red ochre.
अशरफी—स्वर्णमुद्रा, निष्कः, । ...	A gold coin, a pound, a sovereign.
अश्व—हयः, घोटकः, । ...	Horse, steed.
अश्वतर—वामी, । ..	A mule.
अश्वत्थ—कुञ्जराशनः, पिप्पलः । ...	The holy fig tree.
अश्वपति - हयस्वामी, । ...	Lord of a horse.
अश्वमेध—होमतुरङ्गक्रतुः, । ...	Sacrifice of a horse.
अश्ववार—अश्वारोही, । ...	A horse man.
अश्व शाला—मन्दुरा, । ...	A stable.
अषाढ़—शुचिमासः, आषाढः । ...	The fourth hindu month.
अष्टयाम—अष्ट प्रहरः, । ...	Night and day.
अष्टधातु सोना, चांदी, पीतल तांबा कलकुट लो हा, पारा, सीसा, { रुक्म, रजतम्, आरकूटः, ताम्रकः, कंसः, अयः, पारदः, काचः,	The eight metals Gold, Silver, Copper, Brass, Tin, Bell-Metal, Lead and Iron).
अष्ट—वसुः, अष्टौ, । ...	The eight.
अष्टादश—अष्टौच दशच, । ...	Eighteen.
असंख्य—अगण्यः, । ...	Countless, innumerable. numberless.
असंगत—अनुचितम्, ...	Improper, unfit, inappropriate.
असत्—अतथ्यः, अनृतम्, । ...	untrue, false, non-entity.
असभ्य—दुर्विनीतः, ग्रामीणः । ...	Rude; unfit for society.
असनान—अवगाहनम्, । स्नानम् ...	Bathing.
अस मञ्जस—द्वैविधम्, संशयः, ...	Doubt, suspense, mistrust.
असमर्थ—कृशः, दुर्बलः, अशक्तः, । ...	Powerless, unable, incompetent.
असर—प्रभावः, फलम्, । ...	Trace, effect.
असल—मूलधनम्, राजधानी, पात्रम् ...	Boot, lineage; capital.
असली—वास्तविकम्, यथार्थम् । ...	Original, radical, essential.
असबाब—वस्तुजातम्, सामग्री, । ...	Furniture; apparatus, baggage, reasons; causes,

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अस्सी--अशीतिः ।	Eighty.
अस्त—नुत्तं, नुन्नं, निष्ठ्यूतम् , क्षिप्तम्, अस्तम्	Setting of the sun, to set.
असतबल—मन्दुरा । ...	A stable.
असथान—पदम्, स्थलम् । ...	Place; spot; situation.
अस्तर—आस्तरणम् , अधोवस्त्रम् (आस्तरति) ...	Lining; linen.
असथल—स्थानम्, गृहम्, जनपदम् , अभिजनः । ...	Place; home, residence; land.
असथिर—स्थिरः निश्चलम् । ...	At rest; at peace; calm.
अस्तीन—भुजवस्त्रम् , बाहुपटः । ...	A sleeve.
असतुत—स्तुतिः, प्रार्थना, श्लाघो, (श्लाघते) । ...	Praise: prayer; eulogy.
असवार—अश्वारः, अश्वारोही (आरोहति) ...	A rider, a horse-man.
असत्ता—अभावः, (भवति, बभूव, भावयति) । ...	Nonexistence; non-entity.
असाध्य—अचिकित्स्यम् (चिकित्सते) ...	Remediless; Irrecoverable.
असामी—अभियुक्तः, अभि-योगी । ...	A culprit;defendant in a law-suit.
असार—तुच्छम्, अकिञ्चित् , फल्गुः।	Sapless; pithless.
असासह—संभारः, सम्पत्तिः, वित्तम , धनम् । ...	Wealth; goods; money, property.
असि—खड्गः, करवालः । ...	A sword; a scimitar.
असिद्ध—अफलितम्, अपक्वम्, (पाकः)...	Effected; unripe; imperfect.
असीर्बाद—आशास्यम् , आशी, (शास्यति)	Blessing; prayer; benediction.
असील—सुशीलः, शिष्टाचारी । ...	Highborn, genteel; unmixed.
असुगन—कुलक्षणम्, अशकुनम् । ...	Bad omen.
असु—श्वासः,प्राणः,(श्वसिति, प्राणिति)...	Life; breath; affection.
असुर—दैत्यः, दितिजः, (जायते, जज्ञे)...	A demon.
असूया—निन्दा,दोषारोपणम् (असूयति)...	Detraction; slander; malice.
असौ—अस्मिन्नब्दे; वर्तमान सम्वत्सरे ...	This year.
असोज—आश्विन मासः । ...	The seventh hindu month.
अस्तव्यस्त—ध्वंसः विनाशः, (ध्वंसते)...	Dispersed, confused. scattered.
अस्ताचल—पर्वत विशेषः, (यत्र सूर्योऽस्तं गच्छति) ...	A mountain in the west.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अस्त्र—आयुधम् , प्रहरणम् । ...	A missile: weapon.
अस्त्रविद्या—प्रहरण शास्त्रम (प्रहरति)...	The military science.
अस्त्रवेद—धनुर्वेदः (वेत्ति विवेद) ...	Science of arms and war.
अस्थि—सक्थि, कङ्कालम् । ...	A bone.
अस्थि पञ्जर—कोकसलगुच्छम् । ...	A skeleton.
अस्थि भंग—कुल्यल ध्वंसः (ध्वंसते) ...	A fracture; breaking of a bone.
अस्त्र—रुधिरम् , अस्त्रक् , अस्त्रम् । ...	Blood, a year; corner; hair,
अस्वर—खिन्नम्, स्वरभङ्गः । ...	A bad voice. discord.
अस्वारी—यानम् , वाहनम् , (उह्यते) ...	Vehicle, conveyance.
अस्सी—अशीति । ...	Eighty.
अहां (निषेधति—ते) न, मा, निषेधः ।...	Do not; no; nay.
अहङ्कार—दर्पः, अवलेशः । ...	Pride; haughtiness.
अहरह—प्रत्यहम् , प्रतिदिनम् । ..	Every day, daily,
अहर्निश—अहोरात्रम , अनिशम । ...	Day and night.
अहर्मुख—प्रभातम् , प्रातः ।	Early, dawn.
अहार (अश्नाति)—अशनम्, भोजनम्, खाद्यम् । ...	Food; starch;
अहद—प्रतिज्ञा, शपथम् , (प्रति जानाति)	Contract; promise.
अहदी—दीर्घसूत्री, अलसः, मन्दः ।	Lazy; idle; stupid.
अहदनामा—प्रतिज्ञापत्रम् (प्रतिज्ञातवान्)	Contract; a written agreement.
अहवाल—उदन्तः, वृत्तम् , दशा । ...	Condition; circumstance.
अहमक—मूढ़ः, अज्ञः, ग्रामीणः । ...	A fool; a dunce.
अहि—उरगः, पन्नगः, सरीसृपः । ..	A serpent.
अहिफेन—सर्पलाला । ...	The saliva of a snake.
अहिवात—सौभाग्यम् । ...	Coverture.
अहिल्या—गौतमपत्नी । ...	Wife of Gotama.
अहीर—आभीरः, गोपः । ...	Cowhead.
अहीरी—आभीरा । ...	The female of ahir.
अहेर—मृगया, आखेटः, (आखेटयति)...	Prey, game, the chase, hunting.
अहेरिया—आखेटकः, धानुष्कः । ...	A sportsman; a hunter.
अहो—अद्भुतम, आश्चर्यम् । ...	Wonderful.
अहोरात्र—अनिशम, प्रत्यहम । ...	Day and night.
अक्ष—पाशः, (दीव्यति पाशेन) ...	A die, axis.
अक्षत—तण्डुलः, शालिसस्यम । ...	Rice used in religious ceremonies.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अक्षय—अविनाशी, (नश्यतिनष्टम्) ...	Imperishable.
अक्षयलोक—स्वर्गः, नाकः, मोक्षः वैकुण्ठः	Heaven.
अक्षर—वर्णम् , (अक्षरति) । ...	A letter of the alphabet.
अक्षि—चक्षुः नेत्रम् । ...	An eye.
अक्षितारा—(पुतली,), तारका, अक्ष्णः कनीनिका । ...	The pupil of the eye.
अक्षौहिणी—{ लक्षाधिक नवसहस्र, त्रिंशत्, पञ्चाशत् पदातिः, पञ्चषष्टि सहस्राधि षट् शताधिक दशहयाः, एक विंशति सहस्र अष्टशताधिक सप्तति गजाश्व। ...	A complete army consisting of 109,350 foot, 65-610 horse, 21870 chariots and 21-870 elephants; a complete army.

[आ]

आँए बाँए—उन्मत्तालापः । ...	Silly talk, nonsense.
आँक—चिह्नम्, अङ्कः । ...	A number; a mark.
आँकना—मूल्यनिर्णयम्, पणनम् । ...	To value, to estimate.
आँकुड़ा—अयः शलाका । ...	A hook; an iron bar to secure a door.
आँख—चक्षुः, अक्षि, नयनम् । ...	The eye.
आँख आना—चक्षु पीड़ा । ...	To have a sore eye.
आंख बचाना—अदयपसारणम् , अदर्शनम् । ...	To slink away; to slip away to avoid the looks.
आंख बदलना—शुष्कलोचनानु करणम् । ...	To withdrawone's favour,to alter looks.
आँख बन्द करना—अक्षिमीलनम् । ...	To sleep; to die; to wink.
आंख भर के देखना—अवेक्षणम् ईक्षणम्...	To take a full look, to gaze amorously, to look intently.
आंख चीर २ के देखना—स्फारं स्फारम व लोकनम् । ...	To look with interest.
आँख चुराना—लज्जा करणम् , चक्षुगोपनम् । ...	To turn away the eyes.
आंख दाबना—चक्षु संकेतनम् संज्ञानम्ः	To close the eyes, to wink at.
आंख डब डबाना—तरलाक्षि-अवलोकनम्	To be in tears, to be dimmed with tears.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आंख दिखलाना—अनुरोधः, भेषयणम्...	To frighten; to brow-beat.
आख लगना—प्रीत्यावलोकनम् , अनुराग दृष्टिः। अरनुजति ते ...	To fall in love with.
आंख लड़ाना—घूर्णनम् , अक्षि स्फूरणम्	To look into each other's eyes, to cast amorous glances.
आंख में चर्बी छाना—अज्ञान दृष्टिदर्शनम्, अविवेक दृष्टिविलोकनम्। ...	To be wilfully blind.
आंख मिलाना—मित्रता दृष्टिः। ...	To look up into one's face; to exchange glances.
आंख में घर करना—मान दृष्टिः, प्रियः, प्रीति करणम्। ...	To be beloved, esteemed.
आंख में खटकना—विषादः, अरुचनम्।...	To be seen with envy; to rankle in the heart.
आंख में बिठाना—पुरस्करणम् , आदरणम्, मानम्। ...	To become respected.
आँखे पथराना—चक्षुस्तम्भनम्। ...	To become dim.
आंख मोड़ना, फेरना—घूर्णनम् , चक्षु भ्रामणम्। ...	To turn away the eyes.
आंख फोड़ना—अक्षिस्फोटनम्। ...	To make blind, to put out one's eyes.
आंख ठन्डी करना—आनन्दनम,प्रसादनम्	To be glad, to be consoled.
आँगन—चत्वरम् , अंजस्रम् प्राङ्गणम्। ...	A court-yard.
आँच—उष्णता, आतपः घर्मः। ...	Heat, flame of a fire.
आँचर—उत्तरीयाञ्चलम्। ...	Skirt, veil; shawl, breast.
आँजना—कज्जल लेपनम्। ...	To tinge the eyes with, antimony.
आजकल —वर्तमानकालः, अद्यश्वः, ...	Now a days.
आज़ाब —पीड़ः, दण्डम्, कष्टम्। ...	Pain, punishment, torment.
आज़ाद—स्वच्छंदः, स्वतन्त्रः, स्वैरीः,	Free; independent.
आगू—मुखरीभावः, मुखम्। ...	Forward.
आगे—सम्मुखम् , उपस्थितौ ...	Before, in front.
आग्रह—बलात्कारः, ...	Seizing, surpassing; persistency.
आघात—वधः, ताडनम् , ...	Wound; calamity, blow.
आचमन—उपस्पृशः। ...	Sipping water from the palm of the hand; rinsing the mouth.
आचरन—व्यवहारः, ...	Conduct; behaviour, usage.
आचार्य—वेदव्याख्याता, पंडितः ...	A learned pandit; a spiritual teacher.
आचार—चरित्रम् व्यवहारः। ...	Ordinance; custom, usage.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आच्छन्न—गुप्तम्, अन्तर्हितम्, ...	Hidden; Concealed, covered.
आच्छादन—पटः, आस्तरणम्, ...	A covering, garments, sheath, cloak.
आजमाइश—परीक्षा, निरीक्षणम्, ...	Trial; examination; a proof, test.
आज—अद्य, अस्मिन् दिवसे। ...	Today.
आजन्म—आभवम्। ...	From birth.
आजमूदाकार—विज्ञः, अनुभवी, विमर्शी ...	Experienced, examined, tried.
आज्य—घृतम्, सर्पिः ...	Clarified butter.
आजानु—आजघम्, जंघापर्यन्तम्। ...	Down to the knee.
आजि—रणः, संग्राम, समरः। ..	War; battle, a plain.
आजिज़—नम्रः विनयी, कृशः। ...	Weak; exhausted, helpless, fallen.
आजिज़ाना—विनयता, विनीतभावः। ...	Humbly, meekly.
आजिज़ी—सभ्यता, विनतिः। ...	Weakness; humility, inability.
आजीव—जीवन पर्यन्तम्।	Livelihood: profession.
आजीविका—वृत्तिः प्राणयात्रा वर्तनम्। वार्ता, योगक्षमेः।	Means of livelihood, subsistence.
आज्ञा—अनुशासनम् अनुमतिः, निदेशः...	Command; order, premission, license.
आज्ञाकारी—निदेशकः, आज्ञापकः, अनुशासकः। ...	Obedient, ministrant.
आटा—चूर्णम्, पिष्टिः।	Flour, meal, farina.
आटोप—आडम्बरः।	Vanity, pride; show, display.
आठ—अष्टौ, वसुः। ...	Eight.
आठवां—अष्टमः। ...	Eighth.
आठवारा—सप्ताहः, पक्षार्धम्ः।	A week, the eight days.
आठौपहर—अहोरात्रम्, अष्ट प्रहरम् अनिशम्। ...	Day and night, constantly.
आड़—शरणम, आवरणम्, ...	Concealment, sheltor; curtain.
आड़आना—शरणागतिः। ...	To protect, to defend; to be champion.
आडम्बर—फटाटोपः। ...	arroganc e. pride; empty noise.
आड़ा—तिर्यक्, वक्रः। ...	Oblique, crooked, cross-wise.
आडू—फल विशेषः। ...	A peach.
आढ़त—उपपणम, उपविक्रेतृत्वम्। ...	Agency, brokerage.
आढ़तया—उपविक्रेता, शुल्कापणिकः, ।...	A broker, agent, commission merchant.
आतंक—भयम, रुजा। ...	Fear; disease, affliction.
आतप—घर्मः, आतपः। ...	Sun shine.
आतपत्र—छत्रम्। ...	An umbrella.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आतशबाजी—अग्निस्फुलिंगोपकरणम्, अग्निक्रीड़ा। ...	Fire works.
आतशक—लिंगस्फोटः, मूत्रकृच्छ्रम्। ...	Syphilis.
आतशी शीशा—उत्तेजकमणिः ...	A burning glass, lense.
अतिथेय—अतिथिः, अर्च्यः, आघूर्णिकः। ...	Hospitable, fit for guest.
आतिथ्य—सत्क्रिया, सत्कारः। ...	Hospitality.
आतुर—व्याकुलः; रुग्णः, खिन्नः। ...	Anxious, distracted, distressed.
आते जाते—यात्री, पथिकः। ...	A traveller. passanger; while coming going.
आत्त—प्राप्तम्, लब्धम्। ...	Received, accepted; acknowledged.
आत्मा—स्वत्वम्, ममतोः, पुद्गलः, क्षेत्रः...	Soul.
आत्मघात—स्वबधः, आत्म हत्या। ...	Self-murder, suicide.
आत्मज—सुतः, पुत्रः। ...	A son.
आत्मज्ञान—स्वरूप बोधः,। ...	Knowledge of soul, self knowledge.
आत्म विद्या—अध्यात्मविद्या, दर्शनम्। वेदान्तशास्त्रम्। ...	Spiritual science.
आत्मशक्तिः—प्राणवेगः,। ...	Spiritual power, moral strength.
आत्मलाघा—स्वप्रशंसा,। ...	Self flattery, egotism. vanity,
आत्म संयम—आत्मनिग्रहः,। ...	Self-restraint, stoicism.
आत्महा—स्वघातकः। ...	Suicide, selfdestroyer.
आद पाव सेटकस्याष्ठमोभागः(षट्पलम्)	Tow chhataпks.
आद—आदिः, आरम्भः, अथ। ...	Beginning, origin, prior.
आदत—प्रकृतिः, स्वभावः। ...	Habit, custom, nature.
आदर—सम्मानम्, आदरः,। ...	Respect, esteem, veneration.
आदमी—मानवः, जनः, नरः। ...	A person, man.
आदमियत—मनुष्यता, शिष्टता। ...	Fellow feeling, humamity, beneficience, benignity.
आदमियत पकड़ना—शिष्टता वलम्वम्, सभ्यता वलम्वनम्...	To become civilized, to be polished to learn manners.
आदतन—स्वाभाविकम्, प्राकृतम्,। ..	Habitually, naturally.
आदमियत सिखलाना—विनयशिक्षणम्	To teach good manners.
आदर्श—उदाहरणम् ...	A mirror, specimen, an ideal.
आदान—ग्रहणम्, दानम्। ...	Receipt, acceptance,acknowledgement.
आकिल—प्रवीणः, विचक्षणः, धीमान्। ...	Wise.
आईन—धर्मशास्त्रम्, दण्डशास्त्रम् नियमः	Regulation, common law.
आईना—मुकुरम्, दर्पणम्। ...	A mirror, a looking glass.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आंटी—सूत्र गुच्छम् ।	A handful, a skein of thread.
आंड़—वृषाणः, अण्डकोषः । ...	A testicle.
आंड़ू (बैल)—लम्बवृषाणवृषभः, महोदः	Having large testicles.
आंत—अन्त्राणि । ...	Entrails, intestine; bowels.
आंधी—बात्या । ...	Storm.
आन—अन्यः अनुशासनम्, त्रपा, स्पृहा...	Other, order, bashfulness, oath, desire; inclination.
आंव—आनाहः, प्रवाहिका । ...	Dysentry.
आंवला--आमलकम् । ..	A kind of myrobalans (phyllanthas emblica)
आंसू--- अश्रु: । ...	A tear.
आंसू बहाना—अश्रु प्रवाहनम्, स्विन्नम् ...	To shed tears.
आंसू पोछना--अश्रु प्रोत्तणम्, शोषणम्)	To wipe away tears.
आंसूभरलाना--अश्रु पूरणम् । ...	To bring tears into the eyes.
आक--अर्कः अलर्कः, प्रतापसः । ...	A plant, a sprout of sugar-cane,
आकीर्ण--व्याप्तम्, परिवृतम् । ...	Pervading, scattered.
आकुञ्चित-संकुचितम् । ...	Crooked.
आंकुण्ठित—अनिशितम्, अतीक्ष्णम् । ...	Confonnded, put out
आकुल—व्याकुल, उद्विग्नः,विधुरः,शोकार्तः	Perplexed, confounded, agitated.
आकृति—मूर्त्तिः,रूपम्, आकारः। ...	Shape, form. figure, image.
आकृष्ट—आकुञ्चितम् । ...	Attracted, drawn.
आख़ः—अहो । ...	An exclammation of joy.
आख़िर—अन्तिमः, उत्तरार्धः। ...	Last, later, end, final.
आखीर—समाप्तः, पूर्त्तिः, अवसानः। ...	The end, conclusion, finis,
आख़ीरकार—निदानम् । ...	Finally, at last, ultimately.
आंखु—मूषकः । ...	A rat, mouse.
आखेट—मृगया।	Hunting, chase.
आग—वन्हिः, अग्निः। ...	Fire.
आगबबूला—कुपितः,क्रुद्धः। ...	To be enraged, red hot,
आगमन—आयानम्, आगमनम् । ...	Coming, arrival.
आगमविद्या—फलित, ज्योतिषम, आन्वीक्षिकी । ...	Divination, art of foretelling, prediction.
आगर—मुखरः नेता ।	Competent, conversant.
आगम—भवितव्यता ।	Futurity.
आगा—मुखम्, अग्रभागः। ...	The front, the fore part.
आगाह—सूचनम् । ...	Informed conscious aware.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आगाही—सूचना, विज्ञापना । ...	Information, intelligence, consciousness.
आगापीछा—पूर्वापरम्, मुखपार्ष्णी । ...	Pros and cons, rear and front.
आगाज़—पुरः फलनम्, लक्षणम् । ...	Origin, out set.
आगामी—भविष्यत्काले । ...	Future.
आदि कारण—प्रधान हेतुः। ...	A primary cause.
आदित्य—सूर्यः, रविः, भास्करः । ...	The sun.
आदित्यवार—रविवारः, सूर्यवार । ...	Sunday.
आदिष्ट—आज्ञप्तम् । ...	Commanded, directed.
आदेश—अनुशासनम्, आज्ञा । ...	An order, command.
आद्य—प्रथमः पूर्वः। ...	First, initial.
आध आना—अर्धाणका, युग्म पणम् । ...	Half an anna, two pice.
आधान—गर्भा धानम्, निवेशः। ...	Pregnancy, conception.
आधार—आश्रयः, अवलम्बः, उपजीव्यः...	A patron, a supporter, food, the base.
आधि—मानसीव्यथा वेदना, चिन्ता । ...	Mental anxiety, calamity.
आधीन—आयत्तः, दासः, परतंत्र वशवर्ती	Submissive, obedient, dependent.
आधीनता—दासता, विनतिः। ...	Obedience; servility, humility.
आधीरात—निशार्धम्, अर्धरात्रिः, निशीथम्	Midnight.
आधिपत्य—प्रभुता, प्रभुत्वम् । ...	Lordship.
आधुनिक—साम्प्रतिकम् इदानीन्तनम्, ...	Recent, modern.
आधूत—वेपितम्, चलितम् । ...	Shaken, agitated, distrubed.
आधो आध—अर्धमर्धम्। ...	Half and half.
आना—आगमनम्, आयानम्, आणकः। ...	To come, 16th part of a rupee.
आनन—मुखम्, वक्त्रम् । ...	Face, mouth.
आनक—दुन्दुभिः, ढक्का। ...	Drum.
आनन्द—समुल्लासः, प्रमोदः, प्रसादः। ...	Hapiness, joy.
आना जाना—गम नागमनम्, । ...	Coming and going.
आनुकूल्य—अभीप्सता । ...	Favourableness, patronage.
आनुपूर्व—आक्रमः, पर्यायः आद्योपान्तम्	A row, rank.
आन्तिरिक—मनोगतम्, इङ्गितम् । ...	Internal; private.
आन्तरिक्ष—नाकः । ...	Heavenly. celestial.
आन्दोलन—विषयोत्थानम्, अभियोगः। ...	Swinging, agitation, commotion.
आन्वीक्षिकी—धर्मशास्त्रम्। ...	Logic; metaphysies.
आप—तत्रभवान्, श्रीमान्, त्वम् । ...	Self, yourself, you, sir.
आपदा—विपत्, आपत्, कष्टम् । ...	Calamity, distress,

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आपहीआप—स्वयमेव, आत्मनैव, ...	Spontaneously, involantarily.
आपण—हट्टः, पण्यवीथिका. ...	Shop, a market.
आपन्न—प्राप्तः। ...	Gained, unfortanate, afflicted.
आपस—मिथः, अन्योऽन्यम्, परस्परम्, ...	Fellow-ship, brother-hood; fraternity together.
आपसदारी—भ्रातृत्वम्, सम्बन्धम्। .	Brotherhood; relations, mutually.
आप्त—यथार्थवक्ता, सत्यवादी। ...	True, trusted, the sage.
आप्यायित—तृप्तम्। ..	Satisfied, satiated.
आप्लव—स्नानम्, अवगाहः। ...	Bathing, immersion.
आफ़त—आपत्, विपत्, संकटः ...	Danger, trouble, misfortunce.
आफ़ताब—सूर्यः, भास्करः। ...	The sun.
आबरु—मानम्, यशः, प्रतिभा ...	Honour, character, respect.
आबरूमट्टी—मानभङ्गः, तिरस्कारः अवज्ञा। ...	To lose ones character, honor or fame
आबरू उतारना—मानखण्डनम् ...	To dishonour, to ruin one's honour.
आबताब—आभास्वरः, दीप्तिः। ...	Splendour, lustre.
आबाद—उषितम्,। ...	Cultivated, populous, inhabited.
आबाद करना—वासनम्,। ...	To colonise, to cultivate, to inhabit.
आबादी—जनसंख्या, मनुष्य गणना।	Population; cultivation, abundance.
आभरण—मण्डनम्, आभूषणम्। ...	Ornament, decoration.
आभा—दीप्तिः, धृतिः। ...	Beauty, splendour, light.
आभास—मिथ्याज्ञानम्।	Preface, a preamble; an introduction.
आभाषण—आख्यानम्, कथनम्। ...	Speaking to, addressing.
आभिमुख—सम्मुखम्,। ...	Presence; front of an object,
आभीर—घोषः, गोपः। ...	A cowkeeper.
आभूषण—आभरणम्। ...	Ornaments, jewels.
आम—रसालः, आम्रः, चूतः। ...	The mango tree or fruit.
आम—गौणः, सर्वसाधारणः। ...	Common, ordinary, public.
आमजलसा--सर्वसाधारणसमितिः, गौण... समितिः। ...	A public meeting.
आमदनी—आयः। ...	Income, revenue.
आमद—आगमनम्, प्राप्तिः, आयः। ...	Arrival; incoming, revenue, advent.
आमनासामना-सम्मिलनम्,अभिमुखम्। ...	Face to face, confronting.
आमन्त्रण—सम्बोधनम्, कामचारानुज्ञा, निमन्त्रणम्।	A call, an invitation.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आमवात—अजीर्णः। ...	Constipation.
आमय—व्याधिः; रोगः। ...	Sickness, disease. malady.
आमक्त (आँव)—आमक्तः। ...	Dysentery.
आमर्ष—आगसः, मन्यः, कोपः। ..	Anger, rage, wrath.
आमशूल—उदरवेदना, आमाशयशूलम् ...	The cholic.
कपीतनः, आम्रातकः। ...	
आमला—आमलकम्, पीतनः। ...	Emblice, myrobalan.
आमात्य—सचिवः। ...	The post of a minister or counsellor.
आमातिसार—विरेचनम्, अतिसारः। ...	Dysentery.
आमाशय—अजीर्णरोगः, । ...	Diarrhoea.
आमिष—पललम्, मांसम्। ...	Flesh.
आमोद—गन्धः, बासः, हर्षः। ...	Order; fragrance; perfume, pleasure.
आम्लिका—आम्लिका, । ...	The tamarind.
आय—प्राप्तिः, आगमः, आयः। ...	Gain, profit, income.
आयत—दीर्घः,प्रांशुः, लम्बमानः, । ...	Long, wide.
आयत्त—आधीनः, आश्रितः, तंत्रितः। ...	Dependant docile.
आयसु—अनुशासनम्, आज्ञा। ...	Order, command.
आया—उपमाता, धात्री, । ...	Attendant on children, female nurse.
आया गया—(अतिथिः,) आगन्तुकः	Unexpected guest.
अभ्यागतः ...	
आयाम—परिणाहः, दैर्घ्यम्॥ ...	Length, breadh; extent.
आयास—श्रमः, प्रयत्नः, उद्योगः! ..	Weariness, fatigue, exhaustion.
आयु—वयः, अवस्था। ..	Age, time of life.
आयुध—शस्त्रम्, । ...	A weapon in general.
आरत—पीडितः, । ...	Distressed, pained, grieved.
आर पार—अवारपारम्, पारम्, उत्ती-	Across: through and through.
र्णम्, उत्तरणम्। ...	
आरम्भः-प्रारम्भः,आदिः। ...	Beginning; commencement, outset.
आर—ह्री, अन्तर्हितम्। ...	Shame, modesty.
आराधना—अर्चना, सत्क्रिया, । ...	Devotion, prayer; worship.
आराधन—अर्चनम्, पूजनम्। ...	Worship, adoration.
आरामगाह—धर्मशाला, विश्रामालयम्,	A resting place, a bed chamber.
शान्तिभवनम् ...	
आराम तलब—विश्रामालयम्, अलसः। ...	Indolent, ease-loving.
आराम—विश्रामः, शान्तिः। ...	Solace, comfort, rest, ease.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आरी—करपत्रिका, क्रकचम् । ...	A small saw, a hand saw;
आरैना—अर्जनम्, ।	To earn, to acquire.
आरेकश—करपत्रवान् । ...	A saw-year.
आरोग्य—अनामयः, नीरुजः । ...	Healthy, in the full enjoyment of health.
आरोप—स्थापनम्, परिवर्तनम् । ...	A transmutation, a change.
आरोपण—अंकुररोपणम, । ...	Planting; attributing.
आरोपित—आच्छादितम्, निक्षेपितम् ...	Deposited, transformed, changed into: feigned.
आरोहण—उपक्रमणम, अनुप्रवेशनम् ।। ...	Rise, ascent, a ladder,
आर्जव—ऋजुता, सरलता । ...	Sincerity, simplicity, plainness, rectitude.
आर्त्त—पीड़ितः, खिन्नः,दुःखितः, ...	Pained, afflicted, disturbed; confounded, perplexed.
आर्द—क्लिन्नम् ।	Wet, moist, damp-
आर्द्रक—शृङ्ग वेरम् ।	Ginger, amomum zinziber.
आर्य—श्रेष्ठः, सज्जनः, प्रतिष्ठितः । ...	Of a good family, respectable.
आर्यावर्त—भारतभागः, हिमालयाद्, विन्ध्याचलपर्यन्तः । ...	The part of india which extends from the Himalaya to the vindhya. mountains.
आर्सी—अंगुष्ठाभरणम्, अंगुष्ठीयकम् । ...	A ring having a mirror.
आलम्बन—त्राणम, आधारः । ...	Support, dependence.
आलय—गृहम्, आवासः, आगारम् । ...	A house, abode.
आलवाल—आवापः । ...	A basin dug round the root of a tree.
आलस-कापुरुषता, मन्दता ।	Laziness, sloth-fulness, drowsiness. lethargy.
आलसी—दीर्घसूत्री, मन्दः, आलसः । ...	Lazy, slothful, indolent.
आलपिन—तक्षणी, सूची । ...	A pin.
आल—पल्लवः, (तद्रागः) ...	A tree which produces red colour.
आलान—पारी, हस्तिपादबन्धनम्-पादशृंखला । ...	A post to which an elephant is tied,
आलाप—गायनम्, भाषणम् । ...	A prelude to singing, to tune or pitch the voice.
आलिङ्गन—परिपीडनम, परिरभनम् । ...	To embrace, to accept.
आली—सखी, सहचरी । ...	A female friend.
आलू—आलुकः, कन्दमूलम् । ...	Potato.
आलू बुख़ारा—फलविशेषः, आरुवदरम् ...	Dried plum.
आलोक—दृष्टिः, प्रकाशः । ...	Sight, seeing, looking, light.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आलोचन—अवलोकनम्, दर्शनम्। ...	Sight; looking.
आलोचना—विवेचना, विमर्शः। ...	Examination, trial.
आलोड़ना—अन्वेषणम्, मन्थनम्, परिचालनम्। ...	Stirring, agitation.
आलह—साधनम्, कारु शस्त्रम्। ...	Tool, weapon, implement.
आवना—आगमनम्, आगमिष्यमाणः। ...	Coming; approach, arrival.
आवनहार—आगन्तुकः,आगामिष्यमाणः...	Fated; that which is to come.
आवभाव—आदरः, सम्मानम्। ...	Respect, civility, courtesy.
आव भक्ति—आतिथ्यम्, सत्क्रिया,आदरः	A civil reception; salutation, welcome.
आवरण—आच्छादनम्, पिधानम्। ...	A shield, a covering.
आवश्यक—अपेक्षितम्, निःसंशयम्,-अभिलषितम्। ...	Necessary, indispensible, essential.
आवश्यकता—अपेक्षा, स्पृहा। ...	Need; necessity.
आवा—कुम्भकारभ्राष्ट्रिका। ...	Kiln.
आवागमन—जीवनमरणम्, परिवर्त्तनम्...	Transmigration, metempsychosis.
आवारा—अटनशीलः, स्वैरी, प्रमादी, निरंकुशः। ...	A vagrant, vagabond, wanderer.
आवारगी— निरंकुशता, अटन शीलता "स्वैरता,, ...	Vagrancy, profligacy.
आवाज—उच्चारणम्। ...	Voice, sound, echo, strain, tone.
आवाजउठाना—उच्चारणम्, भाषणम्, सूचनम्। ...	To raise the voice, to lift the voice.
आवाजाई-आवागमनम्, गमनागमनम्।...	Coming, and going.
आवारा गरदी—विप्लवः,। ...	Roving.
आवाहन—आह्वानम्। ...	Calling, summons, invocation.
आविर्भाव—आविष्कारः,। ...	Manifestation, development.
आविर्भूत—प्रकटितम्, उदितम्, उदयः निस्सृतम्।...	Developed; visible.
आवृत—उद्घटितम, अनाच्छन्नम्। ...	Enclosed, surronnded.
आवृत्ति—रटनम्, अभ्यसनम्।, ...	Repetition, edition.
आशय—भावः, अभिप्रायः। ...	Intention, meaning, goal.
आशा—आश्रयः, आधारः, साहाय्यम् ...	Hope, desire, trust, dependence expectation.
आशाप्राप्त—आशावान्। ...	Successful.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आशावन्ध—तृष्णोत्थानम् , मनोरथ-निवेशः। ...	Confidence, trust.
आशाभङ्ग—नैराश्यम् , । ...	Disappointment, despairing.
आशावान्—तृष्णायुतः। ...	Expectant, candidate, dependent, hoping.
आशाहीन—निष्तृष्णः। ...	Desponding, despairing.
आशिक—आसक्तः, मुग्धः, प्रियः। ...	A lover, suitor.
आशिस--आशास्यम्, आशीर्वादम् , ...	Blessing, benediction,
आशु—शीघ्रम्, द्रुतम्, अविलम्बितम् ।...	Soon, quick, speedily.
आशनाई—सम्बन्धः, सजातीयता। ...	Acquaintance, fellowship; ill-legal. connection.
आश्चर्य—विस्मयः, अद्भुतम् , विचित्रम्....	Surprise, wonder, astonishment.
आश्रम—आश्रमचतुष्टयम्, आलयम् , आवासः, आगारम्। ..	Abode, residence, college; a school A hermitage,
आश्रय—अवलम्बः, आधारः, शरणम्, तन्त्रा। ...	A retreat; a means of defence, trust, hope.
आश्रित—भृत्यः, आधीनः, आयत्तः। ...	A dependent, refugee.
आश्लेष—आलिङ्गनम्, परिरभनम्। ...	An embrace, a hug.
आश्वास—प्रशामः, सन्तोषः, आप्यायः।...	Encouragement, comfort.
आश्विन—इषः, आश्वयुजः। ...	The sevnth hindu month.
आषाढ़—शुचिः, आषाढ़ः, नभः। ..	The forth hindu month.
आसतीन—वाहुपटः। ...	A sleeve.
आसमानीरङ्ग—नील वर्णम् खसन्निभम् ...	Blue, sky coloured.
आसरा—विश्वासः, विश्रम्भः। ...	Trust, hope.
आस—श्रद्धा, विश्वासः। ...	Hope, trust, dependence
आसक्त—लग्नः, मग्नः, प्रविष्टः, तल्लयः।...	Fond, confiding, devoted.
आसक्ति—प्रीतिः, स्नेहः। ...	Love, attachment
आसन—पीठम्, आस्तरणम् । ...	A stool, a seat, a sitting posture. mattress.
आसपास—सन्निधिः,अन्तिकम् ,पार्श्वम्, समीपम्, उपान्तम्। ...	Neighbourhood, vicinity, circumference, near
आसव—मैरेयः, सीधुः, आसवः। ...	Distilled spirit, rum.
आसान—सुगमः, सुकरः, सुप्राप्यः, सरलः, ऋजुः। ...	Facile, easy.
आसानी—सरलता, सुगमता। ...	Convenience, ease, smoothness.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आसनाय—सम्बन्धी, परिचितः, आर्जवम्, स्निग्धः। ...	An acquaintance; lover, friend.
आसनाई—मैत्री, स्नेहता (करणम्)। ...	Friendsship, acquaintance.
आसार—चिह्नानि, लिङ्गानि, अङ्कम्। ...	Marks, signs, tokens, traces, indications
आसाइश—विश्रामः, सुखम्। ...	Comfort, ease, repose.
आसामी—प्रजा, भाटकिकः, कृषकः। ...	A tenant, renter; a client, a farm-hand)
आसीन—उपविष्टः, निषण्णः। ...	Seated, Sitting.
आसुरीमाया—दैत्य कपटम्।	Deception of demons.
आसूदगी—वैभवम्, ऐश्वर्यम्, धृतिः। ...	Composure, prosperity, good circumstances.
आसदा—सम्पन्नः, धनाढ्यः, पुण्यजनः ...	Calm, quils, cent, coutented, rich.
आस्तिक—ईश्वरवादी। ...	A believer, theist.
आस्था—स्थितिः, आधारः, नित्यता। ...	Prop, stay,
आस्पद—स्थानम्, गोत्रोपाधिः, पदम्, गोत्रशाखा। ...	A situation, a place, rank, dignity, birth.
आस्य—आननम्, मुखम्। ...	Mouth, face, visage.
आस्वाद—रसः ...	Taste, relish, savour.
आहा—हाहाकारः, क्रन्दनम्, रोदनम्। ...	Sigh, alas.
आहट—शब्दः, आघट्टनरवः, ध्वनिः। ...	Sound, noise, approach.
आहार-खाद्यम्, भक्ष्यम, भोजनम्। ...	Food, refreshment, aliment.
आहिस्तगी—शनैः शनैः, मन्दता, अद्रुतता	Tardiness,softness;tenderness,slowness.
आहिस्ता—शनैः, शनैः मन्दंमन्दम्। ...	Slowly, by degrees, gently.
आहुति—उपहारम्, चरुः। ...	Offering.
आहूत—निमन्त्रितः, प्रष्टः। ...	Invited, called, summoned.
आह्निक—दैनिकम्।	Daily, daily duties (work).
आह्निकी—दैनिकम, प्रतिदिवसकार्यम्। ...	Belonging to a day.
आह्लाद—आमोदः, प्रमोदः, हर्षः। ...	Joy, delight, mirth, cheerfulness.
आह्वान—हूतिः, आकारणम्। ...	A call, an invitation, summons
आक्षेप—निर्वादः, अपवादः, उपक्रोशः, जुगुप्सा, कुत्सा। ...	Reproach, abuse, reproof, blame, censure.
आखोदन—मृगव्यम, आखेटः, मृगया, आच्छादनम्। ...	Chase, to pursue, to hunt.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(इ)

इंच—द्व्यगुंलम्, द्व्यस्नम् । ...	The twelvth part of a foot or thirty sixth part of a yard, an inch.
इंचना—आकर्षणम् संकुचनम् (आकर्षति..	To be pulled, to be drawn, to be attracted.
इंचेरहना—सङ्कोचीभावः (संकुचति) ...	To keep aloof, to keep at a distance
इंडुआ—घटोपधानी मुद्रिका । ...	A head cushion.
इन्द्र—मरुत्वान्,मघवा,विडौजः,पाकशासनः	The god of rain or thunder.
इन्द्राणी—पुलोमजा, शची, इन्द्राणी । ...	The wife of Indra.
इन्द्री—पाय्वादि कर्मेन्द्रियम्, मनोनेत्रादि ज्ञानेन्द्रियम् ...	Organ, sense.
इन्धन—इन्धनम्, समित्,काष्ठम ...	Fuel, fire-wood, fagot.
इक—एकः, तुल्यम्, (तुलया समितम्) ...	One, same.
इकचित—एकाग्रमनः, अनन्यवृत्तिः । ...	Of one mind, attentive, composed.
इक छत राज्य—साम्राज्यम्, एकच्छत्रम् ...	Dominion under one umbrella, universal rule or sway.
इक टक—एकाग्र दृष्टिः, अनन्याक्षिः ...	A fixed look, stare, a gaze.
इकट्ठा—एकत्रितम्, सञ्चितम्, समूढम् । ...	Collected, to gather in one place, to assemble.
इकट्ठाहोना—सञ्चयनम्,राशीभवनम् (सञ्चिनोति) ...	To assemble, to gather together.
इकठौर—एकत्र, अनन्यस्थानम ...	In one place, to meet together.
इकला—एकाकी, असहायः, केवलम् ...	Alone, only, lonely, single.
इकलौता—एकपुत्रः, एकसुतः (सुनोति ...	Single, alone, only.
इकसठ—एकषष्ठिः । ...	Sixty one.
इकसार—अनुच्चावचम् ,समभावः,तुल्यम्...	Level, plain, alike, smiliar, even.
इकहत्तर—एकसप्ततिः। ...	Seventy one.
इकहरा—एकगुणम्, ...	One, single.
इक्का—शकटविशेषः=हय वाहनम् ...	A tonga, an ekka, a pony vehicle.
इक्यानवे—एकनवतिः । ...	Ninty one.
इक्यासी—एकाशीतिः । ...	Eighty one.
इक्कीस—एकविंशतिः । ...	Twenty one.
इक तालीस—एक चत्वारिंशत् । ...	Forty one.
इकतीस—एकत्रिंशत ...	Thirty one.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

इकबाल—प्रतापः प्रभावः (प्रभवति) ...	Avowal, owning, luck, success.
इकरार—प्रतिज्ञा, अङ्गीकारः, उररीकृतिः...	Confession; admission; corroboration affirmation.
इकरारी—प्रतिज्ञापत्रम्, अङ्गीकारलेखः।...	Confessor, acknowledger.
इकाई—एकाकी, एकमतम्। ...	Unit; singleness, unanimity.
इक्षु—पुण्ड्रः, इक्षुः। ...	Sugar cane.
इक्षुरस—पुण्ड्रसारम्, इक्षुरसः, इक्षुद्रवः।	The juice of the sugar cane.
इक्षुसार—इक्षुपाकः, गुड़ः, शर्करा। ...	Unrefined sugar, raw sugar.
इख्त्यार—अधिकारः, शासनाधिकारः। ...	Adoption, influence; power.
इख्त्यारी—अधिकारी, शासकः। ..	Optional, voluntary, at disposal.
इङ्गित—आन्तरिकचिह्नम्,अन्तर्लिङ्गम्। ...	Sign, gesture, hint.
इच्छा—ईहा, स्पृहा, आकाँक्षा। ...	Wish. desire, intention.
इच्छुक—अभिलाषुकः (ईहते, स्पृहते, आकांक्षति) ...	Wishing, desirous.
इजाजत—आज्ञा, अनुशासनम्(आज्ञपति)...	Permission, leave, sanction, passport
इज्रा—प्रचारः, (प्रचरतिः,प्रचरितवान्) ...	Performance, enforcement, issue.
इजलास—न्यायालयम्, अभियोगः,अधिकारीगोष्ठी। ...	Sitting, court bench.
इठलाना—हास्यम् (हसति, जहास) ...	To trifle, to coquette; to make, mouths, to lisp.
इत—अत्र, इतः, अस्मिन् स्थाने। ...	Here, hither.
इतना—एतावान्, इयान्,एतावन्मात्रम्..	This much, so much, as much.
इतनेमें—एतस्मिन्नवसरे, तदनन्तरे ...	In the mean time, in the mean while.
इतमाम—पूर्तिः,सिद्धिः। (सिध्यति) ...	Perfection, completion; accomplishment.
इतवार—प्रतीतिः, विश्वासः(विश्वसिति)	Trust, confidence; faith; sunday.
इतर—अन्यः भिन्नः (भिद्यते) ...	Other, different.
इतराना—दर्पावगुंठनम् ...	To give ones self airs, to strut, to act affectedly.
इतराया—अहंकृतः। ...	Boasting, arrogant, conceited.
इज्जत—मानम्, आदरः (आदर्ति) ...	Honour, respect, esteem, glory, good name.
इज्या—अध्वर्युः, क्रतुः (यजते) ...	sacrifice, offering, worship.
इताब—भर्त्सना, न्यक्कारः। ...	Anger, displeasure. reproof, reproach, rebuke.
इति—समाप्तिः। ...	The end, finis.
इत्तला—सूचना, विज्ञापना। ...	Information, intimation, notice.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

इत्यादि—अन्यदपि । ...	Etcetra, and so an, and the like.
इतिहास—कथा,चरितवर्णनम्(कथयति) ...	History, annals.
इत्र—सारः, गन्धः, द्रवः (द्रवति) ...	Perfume, essence, scent, fragrance.
इदानीम्—अधुना, अस्मिन्काले । ...	Now, recently.
इदम्—अयम्, असौ, अदः । ...	This.
इधर—इतः,अत्र, अस्मिन् स्थाने । ...	Here, hither, on this oide, this way.
इधर उधर—यत्र तत्र, इत उतः । ...	Hither and thither, about, arround on all sides.
इनकार—निषेधः, प्रतिषेधः (निषेधति) ...	Denial, refusal, to disown.
इन—एतान् ...	These, they.
इनसान—मानवः, जनः, नरः । ...	Mankind, human being, mortal.
इनदिनों—वर्तमानकाले, अद्यश्वः, एतद्दिवसे	Now a days, these days,present time.
इनायत—कृपा, अनुकम्पा, दया । ...	Favour; kindness, gift,
इनायती—दयालुः, कृपालुः, (दयाशीलमस्य)	Favoured.
इनाम—पारितोषिकम् । ...	Reward, prize, retribution, gratuity.
इन्तिख़ाब—निर्वाचनम्, (निर्वाचयति) ...	Selection, extract.
इन्तज़ार—प्रतीक्षा, प्रतीक्षणम् (प्रतीक्षते) ...	Expectation, looking out.
इन्तज़ाम—शासनम् प्रबन्धक्रमः । ...	Management, order, government, administration
इन्दीवर—सरोजम् पद्मम् । ...	The blue lotus.
इन्दु—शशिः, ओषधिपतिः, चन्द्रः । ...	The moon.
इन्दु रेखा—चन्द्रकला, शशिरेखा । ...	A digit of the moon.
इन्द्रजौ—इन्द्रयवः । ...	The seed of a medicinal plant.
इन्द्रजाल—माया, छलम्, कपटम् । ...	Deception, cheating, juggling.
इन्द्रनील—मणिविशेषः । ...	A sapphire.
इन्द्रप्रस्थ—देहली ।	City of Delhi.
इन्द्रवधू—शची, इन्द्राणी, पुलोमजा । ...	The wife of Indra.
इन्द्रायुध—स्फुरत्प्रभामण्डलमस्त्रम् । ...	The rain-bow.
इन्द्रासन—इन्द्रासनम् (आस्यतेऽत्र) ...	The throne of Indra.
इन्द्रिय—इन्द्रियम्, हस्तपादादिः । ...	A physical organ.
इन्द्रियजित—जितेन्द्रियः, वशेन्द्रियः । ...	Having control over the senses.
इन्द्रिय जुलाब—उपस्थविरेचनम् । ...	A diuretic medicine.
इप्सु—इच्छुकः, (इच्छति, इयेष) ...	Desirous, anxious, covetous.
इभ—करिः, गजः, हस्ती, दन्ती । ...	An elephant.
इभपालक—हस्तिपकः । ...	The driver, keeper of elephant.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

इम्तिहान—परीक्षा, परीक्षते । ...	Examination, to examine, to test.
इमला—प्रति लेखः, (लिखति) । ...	Dictation, orthography.
इमली—तिन्तिडीका, अम्लिका । ...	Tamarind-
इमारत—भवनम् , गृहम् । ...	Edifice, building.
इर्द गिर्द—परितः, अभितः , ...	Around, on all sides, environs, suburbs.
इरादा—प्रणः, संकल्पः । ...	Determination, intention, resolve.
इर्शाद—अनुशासनम् । ...	Dictum, order, command.
इलाका—विभागः, सम्बन्धः ।	Dependency, division, circle, cnnection.
इलाज—चिकित्सा, रुक्प्रतिक्रिया । ...	Remedy, cure, medicine.
इलायची—एला, । ...	Cardamum.
इलजाम—(दोषदेना) अपराधः दोषः । ...	Charge, accusation, calumny, blame.
इल्म—विद्या, (वेत्ति – वेद ÷ विवेद) । ...	Knowledge, science, literature.
इल्मियत—विद्वत्ता, पाण्डित्यम, वोधः,- योग्यता । ...	Learning.
इल्मी शास्त्रार्थ—विद्यासम्वादः, सम्बादः	Literary discussion.
इल्लत—दुःस्वभावः, दुष्प्रकृतिः । ...	Vice, defect, a bad habit, disease.
इशारह—संकेतम्, चिह्नम, हस्ताक्षरम् ...	Sign, hint.
इश्क—(प्रेम) स्नेहः, स्निह्यति आसक्तिः, अनुरागः । ...	Love, affections, amour.
इष्टाम्प—राजमुद्रा ङ्कितपत्रम् । ...	Stamp, document,
इश्तिहार—विज्ञापनम्, (विज्ञापयति) ...	Notice, advertisement.
इश्तिहारी-विज्ञापनाद्घोषितः, अपराधी...	Proclaimed, absconder.
इस्पंज—शोषणी, शोषिका (शुष्यति ।...	Sponge.
इषु—शरः, वाणः। ...	An arrow, a shaft, a dart.
इष्ट—प्रियः, ईप्सितम्, (ईप्सते) । ..	Desired, wished, approved, adored.
इष्टतम—प्रियतमः, स्निग्धः (स्निह्यति)...	Beloved, most desired.
इष्टतर—प्रियतमः सुहृत् । ...	More dear.
इष्टदेव—पूज्यदेवः। ...	A tutelary, a diety.
इष्टि—यजति, यागः,यज्ञः, क्रतुः, इज्या ...	An oblation, offering.
इस्तैफा—परित्यागपत्रम्, [त्यजति] ...	Resignation.
इषणा-स्पृहा, वाञ्छा, कामना, मनोरथः ...	Desire, wish, eagerness.

(ई)

ईंगुर—सिंदूरः, हिङ्गुलः, नागसम्भवः। ... Red lead, vermilion, minium,

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ईंचना—आकुञ्चनम्, संकोचनम्, आकर्षणम्, (आकुञ्चते) संकोचयति। ...	To pull, to draw, to attract.
ईंट—इष्टिका, इष्टकम्। ...	A brick.
ईंटका काम—इष्टक चितम्, कुट्टिमस्थलम्। ...	Brick work.
ईख—इक्षुः, पौण्ड्रः, रसालः। ...	sugar cane.
ईक्षण—अवलोकनम्, दर्शनम्। ...	sight, seeing, vision.
ईदृश—एतादृशः, तादृशः। ...	Thus.
ईशारा—संकेतः, (संकेतयति)। ...	Hint, sign.
ईर्षा—द्वेषः, रिपुता, द्रोहः (द्रुह्यति-द्वेष्टि ...	Envy, spite, malice.
ईर्षालुः—द्रोहशीलः, स्पर्धालुः। —	Envious, malicious, spiteful.
ईश्वर—प्रभुः, नारायणः, विश्वसृट्। ... परमात्मा, (परमश्चासौ, आत्मा) ...	Master, Lord, God, Supreme Being.
ईश्वरता—प्रभुता, आधिपत्यम्। ...	God-head, divnity, lordship.
ईश्वराधीन—भगवदाधीनम्, (आयत्तः) ...	Dependent on God-
ईश्वराराधना—भगवद्भजनम् (भजते) ...	Devotion to God.
ईसाई—ईसानु यायी, (अनुयाति) ...	Christian.
ईषत्—स्वल्पम्, स्तोकम्। ...	Little.
ईहा—ईप्सा, स्पृहा, वाञ्छा। ...	Longing, desire.

(उ)

उमेश—अष्टमूर्तिः, शङ्कर, शम्भुः। ...	The lord of Uma.
उङ्गल—अस्रम्, अंगुलम्। ...	A finger's breadth.
उङ्गली—अङ्गुलिः, करदलम्। ...	A finger.
उङ्गली काटना—अङ्गुलिच्छेदनम् (कृन्तनम्)	To bite the finger.
उचनीच—उच्चावचम्, उन्नतावनतम् ...	Ups and downs of life.
ऊंचाई—उच्चता, औन्नत्यम्, उत्कृष्टत ...	Height.
उचाना, उठाना—उत्थापनम्, उदयनम् ...	To raise, to take up. to lift.
उजियाला—दीप्तिः द्युतिः (द्योतते) ...	Brightness, light.
उडेलना—उद्धरणम् (उद्धरति। ...	To pour out, to empty.
उकड़—स्तब्धीभावः, संकुचितस्थितिः ...	A posture in sitting.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उकताना—व्याकुलनम् । ...	To fret, to be melancholy. to be sick of, to be tired.
उकतारना (आगेबढ़ना)—अग्रे वर्धनम् ...	To promote, to forward.
उवालना—क्वथनम्· पचनम् (क्वथते । ...	To boil.
उकलाई—वमनम्, त्तरणम् (ति) । ...	Nausia, vomiting.
उकलाना—वमनम्, उद्गिरणम् (उद्गिरति) ...	To be agitated, to be excited, to vomit.
उकसना (भड़कना)—उत्तेजनम ,उन्नयनम्	To be excited.
उकसाना—उत्तेजनम्· उत्थापनम्· प्रेरणम्	To excite, to induce, to provoke.
उकाव—गरुड़ः, वैनतेयः । ...	An eagle.
उक्त—भाषितम् (षते) कथितम् (यति) ...	spoken.
उक्ति—वाणी,गिरा, भाषा । ...	speech, voice, language.
उक्ति बताना—उक्तिज्ञापनम् (यति) ...	To make up a story.
उखेड़ना—उत्पाटनम् (टयति) उद्धरणम् (ति) ...	To tripe.
उखड़ना—उन्मूलनम् (ति) ...	To be rooted up, to be plucked up.
उखड़वाना—उन्मूलयनम् (यति) (उत्पाटयति) ...	To uproot.
उखली—उलूखलः ...	A wooden mortar, a mortar of stone.
उखाड़ना—उद्धरणम्, उत्पाटनम् (टयति)	Uprooting, eradicating.
उगाल—वमनम्, उद्गारः (उद्गिरति)...	The act of vomiting, or throwing up.
उगत—रोहणम् (ति) अंकुरणम् (ति) ...	Growing, springing.
उगना—रोहणम् । ...	To grow, to be produced.
उगलना—उद्गरणम् । ...	To spit out, to vomit.
उगाना—रोपणम् (रोपयन्ति) ...	To cause to grow.
उगाल—भक्षित चर्वणम् । ...	Anything spitted out after chewing.
उगालदान—पतद्ग्रहः, लालापातपात्रम् ...	A spittoon.
उगाहना—द्रव्यसंग्रहकरणम् । ...	To gather, to collect, to accumulate. to pile up.
उगाही—द्रव्यराशिः (चिनोति)। ...	Collection, usage.
उग्र—क्रूरः, क्रोधशीलः । ...	Wrath, anger, a cruel.
उग्रह—उदयम्, (उदेति) । ...	The illumination of the sun or the moon after an eclipse.
उघड़ना—स्रंसनम्, उद्घटनम् । ...	To be uncovered, to be discovered, to be opened, to be unveiled.
उघाड़ना—उद्घाटनम,उत्स्रंसयनम् (ति)...	To uncover, to open, to pull off.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उघाड़ा—उद्घाटितम् स्रंसितम्	...	Unclothed, denuded, naked.
उघाड़ू--उद्घटयिता, उत्स्रंसिता।	...	One who uncovers or unveils.
उचकन (टेक)--त्राणम्, पालनम्।	...	Support, prop.
उचकना } उद्गमनम्, उद्दर्शनम्	...	To rise, to be raised, or lifted, to leap, to tpring up, to stand on tip toe.
उच्छ्रायम्।	...	
उचकाना--उच्छ्रायप्रेरणम्।	...	To lift or raise up, to give a support.
उचटाना--उच्चाटनम।	...	To separate, to turn one's mind from, to divert, to break
उचारना--उच्चारणम्।	...	To pronounce. to utter, to speak.
उचलना--उन्मथनम्, उत्पटनम्,	...	To be separated off, to fall off.
उचलाना--उन्माथनम्, भेदनम्।	...	To order a person to separate.
उचाट--उच्चटितम्।	...	Restlessness, disturbance distraction, alienation.
उचाट--(होना,) उच्चाटीभावः।	...	To be disgusted with, to be displeased.
उचाटना--उच्चाटनम्, उत्पाटनम्।	...	To divide, to separate.
उचाना--(बोझउठाना,) भारोत्थापनम्	...	To lift up burden.
उचित--योग्यम, स्थानादनपेतम्।	...	Proper, becoming, fit, suitable convenient, right, befitting.
उचेलना--उन्माथनम्, छेदनम्।	...	To peal out the husk, to take off the skin.
उचोट(कम्र)--वेपः, चालः,।	...	stumble, a trip.
उचक्का--तस्करः, मोषकः।	...	A thief, a pick-pocket, a pilferer, a purloiner.
उचक्की--तस्करा, अपहारिका	...	Female thief.
उच्च--उन्नतः, उच्चै, उच्छ्रितम्	...	High, grand.
उच्चता—उन्नतिः, उच्चता, उच्छ्रायः।	...	Height, grandness.
उच्चनीच—उच्चावचम्।	...	Up and down.
उच्चाट—उच्चाटः, उन्नाटः, उज्जास।	...	The act of veing.
उच्चान—उन्नतिः, उच्चता, उन्नायः।	...	Height.
उच्चारण(करना)—भाषणम्, उच्चारणम्	...	Pronounciation.— to pronounce, to give utterence to.
उच्चारित—भाषितम्, उच्चारितम्।	...	Pronounced, uttered.
उच्चैः—उर्ध्वस्वरेण, उच्चैः, तारस्वरेण	...	Loudly, in a high tone.
उच्छाह—उत्सवः, हर्षदिवसम्।	..	Pleasure, joy, gladness.
उच्छिन्न—कृन्तितम, भिन्नम्, छिन्नम्	...	Cut off, destroyed.
उच्छिष्ट—भक्षितान्नम्, उच्छिष्टम्।	...	Food left or rejected, crumbs, leavings, scraps.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उच्छ्वास—(श्वासः) प्राणवायुः। ...	Breath.
उच्छेद—उन्मूलनम्, विनाशनम्, छेदनम् ...	Devastation, ruin, damage, desolation.
उछलना—कूर्दनम्, उच्छ्रायनम् ...	To leap, to sprout up, to pounce, to spring up.
उछलकूद—उच्छ्राय कूर्दनम्, (उत्कूर्दति)...	Skipping, jumping, bounding.
उछालना—प्रक्षेपणम् (प्रक्षिपति) ...	To throw up, to toss up.
उछलाना—प्रक्षेपणाय प्रेरणम् ...	To cause another to throw up any thing; to have tossed.
उछाड़ (क)—छरणम्, वमनम् (ति) ..	Vomiting.
उछूहोना—निगरणावरोधोगले, ...	To be choked in the swallowing.
उजड्ड (मूर्ख)—जड़ः, मूर्खः ...	Inconsiderate, rash, ignorant, clownish, wild, rude.
उजडना—छेदनम्, जीरणम् भेदनम्। ... त्रोटनम्	To be rendered desolate, to go to dogs, to be ruined, to be deserted.
उजड़वाना—विनाशनम् (यति) ..	To cause to be laid waste.
उजड़ा पुजड़ा—विनष्टम्, जीर्णम्, शीर्णम् जर्जरितम् ...	In ruins, deserted, abondoned.
उजलत—उज्वलता, ...	Haste, hurry.
उजला—स्वच्छम् उज्वलम्, भास्वरम्।...	Clear, bright, splendid, white, shining, clean, neat.
उजलाना—मार्जनम्, शोधनम्, (मार्जयति)	To cause to cleanse.
उजागर—प्रसिद्धः, विख्यातः (प्रसिध्यति...	Famous, bright, reputed.
उजाड़—त्रुटितम्, विजनम्, नष्टम् ...	Ruined, deserted, demolished.
उजाड़ना—जीरणम्, नाशनम् (नाशयति)...	To lay waste, to pull down, to spoil.
उजाड़ू—जीरकः, विनाशकः। ...	A plunder, a spend-thrift, spoiler, destroyer.
उजालना—उज्वालनम्, दीपनम्, ... (दीपयति) ...	To polish, to varnish.
उजाला—प्रकाशः, द्युतिः, कान्तिः। ...	Splendour, brightness, light.
उज्वल—उज्वलम्, (उज्ज्वलति)। ...	Luminous, bright, shining.
उज्वलता—प्रकाशता, (प्रकाशते)। ...	splendour, brightness.
उझकना—अधोऽवलोकनम्, उर्ध्वमव-लोकनम् तिर्यगवलोकनम् ...	To peep, to spy, to look forth.
उझड़—जड़ः, मूर्खः।	Ignorant, wild.
उझलना—उत्पातनम्, उद्गमनम्, उद्धृतम्। ...	To over flow, to run over.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उभालना—उत्पातनम्, उद्धरणम्। ...	To pour from one vessel into another.
उञ्छ—कणशायर्जनम्। ...	Gleaning.
उटङ्ग—(सिकुड़ा) संकुचितः, स्तब्धः, (स्तभ्नाति)। ...	Too short, high up the leg.
उटकाना—पिधानम्, कपाटोद्घाटनम् ...	Shut, to close.
उढालना—अर्गलनम, पिधानम्। ...	To close, to cover.
उठते वैठते-आसीनोत्थानिका, निषण्णम् (तिष्ठति) ...	Gradually, at every moment.
उठना वैठना—गोष्ठीकरणम्, सहवासः साङ्गत्यम्। ...	To keep company with, to associate.
उठक वैठक...अशान्तिः, उत्पातोपवेशने...	Restlessness, a kind of exercise, association.
उठल्लू—चञ्चलः, अवशेन्द्रियः। ...	One who has no fixed positon, fickle-minded,
उठवाना—उत्थापनम्। ...	To cause to lift or to be raised up or removed.
उठवैया--उत्थापकः,उत्तोलकः, आलम्बकः	One who helps to raise.
उठाईगीरा—अपहारकः, तस्करः ...	A pilferer.
उठाऊ—अपहृत्य धावकः, मूषकः। ..	Exatravagant,spend-thrift.
उठान—उन्नायः उच्छ्रायनम्। ...	Expenditure,growth, rise,ascent,height,
उठाना—उत्थापनम्। ...	To lift, to take up, to hoist, to erect.
उठारखना—अपसारणम्, वारणम्। ...	To put by, to postpone, to put off.
उठा लेजाना—गृहीतनयता। ...	To take away, to carry away.
उठालेना--उद्गृहणम्। ...	To raise up; to pick up, to bear up, to put up with.
उठाव—व्ययः, प्रयोगः। ...	Expenditure, growth, a mound.
उठबैठना—उपविशोत्तिष्ठता। ...	To sit up, to get up, to wake up.
उड़चलना—उड्डीयथानम्,। ...	To walk stately or affectedly, to fly, away, to slip away
उड़ति—उड्डीनम्। ...	Uncertainly.
उड़द—माषः। ...	A kind of pulse.
उड़न—उड्डीनता। —	Flight, soaring.
उड़न खटोला—विमानम्, खयानम् ...	Airship, a flying car.
उड़न फरेव--छलम्, कपटम् ...	Deception, cheat.
उड़ना—उड्डीनम्, उत्सर्पणम् ...	To fly, to soar.
उड़ना सांप—उड्डयिता सर्पः,उत्सर्पोरगः	A flying serpent.
उड़ाऊ—अतिव्ययशीलः। ...	Spend-thrift; on the point of flying.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उड़ाक—उड्डयिता, ...	Capable of flying.
उड़ान—उत्सर्पणम् उड्डीनम् ...	An act of flying, spring, flight.
उड़ाना—उड्डयनम्, उत्सर्पणम् ...	To cause to fly to, waste, to spend, to blow up.
उडु—नक्षत्रम्, तारम् ...	A star, constellation.
उडुप (डोंगी) लघुतरणी, कोलः ...	A float, a small boat.
उड़ेंच—अपराधी, उपद्रवी। ...	Perversity, to find fault with,
उढकना(लोटना)---तल्पे लुंठनम्। ...	To turn in bed; to roll in bed.
उढ़ना—परिधानम्, (परिधत्ते)उत्तरीयः...	Clothes.
उढ़नी—उत्तराच्छदपटः, उत्तरीयः। ...	A womans wrapper, a scarf,
उढ़री—कृतभार्या। ...	A kept wife, kept woman.
उढ़ाना—परिधापनम्। ...	To put on, to cover.
उढ़ैया—परिधापकः, ...	Wearer of a dress.
उढौना—परिधानपटः, चण्डातकः ...	Clothing.
उड़ेलना—उद्धरणम्, उद्धृत्य प्रक्षेपणम् ...	To pour out.
उत—तत्र ...	There, thither.
उतकल---देश विशेषः। ...	To province of Orissa.
उतना—एतावान्, इयान्, ...	As much, so much so many.
उतरन—परिधायोद्धृतपटः, ...	Old, worn out clothes, cast off wear.
उतरना—वियोजनम्, अपहरणम् ...	To get down, to dismount, to alight, to lodge, to land, to descend.
उतर वाना—अपहारणम्, वियोजनम् ...	To cause to descend.
उतरा—वयस्कः, अतिवयः ...	Aged, advanced, worn.
उतराई—तारण शुल्कम् (तरणभाटकम्)	The toll paid, coming down,
उतराईहोना—कृतकृत्यी भावः ...	To be thankful.
उतराना—अपकर्षणम् ...	To take down.
उतला---रिक्तम् अपूर्णम् ...	Shallow, not deep.
उतार—अवतरणम्, अवतारः अपक्रमः।...	Slope, fall, disgrace descent.
उतार चढाव—उत्क्रमणापक्रमणम् ...	Fluctuation, ascent and descent Loss and gain, variation.
उतारजाना—निगरणम्। ...	To swallow down, to gulp down.
उतारदेना—उत्तारणम्, अप कर्षणम्। ...	To degrade, to pull down to take off.
उतारलेना—अवतारणम् प्रतिलिपिकरणम्	To take down, to copy.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उतारन—जीर्णवस्त्रम्,जीर्णपटः, प्रयुक्तपटः	To cause to alight, to bring down, to cross, to land, to tear off.
उतारना—(कपडा) अवतारणम् (पटः)	To undress.
उतारा—अवतारितः,(अवतृ + णय,क्त,प्र०)	An offering, descent, ransom, trip of a boat.
उतारू—अवतरणशीलः, (परः,प्रसज्जते, सज्जितः,अवतारयति । ...	Sloping, declining, inclining, bent upon.
उतारूहोना-सज्जितः,कटिबद्धः,बद्धपरिकरः	To be prepared, to engage, to be ready.
उतावल—त्वर्यता, शीघ्रता । ...	Quickness, hurry, haste, impatience.
उतावला—अविमृश्यकर्ता, त्वर्यतापरः ...	Impatient, hasty, rash.
उत्कट—पीडितः, खिन्नः खिद्यते । ...	Painful, troublesome, mad.
उत्कण्ठा-प्रतीक्षा, उत्सुकता, रणरणकता	Anxiety, curiosity, eagerness.
उत्कर्ष—उन्नतः, उद्गमनम्, (उद्गच्छति	Goodness, excellence.
उत्कृष्ट—उच्छ्रितः, उच्छ्रायः, उन्नतः । ...	Good, best.
उत्कृष्ट भूमि—सस्योत्पादिकाधरित्री	A fertile soil.
उत्खात—उत्पाटनम्, उन्मूलनम् , ति । ...	Destruction, eradication, weeding.
उत्तप्त--उन्मनः,आकुलः, ति,व्यग्रचेतः। ...	Anxious. excited.
उत्तम—श्रेष्ठः, उत्कृष्टः, अनुत्तमः । ...	Best, excellent, fine, first, superior.
उत्तम पुरुष—अहंगच्छामि, (पश्यामि)...	First person.
उत्तमाङ्ग—मुखम्, आननम्, वक्त्रम् । ..	The head.
उत्तर—परे, अग्रे, उत्तरम्, अनन्तरम् ।...	Answer, the north, behind.
उत्तराधिकारी—उत्तरदाता, क्षतिपूरकः ...	Successor, an heir, responsible.
उत्तरदेना—प्रतिवचनम् (उत्तरति) प्रतिवक्ति, उत्तरदानम् । ...	To reply, to answer.
उत्तरप्रति—प्रत्युत्तरम् प्रतिवचनम् । ...	Retort, a return, a severe reply.
उत्तरपक्ष—प्रत्युक्तिमार्गः । । ...	Reply to an argument.
उत्तर पश्चिम—उदीचीप्रतीच्यौ । ...	North west.
उत्तरी—औदीच्यम् । ...	Northern.
उत्तराखण्ड—द्वीपविशेषः । ...	Northern, division.
उत्तराधिकारः—भविष्यत्स्वत्वप्राप्तिः । ...	An inheritance.
उत्तरायण—उदीचीभास्करः । ...	The sun's north declination, the half of the year, summar solstice
उत्तरार्ध—परार्धः, उत्तरभागः । ...	The last half.
उत्तरोत्तर—अधिकाधिकम्, क्रमानुसारि...	More and more, further and further gradually.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उत्ताप—सन्तापः, तापः, (तापयति) ...	Ardour, zeal, heat.
उत्तीर्ण—सिद्धार्थः, फलित मनोरथः, कृतकृत्यः (उत्तरति—ल्यप्-उत्तीर्य) ...	Arrived, got over, delivered, success-ful.
उत्तुङ्ग—उन्नतः, उच्छ्रितः, प्रांशुः । ...	Lofty, high, tall, elevated, loud.
उत्तूकरना—उन्मादनम्, (उन्मादयति) ...	To plait to croup, to make a fool of.
उत्तूबनना—उन्मत्तीभवनम्, (भवति)	To beat one to a mummy, to stupify.
उत्तू होना—उन्मदनम्, मोहनम्, मूर्छनं ...	To lose one's senses, to be stupified.
उथला—रिक्तम्, स्वल्पजलम् । ... अम्बालशेषम्, कर्दमावशिष्टम्,	Shallow, fordable.
उत्थान—अभ्युदयम्, उत्क्रमणम् (ते)...	Rising.
उत्थापन-आरोपणम्, उन्नयनम्, 'यति,...	The act of raising a thing.
उत्पत्तिः—प्रसूतिः, जन्म, प्रभवः, सू०ते ।	Birth, origin. production; creation.
उत्पन्न—प्रसूतः, जातः, (प्रसूयते) ...	Born, produced, gained.
उत्पल—(कमल) सरोजम्, पद्मः ...	Lotus.
उत्पाटन—उत्खननम्, मूलोद्धरणम्-(उत्खनति उत्पाटयति । ...	Uprooting, eradicating.
उत्पात—दुश्चिह्नम्, कुशकुनम् । ...	A portent, injury, mischief.
उत्पादन—आविष्करणम्, जनयनम्, यति,	The producing or creating.
उत्प्रेक्षा—औदासीन्यम्, उपमा । ...	Indifference, comparision.
उत्फुल्ल—विकसितम्, (विकसति)-(स्फुटति) उद्घटितम् । ...	Expanded, gladdened, blossomed over-flowed with joy.
उत्सङ्ग (गोद,-अङ्कः, अभ्यर्णम् । ..	The bosom, lap, hips.
उत्सर्ग—परित्यागः, विसर्गः (उत्सृजति)...	A bondoning, retiring from, renunciation, reclusion.
उत्सव—हर्षदिवाः, प्रमोददिनम् (प्रमोदते)	A festival, jubilie, public rejoicing, meeting.
उत्साह—उल्लासः, हर्षः, मोदः, (हर्षति)...	Effort, exertion, happiness, joy, energy.
उत्साही—साहसी, (उत्सहते + सेहे) ...	Active, persevering.
उथलना(उलटना)—पात्रान्तरादुद्धरणम्,	To over-turn, to over-set, to upset.
उथलपुथल—परिवर्त्तनम्,(परिवर्त्तयति)...	Topsyturvy confusion, chaos,
उथलाना—अपसारणम् (अपसारयति) ...	To cause to turn over or over-set.
उदक—नीरम्, कल्लोलम्, आपः, वारि । ...	Water.
उदड़ागुदड़ा—जीर्णशीर्णपटः, चीरम्,	Old rags, tatters.
उदधि—पयोधिः, सागरः, अब्धिः । ...	The ocean.
उदपान(कूप)—कूपः, उदपानम् । ...	A well, a tank, a cistern.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उदय(उत्थान)—वृद्धिः,उन्नतिः (उदेति) ...	Rising, ascending, light, appearing.
उदयसूर्यका--सूर्योदयः,रविनिस्सरणम्।...	Sun-rise.
उदयाचल—उदयगिरिः(यत्ररविरुदेति) ...	The eastern mountain.
उदयास्त-उत्क्रमणापक्रमणम्(मते+ति) ...	Rising and setting.
उदर—जठरम्, उदरम्। ...	The belly.
उदरभंग(पेटचलना)—विरेचनम्,अतिसारः	Dysentery.
उदरम्भर—जठरपूरकः, ...	Greedy, voracious.
उदरामय-विरेचनम्, विरेचति। ...	Diarrhoea, dysentery.
उदरावेष्ट—कीटविशेषः। ...	The tape worm.
उदरिणी—गर्भिणी, कुक्षिस्थजन्तुमती। ...	Pregnant woman, a woman in the family way.
उदरी (स्थूलता)-स्थौल्यम्, शोथता। ...	Corpulency, bulk, enlargement of the abdomen.
उदात्त—तारस्वरेणोच्चार्यमाणः। ...	A high tone, sharp tone.
उदान—वायुविशेषः(अनिति+श्वसिति)...	One of the five vital airs which rises up the throat and passes into the head.
उदार—महान्, महाशयः महोदारः। ...	Generous, liberal great, munificient.
उदारता—गाम्भीर्यम्, महिमा, गुरुत्वम्।	Generosity, liberality, greatness, charitableness,
उदास—ग्लानियुतः, खिन्नः (खिद्यते+ (शोचते) ग्लायति) ...	Sad, dejected, sorrowful, gloomy.
उदासीनता--मन्दोत्साहता, अशोकहर्षता। ...	Indifference, gloom, sorrow, drooping of spirits.
उदाहरण--उपमा, तुलना, समता. उपमा (उदाहरति, उपमाति। ...	An example, comparison, an instance.
उदित—उत्थितम्, निस्सृतम्। ...	Distinguished, conspicuous.
उदीची—उत्तरादिक्। ...	The northern quarter.
उदूखल—उलूखलः। ...	A gum resin, bedllium.
उदूलहुक्मी—आज्ञाभंगः (भनक्ति) ...	Disobedience, insubordination.
उद्गत (उगला)—उद्गीर्णम्, च्छरितम्...	Vomited, cast up.
उद्गमन(चढ़ना —आरोहणम्(आरोहति)	Mounting, ascending.
उद्गाता—सामवेदगाता (गायति) ...	A chanter of Sama Veda.
उद्घाटन—अपिधानम, विकाशनम्. (विकाशते, उद्घाटयति ...	A means of opening, a key, the rope and bucket of a well, to bring to light.
उद्घाटित—विकासितम् (विकासयति)...	Done with effort, opened, exerted.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उद्घात—शस्त्रविशेषः, अवदारणः। ...	A kind of wallet or club.
उदंश(मच्छड़)—मशकः,दंशः,(दंशति) ...	A mosquito, a gnat, a gadfly.
उद्दन्त—दन्तुरः, दीर्घदन्तः। ...	A large tooth; a tusk.
उद्दिष्ट—प्रेरितम्, निर्दिष्टम्(उद्दिशते) ...	Designed, agreed upon.
उद्दीपन—उत्तेजनम्, प्रकाशनम्(दीपनं) ...	Exciting, glowing, ligting, inflaming.
उद्दीप्त—भास्वतः, प्रज्वलितम्,(दिदीपे) ...	Illuminated, lighted.
उद्देश—लक्ष्यः, अभीष्टम्, मनोरथः। ...	A scope, a trace, motive, object. aim.
उद्धक—चित्रार्पणम्। ...	Act of panting or gasping, asthama.
उद्धत—उद्दण्डः, उच्छृंखलः। ...	Rude, ill-behaved, unmannerly.
उद्धार—ऋणापनयनम्, अपवर्गः। ...	Discharge, salvation, deliverance, to be quit.
उद्धारना—ऋणमोचनम्, ऋणमपनयति	To discharge, to liberate.
उद्बन्धन-आलम्बनम्, लम्बनम्(म्बते। ...	The act of hanging.
उद्बोध—स्मारणम्,प्रसिद्धिः परिचयः। ...	Recollection, recognition.
उद्भव-उत्पत्तिः, जन्म, भवः, प्रादुर्भवति	Birth, production.
उद्भिद—अंकुरितम्, प्ररोहितम्(रोहति)...	Sprouting, germinating.
उद्भूत—जातः, प्रसूतः, (जायते—सूयते)	Born, produced.
उद्यत—कटिबद्धः, बद्धपरिकरः, सज्जितः	Prepared to, held up, persevering.
उद्यम—उद्योगः, वृत्तिः, व्यापारः। ...	Effort, exertion, trade, labour employment.
उद्यान—वाटिका, अभिप्रायः। ...	A royal garden, purpose, motive.
उद्यापन—पूरणम्, समापनम्। ...	Performance, accomplishment, fulfilment,
उद्योग—प्रयत्नः, उपायः। ...	Effort, endeavour, attempt.
उद्योगी—उद्यमशीलः (उद्यतते) ...	Active, laborious, perseverfng,.
उद्योत—द्युति, दीप्तिः,आभा। ...	Light, lustre, brilliance.
उद्विग्न—उन्मनः, खिन्नः, आकुलः। ...	Anxious, troubled, sad, pensive.
उद्वेग—चिन्ता, शंका, रेका,। ..	Regret, fear, anxiety, haste, agitation consternation.
उद्वेगी-चिन्तितः, शंकितः (शङ्कते, चिन्तयति) उद्विजते ...	Anxious, agitated.
उधड़ना—स्यूत तन्तुच्छेदः। ...	To be unrolled, to be opened out.
उधम—उपद्रवः,। ...	Uproar, noise, dim.
उधमी—उपद्रवी। ...	Noisy, quarrelsome, mischievious.
उध्याना—उत्क्षेपणम्, (उत्क्षिपति) ...	To be blown, to be dropped.
उधर—तत्र, तस्यांदिशि। ...	There, on that side.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उधड़ा—उज्जीर्णम् (उज्जीर्यते) ...	Opened; undone.
उधार—ऋणम्, पर्युदञ्चनम्, उद्धारः। ...	Debt, loan, advance, liabitily.
उधारखाना—पर्युदञ्चनाशनम्, ..	To live on credit.
उधारदेना—उत्तमर्णनम्, ऋणदानम् ...	To lend, to give on credit.
उधारलेना—ऋणा दानम्, अधमर्णनम्।...	To borrow.
उधेड़—स्यूततन्तुच्छेदः। ...	Unfolding, unravelling.
उधेड़बुन—व्यापारः, अनुष्ठानम्, निमग्नः...	Perplexity.
उधेड़ना—ऊततन्तुत्रोटनम्। ...	To unrave, to untwist, to unroll, to peel of.
उन—तान्, ते, ताः। ...	Those, they.
उनका, उनका—तेषाम्, तान् ...	Their, them.
उनचास—एकोऽन्पञ्चाशत्। ...	Forty nine.
उनतालीस—एकोऽन्चत्वारिंशत्। ...	Thirty nine.
उनतीस—एकोऽन्त्रिंशत्। ...	Twenty nin .
उनसठ—एकोन्षष्टिः, नवपंचाशत्। ...	Fifty nine.
उनसर (तत्व)—पंचतत्त्वम् (पृथिव्यप् तेजोवाय्वाकाशम्) ...	Element.
उन्नत—उच्छ्रितः (उच्छ्रयति) ...	High, tall.
उन्नति—उत्कृष्टता, उच्छ्रिता, अभ्युदयः।...	Increase, improvement, advance ment, prosperity, rise.
उन्नावी—नीलवर्णम्. गगनसन्निभम्। ...	Red like the jujube.
उन्नासी—नवसप्ततिः, एकोनशीतिः। ...	Seventy nine.
उन्नीस—एकोन्विंशतिः। ...	Nineteen.
उन्नीसवां—एकोऽन् विंशतिमः। ...	Nineteenth.
उन्मत—वातूलः, आसक्तः, उन्मत्तः। ...	Insane, mad, intoxicated, furious, farntic; lustful.
उन्मत्तता—मूर्छना. मादकता. (मूर्छते) ...	Intoxication.
उन्मना—उद्विग्नः (उद्जते, खिद्यते) ...	Absent-minded, vexed.
उनमान—(माप)परिमाणम्, मापकयन्त्रम्	A measure of size or quantity. estimate.
उनमानी—अनुमानी (अनुमीते) ...	Presumptive, conjectural.
उन्मीलन—विकसनम्, हसनम्, स्फुटनम्	Opening, blooming, expending, blossoming.
उन्मुख—उत्सुकः, उत्कंठितः, रणरणितः	Looking upwards, engaged in.
उन्मूलन—मूलोपदंशनम्, उत्पाटनम् ...	Rooting or pulling up, eradicating.
उन्मेष—दृगञ्चलोद्घाटनम्। ...	Perception, sensation winking, twinkling of the eye.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उनाह—वाष्पम्, धूमः। ...	Steam, vapour.
उन्हतर—नवषष्टिः, एकोनसप्ततिः। ...	Sixty nine.
उपकरण—साधनम्, हेतुः, (साधयति) ...	Means, inplement, instrument, tool.
उपकार—साहाय्यम्, सहायता ...	Favour, help, benefit, benevolence.
उपकारक—परिपालकः, (पालयति)-त्रायते, उपकरोति, सहायकः। ...	A protector, a benefactor, benevolent.
उपक्रम—आरम्भः, उपज्ञः। ...	A beginning, a strategam, a delibrate commencement.
उपगुरु—उपशिक्षकः, उपाध्यायः 'शिक्षते,	Under teacher, a tutor.
उपग्रह —उत्साहनम्, वन्दी,। ...	A prisoner, encouragement.
उपचय—राशिः, अनेकः, समुदायः। ...	A bundance, profusion, plenty.
उपचार—उत्कोचः, शुल्कम्। ..	Service, usage, profession, a bribe.
उपचित—वृद्धिः, उन्नतिः (वर्धते) ...	Increased, improved, collected.
उपजना—अंकुरणम्, प्रादुर्भवनम्। ...	Spring up, to grow, to be produced, To be cultivated, to shoot forth.
उगना—उद्भेदनम्, (अंकुरति — (उद्भिद्यते)। ...	
उपजाऊ—उर्बरा, कान्दल्यम्, रत्नगर्भा। ...	Productive, fertile.
उपजात—प्रादुर्भूतम् (प्रादुर्बभूव)। ...	Propagated.
उपजाना—उत्पादनम्, (उत्पादयति) उद्भेदनम्। ...	To cause to grow, to cultivate.
उपजीवन—आधारः, आश्रयः, आश्रयति...	Means of living, subsistence.
उपजीविका—वृत्तिः,जीवनयात्रा, जीवति,	Means of support, livlihood, substenance.
उपजीवी—आश्रितः, परतन्त्रः, किङ्करः। ...	Dependent, a hanger on.
उपताप—सन्तापः, त्वर्यता, (त्वर्यते) ..	Haste, hurry, heat, pain.
उपतारा—उपग्रहः, (उपगृह्णाति) ...	A lesser star.
उपत्यका—अधित्यका, पर्वतोर्ध्वभूमिः, ...	A valley at the foot of a hill.
उपदंश—(चटनी) अवलेहः, उपदंशः, लिलेह, लेह्यति (लेढ़ि) ...	A relish, sauce, the venerial disease.
उपदल—पद्मकोशः, वृन्तम्। ...	The calyx of a flower.
उपदेश—शिक्षा, अनुशासनम्, अनुशास्ते	Advice, counsel.
उपदेशक—धर्मशिक्षकः, (शिक्षते+ति	An adviser, instructor.
उपद्रव—कलहः, उपाधिः, वादः। ...	A portent, insult, violence, injury.
उपद्वीप—मरुभूमिः, मरुस्थली। ...	An island.
उपधान—उपवर्हः, उपधा। ...	A pillow, cushion.
उपनयन—उपवीतम्, व्रतसूत्रम्। ...	The sacred thread.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उपनयनसंस्कार—यज्ञोपवीतम् । ...	Investiture with the sacred thread.
उपनाम—उपाधिः, आस्पदम् । ...	A surname, a title, a nick name
उपनिधि—लञ्चितम्, कोषसंग्रहः, । ...	A sealed deposit.
उपनेत्र—सीसकोपचक्षुः, उपनेत्रम् । ...	Eye glasses, spectacles.
उपपति—जारः, आसक्तपुरुषः । ...	A gallant, a paramour.
उपपत्ति-व्युत्पत्तिः, पदच्छेदः, खण्डः। ...	Demonstration, production.
उपपन्न—प्राप्तम्, उद्युक्तम् (पद्यते) ...	Supplied, completed.
उपपातक—महापातकम् । ...	A great crime, a heinous crime, atheism.
उपपादन—सम्पादनम् साधनम्, 'यति,	Demonstration.
उपभोगः—व्ययः, प्रयोगः, (प्रयुनक्ति) ...	Enjoyment, gratification.
उपमा—तुलना, उत्प्रेक्षा, उदाहरणम् ।...	Comparisen, resemblence, likeness.
उपमाता—(धायी) धात्री, उपमाता । ...	A nurse, a wet nurse.
उपमिति—उपमानम्, अनुभवजन्यम् । ...	Feature; likeness, image.
उपयम (विवाह) उद्वाहः । ...	Marriage.
उपयुक्त—उचितम्, श्रेयस्करम् । ...	Suitable, fit, proper; right qualified competent, adapted.
उपयोगी—लाभदायकम्, श्रेयस्करः । ...	Useful, proper.
उपर—उर्ध्वम्, उपरि । ...	Above, on, over; up.
उपरत—मृतः, पञ्चत्वङ्गतः । ...	Stopped, dead.
उपरति—(खुशी) रुचिः, प्रसादः स्पृहा ।...	Felicity, happiness.
उपरना—उत्थानम्, (उत्तिष्ठते + उदेति)	To appear.
उपरान्त—अनन्तरम्, अवसानम् । ...	Afterwards, after.
उपरि—अधिकम्, ऊर्ध्वम् । ...	Above, upper.
उपरोध—आनुकूल्यम्, आदरः । ...	Partiality, kindness, favour, respect.
उपल—अश्मा, पाषाणम् । ...	Stone, rock.
उपलक्षण(अनुमान)—चिह्नम्, अनुमानम्...	Illustration, indication.
उपलब्ध—उपात्तम्, गृहीतम् उपपन्नम् ...	Received, acquired, guessed.
उपलब्धि—प्राप्तिः, आयः लाभः । ...	Perception, surmise, conjecture.
उपला—शुष्कगोमयपिण्डम्, करीषम् ...	Dried cakes of cowdung.
उपलिप्त-मार्जितम्, लिप्तम् (लिम्पति) ...	Plastered, smeared.
उपली—करीषिका, गोमयपिण्डम् । ...	Dried cakes of cowdung.
उपलेपन—मार्जनम्, लेपनम् (मार्जयति ...	Plastering.
उपवन—वाटिका, रम्योद्यानम् । ...	A garden; a grove.
उपवर्णन-उपोद्घातःप्रस्तावनम(स्तौति)...	A minute description, a detailed. delinealion.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उपवास—व्रतम्, लंघनम् । ...	Fast, fasting.
उपवासी—व्रती, निराहारी, अभोजी । ...	One who fasts or keeps lent.
उपविद्या—आन्वीक्षिकी,त्रयी विद्या, दण्डनीतिश्चशास्वती इत्रयम् । ...	Inferior knowledge, nefarious science.
उपविष (मादक)-मादकम्(माद्यति) ...	A factitions poision, a narcotic drug.
उपविष्ट—निषण्णः (निषीदति) ...	Seated.
उपवीत—व्रतसूत्रम, यज्ञोपवीतम । ...	The sacred thread.
उपवेद—धनुर्वेदः, आयुर्वेदः, गन्धर्ववेदः अर्थवेदश्चेतिवेदचतुष्टयम् । ...	The name of four books.
उपशम—विश्रन्तिः, विश्रामः (म्यति) ...	Calmness, imperturbability.
उपशान्त—तूष्णींस्थितः (शाम्यति) ...	Tranquil, cool, peaceful.
उपशान्ति-मौनावलम्बता , निर्वचनता । ...	Tranquillity, calmness, coolness.
उपशास्त्र—शाखाशास्त्रम , उपाङ्गम् । ...	Science connected with shastras.
उपस्त्री—जार स्त्री, पाणिगृहीता । ...	Concubine, kept mistress.
उपस्थ—मूलेन्द्रियम्, शिषणम्, लिङ्गम् ...	The male or female organ of generation.
उपस्थित—वर्तमानः, (उपतिष्ठति । ...	Present, ready
उपहार—उपदा, वलिः, पारितोषकम् । ...	An offering, present.
उपहास—अपमानम्; हास्यम् । ..	Scorn, fun.
उपाख्यान—कथा, इतिहासः, पुरावृत्तम् ...	story, tale, narrative.
उपाङ्ग—शिक्षा, कल्पः, व्याकरणम्, छन्दः... ज्योतिषः, निरुक्तश्च...	A minor limb.
उपाउना-उत्पाटनम्, उत्खननम्, (यति)...	To root up.
उपादान—कारणम्, (कारयति) ...	Matarial cause, immediate cause.
उपाध—अत्याचारः, वादः(-बाधते) ...	Tyranny, injustice, violence.
उपाधि—(क्रूरः) पदवी, पदम् । ...	Attribute, unjust, cruel
उपाध्याय—अध्यापकः, शिक्षकः, (क्षते)..	A professor or a spiritual preceptor.
उपाध्यायी—अध्यापिका, शिक्षका । ...	A female preceptor.
उपाय—निदानम्, चिकित्सामार्गः । ...	Remedy, redress, plan; contoinance expediency
उपायी—प्रयत्नवान्, उपायवान्, (प्रयतते)	Contriving, planning.
उपार्जन—संग्रहः, उत्पादनम्, (यति)...	An earning, gain.
उपार्जित – संगृहीतम्, (उपार्जिते) ...	Earned, acquired, gained.
उपालम्भ—कुत्साः, निद्रा, दूषणम् । ...	Abuse, reproach.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri
Gurukula-Library

उपास—व्रतम्, निराहारः।	...	Fasting.
उपासक—व्रती, निराहारी।	...	A servant, a worshipper, one who keeps fast.
उपासा—निराहारी, निर्जलः।	...	Hungry, one who keeps lent.
उपास्य—अर्च्यः, पूज्यः, प्रार्थनीयः।	...	Worthy for worship.
उपेक्षा(दगा)—छद्म, माया, विश्वासघातः		Trick, deceit.
उफनना—उत्पूरणम्, उद्गमनम्(उद्ग०ति)		To boil over, to foam.
उफान—उद्विजनम्, उद्वेगः उद्विजते		Foam, froth, a boiling.
उबका—पाशः, रज्जुबन्धनम्।	...	A slip-knot.
उबटन—अभ्यङ्गम्, स्नानीयचूर्णम्।	...	A paste.
उबारना—स्वाधीन करणम्, स्वतंत्री करणम्।		To set at liberty, to economize.
उभय—द्वयम्, युग्मम्, द्वन्द्वम्, मिथुनम्		Both.
उभरना—उत्थानम्, उत्फुल्लनम्, उदयनम्		To swell, to rise, to overflow.
उभरा—उत्थितम्, स्थूलम्, उदितम्।	...	Unladen, projected, protruded, plumpy.
उभराई—उदयम्, प्रकाशः,।	..	Rise, plumpness, development.
उभारना—उत्क्रामणम्, उद्यापनम्।	...	To raise up, to induce, to encourage, to incite, to abbet.
उमङ्ग—हर्षोद्वेगः, उत्साहः, उत्सहते।	...	Great joy, ecstasy, rapture; transport.
उमङ्गना—हर्षणम्, उल्लसनम् (उल्लसति)	...	To advance with joy, to overflow with joy.
उमंडना—प्रपूर्य, बहिप्रःहनम्, उद्विजनम्, (उद्विजते)	...	To overflow, to swell up, to gather thick.
उमदगी—उत्तमता, उत्कृष्टता (उच्छ्रयते	...	Greatness, fineness, excellence.
उम्र—वयः, आयुः, अवस्था।	...	Age.
उम्मेद—आशा, श्रद्धा, प्रतीक्षा, (क्षतें, शास्ते)		Hope, trust.
उमेदवार (प्रतीक्षते)—प्रतीक्षकः, आशावान्		Expectant, hopeful, applicant; candidate
उर (उरस)—अन्तःकरणम्, अन्तरात्मा, मनः।	...	The heart, the breast.
उरग—सर्पः, दन्दशूकः, पन्नग (सर्पति)	...	A snake.
उरगस्थान—सर्पबिवरम्, विलम्।	...	Below the earth.
उरला—अबारः, पूर्वः, आदिमः आद्यः।	...	Of this side.
उरस्—हृदयम्, (यत् प्र०उरस्यम्)	...	The heart, the bosom.
उरु—जानुः, जंघा,।	...	The upper part of thigh.
उरुज—उरूद्भवम् (उद्भवति)	...	Produced from the thigh.
उर्वी—इला, धरित्री, क्षमा, भूः।	...	Land, the earth, soil.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उर्वरा—अनूषरा, सस्योत्पादनी। ...	Fertile, productive,
उर्स—उत्सवः, यजनम् (यजति ते) ...	Offering.
उलचना—उत्क्षेपणम् , उत्सेचनम् । ...	To throw out, to drain.
उलझन—निविड़ता, अन्तरायः, उलवणम्...	Entanglement, complication, perplexity.
उलझना—निविड़नम् (निविडति ते)।...	To be entangled, to be involved, to be embroilled, to quarrel.
उलझाना—आलस्तनम् ,निवेड़नम् (ति) ...	To throw into disorder, to involve, to embroil.
उलझेड़ा—अनुविधा, अव्यवस्था, ...	Confusion, entanglement.
उलटना—परिवर्तनम् , न्युब्जीकरणम् । ... इततस्तो भवनम् (न्यब्जति) ...	To turn over, to subvert, invert, to reverse.
उलट पुलट—परि वर्तनम्,परिसंचालनम् संक्रमणम्(संक्रमते) ..	Topsy-turvy, confusion, interchange.
उलटा—परिवर्तितम् , न्युब्जीकृतम् । ...	Turned back, contrary, opposite, reverse
उलटान—परिवर्तयनम् (परि वर्तयति) ...	To over-turn, to invert.
उलटीसांसलेना—उच्छ्वसनम् उच्छ्वसति	To breathe convulsively, to gasp.
उलटे पांव फिरना--परिक्रमणम् (परिक्रमते (अपसरति) परिव्रजनम् परिवर्तनम् ...	To retrace ones steps, to turn back immediately, to glide back noiselessly
उलथना—उद्ग्रथनम्, मिश्रणम्, (ग्रथ्नाति)	To be agitated, to undulate.
उलथा—अनुवादः, (अनूदितः) ...	Translation, to translate.
उलहना—दूषणम्, कुत्सनम् (कुत्सते ...	A complaint, accusation.
उलारना—शायनम्, (शाययति) ...	To over-turn.
उलूक—दिवान्धः, ...	An owl.
उलूखल—उदूखलम् । ...	A kind of gum, a wooden bale.
उलकामुखी— (लोमड़ी,) खंखरा । ...	A fox.
उल्मुख—(जलती लकड़ी,) खङ्करः, प्रज्वलत्काष्ठम्, उल्मुखी । ...	A fire brand.
उल्लंघन—अतिक्रमणम् (उल्लंघते) । ...	Transgression, violation.
उल्लास—प्रमोदः, हर्षः, विकासः, ते । ...	Joy, delight, pleasure.
उल्लू—दिवान्धः, उलूकः । ...	An owl.
उल्लूकापट्ठा—गर्दभः, गर्हितः, अश्लीलः ...	Idiot, an ass, a blockhead.
उल्लेख—प्रतिलेखः (उल्लेखयति) ...	Specifying, mentioning, enunciating.
उश्र—(दशमांश) दशमांशः, उश्रः । ...	A tenth.
उषा—(सुबह) प्रभातकालः,ब्राह्ममुहर्तम्	Early morning, day-break, dawn.
उष्ट्र—क्रमेलकः, महांगः, मयः । ...	Camel.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उष्ण—तप्तम्, तापः, आतपः, (तपति) ...	Warm, hot.
उष्णता—घर्मः, तपः, आतपः। ...	Heat, warmth.
उष्णीष—वेष्टनम्, (वेष्टते, वेष्टाऽवक्के)।	A turban, a diadam,
उष्मज—(खटमल) मत्कुणः,। ...	A bug.
उष्मता—आतपः, घर्मता, उष्मा। ...	Heat; warmth.
उस—तत्, तम्, ताम्। ...	That, him, her, it.
उसकाना—(उभाड़ना) उत्तेजनम् प्रेरणम्, प्रेरयति, (उत्तेजयति)...	To rouse, to excite, to stir.
उसरना—निस्सरणम्, उत्सरणम्, (उ०ति)	To retreat, to retire.
उसारना— उत्सारणम् (उद्धरणम्। ...	To remove, to put out of place, to pull.
उसाना—पचनम्, (ति—पक्वः—पाकः...	To boil.
उसारा—द्वाराच्छादनम्, (आच्छादयति)...	A porch, a shed, a verandah, a portico
उसास—प्राणः, (प्राणिति—श्वसिति)...	Breath, respiration.
उसासना (सांसलेना) श्वसनम्, (ति...	To take breath,
उसीजना—पचनम्, क्वथनम्, (क्वाथः)...	To boil, to simmer.
उसीसा (तकिया) उपधानम्, उपधा ...	Pillow, cushion.
उसूल—नियमः, नीतिः, रीतिः। ...	Fundamentals, principles, doctrines.
उसेना(मांड़पसाना) क्वथनम् (उत्सर्पति, मण्डोत्सर्पणम्)...	To strain off water.
उस्ताद—शिक्षकः, अध्यापकः, (पयति)...	An instructor, a tutor, master.
शिक्षण—अध्यापनम्, पाठनम्, (यति) ...	Training, teacher-ship.

ऊंघ (ऊ)

ऊंघ—प्रमीला, तंद्रा, (प्रमीलति) ...	Nodding, sleepines, drowsiness.
ऊंघना—प्रमीलनम्, स्वपनम्, (स्वपिति...	To nod, to droop, to doze.
ऊंघाई—प्रमीलता, तंद्रता। ...	Doziness, drowsiness.
ऊंच—उच्चैः, उन्नतः। ...	High, lofty, eminent.
ऊंचनीच—उच्चावचम्, नतोन्नतो, भूभागः।...	High and low, vicissitude,
ऊंचाई—उच्चता, उच्छ्रयता, उत्कृष्टता। ...	Height, loftines, eminence.
ऊंचाबोलना—उन्नदनम्, (उन्नदति) ...	To ta k big, to utter high sounding words or phrases.
ऊंट—उष्ट्रः, क्रमेलकः।	A camel.
ऊंटनी—क्रमेलिका, महाकाया। ...	A female camel.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ऊक—त्रुटिः, अशुद्धिः, भ्रमः । ...	Error, mistake, a blunder.
ऊख—इक्षुः, पौण्ड्रः । ...	Sugar cane.
ऊटपटाङ्ग—अज्ञानम्, अविमर्शः ...	Nonsense, at random, absurd.
ऊदा(भूरा)—गगनसन्निभम्, नीलम् ।...	Brown, dusky.
ऊधम—उपद्रवः, चाञ्चल्यम् । ...	Disturbance, tumult, noise, rebellion.
ऊधमी—उपद्रवी, (उपद्रवते) । ...	Impudent, noisy, rebellious.
ऊन—ऊर्णा । ...	Wool.
ऊनी—और्णम्, ऊर्णजम । ...	Woollen.
ऊपर—उपरि, ऊर्ध्वम्, । ...	Above, upon.
ऊपरी—अपरः, वहिर्भूतः । ...	Foreign, out-ward, upper.
ऊब—उष्मा, घृणा, तापः, अरुचिः । ...	Languor, sultriness, heat.
ऊबना—आकुनलम्, (व्याकुलते) ...	To be dissatisfied, to feel suffocated.
ऊर्णनाभ—लूता । ...	A spider.
ऊर्ध्वपुण्ड(ऊंचातिलक)—ऊर्ध्वतिलकम् ।...	A tier on the forehead.
ऊर्ध्वबाहु—उद्भुजः, उद्दोः । ...	With arms aloft or raised up.
ऊर्ध्वरेता (ब्रह्मचारी)—वर्णिलिङ्गी । ...	A celibate.
ऊर्ध्वस्वांस—उच्छ्वासः, हृद्वेपनम्, ...	Heavy or deep breathing.
ऊर्मि (लहर)—वीचिः, कल्लोलः वेल्लति, जलवेगः, तरंगः । ...	A wane, a billow, a whim, fancy.
ऊसर—अनुर्वरा, ऊषरः । ...	Saline soil, sterile, barren.
ऊहा—वितर्कः, (ऊहते+ऊहाञ्चक्रे) ...	Reasoning.
ऊह—नैव, मा, निषेधः, (निषेधति) ...	No, never.

ऋचा—ऋक्, वेदमंत्रः । ...	A prayer of the Veda.
ऋजु—सरलम्, अकठिनम् । ...	Straight, upright.
ऋण—धनादानम्, पर्युदञ्चनम्, उद्धारः...	Debt, minus.
ऋणग्रस्त—ऋणी, अधमर्णः । ...	Indebted, under debt.
ऋणमार—ऋणापहारकः । ...	One who does not pay his debts,
ऋणशोधन—ऋणोद्धारः ऋणापनयनम् ...	Discharge of a debt, payment of a debt.
ऋणिया(ऋणी)—आदाता, अधमर्णः । ...	A debtor.
ऋतु—वसन्तादिः, ऋतुषट्कम् । ...	Season, weather.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ऋतुप्राप्त—ऋतुजम् । ...	Fertile, fruitful, productive in due season.
ऋतुमती—रजस्वला, मासिकधर्मवती ...	A woman during menstruation.
ऋतुराज—वसन्तः ...	The spring season.
ऋतुस्नान—रजोदर्शनम् । ...	Bathing after menstruation.
ऋते—बिना, अन्तरा । ...	Besides, without.
ऋत्विक्—याजकः, याज्ञिकः, (ऋतौयजते)	A priest, one who guides with Yajna ceremony.
ऋद्ध—सम्पन्नः, वैभवशाली (ऋध्यति) ..	Prosperous, thriving, rising.
ऋद्धि—सम्पत्तिः, वैभवः । ...	Wealth, prosperity.
ऋषभ—श्रेष्ठः, उत्कृष्टः, । ...	Great, excellent.
ऋषि—मुनिः, सत्यवक्ता । ...	A sage, a celibate.

(ए)

ए—हे, अरे, रे, । ...	A respectful particle of address.
एक—एकः अद्वितीयः। ...	One.
एकाकी—असहायः, अद्वितीयः । ...	All at once.
एकतान—एकस्वरः । ...	Musical harmony.
एकदम—तत्क्षणम्, सम्भ्रमात् । ...	Instantly, immediately.
एकदिन—एकदिवा, । ..	One day.
एकदिल—एकाग्रमनः, एकचित्तम् । ...	Of one mind, unanimous.
एक न एक—कश्चित्, एकोऽपरोवा । ...	One or other.
एकबारगी—सहसा, झटिति, द्राक् । ...	Suddenly, forth-with.
एकबार—सकृत्, । ...	Once.
एकमत—सधर्मः, एकमतम्, । ...	Unanimous, of one religion.
एकलौता—एकाकी, एकः, । ...	Only, single,
एक कीदस—एकस्मिन् दश, एकापेक्षयादश	Tit for tat.
एक एक—प्रत्येकम्, एक मेकंप्रति, ...	One by one, each.
एक और—एकमन्यत्, । ...	One more.
एक गुर भाई—गुरुभ्राता, सतीर्थ्यः । ...	Spiritual brother.
एक ग्रामीण—सनागरिकः, एकग्रामः, । ...	Of the same town or village.
एकचित्त—एक मनः, एकी भावः । ...	Of one mind,
एक टक—एक दृष्टिः, बद्धदृष्टिः । ...	Fixed look, stare.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

एकट्ठा—सञ्चितम् (चिनोति) चिकाय ..	Gathered together, collected.
एकट्ठा करना—सञ्चयनम् (सञ्चयति) ...	To assemble, to collect, to put togethe
एकता—ऐक्यम्, समता, (एकस्यभावः) ...	Union, unity, equality.
एक ताल—एक स्वरम्, तालैकम, । ...	Harmony, union.
एकतालीस—एक चत्वारिंशत, । ...	Forty one.
एक तीस—एक त्रिंशत्, । ...	Thirty one.
एकतो-पूर्वन्तु, प्रथमन्तु, । ...	In the first place.
एकदा—एक वारम्, कदापि, कस्मिं-श्चित्काले, । ...	Once, at the same time.
एक दृश—एकलोचनः, एकाक्षिः, काणः ।...	One eyed.
एकपत्नी (पतिव्रता) पतिव्रता, । ...	A faithful wife.
एकपेटके—सहोदरः, समानोदरः, औरसः	Of the same mother.
एकवगल—पार्श्वैकम्, एकभागे, उपान्तम्	On one side.
एकवचन—एकत्वम्, । ...	The singular number, one word.
एकवरन—सजातीयः, सवर्णः । ...	Of one colour, of the same caste.
एकपक्ष—सपक्षः । ...	An associate.
एकभाव—एकमूल्यम् । ...	Of the same rate, of the same price,
एकमुट्ठी—सकृद्दानम्, एकदा, ...	In one payment, all together, entire.
एकमुह—समवचः, एकवाणी । ...	Unanimous,
एकयोनि—एक मातुरः । ...	Of one mother.
एकरंग—सवर्णम्, सरागः । ...	Of one colour.
एकराशि—सराशिः, समानराशिः । ...	One heap, one crowd,
एकरूपः—सदृशम्, तुल्यम्, समः । ...	Alike, similar.
एकलड़ा—एकावलिः, । ...	Of one string,
एकला—एकाकी, असहायः, अद्वितीयः ।...	Alone, solitary.
एकलाई—एकदलम्, असहायता । ...	A sheet or covering of one breadth.
एकशरण—सनीडम्, शरणैकम् । ...	Only one hope.
एकशरीर—एकतनुः, समानदेहः । ...	Of one body or blood,
एकसङ्गी—सहचारी, (चरति) । ...	A comrade, a companion.
एकसठ—एकषष्टिः, ...	Sixty one.
एकसा—एकादृशम, सदृशम्, तुल्यम् ...	Alike.
एकहत्तर—एकसप्ततिः । ...	Seventy one.
एकहरा—एकगुणः, एकाकी । ...	Single, not double, thin.
एकाएकी—सहसा, सम्भ्रमम्, अकस्मात्...	Suddenly, unexpectedly.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

एकाकार—तदाकारः, एकाकारः। ...	Alike, uniform.
एकाग्र—व्यवस्थितचेतः, स्वस्थचित्तः। ...	Intent upon, calmly.
एकादश—एकादशमः। ...	Eleventh.
एकाधिपति—सम्राट्, एकच्छत्रः। ...	Sovereign, a monarch.
एकान्त—रहस्यम्, विजनम्। ...	Aside, apart, alone, in private.
एकाक्ष—एकाक्षिः, एकनेत्रः। ...	One eyed.
एड़ी—पार्ष्णिः। ...	The heel.
एड़ाटेढा—कुटिलम्, वक्रः, बङ्कः। ...	Crooked, curved, zigzag.
एण—सारङ्गः, मृगः। ...	Leer.
एतदर्थ—एतत्कारणाय, तस्मै हेतवे, ...	For this reason.
एतवार—रविवारः, भट्टारकवासरः, ...	Sunday.
एता—एतावत्, इयान्। ...	So much.
एतावत्—एतावान्, तावन्मात्रम् ...	Thus, much, thus for.
एतावता—एतेनहेतुना। ...	Therefore, for this reason.
एतावन्मात्र—एतावान्, इयान्। :.	Only so much, only this.
एतक़ात—श्रद्धानम्, विश्वासः, (विश्वसिति)	Confidence, credence, faith, reliance.
एतराज़—विरोधः, अनुरोधः, (विरुध्यति)	Objection.
एतराज़ी—अनुरोधी, विरोधी। ..	Objector.
एरण्ड—एरण्डः। ...	The castor oil plant,
एराफेर—परिवर्त्तनम्। ...	Exchange, interchange, barter.
एलची—उपविक्रेता (विक्रीणाति) ...	Agent, emissary, an ambassador, factor
एलवा—हरिवालुकः, ऐलेयः, सुगन्धिः। ...	Aloes.
एला (इलायची)—एला। ...	Small cardamums.
एलान—विवर्णः प्रकाशनम् (ते) ...	Proclaiming.
एव—हि, नूनम्, खलु। ...	As, like.
एवम्—तथा, इत्थम्, (अनेन प्रकारेण) ...	Like, thus.

(ऐ)

ऐंच—आकर्षणम्। ...	Attraction, drawing, scarcity.
ऐंचना—आकुञ्चनम्, आकर्षणम् (ति) ...	To pull, to attract, to drag.
ऐंठ—गुणनम्, दर्पः, क्रूरता। .	Coil, twist, convolution.
ऐंठन—गुणनम्, वेष्टनम्, (वेष्टते) ...	Gripes, a pain.
ऐंठना—गुणनम्, वलनम्, वेष्टनम्। ...	To tighten, to twist, to wring.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ऐंड़ना – तन्द्रादिना मुखव्यादानम् । ...	To be idle, to roll in bed, to strut.
ऐकाधिपत्य—एकच्छत्रम्, साम्राज्यम् । ...	Universal dominion, sole monarchy.
ऐकान्तिक—रहस्यम्, विजनम् । ...	Exclusive, complete.
ऐक्य—सन्धिः, मैत्री, मित्रता, सम्मेलः...	Unity. Oneness.
ऐपन—तण्डुलपेषम् (पिनष्टि) ...	A mixture of turmeric and rice.
ऐश—सुरतम्, आनन्दम्, भोगः ...	Luxury, sexual, intercourse.
ऐन—दृष्टिः, (ददर्श, द्रक्ष्यति) ...	Sight, the eye, fountain.
ऐनक—उपनेत्रम्, उपलोचनम् ...	Spectacles, eyeglasses
ऐब—दोषः, दूषणम्, (दूषयति) ...	Defect, fault, vice, blemish, failing.
ऐबजोय—दोषारोपकः, दूषकः, । ...	Censorious, malicious,
ऐबजोई—दोषनिष्कासणम्, दूषणम् । ...	Hypercriticism, picking out faults.
ऐबदार—दोषी, अपराधी, आगस्कृत् । ...	Defective, faulty, mischievious.
ऐबनिकालना—दोषनिष्काशनम्, (यति)...	To find fault with.
ऐबलगाना—दोषारोपणम्, (पयति) ...	To defame, to accuse.
ऐयार—मायावी, कपटी । ...	Cunning, crafty, a knave, imposter.
ऐयारी—कामचेष्टा, कामशीलता, । ...	Luxury, indulgence, debauch.
ऐयाश—कामुकः, कामी, भोगी । ...	Luxurious, voluptuous, a debauchee.
ऐश्वर्य—वैभवः, ऐश्वर्यम् ...	Glory, majesty, pomp, wealth power, greatness.
ऐश्वर्यशाली – वैभवी, वैभव सम्पन्नम् ...	Glorious, aspiriug, stately.
ऐसा – एवम्, इत्थम्, तथावत् । ...	Such, like this, so, resembling.
ऐसा वैसा—अल्पकः, निकृष्टः । ...	Of little account.
ऐसे—तथा, तेन प्रकारेण । ...	And so forth.
ऐहिक – अत्र, इह, अत्रत्यम् । ...	Pertaining to the present state, worldly, local.

(ओ)

ओ—हे, अरे, रे, अहो । ...	O.
ओकना—क्षरणम्, वमनम् (क्षरति, वमते)	Vomit
ओठ—ओष्ठः, रदनच्छदः, (रदनंछादयति)...	The lip
ओध –नध्रिका, छदिबन्धनरज्जुः, (नह्यति)	The cord for thatching.
ओंधा—न्यूब्जम्, अधोमुखम्, । ...	Up side down, inverted, overturned.
ओक—स्थानम् ,आवासः, । ...	A house, a dwelling.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ओघ—(भीड़)--वृन्दम् समूहः, राशिः। ...	Multitude, crowd, collection.
ओज--(चमक)---द्युतिः, दीप्तिः, आभा (द्योतते) ...	Light splendour,
ओझल---अगोचरः, अतिक्रान्तदृष्टिः (अतिक्रम्यते) ...	Privacy, seclusion, ritirement.
ओट—त्राणम् ,(त्रायते) शरणागतवत्सलता	Protection, shade, shelter, covering.
ओटना—चकूचालनम् (तूलबीजवियोजनम्	To separate the seed from cotton.
ओटनी – तूलचक्रम ...	Machine for separating the seed from cotton.
ओटा---कुड्योत्थापनम् , (उत्थापयति) ...	A partition wall.
ओडन---रक्तपातः,(पातयति,पातयामास)...	A shield, a target.
ओड़ा---पेटका। ...	A basket.
ओढ़ना-- उत्तरीयम , संव्यानम् । ...	A sheet, to put on,
ओढ़नी-- उत्तरीयम् ,संव्यानम् (व्ययति)...	A scarf.
ओत---मितव्ययता , कृपणता ।	sur-plus, convalescence, abatement.
ओत प्रोत—(तानाबाना) आयाम परिणामौ, वयति, ते । ...	Warp and woof, extension.
ओदन— (भक्तः) पक्वतण्डुलम् । ...	Boiled rice.
ओर—पार्श्वम्, समीपम्। ...	Beginning, source, way, side.
ओरनछोर—अपारावारीणः, असीमः। ...	Without beginning and without end, without head and tail.
ओलती—छदिर्मुखम्, (छादयति) ...	Eaves.
ओला—करका, हिमकणिका, । ...	Hail.
ओवारा – कोष्ठकः। ...	A dark inner compartment.
ओषधि—वनस्पतिः, अगदः, । ...	Medicine.
ओषधीश—चन्द्रः,इन्दुः, शशिः,सोमः। ...	The moon.
ओष्ठ—दन्तच्छदः, रदनपटः । ...	The lip.
ओस-तुषारः,वाष्पम्। ...	Dew.
ओसरा—वारः, वासरः। ...	Turn, time, change.
ओसीसा – उपधानम्, (उपधीयते) ...	A pillow.
ओहो—अहो, (ओ) ...	Heigh ! ho !
औकातबसरी-योगक्षेमः, भृतिः, वृत्तिः। ...	Pastime, amusment,to pass one's days, mode of life.
औकातबसरी—प्राणयात्रा, वृत्तिसम्पादनम् (जीवति) ...	Diversion, to live,
औकात—सामयिकम्, देशकालानुसारः ...	Times, circumstances.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

औघट—निस्पृहदाता । ...	Inaccessible, unfrequented.
औगुण—दोषः, अवगुणः, (दूषयति) ...	Fault, blemish, defect.
औगुणी—अवगुणी, दोषी, आगस्कृत् । ...	Virtueless, ignorant, vicious.
औचट--सहसा,परि, अकस्मात् , सम्भ्रमम्	Suddenly.
औटन—क्वथनम् , पाकः, (क्वथते) ...	Boiling.
औटाना—पाकः, तापनम् , (तापयति) ...	To boil, to seethe.
औतार—जन्म, भवः, प्रादुर्भावः (अवतरति	Birth, incarnation.
औत्कर्ष्य—उन्नतिः,उत्कर्षता, (उत्कर्षते)...	Superiority, excellence.
औत्सुक्य—उत्कटव्यग्रता (उत्कंठते) ...	Anxiety, curiosity.
औदरिक—उदरसम्बन्धि, औदर्यम् ।	Greedy, gluttonous.
औदार्य—गाम्भीर्यम , महत्वम् । ...	Liberality, munificience.
औदास्य—औदासीन्यम्, उदासीनता । ...	Solitude, loneliness.
औंधा—न्युब्जम् । ...	Up-side-down.
औंधाना—न्युब्जीकरणम् (करोति) ...	To turn over.
औनेपौने—न्यूनाधिकम्, ।	More or less.
औरक्या—न्यूनम्, किमन्यत् । ...	Certainly, what else?
और—अन्यत् , अपरम्, च, अपि । ...	And, also, more, other.
औरनहीं—केवलम् , नान्यत् । ...	Only, no more.
औरत—नारी, स्त्री, वामा, अबला । ...	Woman, a female.
औरस(लड़का)—आत्मजः, सुतः, सूयते ...	A child by a wife, a legitimate child.
औलाद—अपत्यम्, सन्ततिः, प्रसवः । ...	Offspring, children.
औलिया—याचकः, भिक्षुकः, अर्थी (भिक्ष-ते+अर्थते) ...	The saints, the holy.
औव्वलतर—प्रथमः,श्रेष्ठः, आद्यः । ...	Better, best,
औषद—अगदः, औषधिः । ...	Medicine, remedy.
औसाफ़—श्लाघा, प्रशंसा (श्लाघते×सते)	Qualifications.
औसत—मध्यमः, साधारणः । ...	Average, moderation.
औसर—अवसरः, बारः । ...	Opportunity, time, occasion.

पं० गणेशप्रसादतनय पं० रामस्वरूप शुक्ल साहित्याचार्यकृत

त्रैभाषिक विश्वकोशेस्वरविच्छेदः समाप्तः ।

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कंकर—लोष्ठम्, प्रस्थरः, अश्मा, पाषाणः	A lime-stone, gravel.
कंकरी—लघुलोष्ठम् । ...	A small stone or pebble.
कंकरीला—प्रस्थरखण्डयुतम् , अश्ममयम्	Gradually,
कंगना—कंकणम्, कटकः, वलयः । ...	A thread tied round the bridegroom's wrist, a bracelet.
कंगनी—कंगुः, प्रियंगुः, वलयकः । ...	A small grain, millet, a small bracelet.
कंगाल—दरिद्रः, अकिञ्चनः, निर्धनः । ...	Poor, friendless, poverty-stricken.
कंगालघरका—निर्धनसन्ततिः, दरिद्रः प्रसूतिः ।	Of a poor family, of a low family.
कंगाल होना—दरिद्रायनम् (दरिद्राति) ...	To be reduced to poverty.
कंगाल कर देना—दरिद्रीकरणम् । ...	To impovrish.
कंगालपना—दरिद्रता, निर्धनता, धनशून्यता	Want, poverty, stinginess,
कंगूरा—शिखरः, शृङ्गः, उन्नत, शिखा । ...	Apinnacle.
कंगूरेदार—सशिखरः, सशृङ्गः, शृङ्गी) ...	Spired.
कंघा (घी) कङ्कतः, प्रसाधनी, शोधनी ...	A comb.
कंघीचोटीकरना—वेणीग्रन्थम् , कुन्तलशोधनम् , केशस्नेहः, चूड़ासम्भारः केशचूर्णपातः ।	Dressing or braiding the hair, to comb, arranging the hair.
कंच—काचः, क्षारः । ...	Glass.
कंचन—हेम, रुक्म, तपनम्, कनकम् । ...	Gold.
कंचनी—गणिका, वेश्या, वार स्त्री । ...	A dancing girl, strumpet, a courtezan.
कंजड़—किरातः, शवरः, पुलिन्दः । ...	People of a caste.
कंजूस—कृपणः, मितंपचः, मितव्ययी,	A miser, a niggard, close-fisted.
कंजिया—पिटका, विस्फोटः, ...	A small stythe; a sty.
कंजूसी—कार्पण्यम्, दैन्यम् , मितव्ययता	Stinginess, meanness, niggardliness.
कंटक—शूलः, कंटकः, कल्कः, कृपणः । ...	A miser, enemy, a thorn.
कंटीला—कंटकितम्, कंटकयुतः ...	Thorny, prickly.
कंठ—गलः, कंठः, मुखरः, मौक्तिकः । ...	The throat; wind pipe, by heart.
कंठफूटना—गलस्फुटनम, भञ्जनम । ...	To be broken, to arrive at puberity.
कंठा—कंठाभरणम्, कंठावलिः । ...	Neck-lace, rosary, crystal.
कंठाग्र—मुखरीकरणम्, अभ्यस्तम । ...	By rote, by memory.
कंडा—करीषः, शुष्कगोमयपिण्डम् । ...	Cakes of dry cowdung, a reed, a bush.
कन्थ—पतिः, स्वामी, प्रियतमः । ...	Husband, lover.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कन्द-विष्वक्, सेनाप्रिया, गृष्टिः, बदरा, वारटी। ...	Garlic.
कन्दूरी—बिम्बी, रक्तफला, तुण्डी। ...	Coeciainderk.
कन्दरा—गह्वरम्, गुहा, बिलम्। ...	A cave, a chasm in a mountain.
कन्दला--रौप्यतन्तुः, राजतसूत्रम्। ..	Gold or silver thread.
कन्धा—स्कन्धः, अंसः कंधरः, भुजशिरः ...	The shoulder.
कन्धादेना—पञ्चपदी, शवोत्थापनम्, साहाय्यकरणम्। ...	To assit, to carry a dead body.
कन्ना—चङ्गोपकरणम्, चंगकरणम्। ...	The part of a kite to which the string is tied.
कन्या—दुहिता, पुत्री, कुमारी, सुता। ...	A girl, daughter.
ककड़ी---लोमशी, कालपत्रा, उर्वारुः। ...	Cucumber.
ककहरा—द्वादशाक्षरी, वर्णविन्यासः	The alphabet.
ककना—करभूषणम्, कङ्कणम्। ...	A bracelet.
ककोड़ा—कर्कोटकी, पीतपुष्पी। ..	Momordica doyoia.
कच--शिरोरुहः, कशः, मूर्धजः। ...	Hair, tresses, locks, curls.
कचरकचर करना--जल्पनम्, विवदनम्'ति	To debate loudly, to chatter, to prate.
कचनार—कोविदारः, कुद्दालः, चामरिकः।	A tree the buds of which make a delicious dish.
कचहरी—राजद्वारम्, न्यायालयम्, (अभियोगालयः)	A court of justice, court, an office.
कचक--पीड़ा, वेदना, व्यथा, शूलः। ...	An accute pain, sprain.
कचरी—चिर्भटी, धेनुदुग्धा। ...	Name of a fruit, pubescent cucumber, a fruit like a small melon
कचरियांपकाना—कोलाहलः, जल्पनम्।...	To make a great noise, to talk rot.
कचरकचर—चर्वणध्वनिः। —	A sound made in chewing raw food.
कचपच—अर्भकरवः, कोलाहलः। ...	Infants, children, young ones.
कच्चाई—आमता, अपक्वता। ...	Rawness, inexperience.
कच्चाआसामी—अस्थायीकृषकः, अध्रुवः	Temporary tenant or cultivater.
कचोंचान्दी—अमिश्रित (शुद्ध) रजतम्।...	Alloyed silver.
कच्चादिल—मृदुहृदयम्, कोमलचित्तम्।...	Girlish, sensitive, soft-hearted, nervous.
कच्चापक्का—अर्धपक्वम् (पपाच ÷ पक्का × पद्यति) ...	Half cooked; to settle.
कच्चीकली—अविकसित कुड्मलम्, कलिका। ...	A young bud, a new bud.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कच्चीकलीतोड़ना—अस्फुटितकलिकोन्मथनम् (मथ्नाति)। ...	To deflour.
कचदिली—भंगः, हतसाहसता भग्नोत्साहः। ...	Mental weakeness, moral weakness.
कच्चाहोना—विह्वलनम्। व्याकुलनम्, त्रपनम् (त्रप्ते, व्याकुलति) ...	To lose courage, to be exposed or put to shame.
कच्चा साथ—बालिशगोष्ठी, बालसंगः ...	A family of young children.
कच्चीउम्र—बालिश्यम्,पूर्वं वयः,बाल्यम् ..	In fancy, minority, child-hood, tender age.
कच्ची तहसील—अस्थायीशुल्कसंग्रहः। ...	Gross collection.
कचूर—कर्चूरः, वेध्यः,मुख्यः,द्राविड़ः। ...	Long zedsoro.
कचौरी—कचोदरी,माषपिष्टोदरी, पूरिका...	Cakes made of flour and pulse.
कछनी—बन्धनम्, कच्छः,(धत्ते, बध्नाति)	To bind on or tie up; to tie the waist-cloth round.
कछनी—(कच्छः), कौपीनम्, अधश्चीरम् ...	A smaller kind of breeches.
कछुआ—कूर्मः, कमठः, कच्छपः। ...	A tortoise, a turtle.
कज—दोषः, वर्त्तुलता, वक्रता। ...	Crooked, awry, cross, curve.
कजलौटी—कज्जलपात्रम्, भाजनम्। ...	An iron case for keeping collyrium.
कजरीवन—हस्तिवनम्, बिजनम्। ...	A forest frequented by elephahts.
क़ज़ा—मृत्युः, कालः, पञ्चत्वम् । ...	Death, destiny.
क़जिया—कलहः, वादः, प्रस्तावः। ...	Dispute, debate, quarrel, law-suit, proposition.
कटक—व्यूहः, शिविरम्, चमूदलम्। ...	An army.
कटहल—लकुचः, लिकुचः, कंटकिफलम्...	The jack-tree and fruit.
कटकटकरना—कटकटायनम्। ...	To click.
कटना—खण्डनम्, भिन्नम्, कृन्तनम्। ...	To be cut off, to be run over.
कटरा—पण्यवीथिका, आपणः। ...	A market, suburbs, the market town.
कटवाना—छेदयनम्, लावनम्, त्रोटयनम्...	To cause to cut.
कटा—छिन्नः, भिन्नः। ...	Linen.
कटन—चीरखण्डम्, वस्त्रशकलम् । ...	A slaughter, blood-shed, killed.
कटाई—{ कलमालुतिः, क्षेत्रलवनम्,क्षेत्रलवनशुल्कम्(लुनाति—लुलाव	Reaping (the harvest) the harvest, the price paid for cutting the crops.
कटार—असिपुत्री, खड्गविशेषः। ...	A dagger, a polecat, a sword.
कटारभौंकना—खड्गवेधनम्, 'ते' प्रवेशनम् (प्रवेशयति) ...	To stab.
कटाईकी ऋतु—लूतिः, लवनर्तुः। ...	**Harvest.**

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कटान—चीरखण्डानि, पटशकलानि। ...	Clippings.
कटाक्ष—तिर्यग्दृष्टिः, आक्षेपः। आक्षिपति...	An amorous glance, a leer, a side-look.
कटीला—कंटकप्रायः, कलिकृतप्रदेशः। ...	Thorny; active, charming, brave, name of a plant.
कटीलीआंख—कटाक्ष, कातराक्षिः। ...	A killing look, bewitching eyes.
कटु—कटुरसः, मत्सरः, तीक्ष्णः। ...	Pungent, hot, impetuous.
कटोरदान—पिधानम्, आच्छादनपात्रम्...	A brass or copper vessel with a lid.
कटैहरी—कंटकारी, कुलीक्षुद्रा। ...	A plant.
कटोरा—कंसः, कंसपात्रम्, पानभाजनम्...	A brass, bowel, a cup.
कटोरी—चषका, धातुजशराविका, कंसिका	A small bowel or cup of any metal, a gusset.
कटौती—उत्क्रान्तिः, अल्पता, न्यूनता। ...	Discount, subtraction.
कठघरा—काष्ठगृहम्, काष्ठालयम् ...	A railling; a palisade, a wooden cage, bars.
कठर्री—काष्ठस्थलम्, वृहत् कुण्डः। ...	A tub, plate, wooden trough.
कठ पुतली—काष्ठ पुत्तलिका (पुतना-पाञ्चालिका) ...	A puppet, a toy.
कठपुतलीकानाच—काष्ठपुत्तलिका नृत्यम्।	Puppet show.
कठला—कंठावलिः, कंठाभरणम्, मुद्रामाला	A neck-lace, a charm, locket hung on the neck of a child.
कठफोड़ा—दार्वाघाटः, शतपत्रकः ...	A wood-pecker.
कठिन—क्लिष्टम्, कठिनम्, दुर्लभम्। ...	Difficult, trouble-some, hard, critcal. solid, stiff.
कठिनता—क्लिष्टता। ...	Stiffness, dlfficulty.
कठोर—कर्कशः, क्रूरः, निष्ठुरः, अकारुणिकः	Cruel, relentless, solid, severe, hard-hearted.
कठोरता—कठिनता, क्लिष्टता, काठिन्यम्	Hard-heartedness, severity, cruelty.
कठौती—काष्ठस्थाली, काष्ठभाजनम्। ...	A tube; plate, trencher, platter.
कड़क—तडितम्, तडित्वच्छब्दः, विद्युद्घोष	A crash; thunder; agility; clap, a crack, noise.
कड़ी—यूपः, स्तम्भः, छदिः, दारुखण्डः	A beam, a rafter, link.
कड़ाह—कटाहः, अयस्स्थाली, अयष्पात्रम्	A large-iron-boiler, a caldron.
कड़ाही—लघुकटाहः, लोहस्थाली। ...	A frying pain, a small iron boiler.
कड़ीबोली—कटुवचनम्, अश्लीलम्, दुर्वचनम्। ...	Harsh or foul language.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कढ़ना—निस्सरणम्. अपसरणम् (सरति)	To be pulled out, to issue, to escape, to be drawn.
कढ़ी—क्वथिता, तेमनम्. निष्ठानम्. (क्वथति, क्वाथः, क्वथनम् । ...	A kind of dish made by boiling the meal of gram with spices in sour milk curry.
क़त—लेखनीमुखखण्डः, विच्छेदः,विश्लेषः।	Cutting the nib of a pen, the nib of a pen.
कतरब्योंत—चीरखण्डनम्, सीव्यनम् 'ति	Cutting out.
कतर २ करना—वावदनम्. वावदूक्यम् ति)	The sound by eating, to talk fruitless
कतना—तन्तुवेष्टनम्. गुणनम्(सूत्रायति)...	To be spun.
कतरन...पटखण्डः, चीरशकलम् । ...	Parings, clippings, shearings, cuttings
कतरनी—कर्तृका, पटछेदनी । ...	Scissors.
कतरना—खण्डनम्, कृन्तनम्, छेदनम् । ...	To cut; clip; pare, prune.
कताई—तन्तुवेष्टनशुल्कम्, गुणनमूल्यम् । ...	Spinning; the price paid for spinning.
कताईकरके खाना—तान्तवीवृत्तिः,(तार्कवी)	To live by spinning thread.
कताना—तन्तुवेष्टयनम्, गुणयनम् । ...	To get spun.
कतराना—खण्डयनम्, त्रोटयनम् (यति) ...	To cause to clip, to leave the high road, stealing away by paths,
कतीरा—वृक्षनिर्यासविशेषः । ...	a medicinal gum.
कथरी—कन्था, साथरी, आस्तरणम् कुथं ।	Bedding.
कथन—भाषणम्, आख्यानम्, वर्णनम् ति ।	To tell, to say, to relate, relating
कथा—गाथा, इतिहासः आख्यानिका । ...	A story, sermon, religious recital.
क़द—दैर्घ्यम्, आयामः, लम्बता । ...	Stature; size, height.
क़दर—ख्यातिः, यशः, कीर्तिः, आदृतिः ...	Worth, value, merit, honour, quantity, appreciation.
कदमवृक्ष—भूनीपः, प्रियकः, हरिप्रियः । ...	Naucleaorientalis.
क़दम—पदः, अंघ्रिः, चरणः । ...	A space; a step, a foot-step.
कनक—हेम, रुक्मः, तपनम्, स्वर्णम् । ...	Gold, plant.
कनकटा—छिन्नकर्णः (छिनत्ति × विच्छेद)	Ear-cropt, crop-eared.
कनकी—सस्यकणः, तण्डुलकणः ।	Broken rice; ground rice.
कनकौआ—चंगः, पत्रचिल्लकः । ...	A pot-herb, a large paper-kite.
कनपटी—कपोलोर्ध्वप्रदेशः,कर्णपुटम् । ...	The temples, the upper part of the side of the face

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कनखजूरा—कर्णजलौका। ...	Centipede.
कनछेदन—कर्णवेधः, (विध्यति, छिद्यते) ...	The ceremony of boring a child's ears, boring the ears.
कनफटा—भिक्षुकविशेषः। ...	Split-eared, a Jogi.
कनी—मणिकणः। ...	A spark of diamond,
कनफुसी—कर्णजपः, कर्णरोदनम्। ...	Whisper.
क़नात—जवनिका,तिरस्करणी, अतिसीरा ...	The wall of a tent, surrounding a tent,
कने—उपान्तम्,अन्तिकम्, अभयर्णम्। ...	Near, adjacent to, at, with, at hand.
कनेर—करवीरः, श्वेतपुष्पः, शतकुम्भः ...	The oleander.
कनौड़ा—आश्रितः,परायत्तः, आश्रयति ..	Bashful, diffident, favoured, standing in awe of.
कन्ना—कर्गलचिल्लवंशः। ...	The part of the paper kite to which the string is tied.
कन्नास—क्रूरः, घातकः, वधकः। ...	Cornice, a sweeper, a niggard, ill-tempered person.
कन्या—दुहिता,पुत्री, सुता, कुमारी। ...	Girl under sixteen, a daughter.
कपकपी—वेपनम्, कम्पनम, (ति--ते) ...	Trembling, quivering.
कपकपीचढ़ना—रोमहर्षणम, रोमाञ्चति	To shiver with cold.
कपट—छद्म,व्याजम्, उपधा, मिषः। ...	Deceit, fraud, trick, cheating circumvention.
कपटी—मायी, छली, छाद्मिकः। ...	Insincere; fraudulent, dishonest.
कपड़ा—पटः, वासः चैलम्, अंशुकम्। ...	Cloth, clothing.
कपड़ापहिनना—वस्त्रपरिधानम् + धत्ते ...	To put on clothes.
कपड़ारंगना—वस्त्ररञ्जनम्,(रञ्यति + ते)	To dye cloth, to become a fakir.
कपड़ौतीकरना--वस्त्रेणमार्जनम्,. यति)	To strain, to sift thoroughly.
कपड़ोंसेहोना—रजोऽवलस्वनम्। ...	To have the menses.
कपाट—अररम्, द्वारपिधानम्। ...	A shutter; a door pannel; leaf of a door.
कपाल—शिरः, उत्तमाङ्गः, कुकलम्। ...	The forehead, skull, head, cranium, fate.
कपालक्रिया—और्ध्वदैहिकक्रिया। ..	Breaking the skull. of corpse.
कपालफूटना-कपालस्फोटनम् (उत्पाटति	To get one's skull broken, to be unfortunate.
कपास—कर्पासः, सूत्रपुष्पा, तुला। ...	Undressed cotton; the cotton plant.
कपासी—कपिशः, कर्पासवर्णः।	Light green.
कपि—वानरः, शाखामृगः। ...	An ape, a monkey.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कपिला—कपिलधेनुः । ...	A brown cow.
कपूत—कुसुतः, कापुत्रः, किं पुत्रः ।	A degenerated son; a bad or wicked son
कपूर—कर्पूरम् , सिताभ्रः, हिमबालुका...	Camphor; name of a flower.
कपूरा—अजाविक (अज) वृषाणम् ।	Testicles of a ram or he-goat.
कफ—श्लेष्मा, कफः, लाला । ...	Phlegm, watery froth or foam in general.
कफन—शवपटः, मृतकवस्त्रम् (चीरम्)	A shroud; a coffin,
कफ़नचोर—शवचीर मोषकः । ...	A shroud stealer, miscreant, a plunderer.
कफ़नाना—शवदहनम् , (निखातः + दहति) ...	To shroud, to dress for the grave, to bury.
कफ़ालत—प्रतिनिधीकरणम् । ...	Pledge; surety, bail.
कब—कदा—कर्हि—कस्मिन्काले ।	When, at what time?
कबका—कदा प्रभृति, किंकालीनम् । ...	Since when, of what?
कबड्डी—बालक्रीड़ा, गच्छतधावता। ...	A boys' game.
कबरा—चित्रम्, कर्बुरम् । ...	Grey, dirty-white, variegated, white.
क़ब्ज़—अजीर्णम्, अपाचकता, (जीर्याठति)	Costiveness; possession, siezure.
क़ब्ज़ा—स्वत्वम्, अधिकारः, वशः । ...	Grasp, gripe; possession, holding.
कबाव—शूल्यम्, मांसम्, बुस्तम् ...	Roasted-meat, a roast.
कबाबी—बुस्तादः, शूल्यादः, (अत्ति) ...	One who roasts.
क़बाड़—पुराणोपकरणराशिः । ...	Old damaged goods, rubbish, broken furniture
कवि—पद्यनिर्माता, रचयिता । ...	Poet, bard.
कविता करना—पद्यरचनम्, (रचयति ÷ निर्माति)...	To be a poet.
कवित्त—पद्यविशेषः, छन्दः । ...	A kind of verse.
कबीला—कुटुम्बः, । ...	A tribe; wife, family.
कबूतर—कपोतः, पारावतः, कलरवः। ...	A pigeon.
कबूतरी—कपोती नटनी, नर्त्तकी । ...	Village dancing woman.
कबूलना—स्वीकरणम्, (उररी, अङ्गीकरोति	To accept, to assent, to make a confession.
कबूलियत—प्रतिज्ञापत्रम् , उररीपत्रम् । ...	A written agreement, the counter part of a lease.
कभी—कदापि, कर्ह्यपि, । ...	Ever, some time or other, seldom; now and then.
कभी कभी—कदाकदापि, विरलम् । ...	Some time or other, first or last.
कभी के—महतीवेला, चिरम् । ...	Long ago.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कभीनहीं—न कदापि, । ...	Never, no, never.
कभी न कभी—विरलम्, चिरकाले । ...	First or last, some time or other.
कम—न्यूनः, स्तोकः, अल्पः, सूक्ष्मः । ...	Deficient, little, few, less, seldom.
कमअक़्ल—मूढ़ः, स्वल्पधीः, अबोधः	Stupid, ignorant.
कमअक़्ली—मूढ़ता, जाड्यम्, अबोधता...	Stupidity; folly.
कमअसल—पामरः, नीचः, अधमः । ...	Low-bred.
कमवख़्त—हतदैवः, दुर्दैवः, मन्दभाग्यः ...	Unfortunate, unlucky.
कमवख़्ती—आपत्तिः, कष्टम्, दुर्दैवता ...	Adversity, misfortune, misery.
कमवख़्तीके दिन—आपत्कालः, दुर्दिनानि ।	Evildays.
कमवेश—न्यूनाधिकम्, प्रचुरमूल्यम् । ...	Mor or less, there-about.
कम फ़ुरसत—अनवकाशः, स्तोकावकाशः	Want of opportunity or leisure.
कमहिम्मत—भग्नसाहसः, हताशः, धैर्यध्वंसः ।	Spiritless, cowardly, unsparing.
कम कम—न्यूनतरम्, स्तोकम् । ...	A little; little by little.
कमख़र्च—मितव्ययः, स्वल्पोत्सन्नम् । ...	Moderate expenditure.
कमख़र्ची—मितव्ययता, अल्पव्ययता । ...	Parsimony, niggardliness.
कम ख़ुराक—मिताहारी, अल्पव्ययता । ...	Abstimious, sparing in diet.
कमख़्वाव—कृमिजवासः, क्षौमं, पट्टः । ...	A silk, insomnia.
कमिहनती—मन्दः, प्रमीलः, अलसः । ...	Indolent.
कम नसीवी—दौर्भाग्यम् , मन्ददैवता । ...	Misfortune, bad luck.
कम क़दर—मन्दादरः, अल्पमानम् । ...	Worthless, mean, vile.
कम क़दरी—निरादरता, मन्दादरता । ...	Degradation.
कम क़ीमत—स्वल्पार्घः, अपहर्घः । ...	Low priced; of little value, cheap.
कमकुव्वत—कृशः, अपीवरः, अल्पशक्तिः ।	Weak; power-less;
कमसेकम—न्यूनान्न्यूनम्, अल्पतरम् । ...	Very little; at least.
क़मशौक—स्वल्परुचिः, अरुचिः । ...	Indifferent.
कमतर—स्तोकतरम् , अल्पतरम् । ...	Less, meanest.
कमज़हन—मन्दधीः, कुंठितवुद्धिः । ...	Without abilities, dull.
कम ज़ोरी-कार्श्यम् , दुर्वलता, कृशता । ...	Weakness, infirmity.
कमर-कटिः, श्रोणिः, ककुद्मता । ...	The loins, the waist; girdle.
कमर वैठना-कटिश्रथनम, कृशीभावः ।	To become weak.
कमरख-कारुकः कर्मरङ्गः । ...	Caranbota.
कमर वन्द—नीवी, वन्धनम् । ...	A girdle; a zone.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कमरबन्दबांधना—नीवीबन्धनम् । ...	To be girt.
कमर बन्दी—कटिबन्धनम् , प्रसज्जा । ...	Preparation for battle army.
कमरका ढीला—शीर्णश्रोणिः, मन्दः, । ...	Weak in the loins, impotent.
कमरखोलबैठना—कटिनिरसनम् (ते) ...	To sit at ease.
कमल –इन्दीवरम् सरोजम्, पद्मः । ...	The lotus.
कमर खोलना–कटिनिरसनम् कार्य-विसर्गः ...	To quit service.
कमल खिलना—पद्महसनम्, विकसनम् , ति ...	To be refreshed.
कमर मज़बूत करना—कटिपोषणम् , उत्तेजनं + उत्तेजयति (उत्साहयति) ...	To undertake a work of expense.
कमर रहजाना - कटिपीडनम्, (व्यथनम् , व्यथयति) ...	To have a pain in the loins.
कमर थामना—धृतिदापनम्, दापयति सहायकरणम् ...	To support, to help.
कमर टूटना—श्रोणि भञ्जनम्, नैराश्यम्...	To be hopeless, to be broken, to become hump-backed.
कमरा—कोष्ठम्, भवनम्, शाला । ...	An appartment,
कमल गट्टा—पद्ममूलम्, बीजकोशः, वराटकः । ...	The edible seed of the lotus.
कमलवाय—कामला ...	A disease, jaundice.
कम्बल—रल्लकः, उर्णावस्त्रम् । ...	A blanket.
कमान डोर—प्रत्यञ्चा, धनुर्गुणः । ...	A chord of a circle.
कमान (कमठा)—चापः, कोदण्डः, धनुः ...	A bow; a stick, an arch, fiddle.
कमानगर—धनुकर्त्ता, कोदण्ड निर्माता..	Bone setter.
कमान खींचना—चापाकर्षणम् (ति) ...	To bend a bow.
कमाना—अर्जनम्, वृत्तिसंपादनम् । ...	To work, to perform, to earn, to perpetrate.
कमाल—उत्कृष्टता, चरमता, उच्छ्रयता ।...	Completion; perfection.
कमी—त्रुटिः, न्यूनता, शून्यता । ...	Deficiency, loss, paucity.
कमीन—पामरः, अधमः, किङ्करः । ...	Menial, servants, the lower caste, low, mean.
कमेरा—श्रमी, अर्जयिता (श्राम्यति ,अर्जयति) ...	Labourer, earner, laborious.
कम्पाना—वेपयनम्, कम्पयनम्, 'ति, ...	To shake, to cause to tremble.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कम्पू—सेनानिवेशः,निवेशः शिविरम्। ...	Camp, encampment.
कम्पास—दिग्वोधकयंत्रम्। ...	A theodolite, compass.
कम्पा—पाशः, वन्धनम्, जालम्। ...	A stick with birdlime attached used to catch birds.
करदा—अवशिष्टभागः, ...	Balance, exchange.
कर—हस्तः, राजदेयभागः, शुल्कः। ...	The hand, tax; fee, tribute, custom.
करधनी—कौञ्ची, रशना, मेखला। ...	A zone, girdle, cordon.
करवा—नलयुतकुम्भिका। ...	A pot with a spout, a pipkin.
करवट—पार्श्वम्, कक्षः, शयनम्। ...	Side ways, side, sleeping on the side.
करम—भाग्यम्, दैवः, कार्यम्. ...	Fortune, fate,destiny; office, act.
करवटें वदलना—दक्षिण बामपार्श्ववर्तनम्	To turn, to feel uneasy.
करक—व्यथा, शूलम् वाधा, वेदना। ...	Pain, ache, rankling.
करछी करछुल—चमसः, श्रुवः, दर्वी। ...	A large spoon; a piddle.
करबी—प्रकाण्डदण्डः, कलमादण्डः। ...	Stalks of maize used as fodder.
करसी—करीषः, शुष्कगोमयकरपट्टिका।	A small lump of cowdung dried for fuel.
करन हार—सम्पादकः, कारकः, कर्त्ता, ...	Maker.
करहियत—भारः, कृच्छ्रता, खेदः, आकुलता ...	Disgust, detestation.
करहियत करना—पीड़नम्. वाधनम्, ते।...	Aversion, disgust, to sigh.
करापन—काठिन्यम्. द्रविणता। ...	Hardness, stiffness.
करहाना—आर्त नदनम्, हाहाकारः। ...	To sigh, to utter a moan.
करना—अनुष्ठानम् (करोति, आचरति)...	To do, to make, to form, to perform, to act.
करा—कठिनम्, द्रविणम्, मूर्तिमत्। ...	Hard, stiff.
कराना—कारयणम्, अनुष्ठापनम् (पयति)	To cause to do.
करारा—तटः, कूलम्, तीरम्, उपान्तम्।...	Bank of a river, hard, strong, stiff.
करायल—माषवटिका, क्वाथः, मण्डः। ...	Rosin, resin, Nigella Indica
करतूत—कृत्यम, कार्यम्, कृतिः। ...	Action, business, deed.
कराह—कटाहः, अयस्पात्रम्। ...	An iron boiler, caldron,a frying pan a tray.
करम हीन—हतदैवः दुर्भाग्यः। ...	Unfortunate, unlucky.
करम कल्ला—दार्विका, गोजिह्वा। ...	A cabbage.
कर्म कर्ता—प्रवन्धकः, कार्यसम्पादकः। ...	The superintendent.
कर्म काण्ड—मन्वादिधर्मशास्त्रम्। ...	The whole body of hindu ceremonies.
कर्मफोड़—दुर्दैवः मन्दभाग्यः। ...	Unlucky; fateless.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कर्म फूटना—प्रारब्ध विकृतिः, विकारः ...	To have bad luck, to suffer loss.
कर्म धर्मी—पुण्यात्मा, कर्मकाण्डी। ...	Devout, virtuous, honest.
कर्मर्र—चर्वण ध्वनिः, (चर्व्यति) ...	A grating, creaking sound.
कर्ण—श्रोत्रम्, श्रवणम्, कर्णौ। ...	The ear, instrumental case.
कर्ता—स्रष्टा, विधाता, प्रजापतिः। ...	Maker, creator, nominative case.
कर्तव—अनुष्ठेयम्, सम्पादनीयम्। ...	Action, business, deed.
कर्ताल—करतलध्वनिः, (रवः) ...	A kind of small cymbal.
करगह—तन्तुवायापणम्, (वीथिका) ...	A weaver's shop, loom.
करील—गूढ़पत्रः, करीरः, शाकपुष्पः। ...	Coper.
करवा—नलयुत कुम्भिका। ...	A pot with spout.
करुआ—कटुः, तिक्तः। ...	Bitter; astringent.
करुआबोल—दुर्वचनम्, कटुबचनम्। ...	Harsh word.
करेला—कारवेल्लम्, कठिल्लका, बृहद्वल्ली। ...	A kind of bitter vegetable of bitter taste.
करौंदा—ककुन्दरः, ताम्रचूड़ः, मृदुच्छदः। ...	The corinda; a sour fruit, Blunea Adorata.
करोड़—कोटिः, दशलक्षम्। ...	Ten millions.
करोड़पति—कोट्यध्यक्षः (पतिः) ...	A possessor of a karor.
कलम—लेखनी, मिश्रणम्, सन्धिः। ...	A reed for writing, a pen, cutting of trees for planting.
कलक—पश्चात्तापः, खेदः। ...	Disquietude; anxiety, keen regret.
कलई—पुस्तम्, लेपनम् (लिम्पति) ...	White-washing, tinning.
कल—श्वः, ह्यः, परेद्युः, गतेऽह्नि। ...	To morrow, yesterday.
कल—तन्त्रम्, मुद्रणम्, स्वास्थ्यम्। ...	Machine, ease.
कल से बैठना—स्वस्थतावलम्बनम्। ...	To be comfortably settled.
कलगी—पिच्छम्, शिखा, शिखरः। ...	An aigrette, the prince's feathers.
कलसा—कुम्भः, घटः, कलशः, जलपात्रम्	A metallic water pot, a dome. cupola, spire.
कलपना—तृष्णानिवेशनम् (रोचते) ...	To grieve, to be sorry.
कला—षोडशोभागः, कला, रेखा। ...	A digit, 16th part of the moon's diameter.
कलह करना—विवदनम्, ते, कलहः। ...	To quarrel, to make a noise.
कलावा—दीक्षासूत्रम्, रक्तसूत्रम्। ...	A clew, a reel, a skin.
कलाई—मणिबन्धः, हस्तः, प्रकोष्ठसन्धिः	Wrist, a kind of pulse.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कलाबत्तू—हैमसूत्रम्, रौक्म (राजत) तन्तुः। ...	Gold or silver thread.
कलाम—कथनम्, उक्तिः, भाषणम्। ...	A speech, a discourse, a conversation.
कलार—मद्यविक्रेता, सुराविक्रयी (विक्रीणाति) ...	A distiller.
कलार खाना—गञ्जा, मदिराहट्टः।	Distillery, public house.
कली—कुड्मलः, कलिका वृन्तम्, मुकुलम्	A bud.
क़लील— स्वल्पम्, न्यूनम्, ऊनम्। ...	Little; scanty, moderate.
कलेजा—हृत्, हृदयम्, यकृत् अग्रमांसम्...	The liver, heart; spirit, courage, pluck.
कलेजा छेदना--यकृत्तञ्चनम् (तञ्चते) ...	To pierce the heart.
कलेजा हांपना—हृद्वेपनम्, उच्छ्वसनम्	To be afraid, to suffer.
कलेजाखुरचना—हृत्संकीर्णनम् (क्षुध्यति)	To feel hunger.
कलेजे में आगलगना—अन्तर्दाहः (तापः तृषा) ...	To feel burning thirst.
कलेजी—हृत्पललम्, यकृन्मांसम्। ...	The liver of an animal.
कलेश—पीड़ा, व्यथा, व्याधिः, कष्टम् ...	Sickness; pain, trouble, distress.
कलेऊ—खेटः, जलपानम्। ...	Food, to eat a breakfast, a luncheon.
कलोल—विलासः, हर्षः, क्रीड़ा। ...	Wantonness, friskness, play, sport gambol.
कलौंजी—पलाण्डुबीजम्। ...	Small blackish triangular seed.
कलंक—उपक्रोशः, कुत्सा, जुगुप्सा-गर्हा, परीवादः, निन्दा, ...	A spot or mark, abuse, calumny, accusation, reflection; scandal, blemish.
कलङ्कित—गर्हितः, कुत्सितः जुगुप्सितः...	Defamed, blemished, calumniated.
कलंडर—पञ्चाङ्गम्, सूची। ...	Calendar, almanac, a list of criminal cases.
कल्पवृक्ष—मन्दारः, पारिजातः। ...	A tree of Indra's heaven.
कल्पना—कृत्रिमता, । ...	A scheme; a contrivance, a plan, an imitation.
कल्पित—कृत्रिमः। ...	Made; arranged, artificially produced.
कल्लड़—अनुर्वरा, उषरः, वन्ध्या। ...	Barren, sterile, barren land.
कवच—वारवाणः, उरश्छदः, वर्म। ...	Armour, mail, a drum used in battle.
कशा—वेत्रम् चर्मनध्रिका। ...	A whip, lash.
कशिश—आकर्षणशक्तिः, (आकर्षति। ...	Attraction.
कशेरु—उशीरमूलम्, बीरणबीजम्। ...	Scirpus-Kysoor, fibrous root.
कष्ट—पीड़ा, बाधा, व्यथा; सङ्कटः। ...	Penury, distress, dificulty.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कष्टदेना--पीडनं, वाधनम्, व्यथनम्, (पीड्यति, वाधते, व्यथते) ...	To trouble, hurt, to distress, to afflict.
कसक-पीड़ा, व्यथा, वेदना, दुःखम् । ...	Pain.
कस--सारः, वलम्, दृढ़ांशः रागः रसः ।...	Power, strength, assay, the decoction of a colouring substance.
कसक निकालना—व्यथोन्मूलनम्, । ...	To relieve pain.
कसकना—पीडनम्, व्यथनम् । ...	To suffer pain, to be painful.
कसकुट—कंसः, आरकूटः । ...	Bell metal, an alloy, mixed metal.
कसना – यंत्रणं, वन्धनम्, वेष्टनम्, पीड़नम्	To tighten, to tie, to bind; to press.
कसर निकालना—प्रतिपीडनम्, पिपीड् ...	To take revenge.
कसर—न्यूनता, अल्पता,, त्रुटिः । ...	Loss, breach, a fraction, want, rout.
कसरत—व्यायामः, प्राचुर्यम्, प्रभूतता ।...	Exercise; abundance; majority, plurality, usage.
कसरत करना—व्यायाम करणम् । ...	To exercise, to practise.
कसरतीआदमी--शूरः, मल्लः, व्यायामकर्ता	Athletic.
कसरती वदन—व्यायामाकारः (पीवरः)...	A well developed.
कसतूरा—शुक्ताविशेषः, । ...	An oyster.
कसतूरी—मृगनाभिः, मृगमदः । ...	Musk.
कसवाना—वन्धयनम्, मुद्रापणम् । ...	To cause to tighten.
कसब—व्यभिचारः, रूपाजीववृत्तिः । ...	Profession.
कसबी—रूपाजीवा, गणिका, वेश्या ।	Prostitute,
कसयाना--त्रासनम्, कषायनम्) यते) ...	To become astringent.
कसकुट—कंसः, आरकूटः, (धातुवि०)...	Bell matel.
कसी—अवदारणी, कुदारः, खनित्रम् । ...	Hoe, a measure about six feet in length
कसीला—कषायितम् । ...	Bitter; pungent.
कसोदा—तन्तुपुष्पसीवनम् (टंकनम्) ...	A kind of needle work.
कसीस—कासीसः, धातुकासीषः ।	Plant, green vitriol.
कसेरा—कंसकारः, (करोति-चकार) ...	Braziar.
कसेरु—गुण्डकन्दः, क्षुद्रमुस्ता । ...	Scripus-Kysoor.
कसौटी—निकषोपलम्, परीक्षोपलम् । ...	A touch-stone, test, proof.
कस्तूरी—गंधधूलिः, मदाह्वा । ...	Musk.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कस्वा—ग्रामः, ग्रामटिका। ...	A town.
कहन—कथनम्, भणनम्, भाषणम्। ...	Saying, proverb.
कहना—आज्ञापनम्, (ब्रवीति-भणति) ...	To tell, to say, to speak, to relate to order.
कहगल—कर्दमः, क्लिन्नः, पंकः, कुट्टिमः ...	Mud, plaster for walls.
कहा—उक्तम्, भणितम्, भाषितम्। ...	Said, told,
कहाना—सन्दिशनम्, आज्ञापनम् (ति)...	To cause to speak.
कहानी—कथा, इतिहासः, गाथा। ...	Story, tale, fable.
कहां—कुत्र, कस्मिन् स्थाने। ...	Where.
कहांका—कुत्रत्यः। ...	To what degree?
कहां से—कुतः कस्मात्स्थानात्। ...	Whence.
कहां तक—कुत्र पर्यन्तम्। ...	How far, how long?
कहार—कैवर्तः, धीवरः, मत्स्यजीवी। ...	Water carrier, a slave, a scullion.
कहावत—उदाहरणम्, उपमा, दृष्टान्तः ...	A proverb, a saying, an adage.
कहीं—कुत्रचित्, कस्मिंश्चित्प्रदेशे। ...	Some where, where-ever, anywhere.
कहीं और—अन्यत्र, कुत्रचित, (अपि) ...	Elsewhere.
कहीं कहीं—यत्र तत्र कुत्रचित्। ...	Here ond there.
कहीं नहीं—न कुत्रापि, अकुतोऽपि। ...	No where, somewhere or other.
कहला भेजना—सन्दिशनम्, दौत्यम, (दिशति) ...	To send a message, to inform,
कहलाना-प्रेरणम्, सन्देशनम् (प्रेरयति) ...	To cause to say, to be called.
कहना सुनना—जल्पतश्रुतता। ...	Dispute, altercation, consideration.
कहनामानना—आज्ञापालनम् (यति) ...	To obey.
कहने में-आज्ञानुसारी (अनुसरति) ...	Under one's order; obedient.
काई-किट्टम्, जलनीलिका, मलम्। ...	The green skum on stagnant pools, fur; rust, moss.
काईलगना-किट्टप्रसारः, (लगति) ..	To be mouldy.
काइयां-विचक्षणः, पटुः, शठः, वावदूकः। ...	Cunning, miser, a tribe of Marvaris.
कांकडासींगो—शृङ्गी, कर्कटशृङ्गिका। ...	Medicinal plant.
कांख-कक्षः, कुक्षिः, बाहुमूलम्। ...	The arm-pit.
काइयांपन—पटुता, वावदूकता। ...	Sharpness, cunning.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

काँखना—आर्तनदनम्, रोदनम् , (रौति)	To grunt, to strain (at stool)
कांच—काचः, क्षारः । ...	Glass; a bluish glass made from sand.
कांजीहौस -पशुकारागारः, निरोधशाला...	A cattle pound, a lock-up.
कांटा—कंटकः, शूलः, मानतुला । ...	A thorn, spine, a park, small scales.
कांड—उच्छ्वासः, अध्यायः, वर्गः ।	A section, part, divsion, chapter, sport.
कांणा—एकाक्षिः, काणः ।	One eyed man.
काँप—काण्डम्, धनुराकारो वंशखंडः ।...	The tusk of a boar, the bow of a kite.
कांपना—वेपनम्, कम्पनं (ते) चलनम् ...	To tremble, to shiver, to shake
कांवर—काचः, स्कन्धबाह्यः शिक्यितः । ...	Two baskets attached to either end of a pole used by hindu pilgrims to carry holy water of the Ganges.
कांस—पोटगलः, कासः, इक्षुगन्धा । ...	A kind of grass.
काक—ध्वांक्षः, बलिभुक, वायसः । ...	A crow, raven.
काका—पितृव्यः, जनकभ्राता । ...	Paternal uncle.
काकी—पितृव्या, मातृयात्री । ...	A paternal aunt.
कागज़—कर्गलः लेखनपत्रम् । ...	Paper.
कागज़केघोडे—विज्ञापनपत्रम्, पत्रापत्रि...	Active correspondence.
कागज़ीघोड़ेदौड़ाना—लेखालेखि, सूचनम्	To keep up brisk correspondence.
कागज़लिखवाना—प्रतिज्ञा (ऋणपत्र) लेखनम् (यति) । ...	To take a bond.
काग—(डाट) पिंधानम्, पिधानी । ...	Cork.
कागज़मिलाना—ऋणपत्रनिरीक्षणं "ति" (परिशीलनम्) । ...	To examine or check accounts.
कागज़पत्र—पत्रपुञ्जिका, देयोपादेयपत्रपुञ्जम् । ...	A written document.
कागज़स्याहकरना-वर्णविन्यसनम् , लिपिः[1]	To scribble.
कागज़ी—सूक्ष्मः, लेखबद्धः, लिखितः, लिखति—लिलेख,अङ्कितम् । ...	A stationer, a paper maker, thin.
कागज़ीनींबू—निम्बुकः, । ...	A lime.
काछी—मालाकारः, जातिविशेषः । ...	A gardener.
काज—(काम) कार्यम्, कर्म, कर्तव्यम् । ...	Business, an action, affair, work occupation.
काज[2]—पटग्रन्थिच्छिद्रम् , सन्धिः । ...	A button-hole.

१ एयन्त में लेखयति २ सन्धत्ते ।

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

काजल—कज्जलम्, अञ्जनम् । ...	Lamp black, soot.
काट—विच्छेदः[३], व्रणः[४], कृन्तनम्— (ति+छिनत्ति)[५] । ...	A cut, bite, wound, a chip, separation, loss.
काटकरना—खण्डनम्[६], व्रणकरणम्, (खं० ति)[७] । ...	To wound, to cut, destroy.
काटखाना—दंशनम्[८], दन्तच्छेदनम्, (छिनत्ति)[९]	To bite.
काटकूट—विभागः[१०] (विभजते) निराकृतिः[११], न्यूनता । ...	To clip; to deduct, to correct, to prune.
काटछांट[१२]—लवनम्, कृन्तनम्, खंडनम् ...	Cutting.
काटना—छेदनम्, (असिना, विच्छेद)।...	Blood-shed; to disjoin; to sever, to laminate.
काठ-काष्ठम्, दारु, इन्धनम् । ...	Wood, timber, stocks, hard, cruel.
काठकीहांडी—काष्ठस्थाली, (पात्रम्)। ...	A wooden pot, anything frail.
काठकवार—समिदादि, इन्धनम् । ...	Wooden articles.
काठकाउल्लू-मूढः, अज्ञः, (काष्ठोलूकवत्...	A sad block-head; an arrant fool.
काठमेंपांवदेना—काष्ठे निगड़नम्, कारागारे प्रवेशः प्रविशति । ...	To be imprisoned, to be in the stocks.
काठी—कुथम्, आस्तरणम्, पृष्ठाच्छादनं	Body, frame, a saddle, shape.
काढ़ा—क्वाथः, आसवः पाकः। ...	Decoction.
कातना-वेष्टनम्, गुणनम्, तन्तु कर्म । ...	To spin.
कातिक—कार्तिकः, मधुमासः । ...	The name of a month.
कातिब—लेखकः, प्रतिज्ञापत्रलेखकः ...	Writer, clerk, bond writer.

३ छिनत्तिएय० में छेदयति ४ कृन्तति ५ लिट् में चिच्छेद ६ खण्डयति ७ क्त—में खण्डितम्, मतुप में, तवान् ८ दंशति ९ कर्म में दष्टम १० विभक्तम् ११ निराकरोति १२ लुनाति लिट् में ललाव ।

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कानसे उड़ादेना—ध्याननिरोधः, अश्रवणम्	To pay no attention, to disregard.
कान देकर सुनना—दत्तचेतसाः; श्रवणम्...	To hear attentively.
कान धरना—श्रवणगोचरः, श्रवणम् , ...	To listn, to give ear.
कानका परदा—कर्णच्छदिः, ...	The drum of the ear, tympanum.
कान खड़ेकरना—कर्णोत्थापनम् श्रवणोन्नयनम्, उन्नयति । ...	To pick up one's ears.
कान काटना—श्रेष्ठता, उच्छ्रयता । ...	To get the better of, to surpass, to out-wit.
कान खड़ेहोना—श्रवणम् , उन्नतश्रवणः चकितीभावः, उन्नतकन्धरः । ...	To be alarmed.
कान खोलना—सूचनम् , विज्ञापनम् , विज्ञप्तिः ...	To inform, to warn, to open one's ear.
कानका मैल—पिञ्जूषम् , कर्णमलम् ...	Ear-wax.
कानमलना—कर्ण मर्दनम् , कर्णपीडनम्	To punish, to chastise.
कानमें कहना--कर्णजपनम् ,रहस्यकथनम्	To whisper, to tell.
कानमें पड़ना-कर्ण गोचरः, श्रवणम्. ...	To be heard.
कानमें तेलडालके बैठना—अश्रवणम्, अश्रुतिः	To be headless, to be negligent.
कानमें ठेंठहोना—बधिरत्वम्, (त)पड़ता ...	To be deaf to.
कान न हिलाना—तूष्णीम्भावः मौनावलम्बनम् (ते)। ...	To be silent, to be tamed or docile.
कानपरजूं न रिंगना – चित्तोद्रेकः कर्णेऽकरणम्, मनोऽनवधारणम् । ...	To produce no effect, disregard.
कान में पड़ना—कर्णगोचरः, ...	To catch the ear.
कानपरहाथधरना—कर्णयोः हस्तावलम्बनम् ...	To deny.
कान (खान)—आकरः, खनिः, राशिः ।...	Mine, abundance.
कान सलाई—कर्णजलौका । ...	Name of an insect said to get into the ear.
कानी कौड़ी—काण वराटिका (कपर्दिका)	A single farthing, a bored Cowri.
क़ानून कायदा--नीतिः, राजनियमः, प्रणाली	Law, rule, regulation.
काफ़ी—पर्याप्तम् , परिपूर्णम् , अलम् । ...	Enough, competent, satisfactory.
काबिज़—लब्धाधिकारः, अधिकृत् । ...	Holding, possessing; costive.
काबुक—कपोतालयम्, पारावतकोष्ठम ...	A pigeon-house; a dove-cot.
काम आना—प्रयोगः, (प्रयुनक्ति, प्रयुज्यते)	To come into use.
काम बटालेना –साहाय्यम् , सहानुभूतिः	To help one; to take a share in a work

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

काम बढाना—कार्य वर्धनम्, कार्यप्रस्तारः	To leave off, make more work.
कामबिगाड़ना-कार्यध्वंसनम् कार्यनाशनम्	Spoil, spoil ones credit.
काम भुगताना—कार्य साधनम् कर्तव्यपालनम्, धर्मपालनं पालयति। ...	To accomplish or discharge on's business.
काम चलाना--कार्य सम्पादनम्, चालनम् साधनम्। ...	To carry on a work.
काम चोर—कार्य भीरुः, कार्यपलायकः ...	A skulker.
काम देखना—निरीक्षणम्,कार्य दर्शनम्, ...	To look after a business.
काम काज—प्रयोजनम्,कार्यानुष्ठानम्। ..	An occupation.
काम काजी—कार्यशीलः, श्रमी, उद्योगी ...	Laborious, active, alert.
काम करना—कार्यानुष्ठानम्, करणं ...	To labour, to work.
काम निकालना—कार्य साधनम् स्वार्थम्। ...	To accomplish one's desire.
काम तमामक०—कार्यपूर्णं, कर्म समाप्तिः ...	To accomplish, to finish, to kill.
कामयाब—सफलः, कृतकृत्यः, सिद्ध कार्यः कार्यतरणम्। ...	Successful.
कामयाबी—सिद्धिः सफलता, । ...	Success.
कामातुर—कामुकः, कामी, कामार्तः। ...	Lustful, agitate with love, cupidinous, lascivious.
कामिल—पारङ्गतः, साधुः, (साध्नोति) ...	Complete; perfect, a saint.
काम वाला--कार्य सम्पादकः, (सम्पादयति	A worker.
कायफल—श्रीपर्णिका, कटुफलम्, कुम्भी। ...	An aromatic bark, fragaria cisca.
कायम मुकाम—स्थानापन्नम्, प्रतिनिधिः।	Officiating, representative.
कायर—कापुरुषः, अलसः, मन्दः, प्रमीलः,...	A coward.
काया—कायः, तनुः, कलेवरः, देहः,अङ्गम् ...	The body, appearance.
कायापलट—गात्रान्तरावलम्बनम्, (पुनर्जन्म) ...	Transmigration of souls
काररवाई—कार्यवाही, कृतिः, कार्यम्। ...	Proceedings, conduct.
कारखाना—कार्यालयः, बीथिका, । ...	A work-shop, manufactory, a factory a lace machine.
कारिस्तानी—प्रवीणता, विचक्षणता। ...	Cleverness.
कारिन्दा—प्रबन्धकः, निरीक्षकः, दर्शकः ...	Manager; an agent.
कारीगर—शिल्पी, कारुः, रथकारः, स्थपतिः, । ...	A work-man, an artisan.
कारीगरी—कारुता, शिल्पता, । ...	Work-man-ship.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

काल—मृत्युः, कालः, दुर्भिक्षम् । ...	Death, famine, time.
कालक—मसि, कज्जलम्, कालिमा । ...	Blackness, symbols in Algebra, dark.
काला--कृष्णः, श्यामलः, मेचकः । ...	Black, dark.
कालीमिरच—पवितः, श्यामः, वेणुजः ...	Black pepper.
कालीन—गुलगुलः, शय्योपधानम् । ...	Timely, seasonable, relating to time.
काशी—वाराणसी, । ...	The modern Benares.
काश्तकार—कृषीवलः, कृषकः, क्षेत्रपः ...	Farmer, cultivator, husband-man.
काश्त-बीजरोहणम्, हलकर्षणम्, कृषति, क्षेत्रवृत्तिः, । ...	Cultivation, to cultivate.
काश्तकारी—कृषिः, क्षेत्रवृत्तिः । ...	Husbandry; tillage, cultivation.
काँस-काशः, सुकाण्डः, कासेक्षुः । ...	Coxbarbara.
कासनी—काषणी, कालपत्रा । ...	Endive, medicinal herb.
काहिल—कापुरुषः, प्रमीलः, तन्द्रितः । ...	Lazy, slow.
कि—यत्, यतः, यच्च, यथा, यत्तु, । ...	That; or, as, because.
किकियाना—क्रोशनम्, उन्नदनम्, (ति)...	To shreak; to scream.
किचकिचाना-रदनपेषणम्, पिनष्टि दन्तघर्षणं । ...	To grind the teeth; to chatter.
किचरपिचर—क्लिन्नता, कर्दमता, । ...	Mud, mire,
किंचना—सेचनम्, मार्जनम्; (ति) । ...	To sprinkle, to water.
किञ्चित्-स्तोकं, न्यूनं, स्वल्पम्, मात्रम् ...	A little.
कितना—कतिपयः, कियत्, कियान् । ...	How much, how many ?
कितबिया—लघुपुस्तकम्, गुटका ।	A small book, a book-let.
किताबतख़त—पत्रव्यवहारः पत्रापत्रि ...	Writing, inscription, correspondence.
किधर--कुत्र, कुतः, कस्मिन्प्रदेशे । ...	Where, whither.
किनकी—खण्डिततंडुलः, तण्डुलकणः ...	Ground rice, broken rice.
किनारा—कोणः, उपान्तम्, तीरः, प्रवारः । ...	Edge, side, shore, bank, coast, boundary, end, margin, hem.
किनारी—हैमचीरं, राजतचीरम्, सूत्रम् ..	Gold or silver lace, stay-lace, edge; border, trimming.
किन्तु—किञ्च, परन्तु, परञ्च । ...	But.
किफ़ायत—मितव्ययता, मितंपाकः । ...	Frugality, thrift.
किवाड़—कपाटः, अररः, द्वारच्छदः । ...	A door, a shutter.
किया—रचितम्, कृतम्, सम्पादितम् । ...	Done, made.
कियारी—केदारभंगिः, केदारनालिका, ।...	A bed (of a garden), a frame, furrow.
किरचा—खण्डः, शकलम्; विच्छेदः । ...	A bit, grain.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

किरण—रश्मिः, प्रग्रहः, कान्तिः, दीधतिः...	A ray of light, beam, a streak.
किरकिरा - कषायितं, सैकतम्, (तिकम्)...	Gritty, sandy.
किरच—करवालः, खड्गः, असिः । ...	A splinter, a sword.
किरमिच—कृमिजं, कीटजं, और्णजंवासः...	Canvas.
किरहा—कृमि (कीट) मिश्रितम् । ...	Wormy, worn eaten.
किराना—अवकिरणम्, (कीर्यति) । ...	Grocery; spices, to sift, to winow.
किरानी—ईसानुयायी । ...	A clerk, a native Christian.
किराया—भाटकः, शुल्कं, मासिकम् । ...	Fare, hire; rent.
कियायेकरना—भाटककरणम्, (शुल्केनयतिः)	To hire, to let.
कियायेदार—भाटकिकः, प्रजा,भाटकिः । ...	A tenant; a hirer.
किरायेनामा—भाटकपत्रम्, (प्रतिज्ञालेखः)	A lease, a deed of rent.
किलकारी—क्रन्दनम्, रोदनं, (ति) । ...	Shout, cry, shriek, scream.
किलनी—यूका । ...	A tick, a dog louse.
किलबिलाना—कीटरिङ्गणम्, पूतिका । ...	To creep, to crawl, to shriek, to grind one's teeth.
किल्लत—कृच्छ्रता, काठिन्यम्, आपत् ...	Difficulty, scarcity, scantity, want.
किशमिश—द्राक्षा, मृद्वीका, । ...	Currants, raisins.
किश्ती—तरणिः, नौका, नौः । ...	Boat; a vessel; a canoe, a tray; a wallet.
किश्तीवान्—तरिवाहकः, कैवर्तः, धीवरः...	Boat-man; sailor, ferry-man.
किश्तीचलाना—नौतारणम्, चालनम् । ...	To row a boat.
किसनई—कृषिः, हलकर्षणम् (ति) । ...	Husbandry, agriculture.
किसको—कस्मै, कस्यैकं, काम् । ...	To whom ?
किसलिये—किमर्थं, कथङ्कारं, किम् । ...	Why, where-fore, on what account, for what reason?
किसकदर—कियान्, कति, कियत्, कतिपयः । ...	How much, to what degree?
किसतरह—कथम्, कयारीत्या, किंप्रका०...	In what manner, how?
किसान—कृषीवालः, कर्षकः, क्षेत्रपः । ...	A husband-man, a ploughman, peasant, farmer.
क़िसवत—शुरभाडम्, नापितशस्त्रकोषः ...	A barber's bag.
किस्म—प्रकारः, रीतिः, विशेषः । ...	Kind, species, nature, description, class
किस्मत—दैवः, भाग्यम्, प्रारब्धः । ...	Fate, lot, fortune,section, division, share.
किस्सा—कथा, इतिहासः,चरितम्, गाथा...	A tale, a story, fable.
कीकड़—(बबूर) मालाफलः, युग्मकंटः...	The acacia tree.
कीचड़—कर्दमः, पङ्कः, शादः । ...	Dirt, mud, slime, mire.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कीट—किट्टः; मलम्, अवकिरः। ...	The dregs of oil in a lamp.
कीडा—कीटः, कृमिः, । ...	A worm, an insect, a reptile?
कीडापड़ना—कृमि प्रादुर्भावः, कीटजन्म ...	To be worm-eaten.
कीड़ी—पिपीलिका । ...	An ant, pismire, leech.
कीमत—अर्घः, मूल्यम्, शुल्कम् । ...	Price, value, cost.
कीमिया—रसायनम् । ...	Alchemy, chemistry, panacea.
कील—शङ्कुः, कीलम्, अयःशूलम् । ...	A small nail,peg, tack, pin; bolt, wedge.
कीला—दन्तक्षतम्, दन्तचिन्हम् । ...	A tooth, a peg, a large nail.
कीलकांटा—कीलकण्टकम्, शस्त्रादि । ...	Tools.
कुआं—अंधुः, प्रहिः, कूपः, उदपानः । ...	A well.
कुआंर—आश्विनमासः । ...	The seventh hindu month.
कुआँरा—कुमारः, अनुद्वाहितः ।	An unmarried person, a bachelor.
कुआंरी—कुमारी, कन्या, अनुद्वाहिता । ...	Spinster, virgin, an unmarried girl a subdivision.
कुञ्ज—पिहितोदरम्, लताग्रहम । ...	An arbour, a bower, grove; lane.
कुंजड़ा—शाकविक्रेता (विक्रीणाति) ...	A green grocer.
कुंजी-यन्त्रिका, तालिका । ...	A key, solution.
कुंड-कुण्डः, नदः, स्रोतः, गर्तः । ...	A pool, spring, an abyss, a pit.
कुंडल-कटकम्, कर्णभूषणम्, कुंडलम् । ...	A coil, a larg sort of ear-ring, a circle.
कुण्डली-अङ्गुलीयकम्, कोष्ठम्, यंत्रम् । ...	A ringlet, a coil,a halo, horoscope, a snake.
कुंडा-शृंखला, निगड़ः, स्रोतः । ...	A block, chain.
कुन्द-मढ़ः, मन्दः, स्थूलधीः । ...	Dull-headed; slow, stupid.
कुन्दन—शुद्धहेम, रुक्म, तप्तकंचनम् । ...	Pure gold.
कुन्दी—पटनिष्पीडनम्, कुट्टनम्, आस्फालनं, । (ति) ...	To calendar (cloth), to beat,to cudgel.
कुकड़ी-तन्तुस्तवका, सस्यमञ्जरी । ...	Maize, the gripes, a skein or bundle of thread.
कुच—स्तनौ, चूचुके । ...	A breast, the bosom, a pap, nipple.
कुचलना—पेषणं, क्षुदनं, (क्षुणत्ति) । ...	To bruise, to crush, to beat, to trample
कुचला-काकेन्दुः, कुलकः, काकतिन्दुकः ...	A vomicnut, nuxvomica.
कुछ—किञ्चित्, कच्चित्, कथंचित् । ...	Any, some; little, whatever, something.
कुछएक—स्वल्पम्, स्तोकम् । ...	Few, little, same.
कुछहो—जातु, भवतु, अस्तु, किंञ्चित् । ...	What ever may happen, what may come.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कुछका कुछहोना—अन्यदेव, अन्यथा भवति, परिवर्तितम्। ...	To be entirely changed.
कुछका कुछकरना—अन्यथाकरणम्। ...	To make out something different.
कुछनहीं—न किंचिदपि, । ...	Nothing, none.
कुटकी—कटुका, तिक्ता, काण्डेरुहा। ...	Gnat.
कुटन पेशा—कुट्टनीवृत्तिः, । ...	Pandarism, pimping, procuring.
कुटनी—कुट्टिनी, नायिका। ...	Bawd, a procuress, go-between.
कुटिल—क्रूरः, खलः, बक्रः, जिह्मः, ...	Crooked; bent, perverse, cruel; untoward, dishonest.
कुट्टी—विच्छेदः, शकलम्, खण्डम्।...	Chopped fodder, cuts, pickles.
कुटी (घास) उटजः, तिक्ता, काडेरुहा।...	A hut; a black hellebara.
कुठला—कुशूलः। ...	A small store house for grain, earthen granary.
कुड़कना—चर्बणम् (कटकटायते)। ...	Crack, to munch.
कुड़कुड़ाना—कुक्कुटध्वनिः। ..	To cluck, to grumble; to tear.
कुढंग—अस्थानम्, दुर्दशा, दुर्वृत्तम्। ...	Unmannerliness, rudeness misbeha-viour, ill-shaped.
कुढ़न—अन्तर्दाहः, द्वेषः, ईर्षा, द्वेष्टि। ...	Grief, sorrow, lamentation.
कुढ़ाना—पीडनम्, व्यथनं, वाध०(ते) ...	To vex, to grieve, to afflict.
कुतबफरोश—पुस्तकविक्रेता, । ...	A book seller.
कुतुब खाना—पुस्तकालम्पणम्। ...	Library, a book-stall.
कुतरना—दन्तैश्छेदनं, दशनं, कृन्तनम् ...	To cut with the teeth, to nibble.
कुत्ता—कुक्कुरः, श्वा, सारमेयः। ...	A dog, a slave.
कुतिया—शनी, कुक्कुरी, सरमेया। ...	A bitch, an abuse for a woman.
कुदकना—कूर्दनम्, उत्प्लवनम्, । ...	To leap, to bound, to frisk.
कुदरत—प्रकृतिः, प्रजा। ...	Divine power, creation, nature.
कुदाल—कुदारः, अवदारणः, कुठारः ...	A hoe or kind of spade, a pick axe or mattock.
कुनवा-कटुम्बः, कुलं, वंशः। ...	Tribe; family, brother-hood.
कुन्दुरु—फलविशेषः, । ...	A gourd, a kind of fruit.
कुप्पा—चर्मकुतुपः, कुतू। ...	A large leathern vessel for holding oil, Ghee, a bladder.
कुबड़ा—कुब्जः, कूबरः ककुद्मान्। ...	Hump-backed, crooked.
कुवेर—धनदः, राजराजः, धनाधिपः। ...	The Indian Plutus, the god of wealth.
कुमार—राजपुत्रः, युवा, कुमारः। ...	Youth, prince.
कुम्हलाना-म्लानम्, उन्मीलनम्, शोषणम्...	To fade; to blast, to droop, to dry up. to be blithed.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कुम्हार-कुम्भकारः, कर्त्ता, कुलालः। ...	A potter.
कुम्हारका अवा-कुलाल आष्ट्रिका।	Potters womb and wheel.
कुरा-धारागर्त्तः। ...	A globe of water.
कुराह-उन्मार्गः, कुपथः। ...	Astray, misled, bad.
कुरीति-दुराचारः, कुलत्तणम्, दुर्व्यवहारः...	Misconduct; bad custum, evil habit.
कुरता-चोलकः, चोलः, कूर्पासकः। ...	A kind of tunic, a waist-coat.
कुरती-चोलिका, कूर्पासिका। ...	A shirt for woman, a jacket for soldier.
कुरसी-वेत्रपीठम्, मञ्चः, वेत्रासनम्। ...	A chair, a stool, a throne.
कुल्ल-समस्तम्, अखिलम्, निखिलम्। ...	All; whole, entire, universal.
कुल्हड़-शरावः, शराविका, चषकः। ..	A cup, a small round vessel.
कुल्ला-गण्डूषः, मुखशोधनम्। ...	Gurgling; washing the mouth.
कुलीजन-कुलञ्जः। ...	Name of a drug (the root of piper-betel)
कुश-दर्भः, कुथः, पवित्रः, कुशा। ...	The sacred grass of the Hindus.
कुशलत्तेम-वार्त, शम्, श्रेयः, भद्रं, त्तेमम्...	Welfare, health, safety.
कूक—केका, मयूरवाणी, यन्त्रणं (ते) ...	The cry of peacock, winding.
कूकना-यन्त्रणम्, चालनम्, भ्रामणम्। ...	To wind up, to scream.
कूकर-श्वा, सारमेयः, कुक्कुरः। ...	A dog,
कूच-प्रस्थानम्, यानम्, आरोहणम्। ...	March, departure.
कूच मुकाम-मार्गनिवासः, प्रस्थाननिवेशः।	Marches and halts.
कूचा-प्रतोली, वीथिका, रथ्या। ...	A low, narrow street.
कूची-मार्जनी, लेपनी। ...	A small brush or hair pencil,
कूचे कूचे-प्रतिरथ्या, प्रतिवीथिका। ...	From street to street.
कूचना-तत्तणम्, स्फोटनम्, प्रवेशनम्। ...	To pierce, to prick, to stuff, to stable.
कूट-कुष्ठः, परिभाव्यः, व्याप्यः। ...	Costrus root.
कूटना-कुट्टनम्, अवदारणम्, ताडनम्।...	To pound, to beat, to bray, to cudgel, to hammer, to chastise.
कूटू-(कोदों) कोद्रवः। ...	An Indian corn of the Kharif.
कूड़ा-अवकरः, संकरः, तुषः। ...	Sweepings, dirt, rubbish,
कूंढ़ा-वर्द्धमानिका, कुंडिका। ...	A platter, a dish, an earthen pot.
कूत-अनुमानम्, मापनम्, परिमाणम्। ...	Survey, task, guess, estimate.
कूतना-अर्घज्ञानम्, परिमाणम्, तोलनं, यति	To value; to appraise.
कूदना-कूर्दनम्, उत्सवनम्, झम्पनम् (ति)...	To spring, to jump, leap, bound.
कूबड़-कुब्जः, कूवरः, ककुद्। ...	A hump.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कूला-कटिप्रोथः, स्फिचिः, नितम्बस्थलम् ...	The hip, the waist, the loins.
केकड़ा-कुलीरकः, कर्कटः । ...	A crab
केतकी-केतकी । ...	A sweet-scented flower.
केतिक-कतिपयः, स्वल्पम्, न्यूनम्, स्तोकम् ।	Some, much, how much?
केतु-ग्रहम्, ध्वजा, वैजयन्ती, केतयति । ...	The 9th planet in the Hindu system; a comet, banner, a flag.
केन्द्र-मध्यवर्ती, मध्यस्थलम् । ...	The poles; the centre of a circle.
केयूर-अंगदम्, केयूरः (आभरणम्) ...	A bracelet worn on the upper arm.
केला-रंभा, कदली, सुफला, मोचा । ...	Plantain tree or fruit.
केवड़ा-सुवर्ण केतकी, लघुपुष्पम् । ...	A fragrant flower, Nanchlea Fra r Flore.
केवट—कैवर्तः, तरिवाहकः । ...	A sailor; a boatman; a seaman.
केवल—एकम, अनन्यम्, मात्रम् । ...	One, alone, lonely, solely, merely.
केसर-पुन्नागः, तुङ्गः, देववल्लभः । ...	Saffron.
केसरिया वाना-पीतवर्णम्, पीताम्बरम् । ...	Yellow-coloured.
केहरी—केसरी, मृगेन्द्रः, पञ्चाननः । ...	A lion.
कै—वमनम्, च्छरणम्, (च्छरति) ...	Vomiting, vomit, nausea.
केंचली—निर्मोकः, कञ्चकः । ...	The slough; skin of snake.
कैंची—पटकर्तृका, वस्त्रच्छेदनी । ...	Scissors; a truss.
केंचुआ—गंडूपदः, महीलता, किंचुलकः ...	An earth worm.
कैथ—कपित्थः, दधित्थः, पुष्पफलः । ...	Wood-apple.
क़ैद—प्रग्रहः, उपगूहः, बन्धः । ...	Imprisonment, bondage, obstacle. restriction, sentence, confinement.
क़ैदी—बन्दी, बद्धः, कारागारस्थः । ...	A prisoner, captive.
कैफ़ियत—वृत्तम्, उदन्तः, वार्त्ता, समाचारः । ...	Quality; state, condition, situation, remark.
कैलास—कुवेरस्थानम्, अलका । ...	The mountain, residene of Siva or Kuber.
कैवल्य—निर्वाणम्, मुक्तिः, मोक्षः । ...	Eternal emancipation, salvation, supreme happiness.
कोई न कोई—कश्चितु, कोपितु । ...	Some body or other.
कोई दम में-आशुः, तत्क्षणम्, सहसा । ...	Soon, shortly, in a moment.
कोई—कश्चित्, कच्चित, किञ्चित् । ...	Any, some, anybody, some body-any one, some one.
कोंचना—कीलनम्, तक्षणम्, (ति) प्रवेशनम् । ...	To pierce, to prick, to stab, to gore.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कौंपल—नवपल्लवः, कुड्मलः। ...	A young shoot, a bud, new leaves just sprouting.
कोख—गर्भाशयः, कुक्षिः, कक्षा, उदरम्। ...	The belly; womb.
कोठा—कोष्ठम्, गृहम्, कुटिः। ...	The belly, barn, chamber, closet, a warehouse.
कोठा विगड़ना—मलाशय विकृतिः। ...	To be derangement of the stomach.
कोठी—विडापणः, हर्म्यः, धनिकगृहम्। ...	A granary, as tore-room, a banking firm; a factory, a brothel, bungalow
कोड़ा—कशा, तोत्रम्, नध्री, वध्री वरत्रा	A ship, lash, scourge.
कोड़ी—विंशति संख्या, राशिः। ...	Score, twenty.
कोढ़—कुष्ठः, श्वित्रः। ...	The leprosy.
कोढ़ चूना—कुष्ठच्यवनम्। ...	To suffer from leprosy.
कोढ़ी—कुष्ठी, श्वित्री। ...	A leper.
कोण—कोटिः, कोणः। ...	A corner, an angle.
कोतवाल—कोटपालः, कोटः। ...	The chief officer of police for a town or city.
कोत—कोटः, दुर्गः, शस्त्रागारम्। ...	Fort, rampart.
कोतवाली—कोटपालालयम्। ...	A police station.
कोपीन—कौपीनम्, वस्त्रचीरम्। ...	A cloth worn between the legs.
कोतहवलदार—कोटाध्यक्षः, कोटपालः।...	A pay sergeant.
कोतह—न्यूनः, स्तोकः, अल्पः। ...	short, little, small, brief.
कोताही—न्यूनता, स्तोकता अल्पता। ...	Deficiency, neglect, lack, want.
कोदों—कोद्रवः, कोरदूषः कुद्दालः। ...	A small grain.
कोमल—मृदु, मृदुलम्, कोमलम्। ...	Soft, tender, downy, placid, mild, gentle.
कोमलता-मार्दवम्, मृदुलता, कोमलता।...	Softness, mildness, gentleness.
कोयल-कोकिला, परभृता, पिकः। ...	The Indian cuckoo, a flower.
कोयला-काष्ठभस्म, क्षारम्। ..	Charcoal, coal.
कोह—नगः, :अचलः, महीध्रः, कुध्रः। ...	Mountain, hill.
कोहरा—तुषारः, हिमकणः, वाष्पम्। ...	Fog, mist.
कोरा—नूतनम्, नवीनम्, अप्रयुक्तम्। ...	New, unused, fresh, untouched.
कोरकसर—दोषः, त्रुटिः, न्यूनता। ...	Defect, deficiency, draw-back.
कोरकसरनिकालना—मार्जनम्, संशो०	To correct.
कोराकागज़—रिक्तपत्रम्, अविन्यस्तम्।...	Blank paper.
कोरी—तन्तुवायः, कौलकः। ...	A virgin, a Hindu weaver.
कोलाहल—दीर्घध्वनिः, दीर्घरावः। ...	Tumult, uproar; riot, merriment.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कोल्हू—(इक्षुसर्षपादि) पेषणयन्त्रम् । ...	An oil press, sugar mill.
कोल्हू में पिरवाना—पेषणयंत्रेपेषणम् । ...	To torture, to crush to atoms.
कोवा—लोष्ठकुट्टिका । ...	Wooden mellet.
कोवाकारी—आघट्टनं, कुट्टिकया कुट्टनम् ...	Thumping
कोशिश—प्रयत्नः, उद्योगः । ...	Attempt, endeavour, exertion, effort, try.
कोष—अर्थराशिः, शब्दखनिः । ...	Treasury, a sheath, dictionary.
कोस—क्रोशः । ...	A distance about two miles.
कोसना—क्रोशनम्,ति) अभिशापः,दुराशीः।	To curse, to impricate.
कोसोंभागना—दूरपलायनम् (ते) दूरेगम०	To keep at a distance, to avoid, to give a wide berth.
कोहनीकोष्णिः, कफोणिः । ...	The elbow.
कोहनीमारना–कोष्णिताड़नम् (ताडयति)।...	To eblow.
कोहान्—कूबरः, कुकुद्, कुब्जः । ...	Hump, haunch.
कौआ—काकः, वायसः, वलिभुक् —	A crow.
कौंधा—तड़ित्वत्स्फुरणम् (स्फुरति) । ...	Lightning, flashing.
कौड़ी—वराटिका, कपर्दिका, काकिनी ...	A small shell, a cowrie.
कड़ी२जोड़ना—प्रतिकपर्दिकार्जनम् । ...	To save every farthing.
कौड़ी२को हैरान होना–कपर्दिकामात्रानुपलब्धिः । ...	To become a pauper, to be reduced. to beggary, to be steeped in poverty.
कौड़ी२ अदा करना—ऋणोद्धारः, ऋणापनयनम, ऋणनिःशेषकरणम् । ...	To pay to the last penn y.
कौड़ी भरपाना—साकल्येन ऋणापनयनम् सकलर्णं निवृत्तिः । ...	To receive in full,
कौड़ीकोनपूछना–कपर्दिका मूल्यमपिन हि...	To set not a Kouri's value on one.
कौड़ीकामकानहीं–अकिञ्चनः । ...	To be worth-less or good for nothing.
कौतुक-प्रदर्शनी, कार्यम्, क्रीड़ा । ...	Deed, misdeed, play, show, trick, exploits.
क़ौम-जातिः, ज्ञातिः वर्णः, । ...	Caste, sect; tribe, breed, nation.
कौर-कवलः, ग्रासः, (ग्रसति-जग्रास) ...	A morsel, a mouthful.
क़ौल-संकल्पः, पणः प्रतिज्ञा,(प्रतिजानाति	Agreement, promise, a word, vow, a motto.
क्या-किम्, का, कः । ...	What? whether.
क्यारी-केदारभक्तिः, केदारनाली । ...	A bed, a portion, furrow.
क्यों-कथम्,कथङ्कारम् । ...	Why ? wherefore? well, how ? what? then, because.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

क्योंकि—यतः, यस्माद्धेतोः। ...	Because, for.
क्रम—अन्वयः पूर्वापरम्, नियमः, रीतिः...	Order, method, uninterrupted progress.
खंखार—श्लेष्मा, कफः, ष्ठीवितं, सृणिका...	Phlegm; spittle.
खंगालना—प्रक्षालनं, मार्जनम्, प्रोक्षणम्। ...	To wash, to rinse, to copulate.
खन्जर—असिः, खड्गः, करवालः। ...	A dagger, a scimiter.
खंजरी—झल्लरी, ढक्का,। ...	A small tambourine.
खंड—शकलं, भागः, बिच्छेदः भेदः, ...	Portion, part, piece, story, region, district; section.
खंड२ कुचलना—कुट्टनम्, खण्डनम्, पेषणं (पिनष्टि)। ...	To trample, to tread, to crush.
खंडन—भेदनं, निराकरणं, निरसनम्। ...	Breaking, cutting, refuting, reducing anything.
खंडहर—भग्नग्रहम्, जीर्णशीर्णभवनम्।...	A tumbledown building, a level, plain, the ruins of a house or town, deserted place.
खंडला—विभागः, खण्डशः, शकलम्। ...	A slice, a flake, a piece, a bit.
खंडला (खोह)—कोटरः, तरुविलम्, विवरम्।	The hollow of a tree.
खंडित—त्रुटितं, भग्नं, विदीर्णं, जीर्णम् स्फुटितम्, खडितम्। ...	Broken, refuted, unlawful.
खंडसाल—शर्कराकरणम्। ...	A sugar factory.
खंदक—गर्तः, खातः, परिखा, विलम्।...	Aditch, a moat.
खंदाना—काष्टतक्षिः, क्षतम्, व्रणीकरणम्।	A notch in a log of woo d
खंभा—स्तम्भः यूपः। ...	A pillar, column, post.
खकोड़ल—कोटरः, पादपविवरः। ...	A hollow.
खकोड़ना—आलोडनम्, जिज्ञासनम्। ...	To scoop, to fumble, to search out.
खगेश—तार्क्ष्यः, वैनतेयः, सुपर्णः, गरुड़ः,...	Eagle, the adjutant.
खगोलविद्या—ज्योतिषशास्त्रम्। ...	Astronomy.
खचाखच—पूर्णम्, अशून्यं, अरिक्तम्।......	Overcrowded, close, thick, clash.
खच्चर—वामी, अश्वतरः।	A mule.
खजला—खजकः, मिष्टान्नम्। ...	A sweetmeat like pilcrust.
ख़ज़ाना—कोशराशिः, अर्थौघः धनराशिः।	A treasury, magazine, granary, treasure.
खज़ानची—कोशाध्यक्षः, धनाध्यक्षः। ...	A treasurer.
खजुरिया—खर्जूरीवृक्षः, तालवृन्तम्।	A date.
खञ्जरीट—खञ्जनः, खञ्जरीटः, ...	A wagtail.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

खटकना—भीषणं, सन्देहनं, विभेति। भीषयति। ...	To rattle; to clash, to rankle, to offend.
खटका—विभीषिका, शङ्का, भीषणम्, (भीषयति)	Doubt, fear, apprehension, anxiety concern.
खटखटा-काठिन्यम्, श्रमः, सम्भारः शूलं...	Puzzle, complication, difficulty. care, worldly affairs; scarecrow.
खटखटाना—ताड़नम्, आघट्टनम्, खट,	To knock, to tap, to rap.
खटपट—कलहः, विवादः विग्रहः।	Wrangling, contention, quarrel, clashing of weapons, ill-will.
खटबुना—खट्वावायः, (तल्पंवयति) ...	A bed maker, bed weaver.
खटमल—खट्वामलः, मत्कुणः, दंशः, । ...	A bug.
खटमिट्ठी-मधुराम्लौ, (म०आ०मिश्रितम्)	A mixed taste of sour and sweet, agreeable.
खटराग—रागषटक फल्गु, अनावश्यकीयम्। ...	Dissonance, singing, trouble, broil.
खटाई—आम्लता, शुक्तता, आम्रपेषी। ...	Sourness, acidity.
खटिया-तल्पकः, खट्विका, लघुपर्यंकः .	A bed-stead, a bier.
खड़ा—उत्थितः, स्थितः, अवलम्बितः, ते	A past, standing, erect, upright, ready ripe, perpendicular.
खड़ाखेत—फलितकेदारः, सस्ययुतक्षेत्रम्।	Standing crops.
खड़ाऊं—पादुके, पादत्राणम्। ...	Sandals, pattens.
खडिया—खटिका, खटिनी, पाकशुक्ला ...	Same as Kharia,chalk.
खंडुआ—कटकः, बलयः, कङ्कणम्। ...	A bracelet, anklet, bangle.
खड्डा—गर्तः, अवटः, खातः। ...	A pit, dimple, nick.
ख़त—पत्रं, लेखः, वर्णविन्यासः (ति)...	Writing, a letter; a note, a line.
ख़तबनाना-मुंडनम्, क्षौरकरणं, श्मश्रुच्छेदनम्	To shave.
ख़तकिताबत—पत्रापत्रि, पत्रव्यवहार। ...	Correspondence.
ख़तरनाक—भयावहः, विभीषकः(यति) ...	Frightful, dangerous, risky.
ख़तशिकस्ता—जीर्णलेखः, अस्पष्टलेखः ...	A running hand.
ख़तम—समाप्तिः, अवसानः अन्तः। ...	Conclusion, end, finis.
खतरा—विभीषिका, भयम् (विभेति) ...	Danger, risk.
खता—अपराधः, दोषः, आगसः, त्रुटिः। ...	A mistake, a slip, over-sight, fault, guilt.
खतावार—आगस्कृत्, दोषी, अभियुक्तः...	Faulty, guilty.
खतियाना—देयादेयलेखनम्, अङ्कनम् ...	To make entries in the ledger.
खतौनी—देयादेयपत्रम्, कृषकपञ्जिका। भूदेयभाग पञ्जिका। ...	A ledger, an account-book.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

खदबदाना—डिम्बिकाबुद्बुदायनम् ...	To simmer; to bubble, to make a boiling noise.
खदेरना—अनुधावनम्, आखेटनम् ...	To pursue, to hunt, to drive out, to give a chase.
खनकना—गुञ्जनं, ध्वननम् (ध्वनति) ...	To jingle, to ring.
खपच्ची—वंशयष्टिः, काष्ठशकलं, वंशखंडः	A splinter, a chip.
खपटा—आम्रपेषम्, आम्रचूर्णम् (पिनष्टि)	A broken tile, a slice of mango;
खपड़ा—कपालखण्डः, अम्बरीषः, क्रकलम्	A tile; a grub, a slice, scale-skull.
खपरैल—कपालच्छदिः । ...	A tiled house.
खपाना—मिश्रणं, मेलनं, शोषणं, सन्धानम्	To destroy, to make away with to devote. ;
खफकान—बातूलता, उन्मादः, उन्मत्तता। ...	Palpitation; hysteria.
खफा—रुष्टः, क्रुद्धः, कुपितः । ...	Angry; wratful, indignant offended.
खफ़ीफ़—न्यूनम्, अल्पं; स्तोकः अप्रचुरः ...	Small, slight, trivial, light, brief.
खबर—वृत्तम्, उदन्तः, समाचारम् । ...	News; information, report, intelligence care, tidings.
खबरदार—सावधानः, दत्तचित्तः, सचेतः ...	Watchful, careful, attentive, on alert, beware !
खबरदारकरना-सूचनम्, ज्ञापनम्, चेतयति	To fore-warn, to alarm, to caution to beware,
खबरदारी—चेतना, संज्ञानम् । ...	Caution, care, attention.
खबरदारीकरना—सूचनम् वाधनम्,	To take care, to inform, to acquaint to report.
खबरगीर—पालकः, संरक्षकः, ...	A protector, a patron.
खबरगीरीकरना—रक्षणम्-ते+पालनम् ... भरणं, ति, पोषणम् । ...	To aid, to protect, to look after, to support.
खबरपहुंचाना—वृत्तप्रहिणम्, आवेदनम्, सूचनम् उद्बोधनम्, प्रतिश्रावणम् । ...	To give notice, to send word, to report.
खम्भ—स्थूणः, स्थम्भः, दारुभित्तिः । ..	A pillar, column, post.
ख़म--वक्रता, बक्रता, कौटिल्यम् । ...	Twisted; crooked, bowed, a bend, curve, a coil, fold.
खम ठोकना-मणिवन्धे वाहुताडनम् । ...	To strike the hands against the arms previous to wrestliug.
खयाल--विमर्शः, सम्मतिः, विज्ञानं, विचारः	Thought, idea, opinion, fancy,
खरंजा-कुट्टिमस्थलम्, इष्टकभूः पक्वेष्टकचितम्, (चिनोति + चिनुते) ...	Pave-ment, a brick-on-edge pavement over-burnt bricks.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

खरखरा-अमसृणम्, हयकङ्कतिका ।	A currycomb, rough.
खरखशा-विस्तारः,कलहः,विवादः, (वि०ते	Quarrelling, riot.
खरका-दन्तनिर्घर्षणिका, कूर्चिका । ...	Tooth-pick.
खरखराहट-शब्दानुकरणम्, ध्वनिवि० । ...	A creaking, rattling.
खरगोश—शशकः, शशः । ...	A hare, a rabbit.
खरचा--शुल्कं; व्ययः, प्रयोगः, उत्सादः । ...	Expenditure, expences, cost, out-lay.
खर्चहोना -विनाशनम्, भोगनं, उत्सादनम्	To be expended.
खरची--श्रमस्यभाटकं, शुल्कम् । ...	Price of stupration, the wages of harlotry.
खरब--खर्वः, वृन्दः । ...	A billion.
खरबूजा--दशाङ्गुलः, फलराजः, अमृतालुः।...	The musk-melon.
खरमस्त-शठः, खलः, मूढः, निरंकुशः । ...	Stupid, a rake.
खरमस्ती--शठता, जडता, खलता । ...	Wickedness.
खरलकरना--कुट्टनं,पेषणम्, पिनष्टिः। ...	To pulverize, to powder, to pound.
खरहरा--हयमार्जनी, कंकतिका । ...	A broom-stick, coarse, rough.
खरा-पूतं, अमिश्रितं, निर्मलम् । ...	Pure; frank, gennine, strict, honest good, fair, sterling.
खरादना--घर्षणम्, मर्दनम् = ति । ...	To lathe.
खरादा--घृष्टम्, मर्दितं घर्षितम् , । ..	A turner.
खराब-खलः, दुर्जनः, दुराचारी, अशिष्टः...	Bad, poor, ruined; spoiled, obscene, evil, wicked, vicious.
खराब करना-भ्रंशनं, ध्वंसनम्,दुराचरणम्	To waste, to spoil, to deprave, to polute, to disfigure.
खराबी--बिभ्रंशः नश्यति, ननंष्ट । ...	Ruin, devastation, difficulty .
खराबीमेंडालना-दोषारोपणम्, गर्हणम् , कुत्सनं	To put one in dfficulties, to involve in misery.
खराहन्द पूतिः, दौर्गन्ध्यं, दुर्वासः । ...	Bad smell of cow-dung, the stalk of burnt grass, stink.
खरीदना-क्रयः, क्रयणम् , ((क्रीणाति) ...	To buy, to purchase.
खरीदका मोल-क्रीत (प्रारम्भिक) मूल्यम्	Prime cost.
खरीदार-ग्राहकः, क्रेता, क्रयी, (क्रीयते)	Purchaser, buyer, acustomer.
खरीफ़—ग्रीष्मलूतिः द्वितीयर्त्तुः । ...	Autumn, the autumnal crops.
खरोंचना—नखक्षतनं, नखोत्पाटनं । ...	Scratch, to scrape, to graze.
खरोंट-नखक्षतम् । ...	A scratch, a bruise.
खर्चीला-प्रचुरव्ययी, व्ययशीलः । ...	Extravagant, prodigal.
खलियान—खलपूः अन्नराशिः । ...	A barn.
खवा—स्कन्धः, अंसलः । ...	The shoulder.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

खस—उशीरं, नलदं, अमृणालम् । ...	Andropagon, a fragrant grass, a poppy-head.
खसकाना—अपसारणं, प्रथक्करणं (करोति) ...	To remove, to move, to show out of the way, to steal.
खसम—पतिः, स्वामी, अध्यक्षः । ...	A husband, a master, proprietor.
खसलत—प्रकृतिः,स्वभावः,अभ्यासः(ते)...	Quality, nature, disposition, habit.
खसरा—दैनिकपत्रं, आह्निक वृत्तम् । ...	Measles, Rubeola, a scab.
खसाना—पातनं, अपनायनं, अपसारणम् (यति) ...	To ruin, to fall in, to sink,to loosen, to open.
खसीस—कृपणः, मितंपचः, मितव्ययी ।...	Stingy, parsimonious, miser.
खसोटना--अवदारणं, क्षतनं, तक्षणम् । ...	To scratch, to tear, to pull, to pluck.
खस्सी--छिन्न वृषाणः, लूताण्डकोषः ।...	A castrated goat, a eunuch.
खांचा—भग्नग्रहम् , जीर्णशीर्णग्रहम् । कोष्ठम् । ...	A basket, a hen-coop, pannier.
खांड—शर्करा, सिकता, फाणविकारः । ...	Sugar.
खांडा—अवदारणी, कर्त्तृका । ...	A double-edged sword, cutlass a halberd.
खांप—विच्छेदः, खण्डः । ...	A slice; piece.
खांसना—कःफ निरसनं, उत्कासनम् । ...	To cough.
खांसी—कासा, रोगविशेषः । ...	Cough.
खांई—परिखा, खातसीमा । ...	Trench, ditch, moat.
खाऊ—व्ययशीलः, मुक्तहस्तः, व्ययी । ...	Glutton; spend-thrift.
खाकधूल—अकिञ्चनम्, न किञ्चिदपि ।...	Not at all, nothing,by no means, dust, earth, ashes.
खाक करदेना—विनाशनम् , त्रोटनं, स्फोटनम् , खण्डनम् (यति)...	To waste, to demolish, to turn to ashes
खाक का पुतला—मृत्कायः, मृत्प्रतिमा । ...	Man, an effigy.
खाक में मिलना—विनाशनम्, जीरणम् ।...	To ruin, to mix with dust.
खाकझाड़ना—पांसु मार्जनम् । ...	To sweep, to shake off dust, to beat out dust.
खाक झाड़ने वाला—श्वपचः, मार्जकः ।...	Sweeper.
खाका—प्रतिचित्रम्, प्रतिबिम्बः । ...	An out-line, sketch, satire.
खाका उतारना-प्रतिचित्रणम् , चित्रार्पणम, चित्राङ्कनम् , मुद्रणम् । ...	To trace.
खाका उड़ाना-अनुकरणम् । ...	To make a jest, to redicule.
खाकी—धूलि धूसरितः, धूम्रवर्णः । ...	Earthy, dusty.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

खाक छानना—गवेषणं, धूलिमार्जनम्। ...	To carry coal to Newcastle, to go through fruitlessly.
खाज—खर्जूः, कण्डूतिः, कण्डूयनम्। ...	The itch.
खाड़ी—समुद्रवङ्कः, पुटभेदः, प्रखातम्।...	Gulf; a bay.
खात—पुरीषादि राशिः, अवकर समूहः ...	Manure, a ditch.
खाता—पञ्जिका,नामाङ्कनपत्रम्। ...	Account-book, day-book, ledger, waste-book.
खातिर—सम्मानम्, आदरः, आहृतिः। ...	Respect, favour, behalf, sake.
खादर—क्लिन्नधरित्रा; आर्द्रभूः...। ...	Moist, alluvial, land; rice-beds,
खादिम—दासः, किङ्करः, भृत्यः, पालकः...	A servant, an attendant, a page.
खानगी-नैजिकम्, आत्मनीनं स्वकीयम्।.....	Domestic, private, a kept-woman, house-hold.
खाना—अशनं, खादनं, भोजनं (भुंक्ते-अश्नाति अत्ति) ..	Column, house, case, victuals, food, provisions.
खानदान—वंशः, कुलं, गोत्रं, अन्वयः। ...	Family, lineage, dynasty.
खानदानी—कुलीनः, सद्वंशजः। ...	Hereditary, ancestral, high-bred.
खामोशी—मौनं, तूष्णीं, निर्वचनम्। ...	Silence, tranquility, peace.
खारिज—निष्काशनं, प्रथक्करणं निस्सारणम् (निस्सार यति) ...	Excluded, rejected, out-cast.
खारिश—खर्जूः, कण्डूतिः, खर्जनं (खर्जति) कंडूयते ...	The itch, manage, the scab.
खारी—क्षारम्, लवणम्। ...	Saltish, brackish, saline.
खारी नमक—क्षारलवणम्। ...	Alkaline salt.
खाल—त्वक्, त्वचा, चर्म। ...	Skin, hide, cover.
खालिस—स्वच्छम्,शुचिः, अमिश्रितं। ...	Pure genuine, unalloyed.
खाली—रिक्तं, शून्यं, अपूर्णम्। ..	Empty, vacant, unoccupied.
खालीहोना—निस्सरणं, व्यतिरेचनम्। ...	To be emptied.
खाविन्द—पतिः, प्रभुः, भर्त्ता, स्वामी। ...	Lord, husband.
खास—प्रधानः असाधारणम्, मुख्यम्। ...	Particular, special, private, chief, main.
खासा—वसन विशेषः।	Dinner, a kind of cloth.
ख़ासियत-गुणः प्रशंसा,।	Quality, peculiarity, characteristic property.
खिंचना—संकुचनम्, आकर्षणम् (ति) ...	To be drawn; to be pulled, to be tightened, to be attracted, to keep aloof, to be absorbed.
खिंचाई—आकृष्टिः, आकुञ्चनम् (ति) ...	Pulling, tugging.
खिंचे२फिरना-बद्धभ्रमणम्. निगडितवन्धनम्	To be dragged, to be pulled.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

खिंचवाना—आकुञ्चयनम्, आकर्षणम । ...	To cause to pull, to extract.
खिंडाना—घर्षणम् ,मर्दनम् आघट्टनम्(ति)	To scatter, to disperse.
खिचड़ी—कृसरा, तण्डुलसूपम् । ...	Dish made of pulse and rice boiled together.
खिजाना-ह्रेपणम्, व्याकुलनम् ,अनुकरणम्	To tease, to irritate, to call by nick name, to mock, to vex.
खिजाब-केशरागः,केशपरागः, केशरञ्जनतैलं·	A hair-dye; a tincture.
खिजालत—ह्री, लज्जा, त्रपा, ग्लानिः । ...	Shame, disgrace.
खिझ—रोषजशब्दः, कोपजनकः । ...	Fretfulness, vexation, teasing.
खिड़की—गवाक्षः अन्तर्द्वारः, वातायनः ।...	A window, a back door, wicket, gate, shutter.
खिताब—उपाधिः उपनाम, पदम् । ...	A title, address.
खिदमत—भृतिः,किङ्करता, दासता, सेवा।	Service, duty, employment.
खियानत—न्यासापहारः, विश्वासघातः ।...	A breach of trust, dishonesty; embezzlement.
खिरनी—राजादनः, फलाध्यक्षः, राजन्या...	Obluse leaved Mumssops.
खिलकत—सृष्टिः, जगत्, लोकः, प्रजा । ...	The creation, people, the world.
खिलखिलाना—स्मयनं, हसनम् (ति) ...	To giggle, to laugh heartily, to rattle together.
खिलना—विकसनं, स्फुटनं, उल्लसनं (ति) उत्फुल्लनं, हसनं विकासः, स्फोटः, उल्लासः । ...	To blossom, to bloom, to blow, to smell, to be kept seperate, to be broken, to be parched, to be delighted, to suit.
खिलबाड़—कौतुकम् , प्रदर्शनी, केलिः ।..	Play, past-time, frolic. amusment.
खिलाई—आहारः,चारः, अशनं, भोजनम्..	A dry nurse, feeding.
खिलाई पिलाई—अशन पिवता, भुक्तिशुल्कम् । ...	Charge of maintenance.
खिलाड़ी—क्रीडालुः, क्रीडाशीलः, केलिपरः । ..	Playful, sportive, frolicsome.
खिलाना—केलयनं, क्रीड़यनं, भोजयनम् (ति) उत्कोचदानम्(दापयति—दापितम्) ...	To feed, to cause to take (an oath) to bribe, to play, to amuse, to dandle, to sport with.
खिलाफ—प्रतिकूलः, प्रतिपक्षः, प्रतिवादः.....	Against, in opposition, contrary to,
खिलाफ कहना—प्रतिवदनं, कथनं, प्रतिभाषणम् । ...	To speak against.
खिलाफत—प्रतिवादः, प्रतिपक्षता (कूलता)	Opposition, contradiction.
खिलाल—पराजयः, पराजयमात्रा । ...	Defeat (at cards), tooth-pick.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

खिलौना-पाञ्चालः,प्रतिमा, वस्त्र पुत्तलिका।	A toy, a gew gaw, a bawble; a plaything, a puppet.
खिसकजाना—धावनं, पलायनं, अपसरणम्। अपसरति—धावति—पलायते...	To steal away, to slip away; to slink away, to stir.
खिसकाना—अपसारणं, प्रेषणं (प्रेषयति)...	To remove, to move, to show out the way.
खिसारा—क्षतिः, हानिः न्यूनता। ...	Damage, loss.
खिसियाना—उद्विजनं, रोषोत्पादनं। ...	Peevish, mortified, blank, abashed, ready to cry, tearful.
खिसियाहट—उद्वेगता, रोषता, कोपपरता। ...	Humiliation, mortification, fretfulness, vexation, confusion.
खीरा—पीतपुष्पा, सुधावासः, कंटकिफलम्। ...	A cucumber.
खील—लाजा, पृथुकः, चिपिटकः। ...	Inflated, parched grain.
खीस—पीयूषः, अभिनवंपयः। ...	Smirk, simper,
खुक्क—दरिद्रः, निर्धनः, वित्तशून्यः। ...	Empty, poor, nothing, penniless.
खुजलाना—खर्जनं कण्डूयनं (ति-कण्डूतिः) ...	To itch, to scratch, to tickle.
खुटकना—शङ्का, भयं, सन्देहः (ते-बिभेति-सन्दिह्यति) ...	To nibble, to peck, to doubt, to come out of the egg.
खुटबढ़ई—दार्वाघाटः, शतपत्रकः। ...	Wood-pecker.
खुटाई—दोषता, जिह्मता, अवगुणः,ता, खलता, दुष्टता, क्रूरता, (दुष्यति-दोषः। ...	Wickedness, naughtiness, perfidy, deceit, falseness, defect, alloy.
खुड्डी-पुरीषचुल्लः, पुरीषालयः, पादाधारकः, धारयति, धारयामास। ...	Seat, pot.
खुद—स्वयम्, आत्मीयः,आत्मा। ..	Self; private, personal.
खुदकुशी—आत्मघातः, स्ववधः (हन्ति) ..	Suicide.
खुदगर्ज़ी—स्वार्थपरता, स्वप्रयोजनता ...	Selfishness.
खुदमुख्त्यार—स्वतन्त्रः, स्वायत्तः, निरंकुशः, स्वाधीनःस्वैरी। ...	Independent.
खुदना—खातः, खननं, (खनति-खनितम्)	To be dug,to be engraved, to be carved
खुदपरस्त—स्वार्थपरः, दर्पी अहङ्कारी। ..	Self-conceited,vain.
खुदपसन्द—स्वैरी, स्वच्छन्दः, स्वेच्छुकः...	Self complacent, self-satisfied.
खुनसाना—ईर्षणं, द्वेषणं, रोषणं (द्वेष्टि)...	To be angry, to be cross, to bite.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

खुफिया—गुप्तः, आच्छन्नः, रहस्यम्ः, आवृत्तः। ...	Concealed, hidden, secret, confidential,
खुमार—मादः, पीड़ा, खेदः, वेगः, माद्यति	Sickness, drowsiness, intoxication, headache.
खुर—शफः, खुरः।	Hoof, a shoe.
खुर २ करना—कफनिस्सारण, कासोत्थानम्, पीडनम्। ...	To cough.
खुरखुरा—अचिक्कणं, अमसृणम्	Rough, wrinkled, uneven, unpolished, harsh, shaggy.
खुरचन—किट्टम्, तल्यम्, तद्यम्। ...	Pot-scrapings, milk-scrapings.
खुरजी—शाणपटः, विलिखितं, प्रसेवः, कुथः, पल्ययनम्। ...	A bag, a saddle-bag, a sack.
खुरण्ड—त्वक्, त्वचा, प्रच्छादनत्वक्। ...	A scale.
खुरपा—खनित्रका, (खनतिशष्पं) ...	Spade, hoe, patella, a block-head, a weeding knife, scaper.
खुराक-भोजनं, अहारः, दैनिकखाद्यम्। ...	Daily-food, victuals, one dose of medicine, diet.
खुराकी-प्रभूतभोक्ता, प्रचुरभोजी। ...	Much eater.
खुर्राट—अनुभूतः, पुराणः, परिचितः। ...	Old, experienced, crafty.
खुलना-उद्घटनम् (ते) निष्कर्षणं (ति)	To open, to be opened out, to be cleared, to be untied, to be exposed.
खुला-उत्फुल्लं, उद्घटितम, विस्तृतः। ... निरंकुशः, निर्वन्धः, निर्ग्रन्थिः। ...	Open, exposed, unclouded, loose, unlocked, unfolded unfastened.
खुलासा-संक्षेपः, सारः, भावः, प्रकाशम्×	Brief, sketch, outline, summary, substance.
खुश-मुदितः, प्रसन्नः, आनन्दितः ति+ते	Glad, happy, pleased, gay, merry, well-off, willing.
खुशामद-चाटुः, श्लाघा, स्तुतिः, विकत्थनम् ..	Flattery.
खुशामदी-चाटुकृत्, चाटुवक्ता, विकत्थकः	Flatterer.
खुशी-हर्षः, प्रमोदः, प्रसन्नता, उल्लासः (हर्षति—प्रमोदते—प्रसीदति, उल्लसति)	Happiness; gladness, delight, pleasure, joy, mirth, to rejoice, to enjoy.
खुश्क-शुष्कः, अक्लिन्नं, अश्यानम्, अनार्द्रः।	Dry, withered, parched, dryness.
खुश्की-शुष्कता, अनार्द्रता, अक्लिन्नता	Drought, famine, by land.
खूंट-कोणः, कोटिः, काण्डम्, भागः, पार्श्वम्।	A corner, angle, side, ear-wax.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

खंटा–कीलं, नागदन्तः, स्तम्भः, स्तम्भकः वन्धनम, (कीलति-स्तभ्नाति, वध्नाति	A peg, a nail, portion, a tent pin, a wooden stake, stump.
खूंटी–नागदन्तः, काष्ठ (भित्ति) कीलं केशमूलम्।	A pin, peg, stule, root of the hair-
खूंदना–मर्दनं,लुण्ठनं, घर्षणं, कुट्टनं, ति	To dig up, to trample on, to tread.
खूंटना–चोटनं, उत्पाटनम् ' उन्मथनम्, उद्धरणं (उद्धरति).	To pluck, to pick.
खून–वधः असृक, रुधिरं; अस्रं, रक्तम्, शोणितम्।	Blood, murder, slaugter, blood-shed.
खूनविगड़ना–कुष्ठः,शिवत्रः रुधिरविकरणं।	To be leprous.
खून होना–हत्या, घातः, वधः। ...	To be murdered.
खूनका प्यासा–रुधिरपिपासुः,। ...	Blood--thirsty.
खूनकरना–मारणम् (मारयति) हननं, हिनस्ति हिंसनम्। ...	To murder, to kill, to shed blood.
खूनखरावा–मृत्युः, पञ्चत्वम, वधः	Blood-shed, massacre.
खूननिकालना–रुधिरनिस्सारणम्। ...	To bleed, to cause blood to flow, to let out blood.
खूनी (हत्यारा)-पातकः, मारकः, हिंसकः।	Murderer, bloody.
खेड़ा–ग्रामकः, ग्रामटिका,। ...	A village, a mixture of different grains
खेत–केदारः, क्षेत्रम्, रणस्थलम्। ...	A field, surface, land, crop, battle-field soil, bread.
खेती–कृषिः,हलकर्षणवृत्तिः। ...	Husbandry, crops, cultivation, agri-culture.
खेद--दुखं, वाधा, व्यथा, पीड़ा (पीड़ति)...	Sickness, grief, affliction.
खेदना–यापनं, अपसारणं, निस्सार(यति)	To drive away, to chase, to pursue, to give a chase.
खेना-तारणं, चालनं, त्राणं, (यति+यते)...	To suffer; to row, to undergo; to paddle.
खेप–भारम्, आवृत्तिः। ..	A trip, assortment, cargo, load.
खेपभरना–भारवहनम्, उत्थापनम्, नयनं...	To load.
खेमकुशल–क्षेमं, वार्त्तं, अनामयः, श्रेयः,... भद्रं कुशलम्-शम्। ...	Health, walfare.
ख़ेमा (क़नात)–पटकुटी, प्रतिसीरा, जवनिका, दूष्या। ...	A tent, pavilion, camp.
खेल–क्रीड़ा, केलिः, कूर्दनम् (ति+चिक्रीड)	Play, sport, fun, coition, tricks.
खेलाखाया–अनुभूतः, प्राचीनः, भुक्तभोगः परिचितः। ...	Well experienced, expert, developed.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

खेबट-भूकरपञ्जिका, राजदेयभागपत्रम्	Record of village shares.
खेस-वासः, पटविशेषः, आच्छादनम्। ...	Damask, diaper, a wrapper of damask or diaper.
खैरख्वाह-हितैषी, मध्यस्थः, शुभेच्छुः। ...	Friend, a well-wisher, devoted benevollent, loyal.
खैरखबर-वृत्तम, उदन्तः, समाचारः। ...	News, intelligence, tidings.
खैर-खदिरः, रक्तसारः, दन्तधावनः। ..	Acacia, catechu,
खैरात- पुण्यं, दानं, भिक्षा (ददाति, भिक्षते-अर्थते, याचते)	Alms; charity.
खैरातीशफ़ाखाना-अनाथौषधालयः। ...	A charitable dispensary.
खैरियत-क्षेमं, अनामयः, भद्रं, कुशलम,	Wel-fare, well-beings.
खोवा-दुग्धक्वाथः, पयः पाकः, पिंडम्	Milk insipidated by boiling; condensed milk.
खोई-इक्षुत्वचा, शुष्क काण्डः, नीरसपर्व	The dry part of sugar cane after extracting the juice.
खोकर सीखना-विनाश्यशिक्षणम्।	To buy experience.
खोखला-कोटरः, तरुच्छिद्रः, विवरम् (विलम्)। ...	Hollow, excavation.
खोज-गवेषणा, जिज्ञासा, अन्वेषणा।	Search, detection, inquiry, trace, vexation, investigation.
खोजा-क्लीवः, नपुंसकः, कापुरुषः।	Eunuch, master, steward.
खोजाना-नशनं, अदर्शनं, भ्रंशनं ध्वंसनम्	To be lost.
खोजी-अन्वेषकः, गवेषकः. जिज्ञासुः।	A searcher, investigater, seeker, detective.
खोट-दोषः, अपराधः, अवगुणः, आगसः	A defect, fault, blunder, injury; vice, failing.
खोटा-दोषी, अवगुणी, व्यंसकः, चरिष्णुः।	False, perfidious, counterfeit, mischievious.
खोदना-खननम्, खनति गर्तकरणम्॥	To dig, to scorp, to delve, to hollow, to engrave, to carve.
खोना-भ्रंशनं, ध्वंसनम्, ते, नाशनम्, यति	To lose, to waste, to squander, to miss.
खोप-जीर्णता, शीर्णता, (यति) भक्तिः,	A cave, a fissure, a stitch.
खोपड़ा-लांगली, नारिकेलः, कृकलम्, कपालम्। ...	Cocoa-nut, the kernel of cocoanut, skull
खोलना-(बात)भेदनं, प्रकाशनम्, प्रकाशते उद्घटते, उद्घाटनम्।	To open, to untie, to unfold, to uncover, to unmoor, to lay bare, to solve, to unloose.
खोसना-हरणम्, सङ्कलयति, निवेशः, (ति	To snatch, to pluck, to stick in.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

खोह—कोटरः, कन्दरः, गुहा, गह्वरः	A cavern, pit, cave, glen.
खौंच—अञ्जलिः, अञ्जलिपुटम् , बद्धकरौ	The cavity formed by putting the hands together.
खौलना—क्वथनम्, वुद्बुदायनम्, ति—ते	To boil, to effervesce, to simmer, to seethe.
गंगा—जाह्नवी, भागीरथी, त्रिस्रोतसा। ...	The river Ganges, a stream.
गंगास्नान-जह्नुतनयावगाहनं, स्नानं, स्नाति	Ablution in the Ganges.
गंगा जली—जलकुतुपा, जलसीसकः, ...	A goglet to keep Ganges water.
गंगाजलीउठाना-शपथकरणं, सत्यङ्करणम्, गंगा जलोत्थापनम् ...	To swear on the waters of Ganges.
गंगा जमनी—स्वर्ण राजतं, पीतश्वेतम्। ...	Gold and silver, white and yellow.
गंगेटी—पित्तव्रणः प्रसादनी, गंगटी। ...	A name of plant.
गंज-राशिः, कोशः, गणः, वृन्दं, समूहः। ...	Treasure, heap, market, emporium.
गंज-अकेशता, कचाभावः। ..	Baldness, scald head.
गंजा-अकेशः, शिपिविष्टः। ...	Scald headed.
गंठकटा—ग्रन्थि च्छेत्ता, छाझिकः। ...	A cut-purse, a pick-pocket.
गंठ जोड़ा-ग्रन्थि वन्धनं, (ववन्ध, युंक्ते)...	Knot joining, tying the knot.
गंठा—पलाण्डुग्रन्थिः, लशुनं, (गृञ्जनं) ...	A clove, flake.
गंडा-ग्रैवेय ग्रन्थिमाला, अर्धकाकिनी। ...	A set of four, four Cowries or pice, a ring, an amulet.
गंडासा—कुट्टिका, कर्त्रिका, छेदनी, अवदारणी। ...	An axe, a pole axe.
गड्डी ग्रन्थिः, चितिः। ...	Impotent, coward, sodomites.
गंडेरी—इक्षुखण्डं, पौण्ड्र शकलम्,। ...	A portion of sugar-cane.
गन्दगी—पूतिगन्धं, दुर्गन्धिः। ...	Stench, filth.
गन्दा—म्लानः, दूषितं, मलिनम्। ...	Dirty, rotten, stinking.
गन्दी—मलिनं, दुर्गन्धः, पूतिः। ...	Stinking, filthy, indecent, foul, obscene.
गंध-वासः, सुरभिः, सुगन्धः। ...	Smell, odour, substance.
गन्धक-गौरीबीजम्, वलिः, गन्धपाषाणः। ...	Brimstone, sulphur,
गन्धक का इत्र-गन्ध रसः। ...	Sulphuric-acid,
गंधी-सुगन्धि विक्रेता, रसविक्रेता। ...	A purfumer, a greenbug, dealer in scents.
गंवाना-क्षेपणं, यापनं, गमयनं, प्राप०(यति	To waste, to lose, to squander.
गंवार-ग्रामीणः, असभ्यः, मूढ़ः, दुर्विनीतः।... अशिष्टः।	A villager, rustic, clown, churl, a dunce, rude, unmannerly.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गंवारु—ग्राम्यः ग्रामीणः असभ्यः ।	Rustic, rude, rural, clownish.
गगन—खं,द्यौः, व्योम,आकाशः, पितुः पदं	Sky, firmament, heavens.
गगरी—घटः, कुम्भः, कुण्डः, कुण्डिका,...	A water pot, pitcher, vessel.
गचपच—संखलनं, संगठनं संमूहितम् ,। ...	Crowded, close, thick.
गज—करी, द्विरदः, द्विपः, हस्ती, गजः । ...	An elephant.
गज़—युग्महस्त परिमाणम् (मापकयष्टिः)...	A yard measure, a ramrod, an iron bar.
ग़जक—तिलपिष्टं, तिलपेषं, तिल चूर्णम्।...	A relish (eaten with wine), a sweet meat made of sesamum and sugar.
गजनी मिट्टी—चिक्कणमृत्तिका ।	Clay, earth.
गज़ब—ब्रह्मण्यम्, अत्याचारः क्रुद्धः (क्रुध्यति, चुक्रोध, कुप्यति,चुकोप...	Violence, oppression, wrath, rage, curse, calamity, anger, displeasure, misfortune.
गजरा—कुसुमहारः, पुष्पावलिः । ...	The leaf of the carrot, a bracelet a flower-string, a garland.
गझा—द्रव्य राशिः, समूहः, । ...	Heap, store, hoard.
गट्टा—अस्थिग्रन्थिः, सन्धिः, सक्थि । ...	Ankle bone, knee-bone, a stopper, a dwarf, a sugar cake.
गड्ड वड्ड मिश्रितं, संयुक्तं, मिलितम् (युनक्ति) ...	Mixed together, pell-mell, higgledy piggledy, hubub.
गट्ठी (गट्ठर)—महद्ग्रन्थिः, भारः, परिकरः । ...	A bundle, a package, a clove of onion, garlic, a land measure, a bale.
गठरी—बन्धनं, पटग्रन्थिः (बध्नाति,ग्रध्नाति)	A small bundle, a bag, a parcel, a packet
गठना—ग्रन्थनं सीव्यनं,(सीव्यति, श्नाति ...	To be threaded or strung together. to be mended.
गठिया बाय—आम वातः,ग्रन्थि पीडारोगः।	Gout, rheumatism.
गठीला—ग्रन्थि प्रायः, पर्वयुतः, पीवरः । ...	Knotty, robust, well-set,well-knit.
गड़ना—कीलनम् , निखननम्, । ..	To penetrate, to be buried, to sink, to be pitched.
गड़पकरना—भक्षणं, स्वाधिकरणं। स्वायत्ती करणं (अश्नाति) ।...	To gulp down, to eat up, to swallow.
गड़बड़—विप्लवः, शैथिल्यं, व्याकुलता ...	Bustle, confusion, disorder, mismanagement.
गड़रिया—आजाविकः, अजाचारकः । ...	A shepherd.
गड़वाना—कीलयनं, (यति) निखानं । ...	To cause to be buried, or driven into the earth.
गड़हा—गर्तः, निखातः । ...	A cavity; a hole, a pit, an abyss.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गड़ोना—तक्षति, तक्षणम्, सूचीभेदनम् ...	To pierce, to bore, to drive in.
गडडी—भारः, राशिः, ग्रन्थिः पुंजितम् ...	A bundle of anything.
गढ़—दुर्गः गढ़ः, ...	Fort, a castle, a citadel.
गढ़त-कृत्रिमता, निर्माणता, कृतिः। ...	Form, make.
गढ़ना—करणं, रचनं, निर्माणम। ...	To make, to form, to fashion, to coin.
गढ़ैया—कासारः, पल्वलः, अल्पसरः ...	A small tank or pond.
गण—पुञ्जं, वृन्दं, समूहः, समुदायः। ...	Flock, multitude, group.
गणना—संख्या, (गणयति + संख्याति)...	Reckoning, counting, calculation, number.
गत-व्यतीतं, अतिक्रान्तं, गतं, (याति क्राम्यति)	Gone; obtained, gained, use, serviceable, plight, condition.
गति—मुक्तिः, निर्वाणम्, ...	Motion, procedure, plight, state.
गदका—मल्लयष्टिः, लकुटः। ...	A mace, a club, a stick, a blunt wooden sword used in fencing.
गदर-राष्ट्रविप्लवः, राज्याशान्तिः (विप्लवते)	Riot, mutiny, confusion, disorder.
गद्दर—पक्कः, अर्धपक्वः, । ...	Half ripe, thick, plumpy.
गदला—म्लानं, कर्दमितं, क्लिन्नम्। ...	Muddy,turbid, foul, filthy.
गदहा—रासभः, गर्दभः। ...	An ass, a donkey, a fool, simpleton.
गदेला—उपधा, उपधानं, गन्दुकम्।	A thick-bedding, a cushion, heavy clothes,
गद्दी—सिंहासनं, राज्यासनं, कन्दुकं। ...	A cushion, pad, pack saddle.
गद्य—अन्वयः। ...	Prose.
गधी—रासभी, गर्दभी, । ...	She-ass.
ग़नीम—विपक्षः, रिपुः, शत्रुः,वैरी, सपत्नः, अरिः। ...	An enemy, a foe, a plunderer, invader,
ग़नीमत्त-वरम, प्रभूतं, प्रचुरम्, अनल्पं।...	Plunder, abundance, plenty, a blessing, booty.
गन्ना—इक्षुः, पौंड्रः, । ...	Sugar-cane.
गप्प—अनृतं, अतथ्यः, मिथ्या, असत्यम्...	Tattle, gossip, chat, a false report.
गपकना—निगरणं,निगलनं (ति) ...	To gulp, to swallow, to catch.
गपशप-सम्वादः, संल्लापः, संभाषणं, ते।	Chit chat.
गप्पी—वावदूकः अनृतभाषी (भाषते) ...	A boaster; an idle talker, a gossip, a liar.
ग़फलत-जाड्यम्, अनवधानता, प्रमादः	Carelessness, neglect.
गबन—अपहरणं नियोगापहरणं। ...,	Misappropriation of money, embezzlement.
ग़म-शोकः, व्यथा, आधिः, उन्मनस्त्वम्...	Sorrow, woe, grief,
गमला—आलवालकुंडिका, (पात्रम्) ...	Flower-pot.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गमाना—यापनं, अतिक्रामणम् । ...	To pass (time), to lose, to spend.
गम्भीर—अगाधः, गह्वरः निस्तलम् । ...	Deep; serious, grave, sedate.
गयन्द—दन्ती, द्विरदः, गजः।	An elephant.
गरजना—घोषणं, उन्नदनं,नादः, गर्जति ...	To thunder, bellowing, roaring, roar.
गरज—स्वार्थः, वाञ्छा, ईहा, स्पृहा । ...	Want, wish, object, purpose, pride.
गरजनिकालना—वाञ्छासाधनं,इच्छापूर्तिः	To gain an object.
गरजमन्द—स्वार्थी, इच्छुकः, अर्थी, ...	Needy, interested, concerned.
गरजमन्दी—स्वार्थपरता, अभिलाषता । ...	Self-interest.
गरजी-स्वार्थः, रुचिः । ...	Interested, selfish,
गरद—पांसुः, रजः, धूलिः,सिकता, वालुः	Dust, dirt
गरदन—ग्रीवा, गलोर्ध्वभागः । ...	The neck.
गरदनझुकाना—अधोनमनं,ग्रीवानमनं+ति	To bow the head.
गरदनकाबोझ—ग्रीवाभारः, भारोत्तोलनम्	Burden, obligation.
गरदानना—गणनं,रूपगणना, (यति) ...	To conjugate, to turn.
गरदिश—ग्लानिः, आपद्दुर्दिनानि, ...	Revolution, circulation, change of fortune, misfortune.
गरब—दर्पः, अवलेपः,अभिमानम् ...	Pride, vanity, haughtiness.
गर्भ-कुक्षिस्थजन्तुः, गर्भः ...	Pregnancy, embryo, the belly, womb.
गर्भिणी—अन्तर्वत्नी, गर्भिणी । ...	Pregnant-woman, heavy with child.
गरम—उष्णम्, तप्तम्, ...	Hot, warm, burning, eager, ardent,
गरमी—उष्णम्, तप्तम्,तापः,लिंगस्फोटः	Heat, warmth, summer,ardour,passion, love, syphilis.
गरी—नारिकेलगर्भः ।	The kernel of a cocoanut.
गरीब-निर्धनः, विनीतः, अकिञ्चनः । ...	Poor, destitute, mild, humble, indigent.
गरीब निवाजी—दीनदयालुतः, कारुण्यः	Hospitality, kindness.
गरीबपरवर—दीनपालकः, अनाथनाथः, दीनत्राता, ..	Charitable.
गरीबामऊ—दैन्यम्, दरिद्रता, निर्धनता ...	Humble, lowly.
गर्री—अर्घट्टघटिका, (घटिकायन्त्रम्) ...	A hay-stack, a reel on which string is twisted.
गरूर—अहङ्कारः, दर्पः, अभिमानम् । ...	Pride, vanity, conceit.
गलत—अशुद्धम्, अतथ्यः, अनृतम् असत्यम् । ...	Wrong, erroneous, inaccurate, incorrect, untrue.
गलना—स्नेहनं, स्पन्दनं, स्यन्दनम् । ...	To melt, to dissolve, to be frozen.
गलफड़ा—जम्बालः, दंष्ट्रा । ...	The jaws, the angle of the mouth, gills.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गला—गलः, कण्ठम, उरस्यं, गलितम, ...	Throat, neck, voice, funnel, rotten.
गलासूजना—कंठस्वेलनं (शोथनं)	The throat to swell.
गला पड़ना—स्वररोधनम् । ...	To become hoarse.
गलापकड़ना—गलबन्धनम्,कण्ठग्रहणम् ...	To seize one by the collar,
गलाफाडना—क्रन्दनम्, स्वननम् ...	To scream.
गलेसे उतारना—निगरणम्, निगलनम् ...	To swallow down.
गलेसे लगाना--आलिंगनम्, आपीनम् । ...	To embrace, to clasp in bosom.
गलेकाहार—गलहारः, कण्ठमाला । ..	A neck-lace.
गलाघोटना—गलपीडनम्, ग्रीवामर्दनम्	To stiffle, to throttle, to choke.
गला काटना—ग्रीवाच्छेदः । ...	To cut the throat.
गलादेना-निष्पन्दनम्, परितापयार्द्रीकरणं:	To melt, to dissolve.
गलीचा—गुल गुलः, शय्योपधानम् । ...	Carpet.
गल्ला—अन्नम, सस्यम्, धान्यम् । ...	Grain, corn.
गवारा—सहनम्, उपेक्षा, क्षमा, । ..	Palatable, bearable, endurable,plersant,
गवाह—साक्षी, प्रतिभूः । ...	A witness,
गवाही—साक्षिता, प्रत्यक्षता, प्रत्यक्षम्)...	Evidence, testimony.
गवैया—गायकः, गाता, (गायति) । ...	A singer, a bard, minstrel.
गश्त-पर्यटनम, परिभ्रमणं (परिभ्रमते) ...	Going round, a stroll, a walk ; beat.
गश=मूर्छा, निश्चेतना (मूर्छति) । ...	A faint, stupor, swoon.
गहन—ग्रहणं, ग्रहपीडनम् (ग्रसनं—ति)...	Eclipse, decline, thicket, forest.
गहना—ग्रसनं, भूषणं, मंडनं, (यते+ति भूषा [भूषयति] ...	Ornaments, jewellery, p!edge.
गहरा-गम्भीरः, अगाधः, दुस्तरः, दूरतलः	Deep, profound.
गहराव—गाम्भीर्यम्, गंभता, अगाधता, निम्नता ।	Cavity, depth, profundity.
गाँझा—शुक्राशनः,जया, वीरपत्रा । ...	The hemp-plant, Indian hemp.
गाँठ—भारग्रन्थिः, सन्धिः, (ग्रथ्नाति ...	A knot, a tie, a joint, an articulation, gland, a bundle, a piece of ginger.
गाँठना—सीवनं, व्यति—ग्रन्थनम्, बन्धनम्	To tie, to join, to stitch, to cobble.
गाँड—पायुः, गुदम्, अपानम् । ...	The anus, privities.
गांडर—वीरणः, उशीरमूलम् (बहुव्री०)	A grass of which Khas is the root, a vegetable.
गांव—ग्रामः, पूः ...	A village, a suburb.
गांसना—ग्रसनं कवलनं, ग्रहणं (ति) ...	To pierce, to transfix.
गाजर—गृञ्जनम् । ...	A carrot,

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गाजाबाजा—वाद्यनिर्घोषः, नादः, तूर्य विजृम्भणं । ...	The sound or clangour of several musical instruments.
गाड़ना—कीलनं, निखननं+ति+ प्रवेशयति । ...	To bury, to inter, to drive in, to fix, to pitch, to sink.
गाडी—शकटः, रथः, स्यन्दनम् ' ...	A cart, a carriage, a coach, a buggy, train.
गाढ़ा—सान्द्रं, निविड़ः, दृढ़ः, स्थूलः । ...	Thick, close, dense, coarse, strong. rough.
गाता—बन्धनं,श्मश्रुलबन्धनम् (बध्नाति)	Paste board, a plaid.
गाद—किट्टं, मलम्, । ...	Sediment, precipitate, dregs.
गाफ़िल—उन्मत्तः, मूर्छितः, भ्रान्तः । ...	Negligent, neglectful, inattentive, remiss, careless, unaware.
गाय—धेनुः; गौः, दोग्ध्री । ...	A cow, poor, week, docile.
गायब—अन्तर्हितं, अन्तर्धानं, तिरोहितम्...	Absent, concealed, vanished, lost.
गार—गुहा, गह्वरं, विलम्, देवखातम् ..	Cavern, a pit.
गारत—विनाशः, विभ्रंशः, (नश्यति, ...	Rapine, pillage, plunder.
गारद—गणः, गणधरः, निरीक्षकवर्गः ...	A guard, ward.
गारा—पंकः कर्दमः, क्लिन्नामृत् । ...	Mud, kneaded clay.
गारी—अश्लीलं, गालिका, । ...	Abuse, bad names.
गाल--कपोलौ, गंडस्थलम् । ...	A cheek.
गाला—तूलकूर्चिका, वेष्टिततूलम्, तूलिका	A pod or flock of cotton, a ball of carded cotton.
गालिब-पराजयः, आरोहणम्, आसक्तः, तत्परः, मग्नः । ...	Overcoming, overpowering, predominant, triumphant.
गालिबन-प्रायः, प्रायेण । ...	Mostly, probably, most likely.
गावदी - मूढ़ः, सरलः, जडः, दीर्घसूत्री ...	A fool, a simpleton.
गावदुम—बर्तुलाकारः । ...	Tapering, conical.
गाहक-ग्राहकः, क्रेता । ...	A purchaser, customer.
गाहकी--ग्राहकता, विक्रयः, विक्रीतिः । ...	Sale, transaction.
गाहना--विलोडनं, खलनं, मथनं, गाहनम्...	To tramp, to tread, to search, to seek.
गिजा—भोज्यं भक्ष्यं, खाद्यम् । ...	Aliment, diet, provision, regimen,
गिजाई--उद्भिज्ज कीटविशेषः । ...	Name of an insect.
गिजोलना--मेलनं, मथनं, क्वथनम्+ति ...	To mash, to squash.
गिटपिट--आंग्लभाषणम् (भाषते) ...	Talking English.
गिड़गिडाना--चाटुवचनं, श्लाघनं (ते)... विकत्थनम् (विकत्थते) । ...	To implore earnestly and humbly, to beseech.
गिद्ध—गृध्रः, । ...	Vulture

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गिनती -गणना संख्या, (संख्याति) ...	Number, reckoning, calculation,
गिनाना-संख्यापनं: यति,गणयनं (गणयति)	To cause to count,
गिरघट—सरटः, कृकलासः। ...	A lizard, a chameleon.
गिरजा-ईसा यतनम्.। ...	Church.
गिरना—पतनं, अधोगमनम्,अपनयनं। ...	To fall, to drop,to come down,to sink, to attack, to be reduced or degraded, to go down.
गिरफ्तार—बद्धः, निगडितः, निग्रहीतः,...	Seized, arrested, involved, captivated caught.
गिरफ्तारी-बन्धः, निग्रहः, वंधनाज्ञा। ...	Captivity, imprisonment, bondage, capture. arrest.
गिरवीं-नियोगः, निक्षेपः, प्रतिनिधिः। ...	Pledged, pawned.
गिरहस्थ-द्वितीयाश्रमी, गृही, गृहस्थः। ...	A house-holder, a peasant.
गिरह-ग्रन्थिः, बन्धनं, ग्रहनक्षत्रम्.। ...	A knot, a joint, a knuckle.
गिरां—महर्घः, अमूल्यः, वहुमूल्यवान्। ...	Heavy, greivous, precious, dear.
गिरना-निपातनं, प्रक्षेपणम्-क्षिपति। ...	To throw down, to pull down.
गिरानी-महर्घता, विरलता· अजीर्णता।...	Dearness, dearth, scarcity, a rise in price, heaviness, indigestion.
गिरि-अगः, नगः, अचलः, महीध्रः कुध्रः...	Mountain.
गिरोह-गोष्ठी· सभा, समज्या, संहतिः। ...	A party, a gang, a class.
गिलट—धातुविशेषः। ...	A hard swelling, tumour, gland.
गिलहरी-काष्ठ मार्जारः, चमरवृच्छः,वृक्षशयिका (शेते, शिश्ये) ...	A squirrel.
गिलाफ़-नीशारः, प्रच्छदपटः। ...	A case, sheath, a plllow-case, covering, the prepuce.
गिलास-धातु चषका, धातुजशरावः। ...	A cup, a tumbler, a glass.
गिलोय-गडूची, अमृत वल्ली· मधुपर्णी। ...	A creeping plant, Gulancha.
गिलौरी—ताम्बूलपुटं, नाग वल्ली। ...	Betel-leaf prepared and folded up.
गिल्ला—दोष सूचनं, अवगुणाख्या। ...	Complaint, lamentation.
गीत-रागः, गीतं, गानम् (गायति) ...	Song, singing.
गीता—भगवद्गीता,कबिता,पद्यम्, ...	A song, a poem,a composition in verse
गीदड़—शगालः, शिवः, जम्बुकः, क्रोष्टा ...	A jackal, coward.
गीला-क्लिन्नं, आर्द्रम्.। ...	Wet, damped.
गुंजाइश—अवसरः, शक्तिः,अपेक्षा, रिक्तता	Capacity, room, profit, capability.
गुन्डा-शठः, दुराचारी, खलः, स्तेयः। ...	Knave, scoundrel, vagabond,a rake, a licentions fellow.
गुन्धवाना—ग्रन्थयनं, सीव्ययनं,वंधयति ...	To cause to string.
गुधना—ग्रन्थनं, बन्धनं, टंकनम्। ...	To be kneaded, to be plaited.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गुंधावट—ग्रन्थिः, स्यूतिः। ...	Plaiting, kneading.
गुच्छा—स्तवकः, सस्यमंजरी। ...	A bunch, a oluster, ear of corn, tassel.
गुजरना—अतिक्रमणं, व्यत्ययनं, अपसरणं (ति)	To pass, to go, to elapse, to die, to expire.
गुझिया—संयावः, ...	A sweet-meat.
गुटका—गुटिका, गुलिका, लघुपुस्तकम्।	A hand book; a manual.
गुट्टा—खर्वः, वामनः, निम्नः। ...	A dwarf, pigmy.
गुठली—वीजं, फल वीजम्। ...	A stone, kernel, seed.
गुड़—इक्षुपाकः, गुड़ः, (पच्यतेयः) ...	Molasses, treacle, raw sugar.
गुड़म्वा—गुडाम्रमण्डः, गुडाम्रिका। ...	Mangoes boiled with sugar.
गुड़च—गुडूची, अमृतवल्ली। ...	A medicinal plant.
गुड़धानी—गुड़धाना, गुडगोधूमम्। ...	A mixture of parched wheat and gur.
गुड्डी-शालभञ्जिका, पाञ्चालिका, पुत्तलिका।	A doll.
गुद गुदा—मृदुलं, मृदु, कोमलम्। ...	Plump, soft.
गुदा—पायुः, गुदम्, अपानम्। ...	Anus, privities.
गुद गुदाना—केलयनम् हासनं। ...	To titillate, to tickle.
गुदड़ी—कन्थाः, कुथं, साथरी, चीरम्, ...	A beggar's garment.
गुद्दा—स्कंध शाखा, शाखा। ...	A wind, gall, a thick bough or branch.
गुनाह—आगसः, अवगुणः, दोषः, पापम्।...	A fault, sin, crime.
गुप चुप—मौनः, तूष्णीं, निर्वचनम्। ...	Silence, secrecy, privacy.
गुप्त—रहस्यं, अन्तर्हितं, आच्छन्न, तिरोहितं...	Hidden, secret, understood.
गुफा—गुहा, बिलं, गह्वरं, कन्दरम्। ...	A cave, den.
गुफ्तगू—संल्लपनं, संभाषणं, आलापः। ...	Conversation, dialogue, chat, talk.
गुब्बार—पांसुः, धूलिः, दुर्दिनम्। ...	Dust, clouds of dust.
गुब्बारा—वायूत्सर्पीय पटः। विमानम् ...	A balloon.
गुर—करणं, यंत्रिका, कुंजिका (यंत्रते) ...	Formula, principle.
गुरु—शिक्षकः, आचार्यः, उपदेशकः (उ०ति)	A teacher, religious instructor.
गुर्गा—दूतः, वालभृत्यः, वालिशः। ...	A servant boy, a scullion.
गुर्दा—वृक्का, अग्रमांसं, हृदयं, यकृत्। ...	A kidney, pluck, courage.
गुलकन्द—जपासवः, सहावलेहः। ...	Confection.
गुलचा—चपेटिका, हस्ततलाघातम्। ...	A slap on the cheek.
गुलतुर्रा—सिद्धेश्वरः, सिद्धाख्यः। ...	Sensal Funapulcherra.
गुलमखली—झंडः, स्थूल पुष्पः। ...	A French marigold.
गुलाव -सहा, कुमारी, जपापु० ओड्रपुष्पं	Rose.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गुलावपाश—जपाजलसेचनी (सिञ्चति)	A bottle for sprinkling rose-water.
गुलाबी—जपापुष्पं वद्रागः, रक्तवर्णम् । ...	Rosy.
गुलाम-दासः, किङ्करः, भृत्यः, सेवकः, ते	A slave, a bondsman.
गुलाल-चूर्णं, रागचूर्णम् [चूर्णयति]	The powor which the Hindus throw on one another in the Holi festival.
गुलूवन्द—ग्रैवेयं, गल वन्धनम् ।	Neckcloth.
गुलेल-गोलिकाधनुः, कोदण्डः, शरासनं	Pellet-bow.
गुसल-स्नानं, अवगाहनं, मज्जनम् [नि]	Bathing; ablution.
गुस्ताख-असभ्यः, दुर्विनीतः, दुष्टः ।	Impudent,arrogant insolent.
गुस्सा-कोपः, क्रोधः, मन्युः, रोषः, ।	Anger, rage, passion.
गुहराना-आह्वानम्, आकरणं [यति] सम्बोधनम्, आमंत्रणम् [यति, यते]	To call out, to bawl.
गू—शकृत्-मलम् पुरीषम् ।	Excrement, filth, ardure.
गूंगा-मूकः, वाक्हीनः, अवाक् ।	Dumb, mute.
गूंजना-ध्वननम् कूजनम्, प्रति ध्वानं, रणनम् कलनम् ।	To echo; to roar, to resound, to clasp.
गूंधना-ग्रन्थनम्, वन्धनम्, स्यूनम्, बध्नाति मर्दनम्, पीडनम् (यति)	To knead, to weave.
गूगल-गुग्गुलः, अष्टगन्धा, कालनिर्यासः, महिषाक्षः ।	Indian delleum.
गूदड़—जीर्णपटः, शीर्ण वसन पुञ्जम् । ...	Old tattered clothes; rags.
गूदा—असल, गर्भः, मध्यमांसम् । ...	Brain, marrow; pith; crumb gist, substance, pap, pulp, kernel.
गूमड़ी—शोथः, अस्वेलिमा, मांसगृन्थि ..	A pimple, a knob.
गूलर—घदुम्बरः, जन्तुफलः, यज्ञाङ्गः । ...	Wild fig, a pod.
गेगला—प्रमीलः, सरलः, मन्दः, उन्मत्त । ...	Silly, simple, weak.
गेंद—गन्दुक, कन्दुकम् करवालम् ।	A ball, a sphere, an elephant.
गेंदः—स्थल कमलिनी, ।	Marigold,
गेरु-गैरिक, विशदः, शीतल, स्निग्ध, । ...	Red ochre, a kind of red earth.
गेरुआ—गैरिकवर्णम् । ...	Red brown.
गेहूं-बहुदुग्धः, अरूपः, निस्तुषः । ...	Wheat.
गेहुंआरङ्ग-गोधुमवर्णम् । ...	Swarthy, wheat complexion.
गैब-अदृष्टम्, दवः, भावितव्यता ।	Concealed, latent.
गैर-विपक्षः, अपरः, अन्यः, अविद्यमानता	Other, different, foreign, besides, without, except.
गैरहाजिर-अनुपस्थितिः, अनायातः ...	Absent, wanting.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गैरहाज़री-अनुपस्थितिः, अविद्यमानता	Absence, non-appearance.
गैरमतलव-फल्गु, निष्फलम् निरर्थकम्, निष्प्रयोजनम्। ...	Undesirable, not to the point.
गैर मुमकिन-असम्भवम्, अशक्यम्, । ...	Impossible.
गैर शख्स-अतिथिः, आगन्तुकः, नवः, नूतनः	Stranger, any other person.
गैर वाजिब-अस्थानम्, अनुचितम्, अयोग्यम्, अन्याय्यम्। ..	Unjust, wrong, undue.
गैर वाजिबी-अन्याय्यम्, अत्याचारता। ...	Injustice, improper.
गैरत खाना-लज्जनम्, त्रपनं, (ह्रेपणम्)	To blush with shame.
गैरत हीन-निर्लज्जः,निस्त्रपः। ...	Shame-less.
गैरत-ह्री, त्रपा,लज्जा। ...	Shame, modesty, bashfulness.
गैल-मार्गः, पद्धतिः, प्रतोली, रथ्या। ...	Road, street, lane, patb.
गोकि-यद्यपि, यत्तु। ...	Although.
गोन्द-निर्यासः, वृक्षमदः। ...	Gum.
गोन्द दानी-निर्यासपात्रम्। ...	Gum pot, gumlet.
गोन्दनी-तापसतरुः, इङ्गुदः ...	Indian plum.
गोखरु-गोक्षुरः, मूत्र कृच्छ्रघ्नः। ...	A plant.
गोट-कोणवसनम्। ...	The hem of a garment, a counter, a border, trmming
गोटा-हैमपट्टः, राजत तान्तवम्। ...	Gold or silver lace.
गोड़-घुटिका, । ...	The leg, foot, the knee, the patella.
गोत-गोत्रम्,कुलम्, आस्पदम्। ...	Parentage, lineage, stock of a family.
गोता-निमज्जनम्, जलक्रीड़ा, केलिः, कूर्दनम्। ...	A dip, a dive, a plunge.
गोद-अङ्कः, उत्सङ्गः, अभ्यर्णम, अग्रे। ...	The lap, embrace, adoption, bosom, breast.
गोदना-गोबीजनिवेशनं,तक्षणं,निखननम्।	To dot, to vaccinate, a hoe, vaccination, tattooing.
गोदाम-उपकरणालयम्, भंडारः। ...	A store house, go-down, a ware-house.
गोबर-गोमयः, गोपुरीषः। ...	Cowdung.
गोबरी-गोमय लेपनम्, पुस्तनम्। ...	Plaster of cowdung.
गोभी-गोजिह्वा, दार्विकी। ...	Cauliflower, cabbage.
गोह-गोधा। ...	Gecko.
गोरखर-वन्यरासभः, वन्यगर्दभः। ...	A wild ass, onager, zebra.
गोरा-गौराङ्गः, शुक्लः, श्वेतः। ...	Fair, white, a Eurupean soldier.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गोरु—गोकुलं, गव्या, गोत्रा, कडंगरीयः ...	An ox, a cow, horned cattle.
गोरोचन—गोपित्तः, वन्दनीया। ...	Goll stone by oor.
गोल—वर्त्तुलम्, गोलाकारम्। ...	Round, circular, spherical.
गोल—विजय मात्रा, गोष्ठी। ...	A crowd, throng, gang, a drove, a herd.
गोलक—पेटकम्, पेटिका। ...	A kind of box.
गोलन्दाज़—अयो गोल (शतघ्नी) प्रहर्त्ता	A cannoneer, a bombardier.
गोला धार बरसना--करका पातः। ...	To rain in torrents, to rain cats & dogs.
गोला—नारि केलगर्भम्। ...	A large ball, bomb, cocoanut.
गोली—अयोगोलं, गुटिका। ..	Bullet, a ball, a pill.
गोशाला—गोष्ठम्, व्रजी। ..	A cow house.
गोश्त—पललम्, मांसम् आमिषम्। ...	Flesh, meat.
गौं—स्पृहा, वाञ्छा प्रयोजनं, आवश्यकता ...	Want, need, advantage.
गौना—द्विरागमनम्। ...	Bringing home a wife, second marriage.
गौर-विमर्शः, विचारः, चिन्तनं, परिशीलः०	Deep thought, consideration, reflection, close attention.
गौरव—प्रतिष्ठा, गुरुत्वम्, महत्वम्। ...	Reputation, respectability.
गौरैया—खञ्जनः, गञ्जनः। ...	Sparraw.
ग्याभन—गर्भिणी अन्तर्वत्नी। ...	Pregnant.
ग्यारह-एकादश। ...	Eleven.
ग्वालकी फली—वाकुची, गौराणी, दृढ़-वीजा,। ...	Cyano psishor, bean
ग्रह-नक्षत्रम्, तारागणम्। ..	Star, a planet.
घंगोलना—मंथनं, मेलनं, मिश्रणं-ति। ...	To stir, about, to muddy, to ladle.
घंघोर-कुमुदफलम्। ...	Over-cast, cloudy, a kind of fruit.
घंटा (घड़ी)—घटिका यंत्रम्, सार्ध घटिका युग्मम्, घंटा।	A clock, hour, bell.
घंटी-क्षुद्र घटिका, किंकणी, घंटाध्वनिः। ..	A small metal pot, a gongbell.
घट-कुम्भः, घटः, देहः, मनः हृदयम्। ...	Water pot, the body, decrease, mind, heart.
घटती—अपनतिः, न्यूनता, हानिः ...	Diminution, abatement, decline, decrease.
घटना—अपसरणं, अपनयनम्। ...	To decrease, to lessen, to dwindle, to decline.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

घट वालिया—पुलिनसेवी, तटाश्रयीः, तीर्थध्वांक्षः। ...	A wharfinger.
घटा—दुर्दिनम्, मेघाच्छन्नम्, जलदपटलं	Lowering clouds.
घटाना—अप (निस्) सारणं, अपनयनम्—अपसार (यति) ...	To diminish, to reduce, to allay, to apply; to lessen; to subtract.
घटिया-पामरः, निकृष्टः, अल्पमूल्यः ...	Low-priced, cheap, inferior.
घड़ा—घटः, कुम्भः, कलशः। ...	A water pot, a pitcher, jar.
घड़ियाल—ग्राहः, नक्रः, कुम्भीरः, घंटा।...	A crocodile, bell, gong-bell.
घड़ी—घटिकायंत्रम्, मुहूर्तः। ...	A chronometer, clock, watch, the space of 24 minutes.
घना—सान्द्रं, निबिड़म्, सघनम्। ...	Close, thick, much.
घनेरा—सुतराम्, अति शयः, अधिकम्	Much.
घनौंचो-घटालयः, कलशाधानिका ...	A water-stand.
घपला—अन्तरायः, विघ्नम्, उपद्रवम्।...	Duplicity, discrepancy, ambiguity, disorder.
घबराना—आकुलनम्, विह्वलनम्, ति. ...	To be confounded, to be confused, to be agitated, to be embarrassed, to be perplexed.
घबराहट—विह्वलता, व्याकुलता, ...	Perplexity, confusion, agitation, alarm, consternation.
घमण्ड—दर्पः, मदः, अवलेशः, मानम्।...	Pride, boast, conceit.
घमन्डी-अहंयुः, दर्पी, अभिमानी। ...	Proud, arrogant.
घमस—घर्मः, आतपः, समूहः। ...	Heat, closeness.
घमसान-तुमुलं, बिविडं, सघनं, सान्द्रम्...	Crowd, engagement, carnage.
घमाना-घर्मसेवनम, ते, आतपोपस्थानम्...	To sun, to bask.
घर-ग्रहं, भवनं, स्थानं, आलयं, आयतनं ..	House, home, dwelling, compartment, room; den, case, space, socket
घरिया—गोमुखं, छिद्रम, बिवरं, विलं, ।...	A crucible, a waspscomb.
घरेलू-नागरिकः, ग्राम्यः, ...	Tame, domestic, homly.
घसीटना—आकर्षणम्, आहरणम् ...	To drag, to trail; to pull.
घसीयारा-शष्पविक्रेता, तृणतक्षकः, ते ...	A grass-cut.
घांटी-कंठः, गलः, उरस्यः। ...	Adam's apple, the larynx.
घांई—पार्श्वम्, उपरि। ...	Turn; side, time.
घाघरा—चंडातकः, स्त्रीपरिधेयम् (घत्ते)...	Petticoat, gown, a plant; name of a river.
घाटा—क्षतिः, हानिः, न्यूनता, । ...	Acclivity, ascent, loss, reduction, deficiency.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

घात—हिंसा, हत्या, गवेषणा, अन्वेष० आलोड० अन्वेषयति + आलोड़यति	Ambush, snare, slaughter, opportunity.
घातक-हिंसकः (हिनस्ति) मारकः,वधकः।	Murderer.
घाती—गवेषकः, अन्वेषकः, (यति) चरः।...	Deceitful, treacherous
घाम—आतपः, घर्मः, तापः, ...	Sunshine, sun-beams, heat, sultriness.
घामड़-दीर्घ सूत्री, प्रमीलः, मन्दः, अलसः,	Simple, foolish, dull.
घायल- व्रणितः, क्षतः, ईर्मितः, । ...	Wounded, hurt, smitten with love.
घालना-प्रक्षेपणं, प्रवेशनं, (यति) ...	To ruin, to disolate, to thrust in, to place, to put on, to keep.
घाव—व्रणः, ईर्मः, अरुः, आघातः । ...	Wound, cut, sore.
घास-शष्पं, वालतृणम्, घासः, दूर्वा । ...	Grass, straw, fodder, hay, meadow.
घिघियाना-भीत्यास्पष्टभाषणं, भीषणं। ...	To falter, to be unable to speak (from fear,)
घिन-घृणा, सङ्कोचः, बमनम्, अपसरणं।...	Disgust, nausea, shame.
घिया—कलभी, चंचुः, विजला । ..	A pumpkin, pumpion.
घिरना-परिवृतः,(रणम्) पूरणं, विपूर्ति।...	To be surrounded, to be beseiged, to be enclosed, to be occupied or filled, to be included together.
घिसटना—आलुण्ठनम्, रिङ्गणम्, ति । ...	To be dragged, to trail.
घिसना-पेषणम्, घर्षणम्, आघट्टनम्। ...	To rub, to whet, to be rubbed, to wear.
घिस्सा—आघट्टनं, घृष्टिः। ...	Rubbing, abrasion, trick.
घी-घृतम् ,सर्पिः, (नवनीतं, हैयङ्गवीनं) ...	Clarified butter.
घुंघची—गुञ्जा, काकचिञ्ची, कृष्णला । ...	A small red and black seed.
घुंघरु—नूपुरम, क्षुद्र घंटिका । ...	A small bell.
घुन्डी—पटग्रन्थिः,। ...	A button, a herb, a knot.
घुंइयां-आलुकी । ...	An esculent root.
घुटकना—पानम्; धयनम् । ...	To devour.
घुटना—जानु (उरु) पर्व, अष्ठीवत् । ..	The knee, to feel choked.
घुटाना—मुण्डनम्, क्षुरणं, केशोच्छेदनं। ...	To shave clean, to polish.
घुड़कना—भर्त्सनं, न्यक्करणं, धिक्करणं	To brow-beat, to rebuff, frown.
घुड़साल-मन्दुरा, अश्वशाला, । ...	Stable.
घुन—घुणः । ...	A weevil; rancour, grief.
घुमड़—मेघाच्छन्नम्, घटाटोपः । ...	The gathering of clouds.
घुमाना—भ्रामणं, चालन, परिवर्त्तयनम्..	To turn round, to brandish, to delude.
घुमाव—(परा) परिवृत्तिः परिक्रमा, प्रद-क्षिणा। ...	Turning. plough-land.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

घुलना—स्पन्दनम् , स्यन्दनम् वलगनं । ...	To dissolve, to melt, to become mellow, to rot, to become lean, to pine.
घुलाना—स्पन्दयनं, उपस्करणम् । ...	To dissolve, to soften, to co-rode,
घुलावट—उपस्करणता, निस्पन्द० संसर्गता । ...	Meeting, solution, softness; a tender look.
घुसना—प्रविशनं (प्रविशति० विवेश) । ...	To enter, to penetrate, to interfere.
घुसेड़ना—प्रवेशनं, कीलनं, पूरणम् । ...	To thrust, to stuff, to foist, to pentrate.
घूंगर (बाल)—गुडाकेशः, वर्तुलितकचः, काकपक्षः, शिखण्डकः । ..	Curled-hair.
घूंघट—अन्तर्पटम्, अन्तर्हितम्, आच्छन्नं...	A veil: concealing the face of a bride.
घूंट—धयनम्, पानम् । ...	A draught, gulp, pull.
घूंटी—बाल (पेय) क्वाथः, । ...	A purgative given to new born infants.
घूस—उत्कोचः, प्रत्यादानं खनकः । ...	Bandicoot, rat, bribe.
घूंसम घांसा—मुष्टामुष्टिः । ...	Boxing, fist cuffs.
घूसा—मुष्टिः, मुष्टिका । ...	A blow with the fist, shock
घूम—परिधिः, कक्षा, परिवर्तनम् । ...	Rotation, runing round back, round about.
घूमना—परिभ्रमणं, परिवर्त०परिक्रमणम् ...	To rotate; to revolve, to roll, to whirl, to stroll,
घूरना—घूर्णनं, नेत्रभ्रामणम् (यति) ...	To stare at, to look at angrily; to ogle.
घूरा—संकरराशिः, मलराशिः, ...	Sweepings, a dung hill,
घेर—कोष्ठः, कक्षा, वर्तुलता, स्थौल्यं, परिमाणं । ...	Circiut, boundary, width, area.
घेरना—व्यापनं, पूरणं, प्रवेशनम् (व्याप्नोति	To surround, to encircle, to enclose to blockade, to occupy; to include, to wait on.
घेरा—परिधिः, क्षेत्रफलं, आयामपरिणाहौ	Circumference, circle, disc, run, siege, tire, maze,
घोंगा—जड़ः, शम्बूकः, शंखनखः, क्षुद्रशंखः	A cockle, snail, a shell, a fool
घोंसला—नीडम् , खोतः । ...	Nest, a small house.
घोकना—घोषणं, रटनं, पठनं, अभ्यसनम्...	To read over and over again, to learn by heart, to repeat.
घोटना—परिघर्षणं, घोटनं, परिवर्त० । ...	To pound, to cook, to shave, to polish, to choke.
घोटनी—मन्थनी, मन्थनदन्डः । ...	A rubber.
घोड़ा—हयः, अश्वः, घोटकः, ...। ...	A horse, steed.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

घोड़ी-वडवा, घोटिका।	A mare.
घोलना-मिश्रणं, योजनं (युनक्ति)	To mix, to dissolve.
घोसी-घोषः, गोपः, आभीरः।	Milk-man, a cow herd.
चंगा-आरोग्यः, नीरोगः, १नीरुजः, अनामयः	Healthy, cured, sound.
चंगुल—मुष्टिः, रत्निः, अरत्निः। ...	Talons, claws, grasp, a handful of any thing.
चंचल-चपलः, अस्थिरः, चञ्चलः। ...	Restless, fickle, playful, wanton, fidgetive.
चन्डाल—श्वपचः, दुर्जनः, खलः, क्रूरः, अधमः। ...	Low-born, low-caste, an outcaste, a miser.
चन्डू—अफेनकपानम् २। ...	An intoxicating substance ma e of opium.
चन्द—कतिपयः, किञ्चिन्मात्रम्। ...	Some, few.
चन्दन—श्रीखंडः, मलयजं, चन्दनम्। ...	Sandal wood.
चन्दा-३दानं, दानसञ्चयः, दानद्रव्यसंग्रहः	Contribution, subscription, donation.
चन्टा—चपेटा, प्रतलः, हस्ततलम्। ...	Slap, blow.
चन्दिया—लघुरोटिका, कर पट्टिका। ...	A meal cake.
चन्दोवा—उल्लोचः, बितानम्। ...	A small canopy.
चन्द्र--शशी, सोमः, विधुः, इन्दुः, हिमरश्मिः	The moon.
चंपा—हेम पुष्पः, सुकुमारः। ...	A tree-bearing yellow flowers.
चंबेली—उपजातिः, सुवर्णा, सुरूपा। ...	Jasamine.
चम्बर-चामरं, ४बालव्यजनं, उशीरम्। ...	An instrument made of the tail of the Bos used to whisk off flies.
चकई—काष्ठचक्रिका, कोकी, रथाङ्गी। ...	A whirlgig, a duck.
चकरवा—आलापः, सम्वादः, चर्चा-	Dispute, crowd,
चकना चूर—पिष्टं, चूर्णम, (पिनष्टि) ...	Dashed to pieces, ruined.
चकमक—वह्निप्रस्थरः,। ...	A flint.
चकमा—मिषं, व्याजम, छद्म, छलम् कपटम्।	A trick, cheat, deceit.
चकला-वेश्यालयः, चतुष्पथः, राजमार्गः- रोटिकापट्टम्। ...	A round plate on which bread is rolled. any part of a town, especially prostitutes' quarter.
चकलाई—विशालता, परिणाहता। ...	Breadth, width.
चकवा—कोकः, रथाङ्गः, चक्रवाकः। ...	The ruddy goose, a whirl-pool.
चकाचौंध—प्रतिबिम्बः, प्रत्याभापातः। ...	The state of being dazzled.

१ निर+रुजः वर्त० रुजति, रुजयति। २ पिवति ३ ददाति परो भू० ददौ ४ बीजयति

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चकोर—चकोरकः, चकोरः । ...	The Indian red legged partridge.
चक्कर—(क) नेमिः, चक्रः, प्रदक्षिणा-परिक्रमा । ...	A wheel, a circle, a whirl-wind, a circular course, roving, giddiness.
चक्की—पेषणी, चक्रः पेषणयंत्रम् । ...	A mill, a mill-stone, knee-pan, a quern.
चक्कू-१लवित्रं, दात्रं, छुरिका, कर्तृका ।	A pen knife.
चखना—२स्वादनं, रसनम्, खादनं (स्वादते, रसति) ...	To taste, to relish.
चखाना-३ स्वादयन, ४ खादयनः ५ रसयनम् +ति ...	To cause to taste.
चचेड़ा—श्वेत राजिः, गृहकूलकः । ...	Snake gourd.
चचा—पितृव्यः, पितुर्भ्राता । ...	Paternal uncle, father's, brother.
चचोरना-६चूषणं, लेहनं, ७शोषणम् (चूष्यति) —	To suck, to suckle.
चट—सहसा, झटिति, आशुः. त्वर्यम् । ...	Quickly, instantly.
चटक—गाढं, उत्थानं, भृज्जनरवः । ...	A crack, intelligence, brightness, bright colour.
चटकना-चपेटिका, विकसनं, उद्भिदनम्	A slap on the face, to crackle, to split.
चटकनी-अर्गला, शृंखला, द्वारनिगडिका	The bolt of a door, latch.
चटकीला—सान्द्रः, आभास्वरः । ...	Splendid, glittering, gaudy.
चटनी—अवलेहः, । ...	Voracious (woman), a kind of acid, sauce.
चटपटा—तीक्ष्णं, कटुः, ...	Pungent, tasty, active, smart.
चटवाना—१ लेहयनं, स्वादनम्, रसयनम्+ति । ...	To caus to lick.
चटसाल—पाठशाला, पाठागारम्, विद्यालयः । ...	A school,
चटाई--कटः, बिष्टरम्, खार्जूरविष्टरम् । ...	A mat, a mattress.
चटाका--चट चटायनम् उद्भेदः । ...	A crash, an explosion, a smack.
चटान-सानुः, उपत्यका, शिला । ...	Rock, rocky ground,
चटोरा--स्वादुभाजी, रोचकः । ...	One who feeds on dainties, a glutton a dainty fellow.
चट्टा--इष्टकचितिः, २चिता, सञ्चयः । ...	Slander, a pile of bricks.

१ लुनाति २ स्वादते ३ स्वादयति ४ खादयति ५ रसयति ६ चूषति, चुचूष ७ शुष्यति, शुशोष ।

१ वर्त. लेढ़ि, लेहयति २ च. चिनोति

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चट्टान-नगशिला, शिलाखंडम् । ...	Block of stone.
चढ़ी-३ आरोहः, ४ उपवेशः आरोहणम्+ति ...	Mounting or riding.
चढ़ना-आरोहणम्, उपवेशनम्×ति । ...	To ascend, to mount, to ride, to soar, to invade.
चढ़बनना-अवसरप्रापणम्, (आप्नोति)...	To find an opportunity.
चढ़ाव-५उन्नायः, उच्छ्रायः, उत्थानम् । ...	Ascent, rise, flood, tide.
चढ़ावा-उपहारः, वलिः, उपदा । ...	An offering, libation. a sacrifice,
चण्ड—अतिकोपनः, तीव्रः, तीक्ष्णः । ...	Fierce, violent, hot, pungent,
चतुर-पटुः, कुशलः, प्रवीणः, दक्षः, निपुणः	Wise, clever, sly.
चद्दर—चंडातकः, परिधानवस्त्रम् । ...	A sheet, a table-cioth.
चना—चणकः, हरिमन्थकः, बाजिमन्थः ...	Gram.
चपटा—अपरिष्कृतम्, अचिक्कणम् । ...	Flat, compressed.
चपड़चपड़—जिह्वानुकरणम् । ...	An imitative sound.
चपड़ा-जतुः, लाक्षा. अलक्तकः यावः ।...	Lac, clear land.
चपराना—१निषेधनं, प्रतिरोधनम् । ...	To falsify, to outwit,
चपरास—राजमुद्रा बध्री, सारसनः, अधिकांगः ।	A breast plate, a badge.
चपरासी—राजपुरुषः । ...	A peon, an orderly.
चपाती—रोटिका, करपट्टिका । ...	A thin cake or bread.
चबक—२व्यथा, ३पीड़ा, दुःखं, ४बाधा .. तापः । ...	Throbbing, to throb.
चबलाना—चर्वणं, (चर्व्यति) ...	To chew, slowly, to revolve.
चबूतरा—चत्वरं, स्थण्डिलः, प्रघाणः, प्रघणः, आलिन्दः । ...	A platform, a custom house, a police office.
चबेना—पाथेयम्, आपूपिकम् । ...	Parched grain.
चमक—५द्युतिः, ६आभा, दीप्तिः, दीधितिः ।	Flash, gleam, splendour.
चमकना-द्योतनं, ते; प्रकाशनं, ते ७दीप्यति...	To shine, to glitter, to thrive to be startled.
चमगादड़—जतुका, अजिनपत्रा । ...	A bat.
चमचमाहट—दीप्तिः, भा, कान्तिः, व्यथा...	Brightness.
चमचा—चमसः, चिक्कसः, दर्विः, खजाका, श्रुवाः । ...	A spoon, a ladle.
चमड़ा—चर्म, त्वचा, दृतिः, त्वक् । ...	Skin, hide, leather.

३ परो भू० आरुरोह ४ उपविशते ५ नाययति
१ निषेधति २ व्यथते ३ पीडयति+पिपीड ४ बाधते ५ द्योतते, ६ आभाति ७ दीप्यति ।

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चमरख—चर्म पत्रं गोलाकारम्) उपतर्कुः	A piece of leather attached to a spindle.
चमार—चर्मकारः, पादूकृत् । ...	A shoe-maker, a worker in leather, a scobbler.
चमू—सेना, बरूथिनी, पृतना, अनीकिनी। ...	An army, a squadron.
चम्पई—पीत, रागः, ८ ...	Yellow, golden.
चम्पतहोना—अपसरणं, पलायनं । ...	To disappear, to run away, to vanish, to make off.
चम्पाकली—ग्रैवेयाभरणं, गलभूषणं । ...	Necklace.
चरखा—तन्तु करणयंत्रम्, चक्रम् । ...	A spining wheel, reel.
चरखी—तन्तु वयनयंत्रम चक्रम । ...	A spinning wheel.
चरण—पदंघ्रिश्चरणः, पादौ । ...	The foot, shoes, the feet of a verse, grazing.
चरना—चरणं, अशनं, अदनं, भक्षणं ।	To graze, to feed.
चरवाहा—गोपः, घोषः, आजाविकः । ...	A shepherd, grazier.
चरबी—मज्जा, वसा । ...	Fat, grease, tallow.
चरसा—चर्मपात्रम, चर्मकुण्डः । ...	A hide, a skin.
चरागाह—गोष्ठं, गोकुलम । ...	A meadow, a pasture.
चरित्र-आचरणं, चरित्रं, परिपाटी पद्धतिः	Conduct, history, arts, behaviour, deeds; exploits.
चरी—पलालः, शिखरी काण्डः, इक्षुपत्रकः यावनालः । ..	Unripe corn cut for fodder.
चर्चा—आलापः, संभाषणं, कथा, गाथा...	Talk, mention, report, rumour, gossip.
चलचलाव—यात्रावसरः, गमन वेला । ...	Preparation for journey or departure.
चलन—आचरणं, आचारः, परिपाटी । ...	Conduct, character, procedure, fashion, currency, custom.
चलना—१ गमनं, २ यानं ३ व्रजनम् । ..	To move, to go, to walk, to pass, to blow.
चलनी—तितउः । ...	A sieve.
चबाव—किंवदन्ती, ख्यातिः, चर्चा । ...	A report, a slander.
चश्र—चवणः, उच्छिष्टः, चंविका । ...	Chairka.
चश्मा-उपनेत्रम्, उपलोचनम्, स्रोतः । ...	A fountain, spectacles, a stream, a brook.
चसक—व्रणव्यथा, पीड़ा, वेदना । ...	Throbbing, pain, a stitch, an acute pain.
चस्पांकरना—संयोजनम्, लगयनम् । ...	To affix.
चहकना—दीपनं, ज्वालनम् (यति) ...	To whistle, to warble.

८ वर्त रज्जति+ते ९ गच्छति २ यति ३ व्रजति ।

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चहका—कुट्टिमस्थलम्, इष्टकचयनम् । ...	A burn, a pavement, the smarting.
चहला—आर्द्रः, क्लिन्नः, । ...	Wet land.
चहारुम—चतुर्थः, अर्धार्धम् । ...	Fourth.
चहीता—इच्छुः, अर्थी, ईप्सी, इच्छुकः । ...	Beloved, to be in demand.
चाय—चायपत्रम् · चीनपत्रम् । ...	Tea.
चान्दनी—ज्योत्स्ना, चन्द्रिका, कौमुदी । ...	Moon-light, a white cloth spread, over a carpet, name of a flower.
चान्दी-रजतं, रौप्यम् । ...	Silver.
चान्दीका वर्क—रजत पत्रम् । ...	Silver leaf-
चाप—धनुः, कोदण्डः, शरासनम् । ...	A bow, the lock of gun, the rack.
चावल—तण्डुलम्, अक्षतम्, शालि सस्यम् ।	Rice, one eighth of a Ratti.
चाक करना-खण्डनं, त्रोटनम्, विच्छेदनम्	To rend, to tear, to rip.
चाक—कुलाल चक्रं, खण्डः, विच्छेदः । ...	A cut, a rent, a potters wheel.
चाकर—किङ्करः, भृत्यः, दासः, सेवकः । ...	A servant.
चाकरी—भृतिः, सेवा, धर्मः, कर्तव्यम् । ...	Service, duty.
चाची—पितृव्या, पितृव्यभार्या । ...	Aunt, father's brother's wife.
चाट—अवलेहः, तृष्णा, रुचिः, वाञ्छा । ...	Wish, taste, relish, habit, custom.
चाटना—लेहनम्, लेढ़ि, लिलेह, । ...	To lick, to lap.
चातक—सारङ्गः, तोतकः, चातकः. ...	The name of bird, a kind of cuckoo.
चापलूस—चाटुः, चाटुवाक् । श्लाघकः। ...	A flatterer, a sycophant, a hanger-on.
चाबी—[1]यन्त्रिका,तालिका । ...	A key, solution
चाबुक-वरत्रा, नध्री, तोत्रं प्राजनः । ..	A whip, a horse-whip.
चारजामा-अश्वपल्ययनं, कुथः, आस्तरणं...	A kind of saddle.
चारा-मार्गः, द्वारः, चिकित्सा, अगदः ।	Forage, fodder, cure, remedy.
चारौतरफ़—अभितः, परितः, समंतात् ।...	All around.
चालाक-चरिष्णुः। अनुभवी, प्रवीणः। ...	Active, clever, expert, art-ful.
चाला—द्विरागमनं, प्रस्थानं, प्रयाणम् । ...	Departure.
चालीस—चत्वारिंशत्, । ...	Forty.
चाव—उत्कटेच्छा, स्पृहा अभिलाषा । ...	Eagerness, desire, pleasure.
चाह-अनुरागः, [2]वाञ्छा, [3]इच्छा. तृष्णा ।	Desire, love, affection, choice, need, appetite.
चाहता—[4]अनुरक्तः, आसक्तः, स्वत्वम् । ...	Due, beloved.
चाहिये— तव्यम्) आवश्यकीयम् । ...	Must, should, necessary; due.

[1] यंत्रते+अर्थात [2] वाञ्छते [3] इच्छति [4] अनुरज्जते ।

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चाहो—यथेष्टं, यथेच्छम्, ईहानुकूलम्। ...	Either, as you will.
चिक- मुद्रानुशासनपत्रम्। ...	Cheque, a money order, a curtain.
चिकटना—म्लानं (म्लायति) किट्टाङ्कनम्	To be sticky.
चिकन—पुष्पाङ्कितपटः, स्यूतवसनम्। ...	An embroidered cloth.
चिकना—चिक्कणं, स्निग्धं, मसृणम्। ...	Oily, greasy, polished, smooth.
चिट—चीरं, खण्डम् (पटकर्गलयोः) ...	A scrap of a paper or cloth, a slip.
चिट्ठा-अवशिष्ट देयादेय (सूचना) पत्रम् ...	A memorandom, a list, a balance-sheet.
चिट्ठी—पत्रम्, करदलम्, साक्षि पत्रम्। ...	A letter, a note; a certificate.
चिढ़—उत्तेजन पदम, अनुकरणम्। ...	Mocking, vexation, antipathy, nick-name.
चिढ़ाना-अरोचनम्, ग्लेपः, कोपः, उत्तेजः (कुप्यति) ...	To be vexed, to be provoked.
चिड़िया--चटका, खगः, पक्षी। ...	A bird.
चित्त-मनः, अन्तः करणम्, आत्मा! ...	Mind, memory, attention, understanding, heart, glance, sense, flat, on back.
चितला--कर्बुरम्, चित्रम्। ...	Piebald, spotted, speckled.
चितवन—दृष्टिः, कटाक्षः, चक्षुः। ...	Sight, a look, a glance.
चिता—शवशय्या, चिता। ...	A funeral pyre.
चिताना-सूचनं, ज्ञापनं, बोधनम्+यति।	To warn, to caution, to remind, to intimate.
चित्र—प्रतिमा, चित्रम्, प्रतिविम्बः - ...	A picture, painting.
चित्रकार—चित्रार्पकः, चित्रकारः, ...	A painter, a portrait-painter.
चिथड़ा—जीर्ण (शीर्ण) वासः, चीरम्।	A rag, tatter.
चिनगारी—अग्निस्फुलिङ्गः, वह्निकणः। ...	A spark.
चिनचिनाना—दुर्वचनम्, अश्लीलभाषणम्। ...	To scream, to squeak.
चिनाई - इष्टकचितिः, (भित्तिः) ...	Building a wall.
चिन्ता—शोकः, परितापः, पश्चात्तापः। ...	Thought, care, anxiety, risk.
चिन्ह—लिङ्गम्, अङ्कः, संकेतः १ ...	Mark, spot, sign, feature, signature. indication.
चिपकना २आसञ्जनम्, ३लगनम्, योजनम्। ...	To stick, to adhere, to be compressed, to cling.
चिपचिपा—निर्यासयुतः, स्निग्धः। ...	Glutinous, viscid.

५ ग्लेपते १ संकेतयति २ ति ३ लगति

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चिपटना-४आलिङ्गनं, परिरम्भणम् , निष्पीडनम् । ...	To stick, ta adhere, to embrace, to hug.
चिबिल्ला-बालिशः; चञ्चलः, चपलः । ...	Boyish, childish, naughty.
चिमटा-अयोग्राहिका । ...	Tongs, forceps.
चिमटी-लघ्वयोग्राहिका । ...	Pincers, pinch.
चियां—तिन्तिडीकवीजम् (फलञ्च) ...	The stone of the tamarind.
चिरचिटा-अपामार्गः, मयूरकः शैखोरकः।	A medicinal plant.
चिरना-उद्धरणम् , जीरणम् , शीरणं । ..	To be torn or split, to split.
चिराग-दीपः । ...	Lamp, a light, candle.
चिराना-उत्पाटनम् ५, खण्डयनम् ६+यति ।	To cause to tear or to be torn.
चिरायता-नेपालनिम्बः, तृणनिम्बः वलमद्रिका । ...	The gentian plant.
चिरौंजी-राजादनः, कद्रः, प्रियालः । ...	The nut of the spida.
चिरौरी-७ प्रार्थना, चाटुः, ८ याचना +चते । ...	Begging, requesting, entreaty.
चिलक—आभा, दीप्तिः, प्रकाशः । ...	Refulgence, glitter.
चिलगोज़ा—निकोचकः, कलः । ...	A small slender nut.
चिलम—धूमनलिका, अङ्गाराधानम् । ...	The part of a Hukka which contains the tabacco and fire.
चिल्ला—चत्वारिं शद्दिनम । ...	A period of forty days.
चिल्लाना—१क्रन्दनं, २क्रोशनं, रोदनम् । ...	To screan, to cry out, to complain, to exclaim.
चिल्लाहट —कोलाहलः, रावः, क्रन्दनम् ।..	Cry, out, crysc-ream.
चींटा-पिपीलकः, पुत्तलकः । ...	A large black ant.
चींटी-पिपीलिका । ...	A small ant.
चीख़-क्रन्दनरवः, आर्तनादः, चीत्कारः । ...	Shriek, scream, screech.
चीज़—वस्तु, पदार्थः, द्रव्यम् । ...	A thing, an article.
चीड़-दारुगन्धा, गन्धवधू, गंधमादनी । ...	A figtree.
चीता (घास)—चिन्तितं, व्याघ्रः, पाठी,	Thought, wished, desired, a plumba go
चीथड़ा-पटच्चरः, जीर्णवसनं, ...	A rased a rag, a torn cloth.
चीनी-शर्करा, इक्षुसारः, ...	White sugar.
चीर—खण्डः, विच्छेदः, चीरम् । ...	Rent, garments, slit.

४ आलिंगते ५ उत्पाटयति ६ खण्डयति । १ क्रन्दते २ क्रोशति

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चीरा-स्फोटकोत्पाटनं, भेदनम्। ...	A checkered turban, cut, wound, virginity.
चील-चिल्लः, कुरः, आतापी। ...	A kite.
चीस-बेदना, पीड़ा, व्यथा, वाधा, दुःखम्	Pain, throbbing.
चुंगी-शुल्कशाला। ...	Town-duties.
चुंधा-चुल्लः, चिल्लः, पिल्लः, क्लिन्नाक्षः। ...	Bleared, dim-sighted, a blinkard.
चुकटी-मुष्टिः, हस्तपुटः,। ...	Handful.
चुकती-समाप्तिः, अवसानः,। ...	End.
चुकाई-मूल्यनिर्णयः। ...	Settlement, adjustment, completion.
चुकाना-प्रदा० उद्धार०समाप.पर्यवसा० ...	To pay off, to repay, to liquidate.
चुगना-चञ्चवाचरणं, ति,उञ्छति। ...	To peck up food with the beak.
चुगल-पिशुनः, निन्दकः निन्दति। ...	A tell-tale, a backbiting, a tale-bearer.
चुगाई-पशुचारण शुल्कं, (मल्यम्) ...	Pasturage.
चुमकारना-पुचकारणम्; १चुम्बनम्। ...	To caress, to fondle.
चुटकी-मर्दनम्, मुष्टिः,। ..	A pinch, a handful.
चुटिया-शिखा, शिखरम्। ...	A single lock of hair left on a shaved head.
चुनना-निर्वाचनं, नियोजनम्। ...	To select, to elect, to chose.
चुप-मौनं, तूष्णीं, वचनविरतः। ...	Silent, still.
चुपड़ना-(घृतादि) २लेपनम्। ...	To oil, to varnish, to anoint, to besmear
चुभना-तक्षणं, व्यथनं, पीडनम्। ...	To be stuck or thrust into, to pierce.
चुम्बक-अयः (लोह) कान्तः, लोहा कर्षकोपलं। ...	A kisser, the load-stone, magnet.
चुम्बन-चुम्बनम्। ...	A kiss, kissing.
चुराना-मोषणं, चोरयणं, ...	To steal, to pilfer.
चुलचुलाना-३कंडूयनं, ४ खर्जनम्। ...	To trickle, to itch, to feel the sexual passion.
चुलबुला-चपलः, चंचलः, अस्थिरः,। ...	Restless, fidgetty, airy, sportive.
चुहिया-मूषिकी, आखुका। ...	A little mouse.
चूका-चुक्रः, लिकुचः, आम्ल वास्तुः,। ...	Acid, error, fault, mistake.
चूची-स्तनं, चूचुके, पयोधरः,। ...	Breast, pap, teat, nipple.
चूड़ी-जातुषकटकः, (वलयः) ...	Bangles or rings made of lac or glass
चूत-उपस्थः, भागः, योनिः,। ...	Vulva.
चूतड़-नितम्बः, कटिपश्चाद्भागः। ...	The back-side, buttock, rump.

१ चुम्बते २ लिम्पति+ते ३ कंडूयते ति ४ खर्जति

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चूतिया – जड़ः, अज्ञः, मूढ़ः । ..	A block-head, a fool.
चून—चूर्णम, पेषम् (पिनष्टि) ...	Flour.
चूना-५च्व्यवनम्ः, ६ स्त्रवणम् प्रस्थरचर्णः ।	To leak, to ooze, to drip, to drop, to distil, lime.
चूनी – सूपकणम् (खण्डः) ..	Pulse split, a small ruby or other gem.
चूरन—सारः, चूर्णम , परागः । ...	A powder composed, dust.
चूल—कपाट मूलशंकुः । ...	A tenon.
चूल्हा—अश्मन्तः, उद्धानः अधिश्रयणी ।...	Fire-place, hearth.
चूसना—चूषणम्, शोषणम् , यति । ...	To suck, to absorbe, to drink in.
चूसनी-पायक यंत्रम, दुग्धपायनी । ...	Childs' coral, a sucking stick for children.
चूहड़ा—श्वपचः, चण्डालः, ...	A sweeper.
चेतन – १जागृतः, चैतन्यः, सुबोधः । ...	Living, feeling, vigilant, intelligent, reason, understanding.
चेतना—जागृतिः, चैतन्यता । ...	To be aware, to recover the senses, to wake.
चेंप—निर्यासः, मदः, दानम् । ...	Gum, pus.
चेपी—निर्यास पाशः (यष्टिः) ...	A slip pasted.
चेरा—दासः,किङ्करः शिष्यः । ...	A servant, a slave.
चेला—शिष्यः, अन्तेवासी । ...	A disciple, a follower; a pupil.
चेष्टा—आकृतिः, आकारः, प्रयत्नः । ...	Appearance, shape, endeavour, effort, plight.
चूहना— २चर्वणं, चूषणम् । ...	To suck.
चूहा—मूषकः, आखुः, ...	A rat, a mouse.
चेंचेंकरना—कोलाहल करणम् । ...	To chatter, to chirp, to murmur; to squack.
चेंट—क्षतम् , व्रणम् , पिटका, स्फोटः ।	Scrape, scar.
चेंपना—समर्पणम्, ३निक्षेपणम् । ...	The acrid resin of fruits and trees.
चेंचक—शीतला, गोबीजम् । ...	The small-pox.
चेटक—अवधानता, दत्तचित्तता । ...	Care, a miracle.
चेहरा – वदनं, मुखम् , आननम् वक्त्रम् ।...	Countenance, visage, face.
चैत—चैत्रः, चैत्रिकः,मधुः । ...	First Hindu month.
चैन—विश्रामः, शान्तिः,सुखम् । ...	Solace, comfort, ease; relief, repose, rest, health, peace, relaxation.
चैनपड़ना—सुखानुभवनं । ...	To be at rest.
चैला—काष्ठम् , समित्, काष्ठखण्डः, । ...	A billet of wood cut for burning.

५ च्यवते ६ स्रवति । १ जागर्ति २ चर्वति ३ निक्षिपति ।

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चोगा—आप्रपदीनः, । ...	A funnel, a cloak.
चोंच—चञ्चुः, त्रोटिः । ...	Beak, bill, point.
चौंड़ा-शिखा, चूडा, । ...	The head, the hair braided on the top of the head.
चांआ—मालकाङ्गनी । ...	A perfume, a pod or skin of any kind of pulse, a wind-fall.
चोकर—तुषः, अवकिरः, कडंगरः, वुसः,।...	Husk of wheat, barley etc. bran.
चोखा—परम, सुष्ठु, समीचीनं, भद्रम् । ...	Good, fine, neat, pure, sharp, unadulterated faultless.
चोट—आघातः, आहतिः, प्रहारः, आस्फालनं । ...	A hurt, a bruise, damage a stroke, competition.
चोटी—शिखरम्, शिखा, चूड़ा (कचते) ...	Top, summit, a lock of hair left on the top of a shaven head, a top knot.
चोटीदार-शिखावान् शिखरी, चूड़ावान् ..	Tapering, conical.
चोदना-रमणं, मैथुन करणं, सुरत प्रसङ्गः,...	To copulate, to have sexual intercourse with, to cohabit.
चोव -कीलम्, शंकुः, नागदन्तः, यष्टिः । ...	Wood, a stick, a post, inflammation of the eye.
चोबचीनी—द्वीपान्तर्वचा, अमृतोपहिता ...	China-root, a medicine.
चोबदार-लागुडिकः, प्रतिहारी, द्वारपालः,...	A mace-bearer, a herald.
चोर—तस्करः, स्तेयः, मूषकः चौरः । ...	A thief, a robber.
चोरी-चरा, तस्करता, स्तेयता, मूषकता,...	Theft, robbery.
चोला-देहः, तनुः, कायः, चोलकः । ...	The body, a cloak, a bodice.
चोली—चोलः, कूर्पासकः । ...	A body of a coat.
चोकना—२उद्भिजनम्, ३सहभषिण ४विह्वलनं । ...	To be startled, to start up from sleep, to be alarmed.
चौतरा—चत्वरं, स्थंडिलः, प्रघणः, आलिन्दः । ...	Square raised plat-form.
चौंतीस—चतुस्त्रिंशत् । ...	Thirty-four.
चौंटली—रक्तिका, काकजंघा, गुंजा । ...	Bead tree.
चौंरी—चामरः, उशीरं, वालव्यजनम् ।। ...	A fly-flapper.
चौक-चतुष्पथं, (कोणं) मंडली करणम्..	A market, a square, a court-yard, a, crossing.
चौकन्ना—उन्नत कन्धरः, सावधानः । ...	Cautious, circumspect, careful, alert. active.
चौकी—पीठम्, काष्ठ पट्टः, (म) ...	A stool, a bench, a guard's post, a watch, a police station

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चौकीदार—प्रहरकः, निरीक्षकः। ...	Watchman.
चौकौना—चतुष्कोणम। ...	Four cornered, square.
चौखट—द्वारम्, द्वार काष्ठम। ...	A door frame, threshold.
चौखटा— काष्ठ फलकम्, द्वार काष्ठम्। ...	A frame of a picture.
चौगान—कन्दुकक्रीड़ा। ...	A plain, a game akin to modern polo,
चौगिर्द—सर्वत्र, इतस्तः, परितः। ...	On all sides.
चौगुना—चतुर्गुणम्। ...	Four-fold, four times, quadrnple.
चौड़ा—आयामवत्, परिणाहवत्। ...	Broad, wide, vast, extensive,
चौथाई—चतुर्थः, चतुर्थभागः। ...	The forth part, a quarter.
चौदह—चतुर्दश.। ...	Fourteen.
चौंधयाना- आकलनं विह्वलनम। ...	To be confused.
चौपट ÷ नष्टं, भ्रष्टः, ध्वस्तम, अबोधः। ...	Ruined, open, ignorant, flat, plain.
चौपड़—पाश क्रीड़ा, क्रीड़ति) अक्षः। ...	A game played with dice.
चौपाया—चतुष्पदः, पशुः,। ...	A quadruped, a beast..
चौपाल—सभा, समज्या, गोष्ठी। ...	A place of public meeting, resort.
चौबच्चा—निपानम्। ...	A small-cistern.
चौबारा—छाया, अनाच्छन्न प्रदेशः। ...	Shed.
चौबीस—चतुर्विंशतिः, सप्तत्रिगुणानि। ...	Twenty-four.
चौमासा—चातुर्मासं, प्रवृट्, वर्षाकालः। ...	The rainy season.
चौरस—अनुच्चावचं, चतुरस्रम। ...	Level, even, plain.
चौरानवे—चतुर्नवतिः। ...	Ninety four.
चौरासी—चतुरशीतिः। ...	Eighty-four.
चौराहा—चतुष्पथः, अजिरम्। ...	A cross road.
चौला—तण्डुलपेषम्, तंडुलभ्राष्ट्रिकः। ...	A kind of bean.
चौलाई—तंडुलायः, मेघनादः, कांडेरः। ...	A kind of greens.
चौंसठ—चतुष्षष्टिः। ...	Sixty-four.
चौंसर—पाशः, अक्षः, ...	A game played with dice.
चौवालीस—चतुश्चत्वारिंशत्। ...	Forty-four.
चौहत्तर ..चतुः सप्ततिः। ...	Seventy-four.
छः—षट्, रसः। ...	Six.
छयी—क्षयः. शोषः, यक्ष्मा,। ...	Pulmanary consumption.
छंगा—षडंगुलीकः, ...	Having six fingers.
छंछनाना—वादनम्, ध्वननम्। ...	To simmer, to chink, to jingle, to pain, to smart.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

छंटना—१विश्लेषणं, २वियोजनम् ३ प्रक्षालनम् । ...	To grow thin, to be extracted or separated.
छंटवाना—४धावनम्, त्याजनम् । ...	To cause to clean rice, to cause to select, to lop, to clip.
छंटाव—अवकरः, तुषः, संकरः । ...	Husked rice, cuttings, reductions, clippings.
छकड़ा—शकटः, रथः, वाहनम् । ...	A goods cart, a hackney carriage; a bullock-cart.
छकना—५आप्यायनं, ६तर्पणं, तोषणं । ...	To be gratified, to be satisfied.
छकाई—तुष्टिः, तृप्तिः, आप्यायः, । ...	Satiety, fullness.
छछूंदर—उन्दुरः, रुः, खनकः मूषिका । ...	The musk-rat, mole, squib, fire-work.
छज्जा-शिखरम् ,शिखा, चूड़ा । ...	The eaves, a balcony.
छटंकी—षट्पलभारः, द्वादशपणभारः, । ...	Two-ounce weight.
छटना—विश्लेषः,(णं) वियोगः, शौचः । ...	To be pruned, to seprate, a sieve,
छठा—षष्ठः, रस संख्यकः, । ...	Sixth.
छठ—षष्ठी, । ...	Sixth day of a lunar fort-night.
छड़—शलाका, वंशयष्टिः, । ...	A long pole or bamboo, spike.
छड़ना-७कुट्टनं, ८किरणम । ...	To pound and husk, to beat, to thrash.
छड़ी—यष्टिः, वेत्रम् । ...	A walking stick, a switch, a cane.
छड़ीला—शैलेयः, शैलाख्यः, वृद्धः, सुभगः।	A kind of fragrant moss.
छंत—दारुफलकाच्छादनं, छर्दिः । ...	A roof, a ceiling,a cloth stretched a-across the roof.
छतरी-आतपत्रम्, छत्रम् । ...	An umbrella, a bamboo frame for pigeons to settle upon.
छत्ता—क्षौद्रपटलं, सरघालयम् । ...	A honey comb, hive, group.
छत्तीस—षट्त्रिंशत । ...	Thirty-six.
छत्तीसा—खलः, जिह्मः, कुटिलः, क्रूरः,। ...	cunning, crafty.
छदाम—काकिनी—कपर्दिका । ...	The fourth part of a pice.
छनवाना—शोधनम्, मार्जनम् । ...	To cause to sift or strain.
छपछप—जलाघातशब्दः । ...	The splashing sound of water.
छपना—मुद्रणं, यंत्रणम । ...	To be stamped, to be printed.
छपाई—मुद्रण मूल्यं (शुल्कं) ...	The price of printing, the act of printing.
छप्पन—षट् पञ्चाशत् । ...	Fifty-six.
छप्पर—उटजः, पर्णशाला, तृणाच्छादनम्	A thatched roof, a hut.

१ विश्लिष्यति २वियुनक्ति,३प्रक्षालयति, वर्त०४धावति०यनंधावयति ५आप्यायति ६तर्पति

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

छब—छविः, कान्तिः, शोभा। ...	Beauty, shape, countenance.
छबड़ा—करंडः, कंडोलः, पेटकः। ...	A basket.
छबीली-दीप्यमाना, भास्वरा। ...	Handsome, graceful gaj,y.
छब्बीस—षड्विंशतिः। ...	Twenty-six.
छमाई—षाण्मासिकः, षाण्मासिकी। ...	Half yearly.
छय—क्षयः, विनाशः, विभ्रंशः। ...	Mortality, destruction.
छरछोबी-पुरीषालयः। ...	Latrine.
छर्रा—आग्नेय चूर्णगुटिका। ...	Small shot, bullet.
छल—छद्म, व्याजम्, माया, कपटः। ...	Fraud, trick, deception artifice, craft.
छलक— उत्पूरणम्, उद्गमनं,। ...	Runing over, overflow to be spilt, to overflow.
छलकना-१उच्छ्रयणम्, २ उद्धरणम्। ...	To be spilt, to overflow.
छलकाना-उन्नायनं,उत्सचनं उच्छ्रायणम्	To spill.
छलना-३छलनं, छद्मा रोपणम्। ..	To deceive, to cheat.
छलनी-तितउः, छालनी। ...	Battered, a sieve.
छलांग-कूर्दनम्, उत्प्लवनम्, प्लवनम्। ...	A spring, a leap, bound.
छलिया—व्याजी, छाद्मिकः, कपटी,। ...	Treacherous, deceitful, fraudulent, cheat, imposter.
छल्ला—मुद्रा, अङ्गलीयकम्। ...	A ring, a finger-ring.
छाई-क्षारम्, भस्म, बिभूतिः, आच्छादितं...	Mortality.
छांय—छाया, प्रतिबिम्बः। ...	Shadow, shade.
छांटना-वरणम्,निर्वाचनम्, यति,प्रक्षालनं-निस्सारणं, निष्काशनम्, यति। ...	To cut,to prune,to cut out,to clear,to select,to choose, to vomit to weed.
छांड़ना-४त्याजनं,५वमनं,६क्षरणं उद्गिरणम् (उद्गिरति) ...	To spew, to evit, to release,to abandon, to leave.
छांह—छाया, प्रतिबिम्बः। ...	Shade, shadow, reflection.
छाछ—तक्रम्, उदश्वित्, मथितम्। ...	Butter-milk.
छाज—शूर्पः, प्रस्फोटनः। ...	A winnowing fan.
छाती—उरस्थलं, क्रोड़ः, वक्षस्थलम्। ...	Breast, bubby, spirit, bosom, bust,
छातीभरआना—अश्रुपूरणम्, गद्गद्म्, स्विन्ननम्। ...	To be greatly moved the heart to swell.
छाती भड़कना-हृत्कम्पनम्, हृदयवेपथुः, हृदुच्छ्वसनं। ...	The Beating of the heart.

१ उच्छ्रयति २ उद्धरति ३ छलति ४ त्यजति ५ वमति ६ क्षरति

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

छाती फटना—उरोभञ्जनम्, ...	To Break the heart, to rend the heart.
छानना—४मार्जनं, शोधनं, चालनम् ॥ ...	To percolate, to strain, to filter, to sift, to search, to investigate.
छानवें—षण्णवतिः । ...	Ninety-six.
छानस—तुषः, अवकिरः, अन्नमलं । ...	Chaff, husk.
छाना—आच्छादनं, छादनं, आवरणं । ...	To roof, to cover, to spread.
छाप—मुद्रा, अङ्कः । ...	A stamp, impression. seal, ring
छापना—५अङ्कनम्, ६मुद्रणं, यंत्रणम् । ...	To print, to publish.
छार—क्षारः, भस्म, पांसुः । ...	Dust, ashes, salt.
छार छबीला-विडाल लुंठिका । ...	A fragrant moss.
छाल—त्वचा, भूजपत्रं, चर्म । ...	Skin, bark, rind.
छाल उतारना—त्वगुन्मथनं, उत्पाटनं । ...	To peel.
छाला—त्वगुन्मथनम् ; ...	A blister, a pustule, a pimple.
छाली—पुंगीफलशकलं, पूगखण्डः । ...	A betel-nut.
छावनी—सेनानिवेशः, शिविरम्, चमू । ...	A cantonment, thatching, camp.
छिकवाना—परित्याजनम् । ...	To cause to stop, seize or cancel.
छिंगुली—कनिष्ठका । ...	The little finger.
छिछला—रिक्तः, अपूर्णः, अर्धः । ...	Shallow.
छिछोड़ा—पामरः, अनुदारः, अधमः । ...	Childish, trifling, mean, show shallow.
छिटकना-१सेचनम्, क्षरणम् २किरणम् ।	To scatter. To disperse, to shine, to spread.
छिड़कना—सेचनम्, स्नापनम्, प्रक्षालनम् । ...	To sprinkle, to water, puff off goods.
छितराना—किरणम्, विक्षेपणम् । ...	To scatter, to strew, to spread.
छिदना—३तक्षणम् + ति + सीव्यति ...	To pierce, to prick.
छिदरा—विश्लिष्टः, असान्द्रः । ...	Not close, thin.
छिन—क्षणम्, वेला, मुहूर्तम् । ...	A moment, an instant.
छिनकना—सिंघाणनिस्सारणम् । ...	To blow out.
छिनरा-व्यभिचारी, दुराचारी । ...	Profligate, fornicator, a seducer, a paramour.
छिनवाना—बलादाकर्षयणम् ४अपहार० ...	To cause to snatch.
छिनाल-कुलटा, कुट्टनी, व्यभिचारिणी ।	A loose woman, a harlot.
छिपकली—गृहगोधा । ...	A lizard.
छिपटी—उत्पाटितकाष्ठं (त्वक्) ...	Chippings, chips.

४ मार्जयति ५ अंकति ६ मुद्रते २सिंचयति १कीर्यति ३ तक्षति ४ अपहारयति

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

छिपना—व्यवधानम् , अन्तरणम् , आच्छादनम् । ...	To be concealed; to be hidden, to disappear, to lurk.
छिमा—क्षमा, सहनम् , तितिक्षा । ...	Pardon.
छिलना—तक्षणं, उन्मथनम् । ...	To be excoriated, to be bruised.
छिलका—त्वक् , तुषः, अवकिरः । ...	Husk, bark, pel.
छीछड़ा—किंपललम् , भ्रष्टमांसम् । ...	Crust, rind, rejected part of meat.
छीछी—लज्जा, त्रपा, ह्री । ...	Fie! foh! shame.
छींक—छिक्का, क्षुत् , क्षवः । ...	Sneezing, sneeze.
छींकना—छिक्कनम् (छिक्कति) ...	To sneeze.
छींका—शिक्यः, काचः, विहंगिका । ...	A net in which pots are hung as in a swinging tray.
छींट—चित्रवस्त्रम् ; चित्रितपटः । ...	Chintz, drops of water, spot, calico,
छींटा—सेकः, सिक्तम् , सिञ्चनम् । ...	Sprinkling, splash, light rain, scattering.
छीज—अपनतिः, अपकृष्टिः । ...	Decrease, to decay, to pine away.
छीदा—अनिबिडम् , असान्द्रं, प्रथक् २ । ...	Thin, not close, bored.
छीनना—बलादाग्रहणम् , आकर्षणम् । ..	To snatch, to wrench, scattering.
छीपी—चित्रकः, मुद्रकः । ...	A cloth-printer.
छीर—दुग्धम् , पयः । ...	Milk.
छीलना—त्वच०, तक्षणम्, १ उन्मथनम् ; उत्पाट० । ...	To peel, to erase pare.
छुच्छम—सूक्ष्मः, कृशः, तनुः, लेशः, कणः ...	Little, small, slight.
छुट्ट—अतिरिक्तम् , ...	Except, save, minus.
छुटकारा—मुक्तिः, प्रथकता । ...	Exemption, release, liberty, leisure.
छुटना—वियोजनम् , विश्लेषणम् । ...	To slip, to let off, to be acquinted, to be freed.
छुटाई—लघुता, अधमता, कनिष्ठता । ...	Smallness, littleness.
छुट्टी—अवकाशः, अवसरः । ...	Leave, holiday, vacation, leisure, discharge.
छुड़ाना—२मोचनम् , प्रथक्करणम् , निरसनम् । ...	To set free, to liberate, to discharge, to dismiss, to separate.
छुड़ावा—परित्यागः, मुक्तिः, । ...	Deliverance.
छुद्र—कदर्यः, क्षुद्रः अधमः निकृष्टः । ...	Mean, little, trifling.
छुधा—अशना, बुभुक्षा, क्षुधा, जठराग्निः	Hunger, appetite.

१ उन्मश्नाति २ मोचयति

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

छुरा—क्षुरः। ...	A large knife, a dagger, a razor.
छुरी–छुरिका, आयतलवित्रम्। ...	A knife, an offensive weapon.
छुहारा—गोस्तनाकारखर्जूरी। ...	A date.
छूछा—रिक्तः, शून्यः। ...	Empty, hollow.
छूत—अशौचः, अपूतता, ...	Dafilement, contamination.
छूना – स्पर्शनम्, स्पृशति। ...	To touch, to feel, to meddle with.
छेंकना – १वर्जनम्, त्यजनम्, हानम् ...	To detain, to stop, to confiscate, to arrest.
छेड़ना–विवदनम्, सम्वदनम् × ते। ...	To irritate, to touch, to commence, to molest, to tease.
छेद—छिद्रम्, बिलम्। ...	A hole, an opening, an aperture.
छेदन–वेधः, छेदः। ...	Boring.
छेदना – २वेधनम्, छेदनम्।	To pierce, to perforate, to bore.
छैनी–कुठारिका, लवित्रम्, छेदिका। ...	A chisel, a piercer.
छेमकुशल–शम्, भद्रं, अनामयः, कुशलम्।	Welfare.
छेरी—अजा, छागी। ...	A she-goat.
छैला–कुमारः, वालिशः। ...	A fop, a beau, a dandy.
छौंकना–अवघारः, वासनम्। ...	Seasoning, relish.
छोकरा–वालिशः, अर्भकः, कुमारः। ...	A boy, a lad.
छोकरी—सुता, कन्या, पुत्री। ...	A girl, a lass.
छोटा–लघुः, अपनतः, खर्वः, वामनः। ...	Low, small, mean, trifling.
छोड़ना–परित्यजनम्, मोचनम्। ...	To let go, to leave, to desert. To omit, to release, to resign, to fire.
छोड़जाना–परित्यज्ययानम्। ...	To leave behind, to abandon.
छोपना—लेपनम्, जीर्णोद्धरणम्। ...	To fill up, to plaster, to repair.
छोर—कोणः, कोटिः, तटः,। ...	Border, edge, end, bank.
छोलदारी—पटमंडपः, (कुटी) दूष्यः। ...	Pavlion, a canopy.
छोभ–क्षोभः, कोपः, क्रोधः, रोषः, ...	Anger, wrath, indignation.
छौना–वालः, कुमारः, अर्भकः, डिम्भः। ...	Young.
जंग–रणः, युद्धं, कलहः, विग्रहः, संग्रामः...	Battle, war, fight.
जंग –(लगना) मंडूरं, लिहाणम्, अयोमल (लगन) म्। ...	Rust, to become rusty.
जंगी—सामरिकः, । (सांग्रामिकः) ...	War-like, martial, great.
जंचवैया– परीक्षकः, द्रष्टा, निरीक्षकः। ...	An auditor, an examinar.

१ विवदते २ विध्यति

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

जंजीर-श्रृंखला, मेखला, कांची, रशना, सप्तकी।	A chain.
जंत्र—१यंत्रम्, तंत्रम्। ...	A macine, an instrument, a magic square; an amulet, a press-
जंत्री-यंत्रिका, साधनं, द्वारः।	A calendar, an almana c.
जकड़ना-२बन्धनं, ३नहनम्। ...	To draw tight, to fasten to become rigid, to stiffen.
जख़्म-व्रणः, ईर्मः, क्षतम्। ...	A wound, sore, cut, scar, a stab.
ज़ख़्मी—व्रणितः, क्षतः ईर्मितः। ...	Wounded, hurt.
जग—लोकः संसारः, जगत्, सृष्टिः। ...	The world; a feast.
जगना—जागृतिः, ४जागरणम्, चेतनम्। ...	To awake, to rouse, to be enraged.
जगमगा-दीप्तिः, प्रभा, आभा, कान्तिः। ...	Glittering, splendid.
जगमगाना—दीपनं, प्रकाशनं, द्योतनम्। ...	To shine, to glitter.
जगह-स्थानं, पदं, आगारं, आलयः। ...	Place, quarter, room, vacancy, post, stead.
जगहर-जागृतिः, जागरणम्। ...	Wake-fulness, coughing at night, vigils.
जंगल-अरण्यं, वनं, अटवी, विजनम्।	A wood, a forost, a jungle.
जंगली-ग्राम्येतरः, वन्यः। ...	Wild, savage, clownish.
जंघा-जानुः, जंघा, प्रसृता। ..	The leg, the thigh.
जचना-परीक्षितम् (क्षणं) ज्ञानम्। ...	To be examined, to be tried to be estimated, to be valued.
जच्चा-प्रसूता, प्रसववती। ...	A lying-in woman.
जज़ीरा-द्वीपः, प्रतीपम्। ...	An island.
जञ्जाल-कृच्छ्रता, कठिनता, क्लिष्टता। ...	Trouble, difficulty, a perplexity, botheration.
जटा-सटा, विशीर्ण केशः, जटा। ...	Matted hair, spikenard.
जठर-उदरः, पिचंडः, कुक्षिः, तुन्दः। ...	The belly.
जड़-मूलं, वुध्नः, ६अंघ्रिनामकः। ...	A root, origin, foundation, base.
जड़ता-मूढ़ता, अबोधता, अज्ञानता। ...	Stupidity stiffness, folly.
जडन—जटनं, योजनं, सन्धानं, मिश्र०। ...	The act of setting jewels.
जड़ना-जटन, मेलनं, सन्धानम्। ...	To set jewels, to fix.
जड़ाऊ—जटितम्, रत्नगुम्फितम्। ...	Studded with jewels.
जड़ावल-शैत्योपयोगि वस्त्रम्, रांकवः। ...	Winter clothes, warm clothings.

१ यंत्रते २ वध्नाति ३ नह्यति ४ जागर्ति ५ चेतयति ६ मेलयति

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

जड़िया—जटिता, २गुम्फिता। ...	Jaweller, one who sets jewels.
जड़ीबूटी—कन्दमूलम्, वनस्पतिः। ...	Medicinal herbs.
जतन—३प्रयत्नः, प्रायासः, उद्यमः उद्योगः	Remedy, effort, plan carefulness,
जथा—मंडलं, गोष्ठी, सार्थः; समूहः। ...	A company, a gang, a mass.
जथार्थ—याथातथ्यं, तथ्यः, सत्यम, ऋतम्	Truly, exactly, in fact.
जताना—सूचनं बोधनं, ज्ञापनम्। ...	To inform, to warn, to remind.
जन—नरः, ना, मानवः, लोकः,। ...	Man.
जनखा—क्लीवः, नपुंसकः। ..	A eunuch, a dancing boy.
जनना—४उत्पादनं, ५जननं, ६सवनम्। ..	To produce, to beget, to breed, to bear to deliver.
जनवासा—जामातृ निवेशः, वरयात्रिस्थानम्। ...	The quarters where the bride groom and his party are lodged.
जना—लोका, व्यक्तिः, पुरुषः, मानवः। ...	A person, an individual.
जनाज़ा—रथी, शवयानम् प्रेतविमानम्। ..	A bier, a funeral.
जनाना—अन्तः पुरम्, शुद्धांतः, स्त्री। ...	Female, feminine, womanish, effiminate.
जनेऊ—उपवीतम् व्रतसूत्र यज्ञोपवीतम्। ..	The sacred thread.
जनेवा—वनस्पति विशेषः। ...	A kind of grass.
जन्म—१भवः, उत्पत्तिः, जन्म। ...	Birth, lifie, preduction.
जन्मना—२उत्पतनम्, जायमानं, प्रादुर्भवनं	To be born.
जप—३जपः (नं) मंत्र पाठः आवृतिः। ...	Muttering of prayers.
ज़बर—प्रबलः, पराक्रमी, पीवरः। ...	Powerful, vigorous, oppressive strong.
जबा—जपापुष्पा, ओड्राख्या। ...	Shoe flower.
ज़बान—रसना, जिह्वा, भाषा। ...	The tongue, language dialect.
ज़बानी मौकिकम, मौखिकी,। ...	Verbal, oral, traditional.
जबासा—यवासकः, अनन्ता। ...	A choaiman rum, a prickly bush.
जब्र—बलात्कारः, अत्याचारः अन्यायः। ...	Force, extortion, opprssion, tryranny.
जमघट—समज्या, गोष्ठी, सभा,। ...	A croud, a multitude, a gathering, concourse.
जमना—४रोहणम, अंकुरणम्।	To germinate, to be congealed or frozen, to be collected, to adhere, to grow.
जमहाई—५जृम्भा (जृम्भणम्)। ...	Yawning.
जमा—६योगः, सञ्चयः। ...	Total, whole, addition, capital.

२ गुम्फते ३ प्रयतते ४ उत्पादयति ५ जायते ६ सूयते १ भवति २उत्पद्यते ३जपति ४ रोहति+ते ५ जृम्भते ६ योजयति

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

जमाबन्दी—योगपत्रं, राशीकरणं, समूढ़ः	To add together, to heap.
जमाई—जामाता, वरः,दुहितुः पतिः। ...	A son-in law.
जमानत-प्रति निधीधनम्, स्थानिकद्रव्यम्	Surety, security, bail.
जमानतकरना—प्रतिनिधी भवनं (करणम्)	To get bail for.
जमाना—८स्थापनं, ९कीलनं, आरोपणं ।...	Time, period, age, the world.
जमाना—मूर्तनम, १रोपणम, अस्थिरणम...	To freeze, to solidify, to congeal
जमालगोटा-उदुम्बर पर्णी, प्रत्यक् श्रेणी, दन्तिका, मवूलकः। ...	A purgative nut and medicine.
जमाव-एकत्रता,समूढ़ता,पिण्डता,कठिनता	Accumulation, croud, multitude.
जमींदार—प्रतिभूः, भूमिपतिः सम्पत्तिवान्	A land-holder; a land lord, a land proprietor.
ज़मीदारी—सम्पतिः, सम्पत् । ...	A landed property, estate, a fief.
ज़मीन-धरित्री, इला, भूः, क्ष्मा । ...	The earth, ground, land.
जम्बीर-जम्बीरः, जम्भीरः। ...	Common lime.
जरना-दहनं, दीपनं, ज्वलनम् । ...	To burn.
जराना-२दाहनं,३प्रज्वालनं, दीपनम । ...	To burn, to inflame, to light, to excite jealousy.
जरिया-द्वारम्, कारणं; हेतुः, । ...	A land measure of 3, 600 sq, yds.
जरीव—शतद्वयाधि, सप्त सहस्र करपरिमाणवंशः। ...	means, agency, source.
ज़रूर-अवश्यम्,नूनम्। ...	Necessa~y, urgent, essential, obligatory.
जर्राह-व्रणचिकित्सकः, स्फोटोत्पाटकः।...	A surgeon.
जलन-दाहः, ४परितापः, घर्मः। ...	Burning, heat.
जलन्धर—जलोदरः। ...	The dropsy.
जल्दी-शीघ्रता, त्वर्यता, प्राक् ...	Quickness, hurry, haste rapidity.
जल्लाद-घातकः, बधकः, हिंसकः। ...	An executioner.
जलसा-सभा, समज्या,उत्सवः,समाजः। ...	Meeting, assembly, committee.
जलाना-प्रज्वालादाहनं , दीपनं, दाहयनम्। ...	To burn, to kindle.
जवाखार—यवक्षारः, क्षारः।	Impure salt petre.
जवान—युवा, युवकः, मानवः, तरुणः।	Young, a youth, a sepoy or soldier.
जवानी—तरुणता, यौवनम्।	Youthful-age.
जवाफूल—जपापुष्पम्।	The china rose.
जवाब-उत्तरम्; प्रति वचनम्।	Answer, reply, defence.
जवाँमर्द—शूरः, वीरः, जेता, जिष्णुः, जित्वरः, । ...	Brave, manly, bold.

८ स्थापयति ९ कीलति १ रोपयति २ दाहयति ३ प्रज्वालयति परितपति

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ज्वार—यावनालः, शिखरी, इक्षुपत्रकः । ...	Rise or flow of the tide, indian corn.
जवाहिर—रत्नम् । ...	Jewels, gems.
जस—कीर्तिः, यशः, नाम, ख्यातिः । ...	Name fame.
जस्त—रीति पुष्पं, पुष्प केतुः, पुष्पकः, कुसुमांज० । ...	Fewter, zine.
ज़हर—विषम्, गरलं, हालाहलम् । ...	Poison, Venom.
जहां—यत्र, यस्मिन् स्थाने । ...	Where, which place.
जहां कहीं-यत्रकुत्रापि, सर्वत्र । ...	Wherever.
जहांतक—आसीमम्, यत्र पर्यन्तम् । ...	As far as.
जहां तहां—सर्वत्र, यत्र तत्र । ...	Here and there.
जहाज़—पोतः, अब्धियानम् । ...	A ship, a steamer, a boat.
जांच—परीक्षा, निरीक्षणम्, अन्वेषणं । ...	Trial, examination, test, proof.
जांचना—१ परीक्षणम्, निरीक्षणम् । ...	To examine, to try, to prove, to in quire into.
जाकड़—अस्थिर विक्रयः । ...	A conditional purchase, a deposit.
जागना—जागरणं, निद्रात्याजनम् । ...	To awake, to wake up.
जाज़म—वितानम्, आस्तरणपटः । ...	A floor cloth.
जाड़ा—शिशिरम्, शीतम् । ...	Winter, cold.
जात—जातिः, वर्णम्, ज्ञातिः । ...	Nature, essence, the body. Person, caste, origin, kind, sort, pedigree.
जात्रा—यानं, प्रस्थानं, २ गमनं, यात्रा ।...	Departure, travel, pilgrimmage.
जात्री—पथिकः, पान्थः, यात्री । ..	A pilgrim, a traveller.
जादू—मंत्र प्रयोगः, अभिचारमंत्रप्रयो० ।...	Enchantment, incantation, charm.
जान-प्राणः, आत्मा, जीवः, । ...	Life, love, spirit, a sweet-heart,
जानना—ज्ञानं, ३ बोधनं, ४ वेदनं । ...	To know, to understand, to believe.
जारी-प्रचर (ल) नं, प्रक्रमणम् । ...	Running, current, continuing, in force.
जायफल-जातीफलं, कोषकः । ...	A nut meg.
जाल—छद्म, व्याजः, कपटं, माया, जालं, पाशः, वन्धनम् । ...	A net, snare, a lattice, illusion, forgery, counterfeit.
जाला—लूना जालं, (तन्तुः) ...	Cobweb, pellicle.
जाली-छाद्मिकः, मायी, कपटी, व्याजी । ...	Counterfieted, forged a net-work.
जावित्री—जाति कोषा, जातिपत्री । ...	The outer skin of nutmeg.
जासूस—चरः, दूतः, सन्देशहरः, । ...	Spy.

१ परीक्षते, २ गच्छति ३ बुध्यते वेत्ति-वेद ।

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

जाहिर—विशदम, प्रकाशम्, स्फुटम् । ...	Apparent, evident plain, open, prominent, the out side, the external,
जाहिल—मूढ़ः, मूर्खः, अज्ञः, अबोधः । ...	Ignorant, illiterate, rude, uneducated.
जिन्स-वस्तु जातम्, द्रव्यम्, पदार्थः । ...	Kind, merchandise, grain species.
जिगर—यकृत्, हृदयम् । ...	The liver, heart soul .
जिजमान—यजमानः; ऋत्विक्, याज्ञिकः । ...	Customer, client of a priest.
जिजिया-स्वसा, भगिनी ।	A sister.
जिठानी—यातृः, । ...	Husband's elder brother's wife, cousin.
जितना—यावत् , यावन्मात्रम् । ...	So much, as much as, as many.
जितेन्द्री—वशी, इन्द्रियजित् । ...	An ascetic, one who has sabdued his passions, having the senses sub dued.
जि़द्द—धृष्टता, आग्रहः । ...	Persitence, obstinacy.
जि़द्दी—धृष्टः, आग्रही । ...	Perverse, wilful, persistent.
जिधर—यत्र, यत्र देशे । ...	Where, wherever, there.
जिन्हें—यान्, याः, यानि । ...	Whom, which.
जिमाना—१भोजयनम् २ प्राशनं । ...	To feed, to entertain.
जिम्मा—अधिकारः,वशः, तंत्रा, आधीनम्	Charge, trust, duty.
जिमीकन्द—कन्दः, कन्दशाकम् । ...	A root of vegetable.
जि़ला—प्रान्तः, नगरम् । ...	A district, a division.
जिलाना—३जीवनम्, प्राणनम् । ...	To bring back to life, to animate, to vivify to foster, to put a life, to save from ruin.
जिल्द—त्वक्, चर्म, पुट्टम् । ...	Skin, leather, binding of a book, volume.
जि़ल्लत—अपमानम् , निरादरः । ...	Insult, disgrace, baseness.
जिसतरह—यथा, येनप्रकारेण । ...	According to, as.
जिस किसीका—यस्मै कस्मैचित् । ...	Of whomsoever.
जिस्म-देहः; तनुः, कायः, शरीरम्, अंगानि	Body.
जी—आत्मा, जीवः, चेतनः । ...	Soul, self, spirit.
जी—जीवेति, एषोऽस्मि, बाढ़म् । ...	Sir; master; madam, yes.
जीजा—स्वसुः पतिः । ...	Brother-in law, sister's husband.
जीत—विजयः, सिद्धिः, सफलता । ...	Victory, gain, success.
जीतना—४जयनम्, वशे प्रापणम् । ...	To win, to conquer, to overcome to beat.

१ भोजयति २ प्राशयति ३ जीवयति ४ जयति

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

जीता—जितम् ; वशे कृतम् , । ...	Alive, living.
जीन—कुथम् , पलांडुः, कंथा । ...	A saddle.
जीना—सोपानम्, अवतरणम् । ...	A ladder, stairs, steps.
जीभ—जिह्वा, रसना, । ...	The tongue.
जीमना—२भक्षणं, अशनं, ३ खादनम् । ...	To eat, to take one's-food.
जीरा—जरणः, अजाजी, कणा । ...	Comin seed.
जीरन—जीर्णं, शीर्णं, भ्रष्टम् । ...	Old, decayed, digested.
जीव—४जीवः, आत्मा, ...	Life, soul, a lower animal.
जीवका—वृत्तिः, वर्तनं, आजीविका । ...	Livelihood subsistence, means of life.
जुआ—द्यूतः, पणः, पाशक्रीडनम् ।	Gambling, to gamble, yoke.
जुआरी—द्यूतकृत्, कितवः, पणवन्धः । ...	A gambler.
जुकाम—प्रति श्यायः, । ...	Rheum, cattarrh, cold.
जुखना—तुलनं । ...	To be weighed.
जुगत—युक्तिः, प्रयासः, प्रयत्नः ...	Agreement, art, contrivance, plan artifice, device.
जुगनू—खद्योतः, ज्योतिरिंगणः। ...	Fire-fly, an ornament worn about the neck.
जुगराफिया—भूगोलः । ...	Geography.
जुगल—युग्मम्, द्वन्द्वम्, मिथुनम् । ...	Two, a pair, couple, brace.
जुगाली (करना)—भक्षित चर्वणम् । ...	The end, to chew, the cud, to ruminate.
जुगुप्सा—५ गर्हा, ६निन्दा, । ...	Censure, abuse, reviling.
जुद्ध —युद्धम , कलह करणम । ...	A battle, an engagemont, a war.
जुटना—द्वन्द्व योधनम्, प्रविशनम् लगन, प्रवर्तनम् । ...	To unite, to close, to join, to co-habit, to engage in close fight, to deal with.
जुटाना—योधयनम् , प्रवेशनम् । ...	To conglutinate.
जुड़ना—युजनं, मिश्रणं, सन्धानम् । ...	To be joined or connected.
जुतना—कृषणं, । ...	To be yoked, to be ploughed,
जुताई—कृषिः, हलकर्षता । ...	ploughing, tillage.
जुतियाना—उपानत्ताडनम् । ...	To beat with a slipper, shoe beating.
जुदा—प्रथक् ,विश्लिष्टः । ...	Separate, to disjoin, to disengage, unconnected, absent.
जुदाई-विच्छेदः, विश्लेषः, वियोगः । ...	Separation, absence.
जुनून-उन्मादः, वातूलता । ...	Madness, lunacy, insanity.
जुराब-वसन पादत्रम् । ...	A sock, stocking.

२भक्षयति, ३ खादति, ४ जीवति, ५ गर्हते, ६ निन्दते ।

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

जुर्म-१अपराधः, दोषः, पापम् ,आगसः,| ..	Crime, sin.
जुर्माना—शासनम्, पणदण्डः । ...	A fine, penalty, punishment.
जुलाव-२विरेचनम् । ...	A purgative.
जुलाहा-तन्तुवायः,पटकारः, कौलिकः । ...	A weaver.
जुल्फ—मुखरोमः । ...	A lock of hair, ringlet, tresses.
जुल्म—३अत्याचारः अन्यायः । ...	Oppression, tyranny, injustice, out rage, hardship, cruelty.
जुल्मी-अत्याचारी, अन्यायी । ...	Tyrannical, oppressive, cruel, heartless.
जुहार-प्रणतिः, अभिवादनम्, प्रणामः । ...	Hindu salutation, obeisance.
जूं—यूका । ...	A louse.
ज़ूंठा—उच्छिष्टम् । ...	Polluted by tasting, tasted, leavings.
जूड़ी-विषमज्वरः । ...	Ague.
जूता—उपानत्, चर्मपादत्राणम् । ...	A shoe, a slipper, a boot.
जूही-यूथिका, गन्धफली,,चम्पकः, । ...	A flower of jasmine family.
जे-यः, या, यत् , याः, ये, यानि । ...	This, these.
जेट—राशिः चितिः, संग्रहः । ...	Heap, mass.
जेठ—ज्येष्ठ मासः, पति ज्येष्ठभ्राता । ...	The husband's elder brother, a Hindu month.
जेठा—ज्येष्ठः, पूर्वजः । ...	The first-born, eldest, highest.
जेठानी—यातृः ।	The wifie of the husband's elder brother.
जेठोत—पति ज्येष्ठभ्रातुः पुत्रः । ...	Husband's elder brother's son.
जेता-जिष्णुः, जित्वरः, विजयी । ...	As much as, so much.
जेब—वसन झोलिका, पटपेटिका । ...	A pocket.
जेर—जरायुः । ...	The membrane in which the foetus is enveloped.
जेलखाना—कारागारः, बन्दीग्रहम् । ...	Jail, prison, confinement.
जेवड़ा—रज्जुः, वत्सबन्धनम् । ...	A rope, a cord, a string.
जेवर—आभरणम्, आभूष० मंडन० । ...	Jewels, ornaments.
जैत—ओषधिविशेषः ...	A tree.
जैसेकोतैसा—यादृशम् तादृशः । ...	Tit for tat.
जो—यः, या, यत् । ...	Who, which, what, that.
जोंक—जलौका, । ...	A leech.
जोखों—४शङ्का, संशयः, सन्देहः । ...	Risk, danger, Venture.
जोड़-योगः, ५सङ्कलितं,सन्धिः, ग्रन्थिः। ...	A joint, a patch, match, a total sum, conection addition.

१ अपराध्यति २ विरेचति+ते ३ अत्याचरति ४ शंकते ५ सङ्कलते ।

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

जोतना—भूमिकर्षणं, हलकर्षणं। ...	To plough, to till, to yoke, to ply.
जोधा—शूरः, विक्रान्तः भटः, योधः। ...	A warrrior, combatant, a hero.
जोबन—यौवनम्। ...	Youth, prettiness, loveliness.
जोय—जाया, भार्या, पाणिग्रहीती। ...	Wife, consort.
ज़ोर—वेगः, दृढता, पीवरता, शक्तिः। ...	Force, strength, power, effort, stress, influence, wrestling.
जोहना—३प्रतीक्षणम्, आशापतनम्, उत्कंठनम्। ...	To expect, to look out for, to look to, to search.
जौ—यवः, व्रीहिः। ...	Barley.
जौहरी—रत्नपरीक्षकः। ...	Jeweller.
ज्यादा—अतिरेकः, प्रचुरं, प्रभूतं, ...	more, too, many, too much.
ज्यों—यदा, यथा, ...	The more so; when, as if.
ज्योतिष—ज्योतिषशास्त्रम्। ...	Astronomy.
झंझोड़ना—१दंशनम्, वेपनम्। ...	To shake, to break with the teeth.
झंझट—२प्रतिवादः, कलहः। ...	Wrangling, perplexity, altercation.
झंझटी—विवादी, कलहशीलः। ...	Quarrelsome.
झनझनाहट—वाद्य घोषता। ...	Jingling, rattle.
झंझी—काण वराटिका, कपर्दिका। ...	A cowrie or shell the upper portion of which is broken off.
झंडा—पताका, वैजयन्ती, केतुः। ...	A banner, a flag an ensign.
झकझोरना—३वेपनं, चालनं, कम्पयनम्।	To shake, pulling and hauling.
झकमारना—खेदनं, व्याकुलनम्। ...	To rave, to rail, to lament.
झकोरना—४उद्वेजनं, मूर्च्छनम् आघट्टनम्...	To drive or beat as wind in a squall, to shake, to toss.
झगड़ना—विवदनं, कलहकरणम्। ...	To dispute, quarrel, to argue.
झगड़ा—कलहः, विवादः। ...	Wrangling, quarrel, brawl.
झगड़ालू—कलही, बिबादी। ...	Quarrelsome, wrangler.
झट—आशुः, शीघ्रम्। ...	Quickly, instantly.
झटकना—निक्षेपणं, बलात् निस्सारणं। ...	To snatch, to jerk, to pull to become lean.
झड़—प्रवंध्यबृष्टिः, । ...	Continued showers of rain, a piece in a lock.
झड़न—पतितं, विश्लिष्टं, विच्छिन्नम्। ...	Falling, sweepings, snnff.
झड़बेरी—राजबदरी, भूबदरी, हस्तिकोलिः	A wild ber or plumtree, small berry.
झप—(शीघ्रं) तत्क्षणं, आशुः, सत्वरं, तूर्णं। ...	Hastily, quickly.

३ प्रतीक्षते १ दंशति २ प्रतिवदति ३ वेपते ४ उद्विजते

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

झपक—५लज्जा, ह्री। ...	Fanning, shame, embarassment.
झपकी—निद्रा, प्रमीला। ...	Drowsiness, wink, nap doze.
झपट—उद्दाकरणम्, आक्रमणम्। ...	A spring, a snatch, a rush
झपटना—झम्पनम्। ...	To dart, to fall upon.
झपट्टा—बलाद्ग्रहणम्। ...	Assault, a spring, a snatch, a stretch, an attack.
झप्पान—नरयानम्, करंडिकावाहनम्, ...	A kind of sedan chair used in the hills.
झब्बा—हेमतन्तुगुच्छः। ...	A tassel.
झमक—प्रभावितानं, दीप्तिः। ...	Glitter, dance, splendour, decoration.
झमझमाना—१द्योतनम् भानम्, दीपनम्	To shine, to glitter to flash, to sparkle.
झमर झमर—शनैर्वर्षणं, विन्दुनावर्ष०	Drop by drop, as a (little rain), drizzling.
झर—धारासंपातः, अवन्ध्यवृष्टिः। ...	Heavy rain, flame-from a fire.
झरना—प्रपातः, हिमकणपतनम् विश्लेषणम्, प्रस्रवणम्। ...	A cascade a cataract, a spring a simmer; to leak, to be sifted, to flow, to fall off.
झरोखा—वातायनं, गवाक्षः, जालः। ...	A window, a lattice.
झल—कोपः, मन्युः, रोषः, क्रोधः। ...	The heat from a fire,passion, jealousy,
झलक—भा, दीप्तिः, २प्रकाशः। ...	Glimpses, reflection.
झलना—वीजनम्। ...	To be soldered, to fan.
झलवाना—वीजयनम्। ..	To cause to be soldered.
झांई-प्रतिविम्बः, छाया। ...	Shadow, freckes, wrinkles.
झांकड़-वृत्तिः, कंटकादिः। ...	Brambles, bushes.
झांकना—अधोनमनम्, अधोवलोकनम्...	To peep, to spy, to pay a short visit.
झांकी—प्रदर्शनी, आदर्शनी। ...	Exhibitions, show.
झांझ—झर्झरः, मञ्जीरः। ...	Cymbals.
झांझन-हंसकः, पादकटकः। ...	An anklet.
झांझर—जीर्णम्। ...	Broken, leaky, perforated with holes.
झाँट—शष्पः, उपस्थकेशः। ...	A hair of the private parts, pubis.
झांसा—व्याजं, मिषं, छलं, कपटं। ...	Deception, trick, imposition.
झाऊ—पिचुलः, झावुकः। ...	Name of a tree, tamarisx-indica.
झांग—फेनं, डिंडीरः, बुद्बुदः। ...	Foam, froth, scum.
झाड़-कंटक प्रायम्। ...	A shrub, a bramble, a luster or chandelier, a kind of fire-work, a purge.
झाड़न-३मार्जनवस्त्रम्। ...	Smeepings, a duster.

५ लज्जते १ द्योतते २ प्रकाशते ३ मार्ष्टि

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

झाड़ना—मार्जनम् , विश्लेषणम् । ...	To sweep, to clean, to beat out, to shake off.
झाड़ा—गवेषणम् , अन्वेषणम् । ...	Search.
झाड़ी—वनम् , कंटकि प्राय देशम् । ...	Bush, shrub, wood,.
झाड़ू-कुञ्चिका, गलन्तिका । ...	A broom, a comet.
झारी-कमण्डलुः, जलपात्रम् । ...	A ewer, a pitcher with a long neck and a spout to it.
झालना—वीजनम् , (वीजयति)	To fan, to wane.
झालर—कोणवसनलता, झालरी । ...	Frill, fringe.
झिझक—त्रपा, विभीषका, अरुचिः । ...	Start, recoil, shyness.
झिझकना-अरोचनम् । ...	To startle, to boggle, to hesitate.
झिड़क—भर्त्सनम् ,न्यक्करणं, धिक्कारः।	Threat, jerk, scold.
झिल्ली-अस्थूलत्वक् , असृग्धरा । ...	A thin, membrane in which the foetus is enveloped.
झींकना—खेदनम्, व्यथनम्, पीडनम् । ...	To whine, to cry, to lament.
झींगा—यादः, शृंगी । ...	A shrimp.
झींगुर—यादः । ...	A cricket.
झील—पुष्करिणी, पल्वलम् । ...	A lake, marsh.
झुकना—नमनम्, प्रहिणम् , उद्दानम् ...	To bend, to incline, to stoop, to leave.
झुकावट—नम्रता, वर्तुलता, जिह्मता, कुटिलता । ...	Stooping, bending down-wards.
झुंझलाना—कोपनम, क्रोधनम् , रोषणम	To be peevish, to rage, to be irritated.
झुण्ड—समूहः, राशिः, गणः । ..	A crowd, a swarm, a flock a herd a drove, a pack.
झुनझुना—वाद्यविशेषः बालरञ्जनार्थं । ...	A child's rattle.
झुरना—आकुञ्चनम , भ्रज्जनम् । ...	To grow thin, to wither, to pine.
झुलसना—दहनम् , ज्वलनम् , दीपनम् , भस्मीभवनम् । ...	To be singed or scorched.
झूंठ—अतथ्यः, मिथ्या, अनृतम् ।	False, a lie, false-hood.
झूलना—दोलनम् । ...	To swing, to oscillate, to hang.
झूला—दोला । ...	A swing.
झेलना—सहनम् , भुजनम् , तितिक्षणम् ।	To bear, to endure.
झोंक—प्रवेशः,स्पर्धा । ...	A push in swinging, the impulse of a squall.
झोंका-दोला, चालः, वेपनम् , वेगः, आघट्टनम् । ...	A puff of wind, gust, a draught, a current a blast.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

झोंकना—प्रक्षेपणम्, प्रवेशनम् । ...	To throw away, to cast, to pour, to risk.
झोंझ—उदरः, जठरः, ...	The stomach, belly.
झोंरा—वसनपेटिका । ...	Locks, hair plaited on the back of the head.
झोंपड़ा—उटजः, पर्णकुटी, पर्णशाला ...	A hut, a cottage.
झोल—संकोचः, उच्चावचता, वैषम्यम् ।	Puckering or winkling, a litter, forram.
झोली—भिक्षापात्रम्, झोलिका । ...	A wallet, a bag.
टंकना-सीवनं, स्यूतिः, (सीव्यति, सिषेव)	To be stitched, to be sewn.
टंकार—प्रत्यञ्चाध्वनिः, शिञ्जनीरवः । ..	The twang (of a bowstring.")
टंगडी—अंघ्रिः, पादः, चरणः । ...	The leg, tripping.
टंगना-आलम्बनम्, अवलम्बम् (आलम्बते)	To be hung, to be ruined.
टंटा—कलहः वादः, विवदः, विवदते ...	Wrangling, strife, brawl.
टक—दृष्टिः (पश्यति, ददर्श) ...	Sight.
टकबांधना-घूर्णनम्, अनिमेषावलोकनम् ।	To stare, to gaze.
टकटकी-बद्धदृष्टिः, आसक्तदृष्टिः । ..	Fixed look, gaze.
टकराना—तडनं, आघट्टनम् (आघट्टयति)	To knock to gether, to dash against.
टकसाल-टंकशाला, मुद्राशाला (टङ्कयति)	A mint.
टका—युग्म पणम्, ताम्रखण्ड द्वयम् । ...	Two pice, money.
टक्कर-आघट्टना सम्मिलनं, स्पर्धा (आघट्टयति, आघट्टितम्) ..	Knocking against, collision, match clash.
टकसालिया-टंकशालाध्यक्षः, मुद्राशालायः धिपः, अध्यक्षः, अधिष्ठाता ...	An officer of the mint.
टखना-गुल्फः, घुटिका । ...	The ankle joink.
टघलाना-स्पन्दनम्, स्यन्दनं, आर्द्रीभाव ।...	To be melted, to roll.
टघलना-तापनं, स्पन्दयनं, तापयति । ...	To melt.
टटपूंजिया—दरिद्रः, स्वल्पोपकरणः । ...	Bankrupt, needy, low.
टटिया—कुम्भा, तिरस्करिणी, जवनिका, ..	Shutter, a screen, a matted curtain.
टटोल—गवेषणा, स्पर्शः, (गवेषयति) । ...	Groping, touching, feeling.
टट्टी-(पाखाना) पुरीषालयः, शकृदालयः (कुम्वा) ...	A privy or latrine.
टट्टीजाना—शौचायगमनं, पुरीषोत्सर्गाय गमनं । ...	To perform a function of nature to ease oneself.
टट्टू-किशोरः (घोटकः) ...	A pony, horse.
टन-ध्वनिविशेषः, रवः (रम्वते) । ...	A sound.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

टप—पिधानपटः, पटी, जवनिका। ...	A cover, spring, leap.
टपकना—स्रवणं, च्यवनम्। ...	To drip, to distil, to leak, to throb.
टपकाना—स्रावणं, च्यावनम्, च्यावयति।	To cause to drip.
टपका—पतिताम्रः, पक्वाम्रः। ...	Dropping fruit, ripe mango.
टब्बर—कुटुम्बः, वंशः, कुलम्। ..	Family.
टर्र—वावदूकता, जल्पता, (जल्पति) .	Chattering, idle talk.
टरखाना—अपसारणम्, प्रेषणम् (यति)...	To put off, to shuffle.
टर्रा—वावदूकः; जल्पाकः, । ...	Saucy, obstinate, surly, wild, rude.
टलजाना—अपसरणम्, देशान्तरगमनम्।...	To get out, to pass away.
टलाना—अपसारणाय प्रेरणं (प्रेरयति) ...	To cause to disappear or give away, to ward off.
टल्लेनवीसी—कालक्षेपः, समय यापनं (यापयति) ...	Wasting of time.
टहनी—शाखा, प्रकांडः। ...	Bough, branch.
टहल—सेवा, किङ्करता, दासता। ...	Service, duty, business.
टहलनी—दासी, भृत्या, सेविका। ...	A maid servant.
टहलाना—परि क्रामणं, इतस्ततो भ्रामणम्...	To lead, to cause to walk up, to give an airing.
टहलुआ—भृत्यः, दासः, (भृतिः) ...	A servant, an attendant.
टांकना—सीवनम्, जीर्णपट ग्रन्थनम् (ग्रश्नाति, ग्रन्थिः) ...	To stich, to join to,
टांग—पादौ (पदंघ्रिश्चरणः) ...	Leg, foot.
टांगना—आलम्बनं, स्थापनं (ललम्बे) ...	To hang up, to suspend.
टांड—स्थापनमञ्चः, लघुकोष्ठः। ...	A shelf, a platform.
टाट—भाङ्गिकपटः, मातुलानीपटः। ...	Sack cloth, canvas.
टाप—अश्वशफः, हयखुरः। ...	The hoof, a tap.
टापना—प्रतीक्षणम्, ते, आशापतनम्। ...	To wander fruitlessly.
टापू—द्वीपम्, अन्तरीपः, प्रतीपः। ..	An island.
टाल—काष्ठराशिः, काष्ठापणम्। ...	A stalk, a stock of wood or fuel.
टालमटोल—मिषं, व्याजं, छलं, माया,। ...	Chicanery.
टाली—क्षुद्रघंटिका, किङ्कणी। ...	A small bell.
टिकट—मुद्राङ्कित पत्रं, शुल्क पत्रं। .	A stamp, a ticket.
टिकटी—शवविमानं, अरथिः, थी, पञ्चपदी	A bier.
टिकना—स्थानं, विश्रामणं, निवसनं, ति...	To stop, to stay, to put up.
टिकस—करः, देयभागः, शुल्कः। ...	Tax, toll.
टिकाना—स्थापनं, निवेशनं (यति) ...	To retain, to station, to provide lodging.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

टिकाव—स्थैर्यागारं, निवेशः (यति । ...	Stability, durability.
टिकिया-लघुकर पट्टिका, पूरिका । ...	A cake, a disc.
टिड्डा—टिट्टिभः, कोयष्टिकः ...	Grass hopper.
टिड्डी—टिट्टिभी । ...	Locust.
टिप्पणी—उपाख्यानम्, ख्यातिः । ...	Annotation.
टिप्पस-स्वत्वम्, अधिकारः । ...	Claim, look-out, object.
टिब्बा-उपत्यका, अधित्यका, । ...	A height, rising ground.
टिमटिमाना-विद्योतनम, शनैः, २ दीपनम् ।	To give a faint light, to twinkle, to flicker.
टिमटिमाहट-प्रकाशः, द्युतिः, दीप्तिः । ...	Twinkling,
टीन—अयोविशेषः । ...	Tin.
टीपटापकरना-स्नानानुलेपनं । ...	To touch up, to press, to make great prepartions, to be idly busy.
टीमटाम—आटोपः आडम्बरः, फटा । ...	Show; pomp, grandeur.
टीस—दन्त वेदना, पीड़ा, व्यथा, दुःखम्	Pain, throb, acute pain.
टुइयां—खर्बः, वामनः, । ...	Tiny, little.
टुंटा—करहानः पंगुः । ...	Handless, cripple.
टुंडी-नाभिः, भ्रमरिः । ..	The navel.
टुकड़ा-खण्डः, शकलः, कवलः, ग्रासः । ...	A piece, a part, a bit, a morsel.
टूंगना—दन्तैश्चर्वणं, छेदनम् । ...	To nibble, To pick,
टूट—त्रुटिः, भ्रमः, । ...	Fracture, margin, deficiency.
टूटना—खण्डनं, भेदनम् । ...	To break, to be broken, to fall to, to turn upon.
टूटाफूटा-जीर्णं शीर्णम्, जर्जरितम् । ...	Broken to pieces, in a bad condition.
टेंट—वस्त्र कक्षः, । ...	A fold.
टेंटुआ—गलः, कंठः, ग्रीवा, । ...	The wind pipe, the throat.
टेक—आधारः, आलम्बः, आश्रयः । ...	A prop, support.
टेकना—आलम्बनं, पालनम् । ...	To prop, to support, to recline.
टेढ़—वक्रता, कुटिलता, वङ्कता । ...	Twist, pride.
टेढ़ा—तिर्यक्, वक्रः, कुटिलः, वङ्कः । ...	Crooked, bent.
टेर—आहूतिः, आह्वानम् । ...	Voice, cry, tune.
टेव—स्वभावः, प्रकृतिः । ...	Habit, nature.
टेवना—तीक्ष्णम् । ...	To sharpen, to whet.
टेवा—जन्मपत्रम् । ...	Horoscope.
टेसू—किंशुकः । ...	The blossoms of the Palas tree.
टहला-रीतिः शिष्टाचारः, कुलाचारः । ...	Ceremony, custom.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

टोंटी-नलम्, नलिका। ...	A spout, a canal.
टोकरा-मञ्जूषा, पेटकः, करंडः, कंडोलः,...	A large basket.
टोकरी—लघुपिटका,। ...	A small basket.
टोटा—हानिः, क्षतिः। ...	Loss, harm.
टोप—शिरस्त्राणं, शोर्षणी, शीर्षका। ...	A hat, cover.
टोपी—शिरस्त्राणम्। ...	A gun cap, a cap.
टोल—ताडनम (ताडयति) ...	Tapping.
टोला—प्रतोली,। ...	Quarter.
टोली—कक्षा, गोष्ठी। ...	A society, a group, a crowd, a party.
टोह—स्पर्शः, गवेषणम्, जिज्ञासा-सते।...	Touch, search, spying.
ठग—प्रतारकः, वञ्चकः।	A robber, an imposter, a plunderer.
ठगना—प्रतारणं, वञ्चनम्। ..	To cheat, to deceive, to take in.
ठट्ठा—हास्यं, केलिः। ...	A joke, jest, to deride to ridicule.
ठठेरा—कंसकारः,। ...	A brazier.
ठठोली-हास्यं, उल्लासः, केलिः, प्रहासः ..	A jester, a humourist.
ठडडा—वंशखण्डः। ...	The back stick of a paper kite, the back bone.
ठंड—शैत्यं, शीतम्,। ...	Cold, coldness, chill.
ठंडाई—विजया, जया।। ...	Refrigerant medicine, a draught of bhang.
ठप्पा—मुद्राप्रतिरूपकयंत्रम्, निर्मापक यंत्रम्। ...	A stamp, an impression, a die, a mould, broad silver lace.
ठसक—आस्फालः, आघट्टना,। ...	State, diginty, jerk.
ठसाठस—परिपूर्णम, आप्यायितम्। ...	Filled, crowded. crammed.
ठस्सा—दर्पः, अवलेप. । ...	Self conceit,arrogance, pride, vanity.
ठहरना—उपस्थानं, गतिरोधनम्। ...	To be stopped, to be fixed, to rest, to be settled, to stand, to remain, to stay, to wait, to halt, to last.
ठहराव—पणबन्धः, व्यवस्था। ...	Settlement, fixture, permanence,halt, rest, stop.
ठांव—पत्तनम्, अभिजनः, जन्मवासः।...	Residence, place.
ठांसना-प्रवेशनम्, पूरणम, आप्यायनम्।...	To stuff, to cram, to drive in, to stow.
ठाठ-कोशः, उपष्टम्भः, आवरणं,आडम्बरः आवेष्टनम्, फटाटोपः, गौरवं, आबर, णम। ...	A frame for thatching, splendour, dignity, pomp, plenty, net-work.
ठानना-निश्चयम्,व्यवस्थानम्, सङ्कल्पनम	To make up one's mind, to resolve,to determine.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ठाली – रिक्तः, अनियुक्तः, अस्थापितः, । ...	Unemployed, vacant, idle.
ठिंगना—खर्वः, वामनः। ..	Dwarfish, stunted, small of stature.
ठिकड़ा—कपालः, अम्बरीषः, ...	Fragment of an earthen vessel.
ठिकाना—पत्तनं, स्थानम्। ...	Place, residence, address, destination, direction, limit.
ठिठुरना—संकोचनं, शीतेनपीड़नम्। ...	To be benumbed, to be chilled, to shiver.
ठिनकना—क्रन्दनम्, रोदनं। ...	To sob, to cry as a child.
ठिया—स्थानं, आवेशः, पत्तनम्, सीमा। ...	A seat, a boundary mark.
ठीक—तथ्यः, यथार्थम्, सत्यम्, शुद्धम्। ...	Exact, accurate, right, true, proper; fit, complete, correct.
ठुकना—कीलनम्, । ...	To be beaten or hammered, to be defeated.
ठुड्डी—चिवुकम्। ...	The chin, unslit parched grain.
ठुसकी—अपान वायुः। ...	Ventris crepitus surdus.
	Broken leaf-less branch of a tree, a stump, an amputated hand.
ठूसना—निगरणं, प्रवेशनम्, अशनम्। ...	To thrust, to cram.
ठेका—नियत शुल्कः, पणवन्धः संविद्। ...	Hire, contract, lease.
ठेठ—विशदी कृतम्। ...	Pure, genuine.
ठेलना—चालनम्। ...	To shove, to push, to elbow, to drive.
ठेला—हस्तशकटम्। ...	A push, a trolly, a harrow.
	To drive in, to beat, to hammer, to thump, to strike.
ठोंगमारना-चञ्चुताड़नम्। ...	Pecking, the act of striking with the beak.
ठोकर—पादाघातः, आघट्टनम्। ..	Tripping or striking the foot against anything, to stumble, to kick.
ठोस—कठिनं, सारगर्भितं, सारवत्, दृढ़म्,	Solid, compact, dull.
डंक-दंशः, दंशचञ्चुः, कंटकः, शकुः। ...	The sting, the nibs.
डंका—ढक्कायष्टिः, डिमडिमघोषः, यति ...	A drum stick, a kettledrum.
डंठल-कांडः, स्तंभः, प्रसववंधनं, नालः ...	Stalk, stem, a pedicel.
डंड—दोर्दण्डः, निग्रहः, व्यायामः। ...	The arm above the elbow, fine, punishment, an exercise.
डंडवत—प्रणतिः, प्रणामः, नमस्कारः। ...	Bow, a hindu salutation.
डंडा—यष्टिः, लगुडः, गदा, परिघः। ...	A staff, a club, a rod, cudgel.
डंडी—मुष्टिः, दंडः, कणः, वारंगः। ...	A handle, a pedicel.
डंडीर —पंक्तिः; रेखा, पद्धतिः।	A line, a stripe.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

डकराना—क्रन्दनं, रोदनम्, आक्रोशः, विलपनम् परिदेव० । ...	To cry, to roar, to shout
डकार—गर्जितं, नादः, रसितं, ति । ...	A belch, bellowing, roaring.
डकारना—निगरणं, ग्रसनं, आत्मसात्करणं अपनिह्नवः । ...	To swallow; to embezzle.
डकैत—लोटाकः, स्तेनः, तस्करः, मोषकः...	A robber, a dacoit.
डग—पादन्यासः, पदम्, चरणप्रपातः ।...	Pace, step.
डगमगाना—वेपनं, चालनं, कम्पनम् । ...	To tremble, to shake, to reel, to waver.
डगर—मार्गः, पन्था, अध्वा । ...	A way, a path, a bye-road.
डटना—निषीदनं, स्थिरस्थानं, । ...	To stop, to stay, to be quite full, to withstand, to keep on
डट्टा-पिधानं, कूपीछिद्रं, पिधानम् । ...	A cork, a spigot.
डढ़मुड़ा—श्मश्रुल मुंडितः । ...	Beard shaven, beardless.
डढ़ियल—लम्बकूर्चः, दीर्घश्मश्रुलः । ...	Long-bearded.
डफ़—पिचुलः, ढक्का । ...	Tambourine.
डबडवाना-(आंखें) कातराक्षि विलोकनं, चकिता वलोकनम् । ...	To be on the point of shedding tears.
डब्बा—कुतुपः, चर्मपात्रम् । ...	a round or oval box, a casket, a locket.
डमरू—डिंडिमः, झर्झरः, पणवः, मर्दवः । ...	A kind of small drum.
डर—भयं, बिभीषिका । ...	Fear, apprehension, anxiety.
डरपोक—भीरुः, भयशीलः । ...	Timid, cowardly.
डराना—भीषणम्, भीषयति । ...	To frighten, to alarm, to terrify.
डरावनी—भयानकं, भयङ्करम् । ...	Frightful, fearful, terrible.
डला—लोष्ठम्, । ...	A large lump.
डलिया—करंडकः, पेटका । ...	A Basket.
डसना-दंशनं, चञ्चु कीलनम् । ...	To bite or sting, to kill.
डसौना—आस्तरणम्, परिधानम् । ...	Bedding.
डहर—जलाशयः, कासारः । ...	A pool, a tank.
डांट—तर्जना, भर्त्सना । ...	Threat, menace, a cork, a stopper.
डांटना—तर्जनं, भर्त्सनम् । ...	To hold out a threat, to brow-beat, to check.
डांडभरना—प्रायश्चित्त करणम् । ...	To pay a penalty or fine.
डांवाडोल—अस्थिरता, चंचलता, चित्तोद्रेकता । ...	Wandering, unsettled, unsteady, fickle
डांस-दंशः, मशकः । ...	A large mosquito, a gnat.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

डांक—पत्रपेटिका।	Mail, post.
डांकगाड़ी—प्रधानवाष्पीय यानम्। ...	The mail train.
डांकखाना-पत्रालय, पत्रविभागालयः। ...	A post office.
डांका—सघोषणस्तेयम्। ...	A dacoity, a robbery,
डांकिया—पत्रवाहकः ...	A postman, a letter carrier.
डांकू—लौंटाकः, स्तेयः। ...	A dacoit, a robber.
डाबर-कासारः, अल्प सरोवरः,। ...	Pond, swamp, marsh.
डाभ-दर्भः, कुशः, पवित्रः,। ...	A sacrificial grass.
डार + शाखा, प्रकाण्डः। ...	A branch, a twig.
डालना-निपातनम्, व्यय करणम्।	To throw, to cast, to pour.
डाह-ईर्षा, विद्वेषः,शत्रुता, रिपुता,। ...	Malice, jealousy, envy, spite.
डिगना-परि,चलनं, वेपनं, वेपथुः। ...	To be displaced, to deviate, to depart.
डिगरी-मध्यस्थादेशः, शासनपत्र व्यवस्था पत्रम्। ...	A decree.
डिगाना—उच्चाटनं, उन्नाटनं, चालनम्...	To cause to be dislocated, to move, to shake.
डींगमारना-विकत्थनम्, श्लाघनं, आत्म श्लाघ०। ...	To boast, to brag.
डील—आकारः, परिमाणम्, अंगम्। ...	Bulk, stature., size, body.
डुक्क—मुष्टिताडनम्। ...	Blow with the fist, box.
डु (डोकर) जराग्रस्तः, जरद्गवः ...	An old man,
डुवकी—प्लुतिः, अवगाहः, मज्जनम्। ...	A dip, dive, plunge.
डुववाना—मज्जनम्। ...	To cause to drown.
डुलाना—चालनं, बीजनम्। ...	To cause to move.
डोकर—स्थविरः, वृद्धः। ...	Superannuated,
डोंगी—तरणिः, नौका। ...	Small boat, a skiff.
डोंडा—एकवृषाणः, एक श्टङ्गः। ...	Bullock with one horn.
डोर—रज्जुः, गुणः।	Rope, cord, string,
ड़ोरा—तन्तुः, सूत्रम्। ...	Thread.
डोल—अयष्पात्रम्, अयः कुंडिका। ...	A bucket.
डोला—दोला नरयानम्। ...	A kind of sedan or palanquin.
डयोढ़ी—देहली, द्वारम्। ...	A porch, portico, threshold.
डौंढ़ी—डिमडिम घोषणा। ...	A proclamation by the beat of drum.
ढंग—रीतिः, प्रकारः, पद्धतिः,परिपाटी।...	Manner,method,behaviour, plan, art.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ढंढोरा—घोषणा, डिंडिमघोषज्ञापनम् । ...	Proclamation or publication by beat of drum, search.
ढकना—पिधानम्, आच्छादनम् । ...	To cover, to conceal, a lid; a cover.
ढकवाना—पिधानप्रेरणम्, विधापनम् । ...	To cause to be covered.
ढकेल—आघट्टः, उद्वेगः । ...	A shove, a push, a thrust.
ढकेलना-प्राघट्टनम्, उद्वेजनम्, चालनम्	To shove, to push.
ढकोसना—पानम्, । ...	To drink or eat greedily.
ढचर—पञ्जरः, अस्थिपञ्जरम् । ...	Frame.
ढफ—ढक्का, पटहः । ...	Drum.
ढब—विधिः, विधानम् । ...	Shape, form, method, way, conduct, style, kind, art, knowledge, address, position.
ढलकना—पातनम्, वहनम् । ...	To be spilt or poured out, to run down, to roll.
ढलकाना—प्रवाहनम्, निपातनम् । ...	To pour, to roll.
ढलना-टङ्कनम्, रचनम्, पतनम्, मुद्रणम् ।	To be cast (a metal), to be poured out, to flow; to incline, to decline.
ढलवाना—टङ्कयनम्, मुद्रापणम् । ...	To cause, to cast, [pour], to cause to demolish.
ढवाना-पातनं; भञ्जनम्, । ...	To cause to demolish.
ढहना—पतनम्, जीर्णनम् । ...	To fall, to tumble down, to be demolished.
ढाई-सार्धयुग्मम् । ...	Two and half.
ढांकना—आवरणं, अन्तरणं, विधानं, आच्छादनम् । ...	To cover, to hide, to conceal.
ढाक—किंशुक पर्णः, पलाशः वातपोथः। ...	Name of a tree.
ढाटा—श्मश्रुलवेष्टनम् । ...	A piece of cloth tied under the beard to make the hairs incline upwards.
ढाढस-धैर्यदापनम् धृतिः । ...	Firmness of mind, encouragement.
ढाना-पातनम्, त्रोटनम्, भञ्जनम् । ...	To break, to batter, to knock down, to demolish, to raze.
ढाबा-भोजनभवनं, पाकशाला । ...	The eaves of a house, a sort of Hindu hotel.
ढाल—चर्ममयीखड्गरोधनी । ...	Slope, declivity, mould, a shield, buckler, target.
ढालना-टङ्कनम्, रचनम् । ...	To cast [a metal in fusion], to pour out, to spill, to win.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ढालू–अवनरखिका। ...	Sloping, slant.
ढिग–अभ्यर्णम्, पार्श्वम्, समीपम्।	Near, close, side.
ढिठाई–धृष्टता। ...	Insistence, persistence, obstinacy.
ढिल्लड़–अलसः, दीर्घसूत्री। ...	Lazy.
ढीठ–धृष्टः; । ...	Obstinate, wilful, bold, daring.
ढील–निर्बन्धः, निरसनम्। ...	Looseness, laxity, laziness, slackness, delay.
ढीला–निर्बन्धः, अनिविडम।	Loose, not tight, slack, lazy, slow.
ढुंढवाना–अन्वेषणं; गवेषणम्। ...	To cause to seek.
ढुलाई–वाहनशुल्कं, वाहन देयम (धनम्) ...	Carriage, price paid for carrying.
ढूंढना–गवेषणं, अन्वेषणम्। ...	To search for, to seek.
ढेंकली–अरघट्ट घटिका,। ...	A machine for drawing water, crane, somersault, a shadoof.
ढेंढस–डिण्डिशः, रोमशफलम्। ...	A kind of gourd.
ढेर–राशिः, पुञ्जः, समूढः,। ...	A heap, much, abundant, enough.
ढेला–लोष्ठम्। ...	A clod of earth, a lump of clay, chalk.
ढैया–सार्धयुग्म सेटकभारः। ...	A measur of 2½ seers.
ढोंग–फटा, आडम्बरः,। ...	Delusion, imposture, deceit.
ढोंगिया–फटाटोपी, आडम्बरी। ...	Deceitful, delusive, deceptive.
ढोना–वाहनम्, भारोत्थापनम्। ...	To carry, to bear, to remove, to transport.
ढोर–गोत्रा, गव्या, कडंगरीयः। ...	Cattle.
ढोल–पटहः, ढक्का। ...	A large drum.
ढोली–शतद्वयताम्बूलग्रन्थिः। ...	A bundle of 200 betel leaves.
ढौंचा–सार्धचतुष्टयम्। ...	Four and half.
तअज्जुब–आश्चर्यं, वैचित्र्यं, अद्भुतम्। ...	Astonishment, surprise, wonder.
तआल्लुक–सम्बन्धः, परिजनता। ...	Connection.
तअल्लुका–सम्पत्तिः, भूसम्पत्तिः, संपत्...	An estate, division of a province.
तईं (तक)–आ, पर्यन्तम्, तावत्, तदर्थम्	Till, up to, toward, near to, to.
तंग–यंत्रितः, निर्विड्डितः, पिहितोदरः। ...	Tight, straitened, scanty distressed, a a horse belt, a girth, an arrow.
तंगी–बन्धनं, दरिद्रता, निर्धनता। ...	Tightness, narrowness, poverty, hard ship.
तक़दीर–दैवं, प्रारब्धः, भाग्यम् ...	Fate, destiny, lot.
तकना–घूर्णनं, आलोकनं, दर्शनम्। ...	To look at, to gaze, to stare, to watch to aim, to wait for, to expect.
तकरार–विवादः, कलहः, विग्रहः। ...	Dispute, controversy, to quarrel.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तकरीर—सम्वादः, शास्त्रार्थः । ...	Discourse, argument, lecture.
तकलीफ़—पीड़ा, बाधा, व्यथा, दुःखम् ...	Trouble, difficulty, hardship, burden, inconvenience.
तकल्लुफ़—(शरम, त्रपा, ह्री, लज्जा । ...	Formality, strict observance of the rules of etiquette.
तकसीम—विभागः. विच्छेद । ...	Division, distribution.
तक़ाज़ा—याचनं, प्रार्थनम् अभ्यर्थनम् । ...	Dunning, importunity, requisition.
तक़ावी—प्रथमं धनदानम, धनका हादयम...	Pecuniary, advance to cultivators.
तकिया—उपधानं, उपबर्हः, गेन्दुकम । ...	A pillow, a bolster, support, reliance.
तख़्ती—पट्टिका, लेखनफलकम् । ...	A small board for children to write on, a small plank.
तख़मीना—योगः, मानम्, नोदः, ।	Valuation, an estimate.
तगड़ी—कौञ्ची, मेखला, रशना, । ...	An ornamental gold or silver chain worn round the waist.
तगर—कुटिलः, लघुष, कालानुसार्यः । ...	A tree.
तचना—तपनं, उष्णतामुपयानं, भृज्जनं...	To be heated, to parch.
तचाना—तापनं, भर्जनम । ...	To heat, to parch.
तज—भृङ्गः, वराङ्गः, रामेष्टः । ...	Tree or its bark.
तजना—त्यजनं, मोचनम । ...	To abandon, to leave, to quit, to give up, to divorce.
तजरबा—अनुभवः, परिचयः, बोधः । ...	Trial, experiment, test.
तट—तीरम्, पुलिनम्, उपान्तम् । ...	Bank or shore.
तड़कना—तर्जनम, उत्क्रमणम । ...	To be cracked, to be split, to be angry.
तड़का—प्रभातः, प्रत्युषः, प्रातः, सूर्योदयः ।	Dawn, day-break, early morning.
तड़तड़ाना—ध्वनेरनुकरणम् । ...	To trickle, to drop, to crack with noise.
तड़फना—व्यथनम्, पीडनम्, पीडोच्छ्वसनम् । ...	To flutter, to be agitated, to palpitate to quiver, to spring.
तत्क्षण—तूर्णं, शीघ्रम् सहसा, झटिति ...	Instantly.
तत्पर—संलग्नः, व्यग्रः । ...	Diligent, engaged, ready, attentive.
तदबीर—उपायः, प्रयत्नः, उद्योगः, ...	Management, plan, policy.
तदारुक—दण्डः, शासनम्, निग्रहः । ...	Chastisement.
तन—शरीरम्, तनुः, देहः, कायम् । ...	The body, person.
तनक—अल्पः, सूक्ष्मः, अप्रभूतः, स्तोकः । ...	Slight, little.
तनख़्वाह—वेतनम्, मासिकम । ...	Monthly-pay, salary, wages.
तनय—सूनुः, पुत्रः, आत्मजः । ...	A son, a male descendant.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तनहा-एकाकी, केवलम्, अद्वितीयः। ...	Alone, single, private, solitary.
तनाजा-विवादः, विग्रहः, कलहः। ...	A dispute, strife, wrangling.
तन्दुरुस्त—अनमयः, नीरुजः, आरोग्यः।	Healthy, vigorous.
तप—तपस्या, दमः, दान्तिः। ...	Devout austerity, asceticism, heat, warmth.
तपक-व्यथा, आन्तरिकवेदना। ...	Throb, palpitation.
तपना—तपनम् (तपति) ..	To be heated, to shine.
तपाना—तापनम् (तापयति) ...	To heat, to warm.
तब -तदा, तस्मिन्काले। ...	Then, at that time, afterwards.
तबदील—परिवर्तनम् ×ते। ...	Change, alteration.
तबलची—डिमडिमघोषयिता। ...	One who plays on the Tabla.
तबला—डिमडिमः, पटहः। ..	A small tambourine.
तबाह-क्षीणः, नष्टः, विभ्रंशः। ...	Bad, ruined, wretched.
तबाही—आपत्, क्षीणता, विनाशः। ...	Destruction, ruin.
तबियत—मनः प्रकृतिः, स्वभावः। ...	Mind, nature, disposition, temperament.
तवेला—मन्दुरा, वाजिशाला। ...	A stable.
तमगा—पदकम्, कीर्तिमुद्रा। प्रतिष्ठामुद्रा। ...	A medal, a royal grant or charter.
तमतमाना—भास्वरणं, दीपनं, प्रकाशनम्...	To glow, to be flushed or red in the face.
तमस्सुक—प्रतिज्ञापत्रं, अधमर्णपत्रम्, अधमर्ण लेखः। ...	A note of hand, a bond, a document or deed.
तमाखू—तमालपत्रं, तापिच्छं, स्कन्दः	Tobacco.
तमाचा—चपेटिका, चपेटः, प्रतलम्। ...	A slap.
तमादी—समयव्यत्ययः, कालातिक्रामः,	Duration, period, length of time, limitation.
तमाम-अखिलं, कृत्स्नं, निःशेषम्, निखिलम्।	Entire, whole, total, complete.
तमाशबीन—कौतुकद्रष्टा, कामुकः, कामी ...	A spectator, looker-on, by-stander, rake.
तमाशा—कौतुकः, प्रदर्शनी। ...	A show, a spectacle, sight, amusement sport, fun.
तमंचा-परिघः, परिघाती, लोहभुशुंडिका	Pistol.
तम्बू—पटमण्डपः, पटकुटी। ...	A tent.
तम्बूरा-ढक्का, मरजः, झर्झरः। ...	A drum, a tambour, a Turkish guitar.
तम्बोली-ताम्बूलविक्रेता, ताम्बूलकारः। ...	A man whose business is to sell betel leaves.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तर—आर्द्रः, क्लिन्नः, सिक्तः । ...	Moist, wet, saturated, juicy.
तर [तले] अधस्तात्, निम्नः नीचैः । ...	Under, beneath, bottom, below.
तरकस-कोशः, इषुधिः, निसंग, तूणीरः। ...	A quiver.
तरकारी—जया, जयन्ती, शोकः । ...	Esculent vegetables.
तरकी—करणाभरणम् । ...	An ear-ring worn by women.
तरक्की—उन्नतिः, उत्कृष्टता, वृद्धिः । ...	Promotion, improvement, increase, progress.
तरगीव—उतेजनं, प्रेरणम् । ...	Exciting, instigation, inducement.
तरंग—वीचिः, ऊर्मिः, भंगः, तरंगः । ...	A wave, an emotion, whim.
तर (ल) छट-किट्टं, मलम् । ...	Dregs, sediments.
तरजुमा—अनुवादः, टीका, टिप्पणी । ...	Translation, interpretation.
तरण—तरणम्, परिगमनम् । ...	A raft, a float, crossing over, passing.
तरणी—नौका, नौ, तरिः । ...	A ship, a boat.
तरना—तरणं, प्लवनम् । ...	To pass to over, to cross over, to be saved.
तरफ—पार्श्वं, पक्षः, तटः, तीरम् । ...	Side, corner, margin, towards.
तरवार-करबालं, खड्गः, असिः। ...	A sword, scimitar.
तरबूज—कालिन्दः, सुवर्तुलः । ...	Water melon.
तरशना—तक्षणं, छेद भेद । ...	To be cut or pared.
तरस—करुणा, अनुकम्पा, दया । ...	Mercy, compassion.
तरसना—वाञ्छा, स्पृहा, ईप्सा, कांक्षा । ...	To long, to desire anxiously, to pity.
तरसाना—पीडनं, वाधनं, वाञ्छा विनाशनम्	To cause to long for, to tantalise.
तरसों—गत परेद्युः, परश्वः । ...	The third day-past or to come.
तरह—रीतिः, प्रकारः, समः, इव, वत्, तुल्यम् । ...	Manner, mode, form, description plan, design, position.
तराई-तलता, गाधता, निम्नता, नीचता ।...	A strip of land at the foot of a hill.
तराजू—घटः, तुला, नाराची, एषणिका ।	A pair of scales, a balance.
तर्रार—प्रवक्ता, वाचालः, वाचाटः । ...	Quick, rapid.
तरावट—आर्द्रता, क्लिन्नता । ...	Freshness, verdure, dampness, moisture.
तराशना—खण्डनम्, कृन्तनम्, छेदनं, तक्षणं । ...	To prune, to clip.
तरीका—परिपाटी, रीतिः, पद्धतिः, प्रकारः । ...	Way, manner, fashion, custom, course, a system.
तरुण—युवा यौवनग्रस्तः । ...	Young, juvenile, fresh, new.
तरुणाई—यौवनम् । ...	Youth, puberty.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तर्क—शंका, संशयः, न्यायशास्त्रम्। ...	Doubt, discussion, reasoning, logic, a proposition, leaving, abandonment, desertion.
तर्कस-कोशः निषङ्गः, तूणीरः इषुधिः। ...	A quiver.
तर्कीब—युक्तिः, उपायः, प्रयत्नः। ...	Construction, form, plan.
तर्जनी पूर्वाङ्गुली	The fore-finger.
तर्जुमा—अनुवादः, टीका। .	Translation, version.
तर्तीब—क्रमः, अन्वयः पूर्वापरम्, अनुक्रमणिका। ...	Arrangement, order, classification.
तर्पण—पितृयज्ञः, तोषणम्। ...	A libation of water to the manes of deceased ancestors, satisfaction.
तर्मीम-परिवर्तनम। ...	Amendment, modification, improvement.
तलना—पाचनं, घृतेसंस्करणम्। ...	To fry.
तलपट—विनष्टः, भ्रष्टः। ...	Ruined, destroyed, turned upside down.
तलफना—हृत्कम्पनम्, वेपनम्। ...	To palpitate, to be restless or uneasy, to be agitated.
तलब—वेतनं, वर्तनं, मासिकं, वृत्तिः। ...	Pay, wages, salary.
तलबाना—शुल्कम् मूल्यम्। ...	Process-fee, fees.
तलमली-त्वर्यता, शीघ्रता,। ..	Impatience, restlessness,
तलवा—तलम्, पादतलम। ..	The sole of the foot.
तलछट-किट्टं; मलम्। ..	Sediment, dregs.
तलाश-गवेषणं, अन्वेषणं, जिज्ञासा। ...	Search, investigation, quest.
तलैया—अल्पसरः, पल्वलम्। ...	A small pond.
तवा—पिष्टपचः।	An iron pan on which bread is baked.
तवारीख़—इतिहासः, पुरा वृत्तम्। ..	History, annals, dates.
तवेला-मन्दुरा, हयशाला। ...	Stable.
तश्तरी-स्थालकः, धातु, चषिका। ...	A salver, a small plate.
तसदीक-समर्थनम्; साक्षीकरणं, हस्ताक्षर प्रमाणम्।	Corroboration, attestation.
तसफ़िया, अभियोगनिर्णयः, न्यायः। ...	Disposal, decision.
तसला--अयस्पात्रम। ...	A vessel used as a kneading trough.
तसलीम-अङ्गीकारः, स्वीकारः। ...	Greeting, compliment, admission.
तसल्ली-शान्तिः सन्तोषः, तुष्टिः। ..	Satisfaction, consolation, comfort.
तस्मा—चर्मनध्रिका, चर्मरज्जुः वध्री। ...	A thong, a strap of leather, latchet.
तस्वीर-चित्रं, प्रतिकृतिः। ...	A picture, a portrait, an image.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तसू--अंगुलि परिमाणम् । ...	An inch.
तह--वेष्टनं, वेल्लनम् । ...	Surface, bottom, plait, fold.
तहसनैस--विनाशः (नष्टं) भ्रंशः, क्षयः ।...	Ruined, dispersed, spoiled, broken.
तहसील--सञ्चयः, करादानं, राजदेय सञ्चयः । ...	Collection, the revnue jurisdiction, of a tahsildar.
तहसीलदार--शुल्कग्राही, राजदेय भागाध्यक्षः । ...	A magistrate, a sub-collector of revenue.
तहां--तत्र, तस्मिन् स्थाने । ...	There, thither.
तागना--सीवनं, (स्यूतिः) ग्रन्थनं । ...	To quilt, to stitch together.
तागा-शकटं,वृषभोह्यम्, रथांगः,अपस्करः।	A small two-wheeled carriage.
तात--स्नायुः, अंत्रिका, । ...	A loom, sinew.
तांता--ततिः,पंक्तिः,रेखा,राशिः अवलिः ।...	A train, a series, a row.
तांबा--ताम्रकः, शुल्वः, द्व्यष्टः, वरिष्टः । ...	Copper.
ताई--ज्येष्ठपितृव्यभार्या । ...	An aunt,paternal uncle's wife,a frying-pan.
ताऊ--पितुज्येष्ठभ्राता ...	A paternal uncle.
ताक--दृष्टिः, कटाक्षः ।	Look, glance, peep, aim, niche.
ताकत--शक्तिः, सामर्थ्यं, वेगः ।	Strength, power, might, capacity, ability,
ताकना--अवलोकनं, घूर्णनम् । ...	To look at, to stare at, to watch, to peep, to be in ambush.
ताकीद--उद्बोधः, स्मारः, स्मृति दायनम्	An injunction, a reminder, strictness.
तागना--ग्रन्थनम्, सीवनम् । ...	To thread.
तागा--तन्तुः, सूत्र, गुणः । ...	Thread.
ताज--मुकुटः, किरीटम् । ...	Crown, diadem.
ताजा--नूतनम्, नवीनम् अबासितम् । ...	New, fresh.
ताड़--ताल वृन्तम् । ...	A palm tree, apprehension.
ताड़ना--ताडनं; दण्ड दानं, शासनम् । ...	Punishment, admonition, reproof.
तातील--अवकाशः, अनध्यायः । ...	A holiday, vacation.
तात्पर्य--भावः, अभिप्रायः, आशयः । ...	Object, purport, pith, drift, substance.
तादाद--परिमाणं, तुलना, तोलः । .	Number, amount.
तान--ध्वनिः, वाद्यः तालः । ...	Tune, the key-note.
तानना--विस्तारणं, वितानम् । ...	To stretch, to expand, to knit.
ताना--न्यक्करणं, स्पन्दनम् । ...	Taunt, reproach, censure,
ताना (गर्मकरना) तापनं, स्पन्दयनम् । ...	To heat, to melt, to try.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ताना बाना-आयामतन्तुः परिणाह तन्तुश्च	The warp and woof.
ताप—उष्णता, परितापः, तुर्म । ...	Warmth, heat, fever.
तापतिल्ली-प्लीहा, यकृत् । ...	Spleen.
ताबे—आश्रयः, परायत्तः, परतंत्रः । ...	Dependent, follower, servant.
तामील-पालनं, पूर्णम् । ...	Performance, execution.
ताम्मुल करना—कालातिपातम्, कालयापनं । ...	To reflect,to consider.
तार—तंत्रा, धारा, तन्तुः । ...	A wire, a thread, a string,the warp, a telegram.
तारा—नक्षत्रं, उडुपः,ग्रहम् । ...	A star, the apple of the eye.
तारीफ्-श्लाघा,प्रशंसा,स्तुतिः, चाटूक्तिः,।...	Description, definition, praise.
तालमखाना—काकेक्षुः क्षुरकः, तिलकः, श्रीमतः । ...	A medical herb.
ताला—तालकं; यंत्रम् । ...	A lock.
तालाव—सरः, ह्रदः, तडागः । ...	A pond, tank.
तालिबइल्म—अन्तेवासी, छात्रः । ...	A student, a scholar.
ताली—यंत्रिका, तालिका,हस्ततलं, करतालम् । ...	A key, clapping of the hands together.
ताली बजाना—हस्ततल वादनं, करतालवादनम् । ...	To clap the hands.
तालीम-अध्यापनं, पाठनं, शिक्षा, उपदेश..	Teaching, instruction, tuition.
तालू—तालुः, । ..	The palate, the lampreys.
ताव–उद्वेगः, उष्णता, तापः । ...	Heat, passion, sheet of paper, speed, twist.
तावान—अर्थ दण्डः, वित्तशासनम् । ...	Penalty, fine, damages. compensation.
तावीज-पत्रपुटम् ...	An amulet,a charm.
तास–क्रीडापत्रम् । ...	Playing-cards.
तासा—यशः पटहः, ढक्का । ...	A kettledrum, tambour.
तासीर—प्रकृतिः, स्वभावः, गुणः । ...	An effect, imprssion, penetration.
ताहि—तं, ताम्, तत् । ...	To him, her or it.
ताहिरी—कृसरिका, तंडुल सूपम् । ...	A kind of dish
तिकोन--त्रिकोणम् । ...	Triangular, three-cornered.
तिक-रसभेदः । ...	Better, fragrant.
तिगुना-त्रिगुणं, त्रिरावृत्तिः, त्रिवारम् । ...	Thrice, triplicate, three-fold.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तिजारत-व्यवसायः, व्यापारः, पणः, क्रयविक्रयः। ...	Trade, traffic.
तिजारती-व्यापारी, पणकः, । ...	Mercantile, commercial.
तिजारी-विषमज्वरः। ...	Remittent fever, tertian.
तितरबितर-विकीर्णम्, अव्यवस्थितं विक्षिप्तम्, । ...	Dispersed, scattered.
तितली—हारीतः,टिट्टिभसदृश। ...	A butterfly.
तिथि—वारः, चतुर्विंशति घटिकादिनम्...	A lunar day, a date.
तिदरा-त्रिद्वारम् (ग्रहम्) ...	A house with three doors.
तिदरी-त्रैप्रावेशिका लयम्। ...	Three doored.
तिधर—तत्र, तस्मिन्प्रदेशे। ...	There.
तिनका—तृणम। ...	A straw, a stalk.
तिनगना-रोषणं, कोपनं क्रोधनं। ...	To flare up, to fly into a passion.
तिवारा—त्रिवारम, त्रिरावृतिः। ...	Thrice, a hall or room with three doors.
तिवासी—त्रिवासितम्। ...	Three days stale.
तिरछा-तिर्यक्। ...	Crooked, oblique, cross-wise, foppish.
तिरपन—त्रिपञ्चाशत्। ...	Fifty-three.
तिरसठ—त्रिषष्ठिः। ...	Sixty-three.
तिरस्कार—परिभवः, अपमानं, पराभवः, निरादरः। ...	Disrespect, abuse.
तिरानवे—त्रिनवतिः। ...	Ninety-three.
तिरासी—त्र्यशीतिः। ...	Eighty-three.
तिराहा—त्रिपथगा, त्रिमार्गी। ...	A junction of three roads.
तिल—तिलम्, होमधान्यः, पितृतर्पणः। ...	The seed of the sesamum, a mole, the pupil of the eye.
तिलड़ा—त्र्यवलिः। ...	A necklace of three strings.
तिल तैल—तिलतैलम्। ...	Sesamum oil.
तिल्ली—प्लीहा, यकृत्। ...	Spleen, milt.
तिष—तृषा, पिपासा। ...	Thirst.
तिहत्तर—त्रिसप्ततिः। ...	Seventy-three.
तिहरा—त्रिगुणं, त्रिरावृत्तम्। ...	Triple, threefold.
तिहाई—तृतीयभागः। ...	The third part, ⅓ p.
तिहारा—तव, युष्माकं, भवतां, श्रीमताम्...	Your, of you.
तिहिं—तं, तान्, ताम्, ताः। ...	Those, very, them, themselves.
तिहु—त्रयः, तिस्रः, त्रीणि। ...	Three.
तीखा—तीक्ष्ण, कटुः, तिग्मः।	Sharp, pungent, passionate,

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तीतर—तित्तिरिः, कृकणः, कृकरः। ...	A partridge.
तीन—त्रयः, तिस्रः त्रीणि, शिवनेत्रम्। ...	Three.
तीर—शरः, इषुः, वाणः। ...	A bank, a shore, near, an arrow.
तीरंदाज—कृतहस्तः, सुप्रयोगविशिखाः, कृतपुंखः। ..	A bow-man, an archer.
तीरथ—गुरुः,गङ्गादि तीर्थम्। ...	A holy spot, a learnedman.
तीस—त्रिंशत्। ...	Thirty.
तीसरा—तृतीयः। ...	Third.
तुक—अवसरः, संयोगः। ...	A rhyme, a moment.
तुच्छ—फल्गु, निस्सारं, व्यर्थम्। ...	Empty, worthless, despicable,
तुड़ाना—त्रोटनम्, भञ्जनम्। ...	To cause to break.
तुनई—नलिकायुत पात्रम्। ...	A small earthen pitcher with a spout.
तुतलाना-अस्पष्ट भाषणम्। ...	To lisp.
तुन—तूणी, तुन्नकः, आयीनः। ...	A medicinal plant.
तुम—भवान्, यूयम्, श्रीमन्तः। ...	You.
तुम्हारा—तव, युष्माकम्। ...	Your, yours.
तुम्बिया—तुम्बिका, कमण्डलुः। ...	A pot dry of hollowed gourd.
तुरई-स्वादुफला, सुपुष्पा, कर्कोटिकी।...	A kind of vegetable..
तुरन्त—तत्क्षणं, आशुः,शीघ्रं, सहसा, ससम्भ्रमम्। ...	Quickly, instantly.
तुरपन—टङ्कनं, सीवनं, ग्रन्थनम्। ...	A kind of stitch.
तुरस-आम्लः कठोरः, कटुः। ...	Sour, harsh.
तुरही (बाजा)-पटहः, वाद्यविशेषः। ...	A trumpet, a clarion.
तुलना—तोलनं, मापनम् मानम्। ...	To be drawn up in battle array. To be weighed or balanced.
तुलसी-कृष्णा, कृष्ण पर्णा।	Sweet basil.
तुषार-तुहिनः, अवश्यायः, प्रालेयः मिहिका। ...	Frost, cold, mist, snow.
तुष्ट—आप्यायितः; मुदितः, तृप्तः। ...	Pleased, satisfied, gratified.
तुहमत—असूयनम्, दोषारोपणम्। ...	False accusation, calumny.
तूतिया—तुत्थः, मयूर तुत्थः। ...	Sulphate of copper.
तूती—राजहंसिका, रक्तचञ्चुका। ...	A singing bird.
तूफ़ान-वात्या, आपत्, प्रलयः। ...	A storm of wind and rain, a hurricane, inundation, deluge, riot.
तूल—आयामः, परिणाहः। ...	Length, prolixity.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तैं—तेन, तस्मात्,	...	From, by, with, in.
तैंतालीस —त्रयश्चत्वारिंशत् ।	...	Forty-three
तैंतीस—त्रयस्त्रिंशत् ।	...	Thirty-three.
तेंदुआ—व्याघ्रः, ।	...	A leopard.
तेईस-त्रयोविंशतिः ।	...	Twenty-three.
तेग-असिः, खड्गः, करवालः ।	+	Scimitar, a dagger.
तेज—ओजः, तेजः, प्रभावः ।	...	Splendour, glory.
तेज़ाब—क्षारम्, रसः ।	...	An acid.
तेज़ी—तीक्ष्णता, तीव्रता, कटुता ।	...	Sharpness, pungency, swiftness, shrewdness, clearness, impetuosity.
तेजमान-तेजस्वी, प्रतापी ।	...	Glorious, splendid, brilliant, famous.
तेरह -त्रयोदश ।	...	Thirteen
तेरा-तव, ते, युष्माकं, वः, भवताम् ।	...	Thy, thine.
तेल—स्नेहः, तैलम् ।	...	Oil.
तेली—तैलविक्रेता, तैलिकः ।	...	An oil man.
तेवहार—उत्सवदिनम् , पर्व ।	...	A festival, a holiday.
तेहरा-त्रिगुणं, त्रिवारम् ।	...	Triplicate, three-fold.
तेहा-मन्युः, रोषः, कोपः, क्रोधः, ।	...	Anger, passion, vehemence.
तै-निर्णयः, न्यायकरणम् अति क्रम० ।	...	Decision, settlement, trbitration, passing.
तैयार—प्रसज्जितः, कटिबद्धः ।	...	Ready, prepared, complete, fat.
तैयारी—प्रसज्जा, सम्भारः ।	...	Pomp, robustness, readiness.
तैरना—तरणं, प्लवनम् ।	...	To swim, to cross over.
तैश—रोषः, मन्युः, कोपः, क्रोधः, ।	...	Anger, rage, passion.
तैसा—तादृशः, तथा ।	...	Such; so, in that manner.
तो—तर्हि, तदा, ।	...	Then, at that time, in that case, more over.
तोंद—नाभिः, तुन्दिका ।	......	A potbelly, corpulent.
त्योंही—याथातथ्यम्, तथैव ।	....	Exactly then.
तोड़ना—त्रोटनम्, उत्पाटनं, उच्छेदनम् ।	...	To break, to rend, to change, to pluck or gather.
तोड़ा—त्रोटितम्, उत्पाटितम् ।	...	A purse, the match of a gun, a gold or silver chain, a bank.
तोतलाना—अस्पष्ट (बाल वत्) भाषणम्	...	To lisp, to speak indistinctly.
तोता—शुकः, कीरः, ।	...	A parrot.
तोफ़ा—अद्भुतवस्तु उपहारः ।	...	A present, excellent.
तोबड़ा—हयखाद्यंकरण्डः (झोलिका)	...	The bag in which horses eat their corn.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तोला—द्वादश माषक भारम् । ...	A weight of 12 Mashas.
तौर—पिधानं, विधिः, रीतिः । ...	Manner, conduct, fashion, way, condition.
तौन—यत्, यत्तु, यच्च । ...	That.
तौल—तोलः, भारः, मानम् । ...	The act of weighing, weight.
तौला—कुण्डः, बृहत्कुण्डः ।	An earthen vessel.
तौलिया—अङ्गप्रोच्छणम् ।	A towel.
त्यागना-त्याजनम्, मोचनम् ।	To leave, to abandon, to resign.
त्यों—तथा, तेन प्रकारेण ।	So, in like manner, as,at the same time.
त्रास-विभीषिका, पीड़ा, व्यथा ।	Fear, alarm, terror.
त्राहि—पाहि, रक्ष, अव ।	Mercy, save.
त्रिया—नारी, भामिनी, स्त्री ।	A woman, female, wife.
त्रिशूल-त्रिशंकुः । ...	A trident, a three-pointed spike.
थंभना—उपस्थानम । ...	To cease, to stop, to be restrained, to be supported.
थकना—श्रमणम्, (श्रान्तः, श्राम्यति) ...	To be wearied, to be fatigued, to be tired, to become weak.
थकाना—श्राम्यनम् ।	To tire, to fatigue.
थन—स्तनौ, कुचे, पयोधरौ, चूचुके । ...	Udder, teat, dug, pap.
थपक—हस्ततलताडनम् । ...	A pat, a tap.
थपकी—लोष्ट कुट्टनिका । ...	A mallet, a hammer.
थपेड़ा—चपेटिका । ...	A slap, the dashing of the waves.
थरथराना-वेपनं, प्रेक्षणं, चलनं, कम्पनम्...	To tremble, to quiver, to shudder.
थल—स्थलम्, स्थानम् । ...	Place, firm or dry ground, land.
था-आसीत् । ...	Was.
थामना—अवलम्बनम्, ग्रहणम् । ...	To support, to prop, to protect, to prevent, to stop, to pull up to hold.
थांवला—आलवालः, आधारः । ...	Basin of a tree.
थान—नवाम्बरः, निवीतः, तिष्ठवाणिः ।...	A piece of cloth, a stall for cattle, a place.
थाना- राजपुरुष स्थानम्, कोटः । ...	A subordinate police station.
थाली—भोजनस्थाली । ...	A platter, a flat dish.
थाह-निम्नता, गाधता, गाधः, अधस्तलम्...	Bottom, end.
थिर—स्थिरम्, निश्चलं, नियतम् । ...	Fixed, settled, calm, smooth.
थिरकना-नर्तनम्, नटनम्, गात्रविक्षेपणम्...	To dance with expressive, actions and gestures.
थिरता—स्थिरता, नियतिः । ...	Rest, settlement, tranquillity.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

थुकाना—ष्ठीव्यनम् , भर्त्सनम् । ...	To cause to spit, to cause to reproach.
थूकना—ष्ठीव्यनम्, ष्ठीवनम् । ...	To spit.
थूनी—यूपः, स्तम्भः । ...	A pillar, a post, a prop.
थेगली—ग्रन्थिः, ग्रन्थनम् । ...	A patch.
थैला—वसनझोलिका, कुथम् । ..	A large bag, a sack, a purse.
थोक—गोष्ठी, मंडली, बिभागः, । ...	A company, total amount, portion, a tenure.
थोड़ा—अल्पः, स्तोकम् । ...	A little, scanty, slight.
थोड़ावहुत—न्यूनाधिकम् । ...	More or less.
थोड़ा थोड़ा—न्यूनतरं, अल्पमल्पम् । ...	Little by little.
थोथा—रिक्तम् , सच्छिद्रम् । ...	Hollow, empty.
थोपना—लेपनम् (लिम्पति) ...	To prop, to plaster, to heap.
दंगई—विवादी, कलहकारी, युयुत्सुः, विवादशीलः, । ...	Quarrelsome, seditious.
दंगल—रंगः, रंगभूमिः, मल्लभूः । ...	An amphitheatre, an arena.
दंगा—उपरोधः, वाधा, प्रतिवन्धः, क्षोभः...	Riot, disturbance, wrangling.
दंड-यष्टिः, दंडः,वेत्रम् ,वेत्रयष्टिः,शासनम्...	A stick, punishment, penalty.
दक्षता—प्रवीणता, पटुता । ...	Cleverness.
दक्षिण-अवाची, दक्षिणा, दक्षिणादिक् । ...	South, right.
दक्षिणा—दानम्, मुद्रोपहारः । ...	Alms, charity, remuneration.
दखल—अधिकारता,आयत्तता ,आधीनता· स्वतंत्रता प्रवेशः । ...	Entrance, possession, interference.
दखलकरना-अधिकार (वशीकरणम्,) आयत्तीकरणम् । ...	To occupy, to encroach upon.
दखल देना-अधिकारदानम्, स्वत्व-प्रदानम् । ...	To give possession, to intrude upon.
दखलनामा-अधिकारपत्रम् , स्वाधीनता-पत्रम्, आयत्ततापत्रम् । ...	A document giving the right of occupancy.
दखील—लब्धायत्तः, प्राप्ताधीनतः । ...	Possessing, occupying, admitted.
दखीलकार आसामी—अधिकार, प्रजा, भोगी, भोक्तालोकः । ...	An occupancy tenant.
दगधा—भस्मीभूतः, दग्धः, व्रणितः, क्षतः । ..	Burnt, wounded.
दंडादंडी-लगुडालगुडी । ...	Fighting with sticks.
दतौन -दन्तकूर्चिका, दन्तधावनम् । ...	Tooth-brush.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

दत्तकपुत्र-गृहीतपुत्रः कृत्रिमपुत्रः। ...	A son given away by his natural parents.
दद्र-मंडलकुष्ठम्, दद्रमंडलम्। ...	Ringworm, herpetick eruptions.
दधि-पयस्यम्, द्रप्सम्, घनीभूतम्पयः ...	Curd, sour thick milk.
दन्तमस (मसूढ़ा)-दन्तमूलम्। ...	The gums.
दन्त्य-दन्त्यस्थानम्। ...	Dental.
दपटना-भर्त्सनम्, तर्जनम्, प्लवनं, वल्गनम्, धावनम्। ...	To gallop,to rebuke,
दबकना-गोपनम्, अन्तर्धानम्, तिरोधानम्, स्थगनम्। ...	To hide, to lurk, to crouch.
दबकाना-अन्तर्धापनम्, तिरोधापनम् ...	To conceal, to suppress.
दबंग-शूरः, गम्भीरः, अगम्यः। ...	Lout, ill-bred,
दबाना-पीडनम्, संकोचनम्, संघट्टनम्	To press down, to check.
दबाव-उत्कर्षः, गौरवम्, प्रतिष्ठा, प्रभावः प्रतापः, शक्तिः। ...	Pressure, influence.
दबदबा-महिमा, औदार्यम्, तेजः, प्रौढत्वम्, उत्कृष्टपदम्। ...	Dignity, awe.
दबना-पतनम्, मार्गदानम्। ...	To go down, to fall, to give way.
दबेपांव-तूष्णींभूत्वा, मौनावलम्बनम्। ...	With silent steps, gently,
दबीज़-पीवरः, दृढः। ...	Strong, thick.
दबोचना-संपीडनम्, ग्रसनम्, परामर्शनम्-संग्रहणम्, कलनम्। ...	To seize, to conceal.
दम-आत्मसंयमः, श्वासः, जीवनम्, प्राणः। ...	Self-command, breath, life, subduing.
दमभरमें-क्षणमात्रे, पलमात्रे। ...	In a second.
दमभरना-आत्मविकत्थनम्, आत्मश्लाघनम्, गर्ववहनम्। ...	To boast, to be exhausted.
दमचढ़ना-उच्छ्वासः, निश्वसनम्, प्राणनम्। ...	To pant, to respire, to simmer.
दमदिलासादेना-सान्त्वनम्, निर्वापनम्, अनुनयनम्, परितोषणम् आश्वासनम्।	False hopes, soothing.
दमरोकना-श्वासावरोधनम्, कंठसंपीडनम्, गलग्रहणम्। ...	To choke, to suffocate.
दमखींचना-धूम्रपानम्, श्वासोत्क्षेपणम्...	To smoke.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

दमलेना—विश्रमणम्, विरमणम्, श्वसनम्	To rest, to breathe.
दमनमारना-कार्याति समाकुलनम्, कार्याति व्यापरणम्, व्यग्रीभवनम् ...	To be very busy.
दमक-द्युतिः, आभा, दीप्तिः, । ...	Flush, glitter.
दमड़ी—काकिनी । ...	The eighth part of a pice.
दमा-श्वासरोगः, श्वासः, । ...	Asthma.
दम्पति—जायापती, जम्पती । ...	Husband and wife.
दम्भ-दर्पः, औद्धत्यम्, प्रागल्भ्यम्, उत्सेकः	Arrogance, pride.
दया—कृपा, अनुकम्पा, करुणा । ...	Mercy, kindness, favour.
दयावान्—कारुणिकः, दयालुः । ...	Merciful, kind.
दर—अर्घः, करः, मूल्यम्, शुल्कम्, अवक्रयः, मानम्, गतिमानम् । ...	Price, rate, value.
दरवान-प्रतिहारः, द्वारपालः, । ...	Door keeper.
दरकार—आवश्यकता, अपरिहार्यः, । ...	Necessary, wanting.
दरख़ास्त-प्रार्थनापत्रम्, निवेदन पत्रम्, ...	Application, offer, proposal.
दरख़ास्त करनेवाला-अभ्यर्थयिता, प्रार्थयिता, वादी ...	Applicant, petitioner.
दरख़्त-तरुः, पादपः, वृक्षः शाखी । ...	A tree.
दरबार—राज द्वारम्, राज कुलम्, राजसभा । ...	Court.
दरबारी—राजभृत्यः, राजवल्लभः राज सभासद् । ...	Courtier.
दरबा-पारावत शाला, कुक्कुट कोष्ठम्, ...	A pigeon or fowl house, a compartment.
दरवाज़ा—द्वारम्, प्रवेशमार्गः, । ...	Door.
दरांती—लवित्रम्, दात्रम्, सस्यकर्तनी ।...	A kind of sickle.
दराज़-सम्पुटः, चलसमुद्गकः, निष्कर्षणी	Drawers.
दरार—छिद्रम्, रंध्रम्, भंग संधिः, स्फोटः	A crack, a rent.
दरिद्री—अकिंचनः, निर्धनी । ...	Poor, squalid, dirty.
दरिया—सरित्, नदः, नदी, । ...	A river.
दरी—कुथा, (थः) आस्तरणम्ः । ...	A small carpet.
दरीबा-ताम्बूलहट्टः, । ...	Betel market.
दर्जकरना-लेख्ये प्रवेशनम्, अभिलिखनम्	To record, to enter.
दरजन—द्वादश । ...	Dozen.
दर्जा-कक्षा, पदम्, वर्गः कोष्ठः । ...	Degree, grade, division, room.
दर्जी—सूचीकारः, सीव्यकः । ...	A tailor, a seamster.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

दर्द-पीड़ा, वाधा, वेदना, । ...	Pain.
दलदल—पंकः, कर्दमः । ...	Marsh.
दलना-खण्डनम् , चूर्णनम् पेषणम्, ...	To grind coarsely, to split pulses.
दलाल—निरूपित मूल्येन कार्य निर्वाहकः,	Broker.
दलाली-कार्य निर्वाहार्थदत्त द्रव्यम् । ...	Brokerage.
दलील-प्रमाणम् , युक्तिः तर्क ।	Argument, reason, proof.
दलैटी-करपेषणी, करचक्रकम् । ...	A hand mill.
दवा-अगदः, औषधम् । ...	Medicine, a remedy.
दवाखाना—औषधि सेवनम्, । ...	To take medicine.
दवाईखाना-औषधायः,चिकित्सालयम् ।...	A dispensary, an apothecary.
दवात-मसि पात्रम्, मसीभाजनम्, सीसकपात्रम् । ...	An inkstand.
दस्त-रेचः उच्चारः, मलोच्चारः, पुरीषोत्सर्गः । ...	stool, purge.
दस्ता (मुठिया)-मुष्टिः, (त्सरुः) कर्गलराशिः, । ...	A handle, a quire of paper, a pestle.
दस्तावेज-प्रतिज्ञापत्रम्. लेख्यम् , समय पत्रम् । ...	Bond, a document.
दस्तूर—प्रणाली ,परिपाटी, रीतिः शिष्टाचारः, ...	Custom, mode, fashion, manner.
दहकाना—प्रज्वालनम्, दाहनम् । ...	To burn, to heat.
दहलना—वेपनम्, व्याकुलनम् । ...	To shake, to tremble, to fear.
दहलाना—व्याकुली करणम्, संक्षोभनम् उद्वेजनम् । ...	To agitate.
दहाड़ना-गर्जनम् , अनुहुंकरणम्, नर्दनम्	To roar.
दाई—धात्री, उपमाता, स्तनन्धयः, । ...	A milk nurse.
दाएं बाएं-दक्षिणे वा वामपार्श्वे । ...	On the right and left.
दांत-दन्तः, रदनः, दंष्ट्रा । ...	A tooth, tusk, indentation.
दांतपीसना—दन्तपेषणम् । ...	To gnash one's teeth, to grind.
दांतखट्टेकरना-पर्याकुलनम्, स्रंसनम् । ...	To disheartan, to frustrate.
दांता-चक्रदारुखंडम् ,कंकतिका दन्ताः । ...	Tooth of a comb, saw, a log of a wheel
दांव—परावस्कन्दनार्थ, निभृताव स्थितिः, कृतसंसर्गः, घातः,संभूयकारिणी ...	Turn, ambuscade, opportunity.
दाख-द्राक्षा, मधुरसा, स्वाद्वी, मृद्वी । ...	Dried grape, resin.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

दाखिला-प्रवेशशुल्कम् । ...	Payment of money, entrance.
दाखिलख़ारिज-नामविकारः, विक्रिया, नामावस्थाभेदः । ...	Mutation of names.
दाख़िल दफ्तर--लेख्यपत्रसमह प्रविष्टः, लेख्यश्रेणी ...	Filed, with the record.
दाग-बिन्दुः, अंकः, लाञ्छनम् । ...	A spot, blemish, a brand.
दागना-दाहांकनम् । ...	To cauterize, to fire.
दाग़ी-लाञ्छितः, चिह्नितः । ...	Spotted, branded.
दाढ--दंष्ट्रा । ...	A jaw tooth.
दाद-दद्रूः, दद्रुकुष्ठम् । ...	A ringworm, herpes.
दादा—पितामहः । ...	Grand father.
दादी-मातामही ।। ..	Grand mother.
दादुर-दर्दुरः, वर्षाभूः, भेषः दर्दुरः । ...	A frog.
दान--दक्षिणा, प्रदत्तम् । ...	Gift, alms.
दानपत्र--दानालेख्यम् । ...	A deed of gift.
दाम--मूल्यम् , अर्घः, मानम् । ...	Price,value, rate.
दामन-अञ्चलः, वस्त्राञ्चलः, वसनान्तः।...	Skirt of a garment.
दामाद-जामाता, दुहिता कान्तः । ...	A son in law.
दायभाग--दायादांशः, गोत्रसंपत्तिविभागः	Partition of heritage.
दायविभाग-दायदसम्पत्तिविभक्तिः । ...	Divison of property.
दारू-सुरा, मद्यः, आग्नेयचूर्णम् । ...	Wine, gun powder.
दारोगा--निरीक्षकः,द्रष्टा, अधिकारी, ...	Inspector, an overseer, superintendent.
दाल—सूपः । ...	The split pea, pulses.
दालचीनी—भृंगः, वरांगः, रामेष्टः । ...	The cinnamon bark.
दालान—अलिंदः, द्वारप्रकोष्ठः । ...	A verandah, an outer hall.
दावत—निमन्त्रणम् । ...	Invitation, feast.
दावा—स्वत्वम् , अभियोगः, प्रार्थना, विज्ञप्तिः । ...	Claim, suit, plaint, law suit, proposition.
दावानल-वनानिलम् । ...	Conflagration of a forest.
दास—अनुचरः, किङ्करः भृत्यः । ...	A slave, a servant, a follower.
दास्तान-कथा,आख्यानम् इतिहासः, । ...	A story, a tale; a narration.
दिक्क़त—काठिन्यम्, कठिनता, । ...	Difficulty.
दिखलाना ÷ प्रदर्शनम्, प्रकाशनम् । ...	To show, to direct.
दिखलावा-उपदिशनम्, आविष्कारः व्यक्तिः	Show, guide.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

दिन—दिवा, दिनम्, घस्रम । ...	Day.
दिन व दिन-प्रत्यहम्ः अहरहः, अहोरात्रम्, रात्रिन्दिवा । ...	Day by day.
दिमाग्-मस्तिष्कः, गोर्दः, बुद्धिः । ...	Brain, head.
दिनान्त-सायम् , सन्ध्याकालः, । ...	Evening, sunset.
दिया-प्रदीपः, दत्तम्, । ...	A lamp, a gift.
दियासलाई—दीपशलाका । ...	A match,
दियानतदारी—आर्जवम, शुचिता निर्व्यलीकता । ...	Honesty,probity.
दियानतदार—शुचिः, सरलः, अमायी, न्याय्यः, साधुवृत्तशीलः । ...	Honest, Just.
दिल—हृदयम्, आत्मा, यकृत् ।	Heart, mind.
दिलफंसना-मनोलगनम्, मोहनम् विलोभनम् ।	To be captivated, to fall in love.
दिलवढ़ाना-प्रोत्साहनम् , समाश्वासनम्, उत्तेजनम्, धर्यवर्धनम् । ...	To encourage.
दिलबहलाना-विनोदनम्,रमणम्, विलसनम् , क्रीडनम्, केलिकरणम् । ...	To amuse, to divert.
दिलपसन्द-अभिमतम्, अनुरूपम्, मनोऽनुकूलम् । ...	Pleasant, agreeable.
दिलफटना-उद्वेजनम्, अरुचिमुत्पादनम् घृणोत्पादनम्, विरक्ति मुपा०	To be disgusted.
दिलतोड़ना-आशाभंजनम्,मोघी करणम्...	To dishearten, to disappoint.
दिलजमई-रक्षा, अभयदानम् ,न्यासः, निक्षेपसान्त्वना, परितोषः, तुष्टिः, पर्याप्तिः । ..	Satisfaction, confidence, security.
दिलमेंरखना-मनसि निधानम् , गोपनम् अप्रकाशनम् । ...	To keep secret, to bear in mind.
दिलवाना—दापनम् । ...	To cause to give or pay.
दिलावर—उत्साही, पुरुषार्थी, शूरः । ...	Brave.
दिलासा—सान्त्वना, धैर्यम् आश्वासनम्, उत्तेजना । ...	Consolation, comfort.
दिल्लगी-परिहासः अभिनिवेशः,आसक्तिः	Attachment, jest, joke.
दिवांध—उलूकः, । ...	An owl.
दिवामध्य—मध्याह्नम् । ...	Midday, noon.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

दिवाल—भित्तिः, कुड्यम् । ...	A wall.
दिवालगीर—कुड्यालम्बिनी. भित्यालम्बः	A wall lamp.
दिवाला—परिक्षीणता, ऋणशोधनाक्षमता सर्वस्वच्युतता । ...	Bankruptcy.
दिवालिया-ऋणशोधनाक्षमः,सर्वस्व च्युतः निर्धनः, परिक्षीणः । ...	Bankrupt.
दिसावर—प्रवासः, देशान्तरम् ,विदेशः।...	A foreign country, exportation.
दीप—प्रदीपः । ...	A lamp.
दीपशिखा—प्रदीपार्चिः । ...	The flame of a lamp.
दीमक—पुत्तलिकाः । ...	White ants.
दीवट—दीपयष्टिः । ...	A lamp stand.
दीवाना—वातलः । ...	Mad, insane.
दुकान—पण्यवीथिका, आपणः । ...	A shop.
दुगुना—द्विगुणम्, द्विरावृत्तिः । ...	Double, two-fold, twice,
दुतकारना—तर्जनम्, न्यक्करणम्, भर्त्सनम्, धिक्करणम् । ...	Reproof.
दुद्धी—क्षीरी,पायसी, पयस्यम् । ...	Milky.
दुन्द—शब्दः, निनादः, उच्चस्वरः, उत्क्रोशः	Noise, riot.
दुन्दभी—पुराण पटहः, भेरी, डिंडिमः, आनकः । ...	A mythical drum.
दुपट्टा—उत्तरीयम्, वेष्टनम, उष्णीषम् । ...	Sheet, mantle, a turban.
दुपहरिया—बन्धूकः, बन्धुजीवः, रक्तः ।......	Pantipetes pharincea.
दुबधा—संशयः, शंका, द्विविधम् , ...	Doubt, suspense.
दुबला—कृशः, तनुः, अस्थूलः । ...	Thin, lean, meagre.
दुम—लांगुलम्, पुच्छः, पुंखः, । ...	Tail, end.
दुराचारी—भ्रष्टशीलः, खंडित । वृत्तः दुर्वृतः, कलुषाचारः । ...	Wicked, depraved, profligate.
दुरुस्त—शद्धं, न्याय्यं, जीर्णोद्धरणम् । ...	Right, proper, just, fit, to arrange, to repaire.
दुर्गति—दरिद्रता, दुर्दशा, नरकाप्तिः, । ...	Hell, poverty.
दुर्गन्ध—पूतिः, पूतिगन्धः, । ...	Stench, stink.
दुर्जन—खलः, दुष्टात्मा, दुर्वृत्तः । ...	A bad man, wicked, vile.
दुर्दिन—मेघाच्छन्नम् , । ...	Cloudy and rainy weather.
दुर्बुद्धि—मूढः, अज्ञः । ...	Silly, ignorant.
दुर्भाग—दुर्दैवः, हतभाग्यः । ...	Misfortune, ill, luck, unfortunate, unlucky.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

दुलड़ा—द्व् यवलिः । ...	Of two rows.
दुलत्ती—पाद प्रहारम्, लत्ताप्रहारः । ...	Kick.
दुलहिन—वधू, नववध, पाणिगृहीता नवोढा । ...	A bride, a wife.
दुल्हा—वरः,परिणेता, पाणिग्राहकः,	A bride groom.
दुलाई—निवृत्तवायुपटः, उतरच्छदः, प्रच्छदः, ।	A quilt, a double sheet.
दुलार—स्नेहः, अनुरागः, प्रेम । ...	Love, affection.
दुशाला—दुकूलं, क्षौमम् ,कौशेयम् । ..	A pair of shawls.
दुष्कृत—अपराधः,दोषः, पापम्, आगसः।...	Sin, crime.
दुहना—दोहनम्, प्रपूरणम् । ...	To milk.
दुहराना—द्विरावर्तनम्, पुनरावर्तनम्, पिष्टपेषणम्, (पिनष्टि) ...	To repeat.
दूजा—द्वितीयम् (यमा) ...	Second.
दूत—चरः, दूतः । ...	Messenger, an emissary.
दूती—कुट्टनी, चरी । ...	A female messenger or spy.
दूध—दुग्धम्, रसः, पयः । ...	Milk, the juice of plants.
दूधियापाषाण-क्षीरी, माधवी,मेदसन्निभा	A white stone.
दूब—दूर्वा, शष्पम्, वाल तृणम् । ...	A kind of grass.
दूर—अन्तरम्, व्यवधानम् , अन्तरालम्,	Distance, far, distant, remote.
दूरवीन—दूरवीक्षणम्, दीर्घदर्शकयंत्रम् ।	A telescope, a spy glass.
दूरदेश—दूर दर्शी, समीक्ष्यकारी, विवेकी परिणाम दर्शी, सदसद्विवेकी, । ..	Prudent, circumspect.
दूषित—कुत्सितः, कच्चरितः, कल्मष युतः । ...	Spoiled, blamed, violated.
दृष्ट—अवलोकितम् । ...	Seen.
दृष्टान्त—उदाहरणम्, निदर्शनम् , उपमा ।...	An example, illustration, simile.
दृष्टि—वीक्षणम्, दर्शनम् ,चक्षुः । ...	Sight, vision.
देखना-दर्शनम् , सावधानम् ,निरीक्षण ।...	To see, to look, to inspect, to take care.
देना—प्रदानम्, आहरणम् ,समर्पणम् । ..	To give, to confer, to afford.
देर—विलम्बः, । ...	Late, delay.
देवर—देवरः, कनिष्ठ भ्राता । ...	The husband, younger brother.
देवालय—देवायतनम्, देवमन्दिरम् । ...	A temple.
देश—नगरम् , देशः । ...	Country.
देहली—गृहावग्रहणी । ...	Threshold.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

देह—तनुः, शरीरम् ,कायः, कलेवरम् । ...	Body.
देहात—ग्रामः; ग्रामटिका । ...	Village, country.
दैजा—स्त्रीधनम्, यौतकम् , युतकम् । ...	Dowry.
दैनिक—आन्हिकम् । ...	Daily, diurnal.
दोस्त--मित्रम्, सुहृत् ,सखा । ...	Friend, a lover.
दोस्ती--मैत्री, मित्रता, सख्यम् । ...	Friendship.
दौड़---धावनम् ,पलायनम् । ...	Running, race.
दौलत-धनम्, सम्पत्तिः, वित्तम् । ...	Wealth, riches.
दौहित्र--कन्यापुत्रः, पौत्रः, । ...	A daughter's son.
दौहित्री--पौत्री । ...	Daughter's daugher.
द्यूत---अक्षक्रीडनम् ,दुरोदरम्,पणः, कैतवम् ,देवनम् । ...	Gambling.
द्वीप--अन्तरीपम् ,प्रतीपम् । ...	An island.
धंधा—वृत्तिः, प्राणयात्रा, कार्यम्, अनुष्ठानम्	Business, employment, occupation.
धंसना—प्रवेशनम्, लगनम् । ...	To enter, to run into.
धड़क (दिल की)—उच्छ्वसनम्, उच्छ्वासः, हृत्कम्पनम् । ...	Palpitation.
धकेलना—प्रसारणम् ,अपसारणम् । ...	To shove, to push.
धज—रूपम् , आकारः, आकृतिः । ...	Shape, form, fashion.
धजा—ध्वजा, वैजयन्ती, पताका । ...	A flag.
धज्जी—चीरखण्डः, वसनखण्डः, । ...	A strip of cloth, rag.
धड़—कबंधः, अधोमूर्धकलेवरम् ,स्कंधः;	The body, trunk.
धड़ा—धटः । ...	Balancing a weight, a party, faction.
धड़ी—पंचसेटकभारम् । ...	A five seer weight.
धत—दुष्प्रकृतिः, दुःस्वभावः । ...	A bad habit, passion.
धताबताना – बहिष्करणम्, अपसारणम् ...	To turn out, to put off.
धतूरा—कनकः,धत्तूरः, मदनः, उन्मत्तः।...	A narcotic plant.
धन—वित्तम्, चतुष्पदम् । ...	Wealth, cattle.
धनक—धनुः,कोदंडः । ...	Lace.
धनवान्—वित्ताढ्यः, धनाढ्यः । ...	Wealthy, rich.
धनिया—धन्यकम्, छत्रा, वितुन्नकः, कुस्तुम्बरुः । ...	Coriander seed.
धनुष—कोदण्डम्, शरासनम् । ...	A bow.
धन्य—कृत कृत्यः, प्रशस्यः, । ...	Virtuous, good, well done.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

धप—चपेटिका, करतालः, । ...	A slap.
धब्बा—अङ्कः, कालिमा । ...	A spot.
धमकाना—भीषणम्, । ..	To threaten.
धरती—धरित्री, धरणी, भूः । ...	The earth, land, soil, ground.
धरना—अवलम्बनम् , स्थापनम् । ...	To keep.
धरोहर—निक्षेपः, न्यासः, उपनिधिः, । ...	A trust, deposit, anything given in charge.
धर्म—न्यायः, पुण्यम्, सम्प्रदायः, (जातिः) कर्तव्यम् । ...	Justice, virtue, religion, duty.
धर्माधिकारी—प्राड्विवाकः, न्यायाध्यक्षः, निर्णेता, दंडनायकः । ...	A judge.
धर्मासन --दंडनायकासनम् । ...	The seat of judge.
धर्मोपदेश—धर्मशिक्षा । ...	Moral, religious instruction.
धव—पतिः,भर्ता । ...	Husband.
धवल—श्वेतः, धूसरितः । ...	White.
धसकना—मज्जनम, अधोगमनम् । ...	To sink.
धागा—सूत्रम्, गुणः, तन्तुः । ...	A thread.
धातु-सप्तधातुः, क्रिया,खनिजम्,आकरजम्	Metal, mineral, the root of a word.
धान—शालिः, कलमः, पाण्डुरः,रक्तशालिः,	The rice plant, orizasatina.
धान्य—सस्यम् । ...	Corn.
धार—धारा, प्रवाहः, । ...	Stream, line.
धावा—सेनास्कन्दनम् ,धावनम् । ...	Long expeditious march.
धीवर—कैवर्तः, धीवरः । ...	A fisher man,
धीरज—सन्तोषः, धृतिः, प्रोत्साहः । ...	Gravity, sedateness.
धंगारना (धौंकना)—अभिघारणम् । ...	To season with spices and Ghi.
धुंधला—मन्दद्युतिः, मलिनम्, निष्प्रभम्...	Dim.
धुंआ—वाष्पम् , धूमः, ...	Smoke.
धुनकना—निस्तुषी करणम, बलवत्ताडनम् । ...	To thrash.
धुनना—तूलर्णामार्जनम्, तुषमार्जनम्, । ...	To comb, to card.
धुलाई-रजकशुल्कम् । ...	Washing, price paid for washing.
धुलाना-प्रक्षालनम्, मार्जनम् । ...	To cause to wash.
धुस्सा-ऊर्णावस्त्रम् । ...	Woollen cloth.
धुंवारा-धूमनिर्गमः, धूमनाली (रंध्रम्) धूमगवाक्षः । ...	A chimney.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

धूप—आतपः, घर्मः, । ...	Sun shine, heat of the sun.
धूर-रजः, धूलिः, पांशुः । ...	Dust.
धूर्त—व्याजी, विदग्धः, मायी, वंचकः।	Cunning, crafty, sly.
धैंगामुष्टि-मुष्टामुष्टि । ...	Fisticuffs.
धेनु—गौः, धेनुः, पयस्विनी । ...	A milch cow.
धेला—आर्ध पणम, (ताम्रखण्डम्) चतुष्काकिनी ...	Half a pice.
धोखा—छद्म, दंभः, विप्रलंभः, कपटम्	Deceit.
धोबिन—रजकी, । ...	A washer woman.
धौंकना—भस्त्रा धमनम्, फूत्करणम् । ...	To blow.
धौंकनी—चर्म भस्त्रा, दतिः, चर्मप्रसेविका	Bellows.
नंगा—नग्नः, दिगम्बरः, अवासः। ...	Naked, shameless.
नंधना —प्रारभणम् , क्रामणम् । ...	To begin.
नकटा—अवटीटः, अवनाटः, अवभ्रटः । ...	Nose clipt, noseless, a rogue.
नक़्ब—गोमुखम् , भित्तिछिद्रम् । ...	Digging through a wall.
नकसीर—नसोभङ्गः । ...	The veins of the nose.
नकारा—दूषितः, अनिष्टः ।	Worthless, useless, invalid.
नकुआ—सूच्यग्रभागः,कोटिः । ...	The nostril, a desease of the nose, to point anything.
नकेल—बिद्धनासिकारज्जुः । ...	A cavesson.
नक्कारा—डिंडिमः, ढ़क्का, झर्झरः । ...	A kettle-drum.
नक्काल—भण्डः, विदूषकः । ...	A mimic, an actor, a player.
नक्काश—भाण्डकारः, चित्रखनिता, चित्रविन्यसिता । ...	A painter, draughtsman, carver, embroiderer.
नक्कू—मुखरः, अग्रणीः । ...	Notorious, ring-leader, infamous.
नकदी—भाण्डमूल्यं, मूल (उपस्थित)धनम्	In cash, relating to cash.
नक़ल—प्रतिलिपिः, प्रतिलेखः, प्रतिकृतिः।	Copying, transcribing, copy, counter part.
नकली—प्रतिलिखितम् ,कृत्रिमम , चित्रितम् । ...	Fictitous, copied, false.
नकश—वर्णविन्यासः, अंकः । ...	Painting, print, mark, engraving, carving, picture.
नकशकरना—वर्णमुद्रणम , अङ्कनम् । ...	To imprint, to impress.
नकशा—मानचित्रम् , भूगोलचित्रम् ..	A pattern, map, plan, chart, delineation
नक्षत्र—ऋक्षं, भं, तारा, उडुः । ...	Star or asterism.
नख—कररुहः, नखः । ...	Nail.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

नग—मणिः, पाषाणविच्छेदः । ...	A mountain, gem preciou, stone.
नगर—पत्तनम्, पूः, पुरम्, नगरम् । ...	A city, a town.
नगीना—अंगुलीयकमणिः, जटनपाषाणः।	The stone of a ring, gem, jewel.
नचवैया—नर्त्तकः, नटः । ...	A dancer.
नज़दीक-अभ्यर्णम्, पार्श्वम्, अन्तिकम् ।	Near, hardly, contiguous.
नज़र—दृष्टिः, अवलोकनम् । ...	Sight, vision, look, view, regard, inspection, interview, gift,
नज़राना—उपहारः, बलिः, उपदा । ...	Gift offered, a sort of tribute.
नज़ला—मायुः, पित्तम्, प्रतिश्यायः । ...	Catarrh, rheum.
नज़ीर—निर्देशः, आदर्शः, दृष्टान्तः, उदाहर० : ...	Example, precedent.
नट—शैलूषः, भरतः, कृशाश्वी । ...	An actor,
नटखट—उपद्रवी, चंचलः, व्यंसकः ...	Shrewd, naughty, roguish a cheat.
नटखटी—कलहपरता, व्यंसकता, खलता	Artfulness, roguery.
नतीजा—परिणाम्ः, फलम् । ...	Result, consequence, deduction, issue.
नत्थी—स्यूतं, सीवनम् । ...	File, the string with which papers are strung.
नथ—नस्यम्, नासिका कुण्डलम् । ...	A large gold ring worn by females in the nose.
नथना—नसोरन्ध्रम्, नालापुटम् । ...	A nostril, a ring for the nose.
नद—सरस्वान्, शोणः, हिरण्यवाहः । ...	A large river.
नदामतदेना—हेपणं, त्रपनं (पयति)	To ashame.
नदी—सरित्, निम्नगा, तटिनी । ...	A river.
ननद—ननान्दा, पतिस्वसा । ...	Sister-in-law, husband's sister.
ननिहाल—मातामहीग्रहम् । ...	Maternal grand father's family.
नन्दोई—स्वसुः पतिः, आवुत्तः । ...	Husband's sister's husband.
नफ़ा—लाभः, आयः, वृद्धिः, प्राप्तिः । ...	Profit, gain.
नबज़—नाडी. धमनी, । ...	The pulse.
नमक—लवणम्, सैन्धवम् । ...	Salt, spirit, bread, beauty.
नमूना—आदर्शः, उदाहरणम्, उपमा । ...	An example, pattern, sample, model, type, specimen.
नम्र—विनयः, विनीतः, । ...	Bending, courteous.
नयन—चक्षुः, अक्षि, नेत्रं, लोचनम् । ..	The eye.
नया—नूतनम्, नवीनम् । ...	New, fresh.
नर—मानवः नरः, मनुजः, जनः । ...	A male, a man, man kind.
नरक—निरयः, दुर्गतिः । ...	Hell.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

नरकुल—काषकाण्डः । ...	A sort of reed.
नरम—मृदुलम्, कोमलम् , मृदु । ...	Soft, tender, mild.
नरसिंहा—वाद्यविशेषः । ...	A horn.
नरसों—गतपरेद्युः, परश्वः । ...	The fourth day past or to come.
नरी—चर्मविशेषः । ...	A kind of leather, a weaver's shuttle.
नरेन्द्र—पर्थिवः, भूपः, महीक्षितः, नृपः, । ...	A king.
नर्तक—भ्रकुंसः, भ्रुकुंसः । ...	An actor, a dancer, a mimic.
नर्म—मृदु, मृदुलं, अतीक्ष्णं, कोमलम् । ...	Soft, mild, delicate, gentle.
नल—नलम्, कीचकः, रन्ध्रयुतः । ...	A tube, a spout, a pipe, a cylindrical case.
नलवा—कीचकः, रन्ध्रवद्वेणुः । ...	A tube, a joint of bamboo to carry letters in, straw.
नला—अन्त्रम्, नाभि नालम् । ...	Urinary ducts.
नली—नलं, नलिका । ...	A tube, a pipe, the wind pipe, ureter, a gun barrel, the bone of the leg, the tibia, shin bone, a weaver's shuttle or the little tube within the shuttle on which the wool is wound.
नवाना—नामनम्, विनायनम् । ...	To bend, to bow, to cause to stoop, to double, to fold.
नवासा-पौत्रः, दौहित्रः, दुहितुः पुत्रः ...	A grand son, a daughter's son.
नवासी—नवाशीतिः, एकोऽन् नवतिः । ...	Fighty-nine.
नव्वे—नवतिः । ...	Ninety.
नशा—मादः, मदः, उद्वेगः । ...	Intoxication, intoxicating liquor, headache or crop, sickness from drinking.
नशीला—मादकः, मदकारी, आसवः । ...	Intoxicating.
नश्तर-स्फोटकच्छेदनी, । ...	A lancet, a fleam.
नश्तरलगाना—स्फोटकोत्पाटनम् । ...	To bleed, to phlebotemise, to lance.
नश्वर-अनित्यं, अस्थिरं, विनशनशीलम् ।...	Perishable.
नष्ट-क्षीणम, अतीतम्, भ्रष्टम, ध्वस्तम् । ...	Lost, destroyed.
नस -नाडी, धमनी, शिरा, ...	A vein, a sinew.
नसल—वीर्यम्, शुक्रं, वीजं, रेतः । ...	Race, pedigree, genealogy.
नसीव-भाग्यम्, दैवः, प्रारब्धम् । ...	Fortune, lot, luck, chance part, fate, destiny.
नसीहत —उपदेशः, शिक्षा, आख्यानम् । ...	Advice, counsel, precept.
नहन्नी—नखच्छेदनी । ...	An instrument for paring nails with.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

नहर-कुल्या, कृत्रिम कासारः, खनः । ...	A canal, stream.
नहान—अवगाहनं, स्नानम् , अभिषेकः ...	Bathing, ablution.
नहीं-न, मा, नहि, । ...	No; not, nay.
नाइत्तिफ़ाकी—मित्रभेद, विग्रहः, द्वेषः । ...	Disagreement, discord.
नाउम्मेद—नैराश्यम् , तृष्णाहीनः । ...	Hopeless, despondent.
नाई—नापितः, चौरिकः । ...	A barber.
नांद—मृत्कुंडिका, मृत्कुण्डः । ...	A large earthen tub.
नांधना-प्रारभणं, भ्रामणं,तन्तुचक्र चालनम्	To begin, to take in hand.
नाक—नासिका, घ्राणेन्द्रियम्, (जिघ्रति)...	The nose, a prominent person or thing, mucus.
नाका—नक्रः, ग्राहः, पाठीनः । ...	A small police station, police out-post, an alligator.
नाक़िस—दूषितम् , अश्रेष्ठम् । ...	Defective, deficient.
नाख़ून-नखः, कररुहः, ।	Nail, claw.
नाग—उरगः, सरीसृपः, कुञ्जरः, ...	A snake, elephant.
नागरमोथा—नादेयो, नागरमुस्ता । ...	Sweet smelling grass.
नागहानी-सहसा,ससम्भ्रमात् ,अनपेक्षितम्	Sudden, unexpected, accident.
नागा—अनुपस्थितिः, । ...	Vacant, blank, absent, gap.
नाचना—अंगहारः, नर्त्तनम् , नटनम् अंगविक्षेपणं । ...	To dance.
नाज—सस्यं, धान्यं, अन्नम् । ...	Grain.
नाज़िर—द्रष्टा, निरीक्षकः । ...	An inspector, a supervisor, bailiff.
नाज़ुक -तनुः, तन्वी, दुर्बलः कृशः, । ...	Thin, light, delicate, fragile, gracious.
नाटा—खर्वः, वामनः, लघुः । ...	Short, dwarfish, a naughty boy.
नाटयशाला—तौर्यत्रिकालयः, कौतुकागारं, नेपथ्यम् । ..	A theatre, a building for dramatic performance.
नाड़—ग्रीवा, कंधरा, शिरोधिः । ...	The pulse, the neck.
नाड़ी–नीवी, अधोंशुक बन्धनम् । ...	A trouser string.
नाडी–धमनी, तंत्रा, नाडी । ...	Pupse.
नाता–सम्बन्धः, स्निग्धता । ...	Relationship, kin.
नातिन–नप्त्री, दुहितुः पुत्री,पौत्री । ...	Grand-daughter, a daughter's daugeter.
नाती—दौहित्रः,नप्ता, दुहितुः पुत्रः, पौत्रः ...	Grand son, daughter's son.
नाथ – प्रभुः, स्वामी, अधिपतिः, अध्यक्षः ..	Master, husband, lord.
नाथना—वेधनम्, छेदनम् । ...	To bore an animal's nose and put a string in it, to have a complete control.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

नाद-शब्दः, ध्वनिः ।	...	Sound, song, roar.
नादान—अज्ञः मूढः वालिशः ।	...	Ignorant, silly.
नादिहन्द—ऋणानुद्धरणशीलः ।	...	Stingy, bad pay master, defaulter.
नानवाई-पाचकः, सूदः, सूपकारः ।	...	
नाना-मातामहः, मातृजनकः ।	..	A maternai grand father.
नानिहाल—मातामहालयम् ।	...	Maternal grand father's house or family.
नानी-मातामही, मातुर्माता ।	...	A maternal grand mother.
नाप—नभिः, भ्रमरिः, तुन्दिका ।	...	Measurement.
नापना—मापनम्, (मापयति)	...	To measure, to weigh.
नापैद-लुप्तः, नष्टः, भ्रष्टः ।	...	Non-existent, extinct, lost.
नाबालिग-कुमारः, अल्पवयस्कः ।	...	Under age, a minor, a ward, a youth.
नाभी-भ्रमरिः, नाभिः ।	...	The navel.
नाम—आख्यः, आह्वः, अभिधानम् ।	..	Name, appellation, fame, honor.
नामर्द-क्लीवः, नपुंसकः, कापुरुषः ।	...	Unmanly, coward, impotent.
नामी-ख्यातः, प्रसिद्धः ।	...	Illustrious, famous.
नायक—नियन्ता, मुखरः, अग्रणीः ।	...	A chief, a leader, a man, a native officer.
नायब-उपसहायकः, उपप्रबन्धकः ।	...	A deputy, a delegate, a vice regent.
नारंगी-नागरङ्गः, त्वक्सुगन्धः, मुखप्रियः ।	...	An orange.
नाराज—असन्तुष्टः, रुष्टः, क्रुद्धः ।	...	Dissatisfied, unwilling.
नारियल—नारिकेलम् ।	...	The cocoa-nut.
नारी—भामिनी, वामा, वामलोचना	...	Woman.
नाल-शफः, लोहखुरः ।	...	Shoe, a hoof, the ferrule.
नालकी-नरयानम् ।	...	A sort of sedan or litter.
नाला-कुल्या, नदः, प्रवाहः ।	...	A runlet, a brook, a canal, a gutter, a furrow, a ravine.
नालिश-प्रार्थना, अभियोगस्थापनम् ।	...	Complaint, suit, action.
नाली-कुल्या, मलवाहनी ।	...	A drain, a straw, a tubulated tile.
नाव—नौका, नौः, तरणिः, पोतः ।	...	A boat, a ship.
नाश-प्रत्ययः, क्षयः, अन्तः, प्रलयः, मृत्युः ।	...	Ruin, destruction.
नाशपाती-नासफलम् अमृतफलम् ।	...	A peer.
नाश्ता-कल्यवर्तः, जलपेयखाद्यम् ।	...	Break fast.
नास—नस्यम्, नासाचूर्णम्, क्षुत्करी ।	...	Snuff.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

नासदान—नस्याधानी, नस्याधार। ...	Snuff-box.
नासूर-नाडीव्रणम्, नाडीरंध्रम् (क्षतम्) ...	A fistula, an ulcer, a sore.
नास्तिक-अनीश्वरबादी। ...	An athiest.
नाहक—अकर्त्तव्यम्, निषिद्धम्, अस्थानम्, अनुचितम्। ...	Injustice, injury, unjust, false, untrue, unjustly.
नाहर—व्याघ्रः, द्वीपी, शार्दूलः। ...	A tiger.
निकट—समीपम्, सन्निधिः, अभ्यर्णम्।	Near, proximate,
निकम्मा—फल्गु, असारम्, निरर्थम्। ...	Useless, worthless, base, good for nothing.
निकलना—निर्गमनम्, निस्सरणम् उदयनम्। ...	To escape, surpass another.
निकलजाना—वहिर्गमनम्, अपसरणम्।	To go away, to escape.
निकलना—प्रचरणम्, विभजनम्, प्रथग्भवनम् वहिर्गमनम्, अपसरणम्।	To issue, to go forth or out, to be extracted or taken out, to exceed, to be produced, to appear.
निकलपड़ना—उदयनम्, निस्सरणम्। ...	To come out, to be drawn forth.
निकलभागना-पलायनम्, धावनम्। ...	To run away, to get off, to be off.
निकलवाना—निष्काशनम्, निस्सारणं।	To cause to issue, to expel, to cause to come out.
निकाई—तृणाद्युन्मूलनम, अंकुरान्तर-गतिरोधनम्। ...	The cost of weeding a field, the act of weeding.
निकाना-तृणाद्युन्मूलनम्। ...	To weed.
निकास—उद्गमः, उदयः, निष्काशः, निस्सारः। ...	Skirts, boundary, source, origin, outlet, adjustment of accounts.
निवारना-मार्जनम्, (मार्ष्टि) ..	To be peeleel, to be cleansed, to be settled.
निखारना—मार्जनम्, प्रक्षालनम्। ...	To bleach, to wash, to clean, to strain, to clear.
निगलना—निगरणं, निगलनम्। ...	To swallow, to gulp down.
निगाली—धूम्रनलिका, कीचकयष्टिः। ..	A small hukka snake.
निगाह—अवलोकनम्, निरीक्षणम्।	A look, a glance, a view, aspect, observation, watching.
निचान-निम्नता, अधमता। ...	Slope, declivity.
निचोड़—सारः, सारांशः। ...	The end of any affair, essence.
निचोड़ना—निपीड़नम, मर्दनम्। :	To wring, to squeeze, to press, to extol, to exact.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

निछावर...उपहारः, प्रदानम् । ...	Sacrifice, propitiatory offering.
निज-आत्मनीनम् , आत्मीयम् , स्वकीयम् । ...	Own, personal, particular.
निजात-निर्वाणः, मुक्तिः, मोक्षः, अपवर्गः ।	
निठुर-क्रूरः, निर्दयी, निष्ठुरः । ...	Harsh, obdurate, cruel, relentless,sly.
निठुरता-क्रूरता, निर्दयता, निष्ठुरता । ...	Cruelty, obstinacy.
निडर-निर्भीकम् , निर्भयम् । ...	Fearless, dauntless.
नित-अजस्रं सततम्, सदा, सर्वदा । ...	Always, ever, eternally.
नितारना-मार्जनम् , स्नावणम् , च्यावनम् , ...	To purify by water.
निन्दा-उपक्रुशा, गर्हा, कुत्सा । ..	Censure, defamation.
निन्यानवें-नवनवतिः, एकोऽनशतम् । ..	Ninety-nine.
निपट-अति भूरि, प्रभूतम् , प्रचुरम् । ...	Very, exceedingly.
निपटाना-निर्णयनम् , व्यवस्थानम् । व्यवस्थानिदेशनम् (व्यवस्थते) । ...	To settle, to decide, to conclude, to terminate.
निपुण-प्रवीणः, विचक्षणः, पटुः ...	Skilful, clever, expert, eminent.
निपूता-निर्वंशः, निस्संतानः, अनपत्यः ।	Childless, having no son.
निबाड़ना-साधनम् , पूरणम्, समापनम् ।	To accomplish, to perform, to manage to spend, to end, to separate.
निबाहना-निर्वाहनं, पालनम् । ...	To accomplish, to perform, to guard, to take care of, to afford.
निबाला-ग्रासः, कवलः । ...	A morsel, a mouthful.
निवेदन-प्रार्थना, अभ्यर्थना, । ...	An address, a petition.
निभना-निर्वहणम् । ...	To serve, to succeed, to live, to last.
निभाना-निर्वाहनम्, त्राणम्, अवनम् । ...	To perform, to guard.
निमित्त-कारणं, हेतुः, प्रयोजनम् । ...	Motive.
निमेष-पलं, चक्षुर्निमीलनमुन्मीलनंवा, क्षणम् । ...	A moment, a twinkling of the eye by closing the eyelids.
निम्बू-अम्लसारः, दन्तशठः,जम्भलः, जम्बः, जम्भीरः । ...	Lemon.
नियत-उद्देश विचारः,स्पृहा, वाञ्छा । ...	Subdued, restrained, fixed, appointed.
नियम-प्रस्तावः, नियमः, रीतिः, विषयः।...	Rules, bye-laws; piety,religious observance.
निरखना-दर्शनं, निरीक्षणं, अवलोकनम् ।...	To look at, to view, to see.
निरपराध-निरागसः, निर्दोषः । ...	Faultless, blameless.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

निरर्थक-फल्गु, व्यर्थम, निष्फलम् । ...	Vain, fruitless, unmeaning.
निराकार-निराकृतिः, । ...	Without form incorporeal.
निराला-अद्भुतम् , विचित्रं , नूतनम् । ...	Apart, aloof, retired, private, pure, unmixed, strange,rare, odd.
निरास-विमुखः, अतीताशः । ...	Hopeless.
निर्ख-अर्घः, मूल्यम्, भावः । ...	Price, rate.
निर्गन्ध-गन्धशून्यः, । ...	Void of smell.
निर्णय—निश्चयः,व्यवस्था, मध्यस्थ निदेश अभियोग न्यायः । ...	Certainty, positive conclusion, investigation, decision.
निर्दयी—क्रूरः, निष्ठुरः । ...	Cruel, merciless.
निर्दोष—अपराधहीनः, निरागसः । ...	Faultless, blameless.
निर्धन—अकिञ्चनः, दरिद्रः,निर्धनः । ...	Poor, penniless, indigent.
निर्बल—कृशः, दुर्वलः, अपीवरः, । ...	Weak, powerless.
निर्वलता-कृशता, दुर्वलता । ...	Weakness.
निर्मल-स्वच्छम् , शुद्धम् निष्कल्मषः । ...	Clear, limpid, pure; transparent.
निर्मली—कतकः, छेदनीयः ।	A nut which clears water. transparent.
निर्लज्ज—त्यक्त लज्जः, निह्रीकः । ...	Shameless.
निर्लोभ-अलोभः, सन्तोषी । ...	Not covetous, contented.
निर्वाण-मुक्तिः, कैवल्यः, श्रेयः । ...	Liberated from existence.
निर्विकार-निर्विक्रियम् अपरि वर्तनीयम् ।	Unchanged, uniform.
निर्वीज-निर्मूलं, समूलोच्छेदः । ...	Spiritless, impotent.
निवारण-निराकरणम्, वर्जनं,निषेधनम् ।...	Removal.
निवास-अभिजनमः, जनपदम् । ...	Dwelling, residence.
निवासी—स्थितिकर्ता, आवासी । ...	An inhabitant, a resident.
निशा-यामनी, रजनी, रात्रिः । ...	Night
निशान-लक्ष्यं, चिह्नम् ,लिङ्गम् । ...	A mark, sign, proof, trace, note scar, armorial bearings, standard.
निशाना-चिह्नम् ,अङ्कः । ...	A mark, a butt, aim.
निशानालगाना—लक्ष्यभेदनं, प्रहरणम् ।..	To hit the mark.
निसैनी—काष्ठसोपानं, निश्रेणिः,आरोहणम्	A wooden ladder.
निहंग—नग्नः, अवासः, दिगम्बरः । ..	Naked, free from care.
निहचै—निश्चयः, निर्णयः । ...	Certainty, ascertainment.
निहायत—अतिशयः, प्रभूतम्, भूरि । ...	Very much, remarkable, extremely, at last.
निहारना-आलोकनं, दर्शनं, घूर्णनं, निरीक्षण	To look at, to regard, to watch, to spy, to see.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

निहाल—प्रसन्नः, मुदितः, प्रफुल्लितः। ...	Exalted, pleased, happy.
निहुरना—नमनम, विनयनम् प्रणमनम् वन्दनम्, । ...	To condescend, to incline or bend downwards, to stoop, to bow.
निहोरा—चाटुः, चाटुकारी, प्रार्थना, निवेदनम्	Favour, obligation, requesting, humbly.
नींद—निद्रा, प्रमीला । ...	Sleep.
नीका—श्रेष्ठः, समीचीनम्, । ...	Good, beautiful, well.
नीच—पामरः, अधमः, नीचः, । ...	Low, base, vile, mean, vulgar.
नीचा—अधस्तलं, निम्नता, गाधता । ...	Low, down, sloping.
नीचे-अधः, अधस्तात्, निम्नम् ।	Below, beneath, under, down.
नीति-शिक्षा, रीतिः, नियमः ।	Guiding, conduct, morality, manners ethics, Moral philosophy.
नीतिविद्या-नीतिशास्त्रम् ।	Political science.
नीम-मन्दारः, पारिजातः, हिंगुनिर्यासः, पिचुमनः ।	Melia azedirachta, margosa.
नील-श्यामं, नीलवर्णं, गगन सन्निभम्, ।	Indigo, blue.
नीलकमल-नीलाम्भोजम् ।	Blue lotus.
नीलवरी-नीलवटिका ।	A lump of indigo.
नीलम-इन्द्रनीलः, महानीलः, नीलोत्पलः ।	A gem, a sapphire.
नीला—नीलवर्णम्, खसन्निभम् ।	Blue, dark blue, black.
नीलाम्बर-कौशेय विशेषः, विक्रयः ।	Dark blue sheet of silk.
नीलाम—सघोषणक्रयः, ।	Auction.
नीव-स्थापनम, मूलनम् ।	The foundation.
नुकता—विन्दुः, शून्यः ।	
नूर—प्रभा, द्युतिः, कान्तिः, दीप्तिः ।	Light, splendour.
नेक—सज्जनः, सदाचारी, शिष्टः ।	Good, lucky, little.
नेकी—सज्जनता, उपकृतिः, उपकारः ।	Godness, piety, virtue, probity, beauty.
नेत्र-नयनं, चक्षुः, अक्षि, लोचनं, दृक् ।	The eye,
नेवता-निमन्त्रणं, नियोग करणम् ।	An invitation.
नेवला-नकुलः, सर्पारिः, उरगद्विट् ।	A mongoose.
नेह-प्रेम, प्रीतिः, स्नेहः, अनुरागः ।	Affection, kindness, love, friendship.
नैयायिक—न्यायवेत्ता ।	A logician.
नैहर-श्वसुरालयम्, श्वसुरगेहम् ।	A wife's mother's family.
नोक—फलकं, कोटिः कोणः, सूचिः, चञ्चुः,	A bill, beak, nib end, point, angle.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

नोकीला-कोटिवान्, सूचीयुतः, चञ्चुवान्। ...	Pointed, beaked.
नोचना—नखक्षतनम् · नखोत्पाटनम्। ..	To pinch, to gripe, to scratch
नौ-नव, नूतनम्, नवीनम्. युवा, अप्रयुक्तम्। ..	New, young, fresh, raw. nine.
नौकर-भृत्यः, किङ्करः, दासः, सेवकः। ...	A servant.
नौकरी-भृतिः, दासता, वृत्तिः। ...	Service.
नौसादर—श्रेष्ठः, सादरः। ...	Sal ammoniac.
नौसिख-नवशिक्षितः। ...	A novice, a beginner.
न्याय—निर्णयः, मध्यस्थव्यवस्था, मध्यस्थसम्मतिः। ...	Justice, equity, reason, argument, disputation, sophistry. Logic.
न्यायकर्ता-निर्णेता, न्यायाध्यक्षः। ...	A judge, justice.
न्यार-तृणादि, शष्पं, घासः। ..	Forage, fodder.
न्यारा-वियुक्तः, विश्लिष्टः· अन्यः, प्रथक्, भिन्नः। ...	Apart, aloof, separate, uncommon.
पकड़—आक्षेपः, युद्धम्, त्रुटिः। ...	The act of seizing, seizure, capture, objection, wrestling.
पकड़ना—ग्रहणम, उपादानम्। ...	To catch, to lay hold of, to arrest, to handle, to object, to overtake.
पकड़वाना-ग्राहणम्, दापनम। ...	To cause to seize.
पकना—पचनम्, क्वथनम्, (पचति)	To be cooked, to ripen to turn grey.
पकवाई—सूद वेतनं, पचनमूल्यम्। ...	Price paid for cooking.
पकवान—पक्वान्नम्, सिद्धान्नम्। ...	Sweet meats, pastry.
पका—पक्वम्, दृढः, प्रवीणः। ...	Ripe, mature, boiled, expert, strong.
पकाना—पाक करणं, पचनं, क्वथनम्। ...	To cook, to ripen, to dress victuals.
पकौड़ी-फुल्लवटिका। ...	A kind of dish made of pease meal.
पक्षपात-पार्श्वग्राहः, पक्षपतनम्। ...	Partiality, adherence.
पक्षाघात—(लकवा) पक्षाघातरोगः। ...	Paralysis.
पखरी-पुष्पदलं, मुकुलं, पत्रम्। ...	A petal, a flower-leaf.
पखवारा-पक्षः, सप्ताहद्वयम्। ...	A period of 15 days, side, assistance.
पखारना-प्रक्षालनं, प्रक्षालयति। ...	To wash, to clean.
पखावज-ढक्का, पटहः झर्झरः। ..	A kind of drum, a tibmrel.
पखेरु-निहायसः, खगः, बिहंगः, पक्षी, शकुनिः। ...	A bird.
पग—पादौ, अंघ्री, चरणौ। ...	The foot, step, foot-step.
पगडंडी-एकपदी, सृतिः, सरणिः, पद्धतिः, ...	Path.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पगड़ी (उतारना)-वेष्टनं, (वेष्टनोत्तारणम्)	A turban, to rob, to disgrace (बांधना) to put on a turban
पगला-बातूलः, उन्मत्तः। ...	Foolish.
पगहा—योत्रं, योक्त्रम्, रज्जुः। ...	A rope fastened round the neck of a bullock, a tether.
पंख-पत्रः, पुंखः। ...	A feather, a wing, pinion.
पंखा- व्यजनं, तालवृंतः, बीजनम्। ...	Fan, ventilator.
पंखी-टिट्टिभसदृशी। ...	A small fan a bird, moth.
पङ्गत-पंक्तिः, अवलिः, रेखा, पद्धतिः। ...	A row of people sitting down at a meal, a tribe, a caste, a society.
पचना-जीरणम, पचनं, पक्वः, जीर्णम्। ...	To be digested, to rot, to take pains.
पचलड़ी--पञ्चावलिः, पंचहारावलिः। ..	A neck lace consisting of five rows or strings.
पचाना-पाचनम, क्वाथनम्। ...	To digest, to ferment.
पचास-पञ्चाशत्। ...	Fifty.
पचासी-पञ्चाशीतिः। ...	Eighty-five.
पचीस-पञ्चविंशतिः। ...	Twenty-five.
पच्चर-काष्ठछित्तिः, काष्ठपिधानम्। ...	A wedge, slip of wood used to fill up a crevice or opening.
पच्चानवे-पंचनवतिः। ...	Ninety-five.
पच्छिम-वारुणी, पश्चिमा, प्रतीची, प्रत्यक्। ...	The west.
पछड़जाना-पतनम्, पराजयनम्। ...	To be overcome, to remain behind, to fail.
पछताना-पश्चात्तपनम्। ...	To regret, to repent, to grieve.
पछतावा-पश्चात्तापः, परितापः, आत्मावज्ञा	Repentance, remorse, regret, sorrow.
पछत्तर-पंचसप्ततिः। ...	Seventy-five.
पछाड़ना—निपातनम्, अधः क्षेपणम्। ...	To throw down.
पछोड़ना-अवकिरणं, प्रक्षेप० मार्जनम्। ...	To winnow.
पजरना—प्रज्वलनम्, दीपनम्। ...	To catch fire, to be in a burning fever.
पजावा-इष्टक भ्राष्ट्रिका (चितिः) ...	A brick kiln.
पञ्च-सभा, समाजम्, गोष्ठी। ...	A council, an assembly of five arbitrators.
पञ्जा—पञ्चाङ्गलम्, पश्चास्त्रम्। ...	A paw, grasp.
पटकाना-ताडनम्, आघट्टनम्, प्रक्षेपणम्।	To dash against, to throw on the ground with violence, to crackle.
पटका-कक्षरीयम्। ...	A girdle.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पटना-छादनम्, विधानम्; आवरणम्। ...	To be covered, roofed or thatched, to be paid, to agree.
पटरा-काष्ठपीठम्। ...	A plank on which a washerman beats his clothes, a plank to sit on.
पटरानी-साम्राज्ञी, महिषी। ...	A qeen installed or consecrated with the king.
पटवा—आभरणग्रन्थकः। ...	One who strings beads, pearls etc.,
पटवाना-ऋणोद्धारणं, दापनम् ऋणापनायनम्। ...	To pay one's dues, to have or cause to be roofed.
पटवारी—ग्रामपञ्जिकालेखकः। ...	A village registrar or accountant.
पटाखा—आग्नेयचूर्णगोलम्। ...	A cracker, a squib.
पटान (छत+चौखट)—छदिः, शिलानासा। ...	Roofing, fiooring.
पटेरा-गुन्द्रः; पटेरकः, इच्छुः। ...	Papyrus
पटेला-क्षेत्रारोपकाष्ठम्।	A large flat-bottomed boat, a log or beam used to roll or harrow ground.
पट्टी-व्रणबन्धनम्, व्रणवेष्टनी पट्टः। ...	A strip of cloth, a bandage, a division of a village.
पट्ठा--काकपक्षः, शिखण्डकः, पुट्ठा। ...	Lock of hair.
पट्टू--कौशेयम्. और्णजम्। ...	A woolen cloth.
पठाना-प्रेषणम्. प्रापणम्। ...	To send, to despatch.
पड़जाना--शयनम्, स्वपनम्। ...	To be down, to repose.
पड़ता-दानभागः। ...	Share, contribution.
पड़ताल--गणनम्, संख्यानम्, तोलनम्।	Revision, comparison, remeasurement or survey, re-weighing.
पड़ना पतनम्। ...	To fall, to incamp,
पड़ाव-शिबिरम्, सेनानिवेशः, मार्गनिवासः। ...	A halting place, a camp, a crowd.
पड़ोस--पार्श्वता, अन्तिकता। ...	Neighbourhood, vicinity.
पढ़ना-अध्ययनम्, पठनम्, ...	To read, to repeat, to learn.
पढ़ाई--पाठः, अध्ययनम्, कार्यम्। ...	The act of teaching, tution-fee.
पढ़ाई पाठनम्, अध्यापनम्। ...	To teach, to instruct.
पतउतारना-मानभञ्जनम्। ...	To disgrace.
पतंग कर्गलचिल्लः, पतंगः। ...	A moth, paper kite.
पतंगा-स्फुलिंगः, ज्वाला। ...	A moth, a spark.
पतझड़-पत्रपातः, पलाशोच्छेदः। ...	The fall of leaves, autumn.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पतवार—नौदंडः, क्षेपणीः ।	A rudder, helm.
पता—पत्तनम्, स्थानम् । ...	Sign, symptom the address of a person.
पत्ता—पलाशम्, पर्णम , पत्रम । ...	A leaf.
पताका—वैजयन्ती ध्वजा । ..	A flag, a banner.
पति-अध्यक्षः, अधिष्ठाता, भर्ता । ...	A lord, master, husband.
पतियाना-विश्वसनं, प्रत्ययनम् । ...	To confide in, to believe, to trust.
पतुरिया—वाराङ्गना, गणिका, वारस्त्री । ...	A prostitute.
पतोह—वधू, स्नुषा ।	Son's wife, daughter-in-law.
पत्ता—पत्रम, पलाशः, पर्णम् । ...	A leaf, a card.
पत्ती—पल्लवः, पर्णम् । ...	Leaf, a share.
पत्थर—अश्म, प्रस्तरः, पाषाणः, । ...	A stone.
पत्रा—पञ्चाङ्गम् । ...	A calandar, almanac.
पथरी—अश्मरी, । ...	Gravel, the flint of a musket, stone in the bladder, a gizzard.
पथरीला—अश्ममयम्, पाषाणमयः । ...	Stony.
पदवी—उपाधिः, पदम्, स्थानम् । ...	A path, rank, title.
पद्मराग—पद्मरागः। ...	A ruby.
पधारना—गमनम् उपवेशनम्, । ...	To go, to depart, to sit down.
पनघट—सैकतं, पुलिनं, तटः, तीरम् । ...	A passage, to a river.
पनचक्की—जलयन्त्रिका । ...	A water-mill.
पन्ना—मरकतः, हरिमणिः, गारुत्मतः । ...	A sheet of metal.
पनपना- वर्धनम् , पोषणम् । ...	To commence, to prosper.
पनसरहट्टा—वनस्पतिहट्टः । ...	Druggist or grocer's quarter.
पनसारी -नैगमः, वनस्पति विक्रेता । ...	A druggist, a grocer.
पनाला—प्रणालिका, जलनालिका, सारणिः । ...	A pipe, a drain, conduit.
पनाह—शरणं, सनीडम् , अभ्यासम, पार्श्वम् ।	Shelter, protection, asylum, refuge.
पपरा—त्वक्, त्वचा, चर्म, निर्मोकः ।	Crust.
पपीहा—चातकः, सारंगः, तोककः ।	A sparrow-hawk.
पपोलना—ओष्ठाभ्यां स्वादनम् । ...	To masticate.
पयाल—पलालम, तृणया । ...	Straw.
पर—पुंखः; पक्षः । ...	Pinion, feather.
परचा—परीक्षापत्रम् । ...	Examinatian paper.
परचूनिया—चूर्णविक्रेता । ...	A meal merchant, a grocer.
परदा—प्रतिसीरा, जवनिका, तिरस्करिणी । ...	Curtain.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

परदादा—पितामहः। ...	A great grand-father.
परमेश्वर—विभुः, विश्वात्मा, परमात्मा।	God, the supreme being.
परला—पारम्, अन्यः, भिन्नः। ...	On the otherside.
परबल— तिक्तकः, स्वादुपटोलः, राजपूर्बा। ...	A plant (triche southes dioica.)
परशु—परशुः। ...	An axe, a hatchet.
परस—स्पर्शः, त्वगिन्द्रियगुणः। ..	Touch.
परसों—परश्वः, गतपरेद्युः। ...	The day before yesterday, the day after to-morrow.
पराक्रम—पौरुषं, शौर्यं, शूरता। ...	Power, prowess, valour.
पराजय-निपातः।	Defeat, overthrow, discomfiture.
पराधीन-परायत्तः, परतन्त्रः, परवशः। ...	Dependent, under another.
परामर्श—व्यवस्था, विचारः, निर्णयः। ...	Discrimination, judgment, advice, consideration.
परिजन—कुटुम्बः, वंशः, कुलम्। ...	Dependant, servants, family.
परी—अप्सराः। ...	A fairy.
परेशान—आकुलः, उन्मनः, खिन्नः। व्यग्रचेतः। ...	Canfused, distressed, dispersed.
परोपकार-साहाय्यम्, दीनत्राणम्। ...	Benevolence, the helping of others.
पर्त—वेष्टनम्, गुणनम्। ...	A fold, a layer, plait, crust.
पर्दा—जबनिका, प्रतिसीरा, तिरस्करिणी...	A curtain, a screen, veil, modesty.
पर्व्व-पर्व, पुण्याहम्। ...	A festival, a holiday.
पर्ब्बत--अचलः, महीध्रः, कुध्रः, क्ष्माभृत्।...	A mountain, a hill.
पलंग--पर्यङ्कः, शय्या, तल्पम्। ...	A bed, a bedstead, a sleeping couch.
पलक-निमेषः, नेत्रच्छदः। ...	The eye-lid, a moment.
पलटन--सेना, ध्वजिनी, चमू, वरूथिनी।...	Battaiion, regiment.
पलटना--परिवर्तनम्, गमनागमनम् ...	To return, to retreat, to rebound, to change, to exchange.
पलड़ा--तुलाकरंडः ...	One scale or pair of scales
पलना-पोषणं, पालनं, दोला। ...	To be nourished, to thrive, cradle.
पला--लोह चषिका, तैलश्रुवाः। ...	A spoon.
पलान-अश्वास्तरणं, पल्यानं, शाणपटः।...	Pack saddle.
पलीत-प्रेतः, भूतः, पिशाचः। ...	A ghost.
पलीता-जीर्णपट कूर्चिका। ...	A thick wick, a candle.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पल्लू—वसनकोणः ।/ ...	The hem or border of garment.
पवन-प्रभञ्जनः, समीरणः, वातः, वायुः ...	The regent of the winds, wind, air.
पवित्र—मेध्यम, पूतं, शुद्धम्, पुण्यम् । ...	Pure, sacred, sinless, holy.
पशु—चतुष्पदः । ...	A beast.
पसंद—रुचितम्, स्पृहितं, चिनुतम् । ...	Choice, approval, preference.
पसर—गोप्रसरः, निशायां पशु चरणम् । ...	Grazing at night.
पसली-पर्शुका, पार्श्वकं, पार्श्वस्थि ।	A rib, the freacordia.
पसीजना—प्रवणम्, स्पन्दनम् । ...	To perspire, to melt, to be compassionate.
पसीना—स्वेदः, घर्म बिन्दु, घर्मोदकम् ।...	Perspiration, sweat.
पसोपेश—शंका, संशयः, द्विबिधा ।	Hesitation.
पहचान—परिचयः, ज्ञानं, बोधः । ...	Acquaintance.
पहचानना—परिधानम्, धारणं, अवलम्व...	To recognise, to distinguish, to know.
पहिरना—परिधानम्, धारणं, अवलम्बनं	To put on, to wear, to dress.
पहनावा—आधानं, सज्जा, अलङ्करणम् । ...	Clothing, dress.
पहर—प्रहरः, यामः, घटिकात्रय कालः ।...	A watch of three hours.
पहरना—परिधानम्, आलम्वनम् । ...	To wear, to put on.
पहरा—निरीक्षणं, दर्शनम् । ...	A watch, a sentinal.
पहराना—परिधापनम्, । ...	To cause to dress.
पहरुआ—द्वारपालः प्रहरकः, प्रतीहारः ...	A watchman, a guard, a sentinal.
पहला—पूर्वः, प्रथमः, प्राक्तनः । ...	First, before, rather, soon.
पहाडी-गिरिः, नगः, महीध्रः अद्रिजातः।...	A hill, a hillock, mountain.
पहिया—चक्रः, नेमिः । ...	A wheel.
पहिलौटा—ज्येष्ठः, पूर्वः, आद्यः । ...	First-born.
पहुंच—गतिः, यानं, प्रवेशः । ...	Arrival, reach, sagacity, access.
पहुंचा—मणिवन्धः, भुजा, दोः प्राप्तः । ...	The wrist, arrived.
पहुंचाना—यापनम्, प्रेषणम् । ...	To cause to arrive.
पहुंची—मणि वन्धमाला (अवलिः) ...	Bangles, bracelet
पहुनई—आतिथ्यम् अर्चनम् । ...	Hospitality, entertainments.
पांच—पञ्च, भूतम् । ...	Five.
पाकड़—पर्कटी । ...	The waved leaf, Indian fig-tree.
पाखंड-व्याजं, मिषम्, माया, फटाटोपः।...	Deceit, wickedness, hypocrisy.
पागल—भ्रान्त चेतः । बातुलः, उन्मत्तः, षिप्तिसः । ...	A mad man, an idiot.
पागलखाना—प्रमतालयम् । ...	An asylum.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पागुर—भक्षितचर्वणम् ।	...	Rumination.
पाछे—पृश्चात्, पृष्ठम् ।	...	Behind, after, in the absence.
पाजामा—अधोवस्त्रं, पादवस्त्रम् ।	...	Trousers.
पाट—शिला, पेषणी, चक्रम्, आयामः, परिणाहः ।	...	Breadth, a throne, a seat, a board, a plank mill stone. a low.
पाटना—छादनं, आवरणं ।	...	To cover.
पाटी—तल्पं वंशः, पट्टिका ।	...	A side of a beasteed.
पादना—अपान वायु निस्सारण ।	...	To let a fart, to fart.
पान—ताम्बूलं, नागवल्ली, धयनम् ।	...	Betel-leaf, drinking.
पानी-नीर, वारि, कल्लोलम्, आपः ।	...	Water.
पापड़—पपटः ।	...	Fertile soil.
पापी—अपराधी, पापी, दुश्चरितः, दोषी, आगस्कृत् ।	...	Sinner, criminal, sinful, guilty.
पायखाना-पुरीषालयः शौचालयः ।	.....	A necessary, a latrine.
पारखी—परीक्षकः, द्रष्टा, निरीक्षकः ।	..	An examiner.
पारस-रुक्म जनकोपलम् ।	...	The philosopher's stone.
पारा-रसः. पारदः, सूदः, चपलः ।	...	Mercury, quick silver.
पारी-वारः, क्रमः ।	...	A turn, tune, a large leathern vessel.
पालक-रक्षकः, क्षुरपत्रिका, मधुरा, पालंक्यः ।	...	Keeper, protector, a kind of vegitable.
पालकी-नरयानम् ।	...	A litter, a sedan.
पालती-पद्मासनम् ।	...	Squatting posture.
पाला-प्रालेयः, तुहिनम्, तुषारः ।	...	Hoar-frost.
पास-अन्तिकम्, सन्निधिः, पार्श्वम्ः, अभ्यर्णम्, समीपम् ।	...	At the side, near.
पासंग—उपभारम् तुलाभारम् ।	...	A makeweigh.
पासा-अक्षः, पाशः ।	...	A die, dice.
पाहुना-अभ्यागतः, प्रतिथिः, प्राघूर्णिकः ।		A guest, a visitor.
पिचकना-संकोचनम्, निष्पीडनम् ।	...	To be squeezed, to be shrivlled.
पिचकारी—नीरनलिका धारायंत्रं ।	...	A syringe, a squirt.
पिछला-अन्तिमम् :, प्राचीनम् ।	...	Back, posterior, hind, last, late, modern.
पिछवाड़ा-पार्ष्णिः, पृष्ठदेशः, पृष्ठभागम् ।	...	The rear, the back, hinder, in the rear.
पिञ्जड़ा-पञ्जरः, बीतंसः ।	...	A cage.
पिटना—प्रहृतः, ताडितः, ताड़नम् ।	...	To be beaten.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पिटवाना—ताडनप्रेरणम् । ...	To cause to be beaten.
पिटारा—कंडोलः, पिटः । ...	A large basket or portmanteau.
पिण्ड खजूर-राजजम्बु, पिण्डी, मधूरस्रवा । ...	A sort of date.
पिण्डछुडाना-बन्धन (चिन्ता) त्याजनम् । ...	To escape, to avoid.
पिण्डालु—आलुकी ।	An esculent root, a vegetable.
पिण्डी- लोष्ठम् पिण्डम् । ...	A round mass, lump.
पिण्डली-घुटिका, गुल्फः । ...	Calf.
पिण्डुक-पक्षीविशेषः। ...	A turtel dove.
पिण्डुली-घुटिका, गुल्फः, खटिनी । ...	The calf of the leg.
पिण्डोल-श्वेत मृत्, पाकशुक्ला । ...	A kind of pale chalk.
पिता-जनकः, तातः, जनयिता । ...	Father.
पित्त—मायुः, पित्तम् । ...	Bile.
पिया—प्रियतमः, प्रभुः, पतिः,भर्त्ता । ...	Beloved, husband, a lover.
पिरवाना—पेषणम्, इक्षुपीड० मर्दनम् ।...	To cause to press.
पिराना-पीडनम्, व्यथनम् । ...	To have pain, to be painful, to ache.
पियादा-पदातिः, पदकः । ...	A foot man, a foot soldier, a pawn at chess.
पिरोना—तन्तुप्रवेशनम्, प्रेरणम् । ...	To thread.
पिलपिला—मृदु, मृदुलम् । ...	Soft, flabby, placid.
पिलाना—पायनम्, धायनम् । ...	To cause to drink, to suckle, to fill.
पिलास—तृष्णा, पिपासा । ...	Thirst.
पिल्ला—कुक्कुर शावः; सारमेयः । ...	A puppy, a cub.
पिस्ता—निकोचकः, अंकोटः । ..	A fruit.
पिसाब—मूत्रम्, प्रस्रावः । ...	Urine.
पिसना-पेषणम्, चूर्णनम् । ...	To be ground, to be redused to powder.
पिसाई—पेषणमूल्यम् । ...	Price paid for grinding.
पिसान—चूर्णम्, पिष्टम् । ...	Meal, flour.
पिस्सू—लघुदंशः । ...	A flea.
पीक—ष्ठीविका, लाला । ...	The juice of betel leaf.
पीकदान-ष्ठीविका, पतद्ग्रहः । ...	A spitting pot.
पीचना—मर्दनम्, पीडनम् ।	To trample under foot.
पीठ—पृष्ठम् । ...	The back, the loins, support.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पीढ़ा—पीठः, मञ्चः, आसनम्। ...	The stool.
पीतल—कपिलोहः, रीतिः, पीतलोहः; आरकूटः। ...	Brass.
पीताम्बर-कौशेयं, पिशुन वस्त्रम्। ...	A silk cloth.
पीनस—रोगविशेषः, प्रतिश्यायरूपान्तरः।	Noso-disease, palanquin, a litter.
पीना—पानम्, धयनम्, तृषावारणम्। ...	To drink, to smoke.
पीपल-अश्वत्थः, कुञ्जराशनः, पिप्पलम्।	The holy fig tree.
पीपलामूल—पिप्पलम्। ...	The root of the long pepper tree.
पीपा—कुतुपः, भाण्डः, भाजनम्। ...	A cask, a barrel.
पीब-पूयः, दूष्यम्, पूयरक्तम्। ...	Pus, matter.
पीलपाया-स्तम्भः। ...	Pillar.
पीला—पीतम्, पिशङ्गः। ...	Yellow, pale.
पीसना—पेषणम्, चूर्ण०। ...	To grind.
पुकारना—आह्वानम्। ...	To call aloud, to cry out, to invoke.
पुखराज-पुष्परागः, जीवरत्नम्। ...	A topaz.
पुजवाना-अर्चनप्रेरणम्। ...	To cause to worship.
पुट्ठा—नितम्बः। ...	The buttock, the hip.
पुड़िया—चूर्णगुटिका। ...	A parcel or packet, powder.
पुण्य—पूतम्, सत्कर्म। ...	Virtuous, pure, righteous.
पुतला—पाञ्चालः, पुत्तलः। ...	An idol, an effigy.
पुतली—तारा, तारका, कनीनिका। ...	The pupil of the eye.
पुताई-मार्जनम्, लेपनम्। ...	The act of plastering, white washing.
पुत्र-सूनुः, आत्मजः, सुतः, तनयः। ...	A son.
पुत्री-दुहिता, कन्या, सुता, आत्मजा। ...	A daugter.
पुनर्नवा-ओषधि विशेषः। ...	Hog-weed.
पुर-नगरम्, पूः, पुरी। ...	A city, a town.
पुराण-अष्टादशपुराणम्। ...	Hindu mythology.
पुराना—प्राचीनम्, प्राक्तनम्, पुरातनम्। ...	Old, ancient.
पुरखा—पूर्वजः। ...	An old man, an elder, an ancestor.
पुल—सेतुः, आलिः। ...	Bridge.
पुलन्दा—वेष्टनम्, बन्धनम्। ...	A bundle.
पुहुप-पुष्पम्, कुसुमम् सुमनम्। ...	A flower.
पुआ—अपूपः,। ...	A pancake.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पूं-अपान वायुशब्दः । ...	A sousnd of letting wind of farting.
पूंछ—पुच्छम्, लाङ्गलम् । ...	A tail, inquiry, investigation.
पूंछना—प्रच्छनम्,गवेषणम् ,अन्वेषणम् ।...	To ask, to enquire.
पूजना—अर्चनं, सत्करणम् । ...	To worship, to adore.
पूनौ—पौर्णमासी, । ...	The day of full, moon.
पूरण—सिद्धिः, पूर्तिः,समाप्तिः । ...	Completing, filled, complete, entire, perfect.
पूरब—प्राची, प्रत्यक् । ...	The east.
पूरा-पूर्णम् । ...	Full, whole, complete, sufficient, exact.
पूरी-आपक्व पूरिका, पौलिः । ...	A thin cake of meal fried in ghee or oil.
पूला--तृण बन्धनम् उशीरमूलम् । ...	A small bundle of grass or straw.
पेन्दा—अधस्तलम् निम्नता । ...	The bottom.
पेट-जठरम्, उदरम्, पिचण्डः कुक्षिः । ...	The belly, womb, pregnan.
पेटू-उदरम्भरः । ...	Gluttonous.
पेठा—कूष्माण्डकः,कर्कारुः । ...	A kind of gourd.
पेड़-तरुः, पादपः, वृक्षः । ...	A tree, a plant.
पेड़ा—मिष्टान्नं मोदकः। ...	A kind of sweet-meat.
पेडीं-प्रकाण्डम् । ...	The trunk of a tree.
पेड़ू-मूत्राशयः, बस्तिः । ...	The belly between the navel and the pubes.
पेन्दी-अधस्तलम्, निम्नस्थलम् । ...	The bottom
पेलड़-वृषाणः, अंडकोषः । ...	A testicle.
पेलना -पीडनम् , मर्दनम् । ...	To express, to press, to push, to cran.
पेशकरना—सम्मुखीकरणं, स्थापनम् । ...	To produce, to present.
पेशकार—प्रबन्धकः, सहायकः ।	Manager, assistant.
पेशगी—पूर्वम्, प्रथमम् । ...	An advance on account.
पेशा-वृत्तिः, प्राणयात्रा । ...	Trade, profession, occupation.
पैंतीस—पंचत्रिंशत् । ...	Thirty-five.
पैंसठ-पंचषष्ठिः । ...	Sixty-five.
पैकार-विक्रेता, । ...	A retail-dealer, a pedlar.
पैख़ाना-पुरीषालयः । ...	A privy, filth.
पैग़ाम—सन्देशः, दौत्यकर्म । ...	Embassy, message, mission.
पैदल—पदातिः, पदकः । ...	Gn foot, infantry.
पैदा—जातः, उत्पन्नः, प्रादुर्भूतः । ...	Born, created, produced, manifest.
पैदायश—जन्म, भवः, उत्पत्तिः। ...	Birth, creation.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पैदावार—सस्योत्पत्तिः । ...	Produce of land.
पैरना—तरणं, प्लवनं, लहरीश्छदनम् । ...	To swim.
पैसा—ताम्र खण्डम् । ...	A copper coin, pice.
पोछना-प्रोञ्छणम् । ...	To wipe, to rub out, to clean.
पोखर—कासारः, पल्वलम् । ...	A pond, a tank, a lake.
पोटली—ग्रन्थिः, कुर्चः, भारः, गुच्छः । ...	A small bundle.
पोढ़ा—पोबरः, दृढ़ः । ...	Firm, strong.
पोतना—क्षालनम् लेपनम् मार्जनम् । ...	To white wash.
पोता—पौत्रः, नप्ता । ...	Grand son, a white washing brush.
पोती-पौत्रीः, नप्त्री । ...	A grand-daughter.
पोथी-पुस्तकम्, ग्रन्थः । ...	A book.
पोदीना—भ्रान्तिहारो, उग्रोदिका, व्यंजना...	Peppermint.
पोपला—दन्तहीनः । ...	Toothless.
पोरुआ-अङ्गाग्रः । ...	A joint of fingers.
पोला—मृदुलम्, सछिद्रम् । ...	Soft, hollow, porous.
पोशाक—वस्त्राणि, वासांसि अम्बरम् । ...	Dress, garment, clothes.
पोशीदा—गुप्तम् अन्तर्हितम्, आच्छन्नम् ।...	Concealed, hidden, covered, secret.
पोस्ता—खसफलः । ...	Coppy-head or capsule.
पौढ़ना—शयनं, स्वपनम् । ..	To repose, to be down.
पौंडा—पौंड्रः, इक्षुः, । ...	A kind of sugar-cane.
पौरी—द्वारम् देहली । ...	A gate, a door.
प्याज़—पलाण्डुलः, लतार्कः, दुन्द्रमः । ...	Onion, leek.
प्याज़ी रंग—पलाण्डुल वर्णः । ...	Onion, colour, crimson.
प्यार-स्नेहः, प्रेम, अनुरागः । ...	Love, affection, attachment.
प्यारा—प्रियः, दयितः, इष्टः, । ...	Beloved, dear.
प्याल—पलालम्, तृणया सस्यनालम् । ...	Straw.
प्याला—शरावः, चषकः । ...	A cup, a fire-pan.
प्रजा—लोकः, जनः, कृषकः । ...	Progeny, a subject, a tenant.
फंका—मुखे क्षेपणम्, ग्रासः, कवलम् । ...	A handful (or rather mouthful) chuked into the mouth.
फंदा—वागुरिः, पाशः, जालम् । ...	A noose, a snare, perplexity.
फंदाना—उत्प्लावनम् । ...	To cause to jump, to entrap.
फंसना—मज्जनम्, प्रवेशनम् । ...	To be entangled, to stick, to be entrapped.
फंसाना—मज्जनम् प्रवेशनं (यति) ...	To ensnare, to entrap, to entangle.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

फ़क़त—केवलम्, एव । ...	Only, simply, alone, solely, end.
फ़क़ीर—अर्थी, याचकः, निर्धनी । ...	A beggar, a mendicant. poor, indigent.
फ़ज़ीहत—अपमानं, निरादरः । ...	Disgrace, ignominy, infamy, quarrel, brawl.
फटक—स्फटकः, । ...	Crystal.
फटकन—तुषः, संकरः, अन्नमलम् । ...	Chaff or husk.
फटकना—किरणं, मलक्षेपणम् । ...	To winnow, to dust, to pay a short visit.
फटकार-न्यक् कारः, अर्ध चन्द्रम्, धिक्कारः	The sound of a lash in the air in winnowing or in beating clothes against a stone, curse.
फटकारना—धिक्करणं, भर्त्स० तर्ज० । ...	To curse, to get rid of.
फटना-भञ्जनं, स्फोटनम् । ...	To be cracked, to burst, to be dispersed, to turn or become sour.
फटफटाना—पक्षताडनम्, पुंख चालनम्..	To shake or clap the wings.
फटा-जीर्णं, शीर्णं, विदीर्णम्, जर्जरिम् । ...	Cracked, broken, crack, rent fissure.
फड़्बाज़-कितवः, द्यूतकृत्, धूर्तःअक्ष । ...	A keeper of a gambling house, a talkative fellow.
फड़कना-कम्पनं, स्फुरणम् उच्छ्छूसनम्।...	To flutter, to beat, to palpitate, to shake.
फड़ाना-जीरणम् छेदनम् (यति) ...	To cause to be torn or split.
फ़तह (करना)-विजयनं (यति) ...	Victory, conquest, success, to conquer
फन—फटा, सर्पफणा । ...	A hood of a snake, science, skill, art. craft, artifice.
फफदना—शोथोद्भवनं, फुल्लनम् । ...	To ferment, to fester.
फफसा—शोथयुतः, शोफवत् । ...	Swelled, fat, flabby.
फफोला—त्वक् स्फोटः, शोफः व्रणः । ...	A blister. vesicle.
फबना-शोभनम, अलङ्करणम, राजनम् । ...	To become, to befit, to suit.
फरमानो—आज्ञपनं, कथनं, बचनम् । ...	To command, to order, to instruct, to say, to declare.
फरागत—अवकाशः, शौचादि । ...	Cessation from labour, freedom from care, leisure, call of nature.
फरासीसी—पार्सीकम् । ..	A Frenchman, French language.
फरिश्ता—दूतः, चरः, सन्देशहरः । ...	Angel, a messenger.
फरीक़-पक्षद्वयम् वादी प्रतिवादी । ...	Division, section, a party in suit.
फरुआ-भूमिखनकः, खनित्रका । ...	A kind of wooden vessel.
फ़रेब-छलं, माया, कपटं व्याजम् छद्मः ।...	Deceit, deception, fraud, cheating.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

फरोख्त-विक्रयः, अवक्रयः। ...	Sale, to sell.
फरंगी-गौराङ्गः, गौरएडीयः। ...	European.
फ़र्क़—भेदः, अन्तरम् आन्तर्यम्। ...	Difference, distinction distance, separation.
फ़र्ज़-कर्तव्यम्, धर्मः,। ...	Duty, supposition.
फ़र्द—सूची,। ...	List, roll, catalogue, a sheet (of paper)
फ़र्श—कुट्टिम स्थलम्, विष्टरः। ...	Floor, pavement, carpet.
फल-ककर्कः, परिणामः, फलम्। ...	The fruit, result.
फलांगना-कूर्दनं, झम्पनम् उत्प्लवनम्। ...	To spring, to jump, to leap.
फलाना-अमुकः। ...	To fructify, to make fruitful, such a one.
फुलालैन—कौशेयं वस्त्रम्। ...	Flannel.
फसकना-स्फोटनम्, त्रोटनम्। ...	To burst, to split.
फसड्डी-अन्तिमः, अधमः,। ...	Lagging behind.
फसफस—मृदुलम्, मृदु। ..	Flabby, spongy, loose.
फसल—ऋतुः, सस्य लुनातिः। ...	Season, crop, harvest.
फसाद—विवादः, कलहः, भेदः विग्रहः।...	Brawl, mischief, dissension, sedition, intrigue.
फसादी-विवादी, कलही। ...	Mischievous, seditious, factious, quarrelsome.
फहराना-पताका स्फुरणम्, कम्पनम्। ..	To fly, wave (as flag in the air), to flutter.
फांक-खण्डं, छित्तिः, शकलम्। ...	A flake, a slice, a cut, a piece.
फांदना-कूर्दनम्, उत्प्लवनम। ...	To spring, to jump, to snare, to noose.
फांदी—ग्रन्थिः, वस्त्र (वेष्टित) राशिः।...	A bundle.
फांस-तृण प्रवेशः, करीरम् तृणशंकुः। ..	A splinter, a noose, an impediment.
फांसीदेना—शूलारोपणं, प्राण वियोजनम्..	To hang, to execute.
फांट-आयामः, विस्तारः, अन्तरम्। ...	Division, breadth.
फाटक—बृहद्द्वारम्, बृहत्कपाटम्। ..	A gate, a large shutter.
फाड़ना—भेदनम्, उत्पाटनम्, छेदनम्। ...	To tear, to rend, to devour.
फांका-लंघनम्, निराहारः। ...	Starvation, want, fasting.
फानूस-उपदीपम्, सीसकशलाकायुतदीपम	A glass shade, lantern.
फायदा-लाभः, वृद्धिः, उपयोगः। ..	Gain, advantage, profit, benefit, use, Importance.
फारसी-पार्सीकभाषा। ..	The Persian language.
फ़ारिग़—लब्धावकाशः। ...	Free, at leisure, disengaged, absolved.
फ़ालतू-रिक्तः, अनियुक्तः। ...	Spare, surplus, extra, unemployed.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

फालसा—परूषकः, गिरिपीलुः । ...	A fruit.
फालिज-पक्षा घाततः । ...	Paralysis, the palsy.
फासला—अन्तरम्, दूरम् । ...	Space, interval, distance, gap.
फाहिशा—व्यभिचारिणी वेश्या । ...	A harlot.
फिकवाना-प्रक्षेपणं, अपसारणम् । ...	To cause to throw.
फिटकरी-श्वेता, शुभ्रा, स्फटी । ...	Alum.
फिटकार—न्यक्कारः, धिक्कारः । ...	Curse, malediction.
फिर—पुनः, भूयः, अनन्तरम् ,अन्यत् । ...	Again, then, afterwards.
फिरकी-भ्रामणी, । ...	A reel for thread, a whirlgig.
फिरना—भ्रमणं, परिक्रमणम् । ...	To return, to walk, to go round, to wander, to whirl, to revolt.
फिरोज़ा—पेरोजः, भस्माङ्गः, हरिताश्मा ...	Tirkois.
फिसलना—विसर्पणम, निपतनम् । ...	To slip, to slide, to err, to incline.
फ़िक्र-चिन्ता, आधिः, मानसी, व्यथा । ...	Thought, reflection, considration, idea, care, anxiety.
फीचना-प्रक्षालनं, मार्जनं, प्रोक्षणम् । ...	To wash cloth, to rinse, to squeeze.
फीका-नीरसम्, निःस्वादः, अमधुरम् । ...	Tasteless, insipid, pale light.
फीता—पटचीरम् ,बन्धन सूत्रम् । ...	Tape, ribbon.
फुंकारना -फूत्करणम्, उच्छ्वसनम् । ...	To hiss.
फुहारा—वारिधारा, धारानालिः, । ...	A fountain.
फुकनी—भस्त्रा, भस्त्रा, चर्मभस्त्रिका । ...	A blow-pipe, a fire lock.
फुटकर—अतिरिक्तम् । ...	Dispersed, separate, retailed.
फुडिया-पिटका, स्फ़ोटिका । ...	A sore, a pimple.
फुदकना-उर्द्ध्व गमनं, कूर्दनम् उच्छलनम् । ...	To jump, to hop.
फुनगी-अङ्कुराग्रः, शिखा, शिखरम् । ...	A sprout, a bud, the point of an ear of corn.
फुन्दना-स्तवकः, गुच्छम् । ...	A tassel.
फुनसी-पिटका, स्फोकिका, शीतला । ...	Pimple, sore, boil.
फुफेराभाई-पितृस्वास्रेयः । ...	The son of a paternal aunt, cousin.
फुफेरीवहिन-पितृस्वास्रेयी । ...	Daughter of a peternal aunt.
फुरफुराना-स्फुरम् (स्फुरति) ...	To tremble, to wave.
फुर्ती-त्वर्यता, आशुता । ...	Activity, quickness, readiness.
फुर्तीला-प्रवीणः, पटुः, अप्रभीलः । ...	Active, nimble, smart, expert.
फुलका-लघुकर पट्टिका, रोटिका । ...	A small puffed up cake, bread.
फुलवारी-पुष्प वाटिका । ...	A flower-garden.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

फुल्ली—नेत्रोत्सः, नेत्रपटलं, (फुल्लिका)	...	The albeugo, a disorder in the eye.
फुसलाना—आराधनम्, अनुनयनम् ।	...	To coax, to flatter.
फूंकना—फत्करणं, धमनम् सेठः ।	...	To blow with the breath, to set on fire, to lavish.
फूट—भेदः, उपजापः, उर्वारुःसेटुः ।	...	A kind of melon, dissension, separation.
फूटना—स्फोटनम्, विकसनम् ।	...	To be rent or broken, to burst.
फूफा—पितृस्वसृ पतिः ।	...	Father's-sister's husband.
फूफी—पितृस्वसृ ।	...	Father's-sister.
फूल—सुमनः, पुष्पम्, शवास्थि ।	...	A flower, rosette, a spark, bones of a dead person.
फूलना—फुल्लनम्, विकसनम् ।	...	To swell, to be puffed up, to blossom, to be pleased, to flourish.
फूंस—शुष्क घासः, तृणम् ।	...	Old dry grass or straw.
फूहड़—मूढः, अज्ञः, ग्रामीणः ।	...	Rude, undisciplined, stupid, foolish.
फेंकना—प्रक्षेपणं, निस्सारणम् ।	...	To throw, to cast, to let fly.
फेंट—वेष्टनम्, उष्णीषं, कच्छः ।	...	The waist, a belt.
फेंटना—मन्थनं, मिश्रणम् ।	...	To mix, to beat,
फेफना—सिंघाणं, नासिकामलम् ।	...	The mucus from the nose.
		Foam, froth.
फेफड़ा—वुक्का, अग्रमांसम् ।	...	The lungs.
फेरना—परिवर्तनम्, चालनम् ।	...	To turn, to return, to give back, to repeat.
फेरी—प्रदक्षिणा, परिक्रमा ।	...	Circuit, hawking, trip.
फैलाना—वितानं, विस्तारणं, प्रसारणम् ।	...	To spread, to stretch, to lengthen, to multiply.
फैसला—मध्यस्थ व्यवस्था, निर्णयः न्यायः ।	...	A decision, settlement, arbitration.
फोक—निःसारवस्तु, फल्गू ।	...	Dregs, sediment.
फोकट—अमूल्य मन्तरोपलब्धिः ।	...	A thing given, gratis.
फोड़ना—त्रोटनं, स्फोट० (यति)	...	To break, to split, disclose.
फोड़ा—स्फोटः, पिटका ।	...	A boil, sore, ulcer.
फ़ोता—वृषणः, अण्डकोषः ।	...	The testicles.
फौज़—चमू, रूथिनी, ध्वजिनीः ।	...	An army.
फौज़दारी—लगुडा लगुडी, युद्धम् ।	...	The criminal court, (case).
फौरन—तत्क्षणम्, आशु, झटिति ।	...	At once, quickly.
बंगला—कुटी, तृणच्छदिः ।	...	A thatched house, a bungalow, a summer house.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

बंचाना—पाठनम् ,वाचनम् । ...	To cause to be read.
बंजर—अनुर्वरा, ऊषराः । ...	Waste land, barren or unproductive land.
बंटवाना—विभाजनम् । ...	To distribute,to cause to be shared.
बंटाना—विभाजनम् । ...	To share, to divide.
बंडी—चोलिका, । ...	A waist coat, a short robe.
बंश—कुलं, गोत्रम्, अन्वयः जातिः । ...	Race, lineage, family a bamboo.
बंशलोचन—तुगा, क्षीरी, शुभा । ...	The manna of the bamboo.
बंशावली—गोत्रानुक्रमणिका । ...	A genealogy.
बंशी—मुरली, मुरजम् । ...	Flute.
बकना-जल्पनं, संलप०आभाष०वर्वरणम् ।	To chatter, to babble, to talk idly.
बकरा—(री) अजः, जा, छागी, गः, वस्तः	A he-goat, she-goat.
बकसुआ-लोहफलकं (उपान द्रुपयोगि)...	A buckle.
बकायन—द्रेका, कार्मुकः । ...	A tree.
बकाया-अवशिष्टम् । ...	Balance, arrears, remainder.
बकोटना—नखक्षतनं, उत्पाटनम् उच्छेदनं।	To scratch, to claw.
बक्कल-त्वक्, त्वचा, । ...	Bark, skin, rind, husk.
बखान-व्याख्यानं, वर्णनं निरूपणम् । ...	Description, commendation, definition.
बखेड़ा-कलहः, विवादः। ...	A tumult, a broil, a quarrel.
बखेरना—विकरणं, क्षेपणम् । ...	To scatter,
बगदना-परिवर्तनम् । ...	To return.
बग़ल-कक्षा, कक्षः । ...	The armpit, embrace.
बगला-बकः, कह्वः । ...	A crane or heron.
बगावत—विप्लवः राष्टविप्लवता । ...	Mutiny, rebellion.
बगैर—विना, ऋते, अन्तरा । ...	Without, besides, unless. horsefly.
बग्घी-युग्यम्, यानम्, पत्रं, धोरणम् । ..	A gig, a light carriage.
बघार—अवघारः, वासनम् । ...	Seasoning, condiment.
बच-उग्रगन्धा, षडग्रन्था, गोलाभी । ..	Orris-root.
बचना—त्राणम्, अवशेषणम् । ...	To be saved, to avoid, to remain.
बचपन-शैशवम् । ...	Infancy, baby-hood, childhood.
बच्चा—अर्भकः,डिबालिश्वम् शिशुः,वालः।	A child, the young of an animal.
बछेड़ा-वत्सः, तरणकः, । ...	A calf.
बछेड़ा-किशोरकः । ...	A colt.
बजना-ध्वननम् विजृम्भणं, ति। ...	To sound.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

बजंत्री-पामरः, वातूर्य वादकः।	...	One who plays on musical instruments.
बज़ाज़—पटविक्रेता, पटापणिकः।	...	Draper, cloth merchant.
बजाना-वादनं, घोषणं, नादनम्।	...	To beat a drum.
बटन —मौक्तिकम्।	...	Button.
बटना—विभजनम् (ते)	..	To be divided, to twist.
बटलोई—स्थाली, सूपस्थाली।	...	A brâss utensil for dressing food.
बटवारा—विभागः, विश्लेषः।	...	Partition, division of an estate,share,
बटिया—उपभार प्रस्थरम्।	...	A small measure of weight.
बटुआ—पटभस्त्रा, अन्तर्पटम्।	...	A purse.
बटेर—लावः, बर्तका।	...	A quail.
बटोरना—उञ्छनम्, कणशार्जनम्।	...	To accumulate, to heap up, to collect.
बटोही-पथिकः पान्थः,यात्री।	...	A traveller, passenger, a way farer.
बड़-बटः, न्यग्रोधः, बहुपाद्।	...	The fig tree, banyan.
बड़वानल—और्वः, वाडवः।	...	Submarine fire.
बड़हल-लकुचः, लिकुचः उडहः।	...	
बड़ा-महान्, ज्येष्ठः।	...	Large, big, elder, eldest, principal.
बड़ी-बटिका।	...	A dish made of pulse.
बढ़ई-रथकारः, शिल्पी, कारुः, स्थपतिः	...	A carpenter.
बढ़ना—बर्धनं, उत्कर्षणं उन्नयनम्।	...	To enlarge, to advance, to be promoted
बढ़-नीमार्जिनी, शोधनी।	...	A broom.
बढ़ाना—बर्धनम् उच्छ्रायनम्।	...	To expand, to enlarge, to forward, to exalt, to extend, to streatch out.
बढ़िया-अमूल्यं, बहुमूल्यं अतिव्रस्नम्।	...	High-priced, expensive.
बत्तक—कारंडवः, क्षारिवकपिंजला।	...	A duck.
बतकरी—जल्पा जल्पी पुरावृतम्।	...	Loquacity, discourse, dialougue.
बतलाना-ज्ञापनं, बोधनम्।	...	To point out, to denote, to expound, to speak, to tell, to talk.
बताशा-शर्कराबुद्बुदः।	...	A bubble.
बत्ती-बर्तिका।	...	A candle, a stick (of wax) a wick, a lamp.
बतीस-द्वात्रिंशत्।	...	Thirty-two.
बत्तीसी—रदनाबलिः,दन्तावलि।	...	A set of teeth.
बथुआ—बस्तुकः, कुणञ्जरः।	...	Patherles.
बदना (शर्त)—शपथ करणम्।	...	To bet, to wager. to acknowledge.
बदलना—व्यत्ययनं,परिवर्तनम् प्रतिज्ञानम्।		To exchange.
बदली-घनः, अम्बुदः, पयोमुक्।	...	Exchange, transfer.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

बदाम—बाताद:, बातवैरी, बाताम: । ...	An almond.
बंधना—बन्धनम्, ग्रन्थनम् । ...	An ever.
बधाई—धन्यवाद: । ...	A congr atulatory song, gift.
बधक—हिंसक:, मारक:, घातक: । ...	A fowler, a hunter, a slayer, an executioner.
बधिया—वृषाणशून्यवृषभ: । ...	A bullock, any gelded animal.
बन—अरण्यं, अटवी, विजनं, विपिनम् । ...	A forest, a wood.
बनिया—बणिक, बिट्, वैश्य:, विक्रेता । ...	Seller.
बनरा—बर:, पाणि ग्रहीता । ...	A bride-groom.
बनरी—कन्या, दुहिता, वधू । ...	A bride.
बनहलदी—शोली, वनहरिद्रा । ...	Wild turmeric.
बनात—और्ण—जम्, काश्मीरजम् । ...	A woolen cloth.
बनाना—रचनं, करणं, निर्माणम्, सम्भरणम् प्रचारणं, संग्रहणम् संपादनम् । ...	To make, to prepare, to form, to shape, to build, fabricate, to compose.
बनेला—बन्यम् अरण्यजम् ।	Wild.
	A port, a seaport, a monkey, a harbour.
बन्दरबाल—तोरणम् ।	A garland of leaves and flowers.
बन्दूक—शतघ्नी नोहनतिडि ।	A musket, a firelock, a gun.
बन्दोवस्त—प्रबन्ध: व्यवस्था, उपाय:, प्रयत्न: । ...	Settlement, management, arrangement.
बन्धना—बन्धनं, वेष्टनम् । ...	To be tied, to be bound.
बन्धान—मासिकवृत्ति: । ...	Pension, a fixed, allowance.
बन्धुआ—बद्ध:, निगडित:, कारागृहक्षिप्त: । ...	A prisoner, a captive.
बफारा—बाष्पम् । ...	Vapour, bath.
बबूल—मालाफल:, युग्मकट: । ...	The acacia tree.
बयार—वात्या, प्रभञ्जन:, वायु: । ...	Wind, air,
बयालीस—द्वाचत्वारिंशत् । ...	Forty-two.
बयासी—द्व्यशीति: । ...	Eighty-two.
बरजना—वर्जनम् निषेधनम् । ...	To forbid, to prohibit.
बरदान—वरदानम् । ...	A wedding gift.
बरधा—वृषभ:, मौक्ष: । ...	A bull, a bullock.
बरन—वर्णम्, राग: । ...	Colour, class. kind. tribe.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

बरबाद—विभ्रंशः, विध्वंसः। ...	Wasted, laid waste desolated.
बरमा—आस्फोढनी, वेधनिका। ...	A gimlet.
बरस—हायनं, सम्वत्सरः, वर्षम्, अब्दः।...	A year.
बरस गांठ—वार्षिकोत्सवम् ग्रन्थिः। ...	Birth day of a child.
वार्षिक—हायनिकम्, आदिकम्। ...	Annually, yearly.
वरात—वरयात्रा, बरदः। ...	The Marriage procession.
बरान—दोषत्याजनम्। ...	To abstain.
वराबरी-समता, तुल्यता, सदृशता। ...	Equality, aceuracy, contest, competition.
वरामद-चुरा प्राप्तिः, मुषितस्योपलब्धिः।	Coming up, egress, eruption. expense. disbursement, impeachment.
बरामदा—कोष्ठः, अनेकद्वारम्। ...	A verandah, a gallary.
बरी—त्यक्तः, मुक्तः निरसितः।	Acquitted, released, clear, innocent.
वरुण--प्रचेता, पाशी, अप्पतिः। ...	The god of water, a tree.
बरैठा--रजकः, निर्णेजकः। ...	A washerman.
बर्छी--शूलम्, भल्लः, भल्लातकः। ...	A spear, a lance, a javelin, a dart.
वर्णमाला--लिपिः, वर्णविन्यासः। ...	Alphabet. .
बर्तन-भाजनम, भाण्डम्, पात्रं अमत्रम् ...	A basin, a vessel.
वर्त्तना—व्यवहरणं, प्रयोजनम्। ...	To use.
बर्तमान--उपस्थितम्। ..	Present, existent, current.
बर्फ—पालेयः, हिम, नीहारः, तूहिनः। ...	Ice, snow.
बर्राना—सुप्तविलपनम् (भाषणम्) ...	To sommloyuise.
बर्सना—वर्षणम्, कटनम्। ...	To rain.
बर्सात—प्रावृट् बर्षा बृष्टिः। ...	The rainy season, the rains.
वर्सी—वार्षिक श्राद्धम्। ...	Annual ceremony.
बल—शक्तिः, सामर्थ्य, दृढ़ता, प्रीवरता :	Vigour physical force, strength, a sacrifice.
बलग़म—लाला, कफः; श्लेष्मा,। ...	Phlegm.
कफप्रकृतिनरः ...	Phlegmatic.
बलतोड़—केशपिटका, विस्फोटः। ...	A pimple, a small bile.
बलना—दीपनं, ज्वलन, इन्धनम्। ...	To burn.
बलबलाना-बर्वरणम् नदनम्। ...	To ferment.
बल्लभ—प्रियतमः, पतिः, भर्ता। ...	A lover, a husband.
वाल—विप्लवः, शासनभङ्गः। ...	A tumult, a riot, a mutiny.
बल्ला--कन्दुकलकुट (यष्टि) ...	A long staff, a boat-hood.
बल्ली-यूपः, स्तम्भः। ...	A prop, a pole, a long pole to stear a boat with.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

बवासीर-अर्शः, गुदकीलम् । ...	The piles (Bleeding Potetend P.)
बस-आधीनः, निघ्नः, आयत्तः । ...	Power; will; command; authority.
बसनी-मुद्राधानी (झोलिका)। ...	A purse.
बसन्त-ऋतुराजः । ...	The spring, musical note.
बसाना-आवासनम्, वासप्रेरणम् । ...	To people; to inhabit; to colonise.
बसूला-काष्ठादनी, काष्ठावदारणी । ...	Adze; addice.
बसेरा-वासः । ...	Dwelling, a bird's pirch.
बस्ता-वेष्टनम्, बन्धनम् । ...	A wrapper, a bundle.
बस्ती-पुरी, नगरी, पूः । ...	A dwelling, a village.
बहकना-मार्गविस्मरणम् । ...	To be deceived, to be misled; to stray.
बहता-प्रवाहितः । ...	Running (water) afloat.
बहत्तर-द्वासप्ततिः । ...	Seventy-two,
बहिन-स्वसा, भगिनी । ...	Sister.
बहिनोई-स्वसुः पतिः । ...	A sister's husband; a brother-in-law.
बहरा-अकर्णः, श्रोत्रविकलः,एडः,बधिरः ।	Deaf; heedless.
बहलना-केलिकरणम्, विनोदनम् । ...	To be diverted, to be amused.
बहस-विवादः, सम्वादः, शास्त्रार्थः । ...	Argument,discussion, debate,dispute; question.
बहादुर-शूरः, वीरः, भटः । ...	Brave, bold, courageous. valiant, a hero.
बहाना-प्रवाहनं, मिषं,व्याजम्,कपटम् ।	To make flow, pretence, expense, evasion; feign.
बहाल-मुदितः, पीवरः, पुष्टः । ...	Unaltered; flourishing, reinstated,
बही-पञ्जिका, ऋणपत्रम् । ...	A book of accounts,
बहुत-प्रचुरं, प्रभूतं, विपुलम्, भूरि । ...	Much; many, more,most,very,largely.
बहुरना-पुनरागमनं, परिवर्त्तनम् । ...	To come back.
बहुरि-भूयः, पुनः । ...	Again.
बहू-स्नुषा, वधू, भार्या । ...	A daughter-in-law,a son's wife; a wife
बहेड़ा-कल्प वृक्षः,सुवर्त्तः, विभीतकी। ...	A fruit; the belleric myrobalaw.
बहेलिया-व्याधः । ...	A fowler,
बांझ-वंध्या, प्रसवहीना । ...	Barren, unproductive.
बांटना-विभाजनं, खण्डशः प्रतिदानम् ।	To divide; to allot, to partake, to dispose.
बांदी-दासी, भृत्या । ...	A female serf; maid-servant.
बांधना-बन्धनम् । ...	To bind; to string; to close.
बांबी-वल्मीकं, विवरं, वाल्मूरम् । ...	A snake's hole.
बांस-वेणुः, वंशः, त्वक्सारः, तृणध्वजः ।	A bamboo.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

बांह-भुजा, दोः। ...	The arm, surety.
बाईस-द्वाविंशतिः। ...	Twenty-two.
बाग़-वाटिका, उपवनम्। ...	A garden; orchard, a tope, a grove.
बाग़ी-आज्ञाभङ्ग कर्त्ता, विप्लवी। ...	Rebel, a mûtineer.
बाघ-व्याघ्रः, द्वीपी। ...	A tiger.
बाघम्बर-व्याघ्रचर्म, व्याघ्राम्बरम्। ...	A tiger's skin.
बाज़-श्येनः। ...	Some, several, a hawk; a falcon.
बाजना-घोषणम्, नदनम्। ...	To sound, to resound.
बाजरा-वर्जरी, नालिका, खाजरूः। ...	Maize.
बाजा-तूर्य, वाद्यः, वादित्रम्, आतोद्यम्।	A musical instrument.
बाजीगड़-मायी, इन्द्रजाली। ...	A conjurer, a sorcerer. a magician.
बाट-पन्था, पद्धतिः, मार्गः, परिमापक भारम्। ...	Path, route; high road. a measure of weight.
बाड़-परिधिः, तटः। ...	Verge; edge, border.
बाड़ा-क्षेत्रवृत्तिः, प्राकारः, वप्रः, वरणः। ...	An enclosure; alms, bounty.
बाण-शरः, इषुः, विशिखः, आशुगः। ...	An arrow, a rocket.
बादल-घनः, वारिदः, अम्बुदः, मेघः। ...	A cloud.
बादशाह-नृपः, भूपः, नरेन्द्रः, भूपतिः। ...	A king, a sovereign.
बादाम-वातादः, वातघ्नः। ...	Almond.
बान-शरः, आशुगः, स्वभावः, प्रकृतिः, विशिखः, पत्री, मार्गणः। ...	Habit; quality, disposition, arrow.
बानगी-प्रदर्शनम्, निदर्शनम्। ...	A muster; a sample.
बाप-जनकः, तातः, पिता। ...	Father.
बायडिङ्ग-मोघा, क्रिमिघ्नः, विडिङ्गः। ...	A medicine.
बाबा-पितामहः। ...	Grand father.
बांयां-वामः, अपसव्यम्। ...	Left
बार-क्रमः, दिनम्, वारः। ...	Time, burden. clog.
बारह-द्वादश। ...	Twelve.
बारीक-तनुः, सूक्ष्मः। ...	Thin, fine.
बारूद-आग्नेयचूर्णम्। ...	Gun powder.
बाल-केशः, कचः, मूर्धजः, शिरोरुहः। ...	Hair.
बालक-अर्भकः, डिंभः, बालः। ...	A boy, an infant.
बाला-कर्णभूषणं (वलयः) ...	An ear-ring.
बालाखाना अट्टः, द्विप्रासादः, त्रिप्रासादः	An upper room, a balcony.
बालू-सिकताः, रजः, रेणुः। ...	Sand.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Gurukula-Library

बावला—वातूलः, उन्मत्तः । ...	Mad, Insane, Crazy.
बावर्ची—सूदः, सूपकारः, पाचकः । ...	A cook.
बासठ—द्वाषष्टिः । ...	Sixty-two.
बाहर—बहिः । ...	Out, out side, abroad.
बिकाऊ विक्रय्यः, विक्रेयम् । ...	Saleable; for sale.
बिकाना—विक्रयणम् । ...	To sell.
बिखरना—विकिरणम्, विकीर्यति । ...	To be scattered; to be dishevelled.
बिगाड़ना—बिनाशनम्, दूषणम् । ...	To mar, to damage, to ruin; to bungle.
बिचार—बिमर्शः, परामर्शः । ...	Consideration, reflection, judgment.
बिछड़ना—बियोजनं, बिश्लेषणम् । ...	To separate, to be separated.
बिछना—विस्तरणम्, छादनम् । ...	To be spread.
बिछुआ—नूपुरम् । ...	A sort of dagger.
बिछोह—बिश्लेषः, बियोगः । ...	Separation.
बिछौना—विष्टरः । ...	Bedding; bed.
बिजली—बिद्युत्, कुलिशं, भिदुरं, पबिः, अशनिः । ...	Lightning, thunder-bolt.
बिटौरा—करीषचितिः गोमय गुटका राशिः	Apile of the cakes of dried cow-dung.
बिठलाना—स्थापनम् । ...	To set, to cause to sit down.
बिदा—बिश्लेषः, वियोगः । ...	Taking leave, adieu.
बिनावट—वयनता, तन्तु व्यूतिः (बातिः)।	Weaving.
बिनौला—तूलबीजम् । ...	The seed of the cotton tree.
बिन्ती—बिनतिः, बिनयः । ...	Apology; solicitation.
बिन्दी—बिंदुः, शून्यम् । ...	Dot, a spot, a mark; a zero.
बिरला—बिरलं, न्यूनम्, स्तोकः, अल्पम् ।	Wonderful, rare; delicate; fine.
बिरवा—पादपः, शाखी, तरुः । ...	A plant, a tree.
बिरह—बियोग; बिश्लेषः । ...	Separation, parting, absence.
बिरुद्ध—प्रतिकूलम् । ...	Opposite, contrary to.
बिरोध—द्वेषः, शत्रुता । ...	Enmity, dispute, opposition.
बिलकना—बिलपनम्, आकुलनम्, रोदनम् ।	To weep; to cry violently.
बिलबिलाना—रोदनम् (व्यथनम्) ...	To be uneasy; to blubber.
बिलम्ब—समयातिपातः, बिलम्बः । ...	Delay; tardiness.
बिलांद—बितस्तिः । ...	Span.
बिलहरा—ताम्बूलपात्रम् । ...	A kind of basket for folding betels.
बिलाव—मार्जारः, विडालः, आखुभुक् ।	Male-cat.
बिवाई—पादस्फोटः । ...	A blister, lahopenthi.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

विसराना-विस्मारणम् । ...	To forget
विसंत-शक्तिः, सामर्थ्यम् । ...	Power; energy
विसाती-विक्रेता । ...	A pedlar, a haberdasher
विसाहिन्द-दुर्गन्धम् । ...	Stinch, bad smell, fetidness
विसाना-क्रयणम् । ...	To buy, to purchase
वींड-कापराशिवेष्टनम्, ग्रन्थिः, वीरणः । ...	A bundle of reeds, a heap
बींधना-वेधनम्, भेदनम् । ...	To bore
बीघा-चत्वारिंश दधिकचतुः शत गजभूमि परिमाणम्	A quantity of land containing 120 ft square
बीच-अन्तरालं, मध्यम् । ...	Middle, centre
बीछू-वृश्चिकः, अलिः । ...	A scorpion
बीज-मूलम्, बीजम् । ...	Seed, origin, sperm semen
बीजक-मूल्यसूची । ...	Invoice
बीजना-व्यजनम् । ...	A fan
बीट-पुरीषम् । ...	The dung of birds
बीतना-व्यत्ययनं, काला तिक्रमणम् । ...	To pass, to expire, to happen, to endure
बीन-बीणा, प्रवादिनी । ...	A sort of lute
बीमा-जीवन पणः । ...	Insurance
बीमार-रुग्णः, व्याधिग्रस्तः । ...	Sick, ill
बीर वहुट्टी-रक्तकीट विशेषः ...	Scarlet fly or lady fly
बीस-विंशतिः । ...	Twenty.
बुकनी-चूर्णम् । ...	Powder.
बुझना-निर्वाणम् । ...	To be slaked; to be damped.
बुड्ढा-स्थविरः, वृद्धः । ...	Old.
बुध-बुधवारम् । ...	Wednesday.
बुनना-वाणिः, व्यूतिः, वयनम्, ...	To weave, to entertwine.
बुरा-अनिष्टम्, अनाभिमतम्, दूषितम् । ...	Bad, worse, faulty.
बुलबुला-बुद्बुदः । ...	A bubble.
बुलाना-आह्वानम् । ...	To call; to send for, to invite, to bid.
बुहारना-मार्जनं, शोधनम् । ...	To sweep.
बुहारी-मार्जनी, शोधनी । ...	A broom.
बूझना-प्रच्छनम्, प्रश्नम् । ...	To ask, to solve, to understand.
बूंट-अपक्वचणकः । ...	Green gram.
बूंटा-(कसीदा) तन्तुपुष्पस्यूतिः । ...	A flower worked on cloth or paper.
बूंटी-वनस्पतिः, औषधिः । ...	Drugs; flowers.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

बूड़ना–मज्जनम् । ...	To drown, to dive.
बूता–शक्तिः, सामर्थ्यम्, बलम् । ...	Strength; power; ability.
बूरा–शर्करा, चूर्णम् । ...	Sugar; powder; sawdust.
बेंटा–मुष्टिः । मुखम्, त्सरुः । ...	A handle.
बेईमान–दुर्वृत्तः, गृध्नुः, दुश्चेतः । ...	Infidel, faithless, dishonest.
बेक़ायदा–अन्याय्यम्, अनुचितम् । ...	Irregular; unarranged.
बेकार–रिक्तः, अनायुक्तम्ः । ...	Unemployed; extra; useless.
बेग–पुटं, सेवः, कोषः, आशुगः, टिति, स्यूतः, ...	Celerity, haste, rapidity, bag.
बेगार–शुल्कमन्तरा कार्यम् । ...	Compelling to work for nothing, compulsory labour without pay.
बेंचना–विक्रयणम् । ...	To sell.
बेटा–सूनुः, आत्मजः, सुतः । ...	A son, a child, a boy.
बेटी–दुहिता, सुता, पुत्री, कन्या । ...	Daughter.
बेड़ा–नौका, पोतः, तरणिः । ...	Enclosure, Courtyard, raft, float.
बेडी–निगड़ः, लोह बन्धनम्, नौः । ...	Fetters; wedlock.
बेडौल-दुश्चेष्टम्, कुरूपम् । ...	Ugly; shapeless.
बेंत–निचुलः, वंजुलः, वेतसः । ...	A cane.
बेदख़ल–अधिकारापहरणम् । ...	Ejected, dispossessed, ousted.
बेदम्–अचेतनम्, जड़ः । ...	Breathless.
बेधड़क–निर्भयम्, निर्भीकम् । ...	Fearless.
बेधना–वेधनम् । ...	To perforate, to bore, to pierce.
बेबाक–निःशेषम्. ऋणापनयनम् । ...	Paid up in full.
बेबाकी–सर्वस्वोद्धारः, निस्तारः, ऋणमोक्षः	Full payment.
बे–बिना, ऋते, अन्तरा । ...	Without; im, in, ir, less.
बेअदबी–दुर्विनीतता, अविनयता, असभ्यता । ...	Rudenes, indecency, ungentlemanliness
बेआबरू–अवज्ञा, अभिभवः, परिभवः तिरस्कारः । ...	Dishonour
बेआस–निराशः, निस्तृष्णम् । ...	Hopeless.
बेइज़्ज़त–अपमानम्, अवज्ञा, परिभवः तिरस्कारः । ...	Disgraceful.
बेइन्तज़ामी–अव्यवस्था, दुष्प्रबन्धः ...	Mismanagement, mal-administration.
बेइ (ई) मान–गृध्नुः, दुराचारी । ...	Dishonest, unfair.
बेइन्साफ़–अन्यायी, अत्याचारी । ...	Unjust.
बेइन्साफ़ी–अत्याचारता, अन्यायता । ...	Injustice.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

बेक़यास-असम्भाव्यम्, अविचार्यम्, दुश्चिन्त्यम्। ...	Incomprehensible, increditable.
बेक़सूर-निर्दोषः, निरागसः। ...	Faultless, innocent.
बेकाज-व्यर्थं, फल्गु, निष्फलम्। ...	Useless, worthless.
बेकाम-निर्वृत्तिः, निर्योग क्षेमः। ...	Unemployed.
बेकारी-रिक्तता, वृत्ति शून्यता। ...	Want of employment.
बेक़ानून-अनीतिः, अन्यायः, अकल्पः, असमंजसम्, नियमविरुद्धम्। ...	Without rule or law.
बेखतरा-निश्शंकः, निर्बाधं, निर्भीकम्।...	Out of danger.
बेखबर-कश्मलितः, मोहितः, मूर्छितः।	Careless, heedlessness.
बेग़म-निश्चिन्तं, स्वस्थः, निरामयः। ...	Without anxiety, reckless.
बेगुनाह-निर्दोषः, निरपराधः। ...	Innocent, faultless.
बेग़ौर-अविमर्शम्, अविचारम्। ...	Without consideration.
बेचने योग्य-क्रय्यम्, क्रेयम्, क्रेतुं योग्यम्। ...	Saleable.
बेचैन-खिन्नः, व्यथितः, पीडितः, उन्मनः	Uneasy, disturbed.
बेजा-अनुचितम्, अयोग्यम्, अयुक्तम्। ...	Improper, out of place.
बेजान-निश्चेतनः, जड़ः, निर्जीवः। ...	Lifeless, exhausted.
बेढब-अयुक्तम्, अस्थानम्। ...	Awkward, ill-shaped.
बेतआल्लुक़-निर्लेपः, निस्सम्बन्धः। ...	Without connexion.
बेतकल्लुफ़-असम्भारम्, अनाडम्बरम्।	Without ceremony, unceremonious.
बेतमीज़-दुर्विनीतः, असभ्यः। ...	Indiscreet, innocent, senseless.
बेतरह-अप्रकारं, अविधानम्। ...	Unmannerly, uncivil.
बेताब-व्याकुलः, व्यग्रः, खिन्नः, आपन्नः।	Faint, restless, uneasy.
बेतासीर-निष्प्रभावम्। ...	Ineffectual, impotent.
बेदर्द-निर्दयालुः, क्रूरः, निर्दयः। ...	Unfeeling, merciless.
बेदम-निश्चेतनः, गतप्राणः ...	Breathless, lifeless.
बेदस्तख़त-हस्ताक्षरमन्तरा, लिपिस्मृते,	Unsigned.
बेदिल-अनीप्सितम्, अनाकांक्षितम्। ...	Heartless, Half hearted.
बेन-वेणुः, मुरजः, वंशी, मुरली। ...	A flute, a fife.
बेनसीब-अभाग्यः, दुर्भाग्यम्, हतदैवः।...	Unfortunate.
बेना-व्यजनम्। ...	A fan.
बेनामनिशान-अज्ञातः, अपरिचितः।	An unknown person.
बेपरदा-अनाच्छन्नम्, अप्रकाटितम्।...	Openly.
बेपरवा-अगृध्नुः, निरङ्कुशः, चित्तोद्रिक्तः।	Fearless; independent.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

बेप्रश्न–प्रश्न मन्तरा। ...	Unasked.
बेफायदा–व्यर्थ, फल्गु, निष्प्रयोजनम्। ...	Useless, worthless.
बेफिक्र–निश्चिन्तः, निर्द्वन्द्वः। ...	Independent, thoughtless.
बेमज़ा–नीरसम्, अस्वादु। ...	Tasteless.
बेमहसूल–निःशुल्कम्, निर्भाटकम्। ...	Free from postage.
बेमरम्मत–अजीर्णोद्धारम्। ...	Out of repair.
बेमुकाबिल–अनुपमः, निरुपमः, अतुलः। ...	Uncomparable.
बेमुनाफ़ा–अलाभ, वृद्धिशून्यम्। ...	Unprofitable.
बेमुनासिब–अनुचितम्, अयुक्तम्। ...	Improper, unfit.
बेमुरव्वत–अननुरागः, निर्दयः। ...	Uncourteous.
बेमौसम–विनर्त्तुः, ऋतुमन्तरा। ...	Out of season.
बेरहम–निर्दयालुः, क्रूरः, कुटिलः। ...	Merciless, cruel.
बेरहमी–क्रूरता, कौटिल्यम्, निर्दयालुता	Cruelty, unmercifully.
बेराह–कुपथम्, कापथम्। ...	Erring, digressing.
बेशर्म–अपत्रपः, निर्ह्रीकः, निर्लज्जः। ...	Shameless.
बेशर्मी–अपत्रपता, निर्लज्जता। ...	Shamelessness, indecency.
बेशकीमत–अमूल्यम्, अनर्घम्, बहुमूल्यम्।	Invaluable, Priceless.
बेशिक्षित–अनुपदिष्टः, अनधीतः, अबोधितः।	Uninstructed, untaught.
बेशुमार–असंख्यः, अगण्यः, अनुपसंख्येयः। ...	Countless, numberless.
बेसन्देह–निःशंकः, निस्सन्देहः। ...	Doubtless.
बेसलाह–असम्मतं, अनामंत्रितम्। ...	Without counsel, unwise.
बेसबब–अकारणं, अहेतुकम्। ...	Causeless, without reason, unaccountable.
बेसब्र–असन्तुष्टः, गृध्नुः, अनाप्येयः। ...	Impatient, dissatisfied.
बेसहूर–असभ्यः, दुर्विनीतः, निर्गुणः। ...	Sloven, unmannerly, giddy.
बेसिफ़ारिश–निष्पक्षता, निष्पक्षपातता।	Without recommendation.
बेसूद–कुसीदमन्तरा। ...	Without interest, profitless.
बेहतरी–उत्तमता, श्रेष्ठता, कुशलता। ...	Welfare, well being.
बेहद–असीमः, अनवधिः। ...	Boundless, indefinite.
बेहवास–उन्मत्तः, वातूलः। ...	Senseless, out of temper.
बेहिम्मत–निरुत्साहम्, निःसाहसम्। ...	Without spirit.
बेहुनर–निर्गुणः। ...	Unskilful.
बेरी–बदरी, कर्कन्धु, दृढबीजा, कंटकी। ...	Plum; tuel; turn; delay.
बेल–बिल्वः, महाकपित्थः, श्रीफलः। ...	A Wooden apple.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

बेलदार—कारुः, भित्तिरचयिता। ...	A digger.
बेलन—भ्रामणी, वर्तुलाकारचक्रम्, ...	A rolling pin; roller.
बेला--बर्षिकी, कालः। ...	Time; a while; period; a cup: a species of jesmine.
बेवकूफ़-मूढ़ः, अज्ञः, मूर्खः। ...	Foolish; stupid.
बेसन--चणक चूर्णम्। ...	The flour or meal of gram-pulse.
बेसर--नस्यम्, नासिका कुण्डलम्। ...	A small heavy nose ring.
बेसुरा--स्वरतालहीनम्। ...	Out of tune.
बेहोश-मूर्छितः, अबोधः, निश्चेतनः। ...	Senseless; stupified.
बैंगन--कंटालुः, वार्त्ताकी, वृन्ताकी। ...	Brinjle.
बैजा--अंडः, पेशी, कोशः। ...	An egg.
बैंजनी-नील वर्णम्। ...	Purple; reddish blue.
बैकुंठ-स्वर्गः,त्रिविष्टपं, नाकः,सुरलोकः। ...	Heaven; paradise.
बैठक-उपवेशिका, वेदिका, वितर्दिः। ...	A drawing-room; a bench.
बैठना-उपवेशनं, निषीदनम्। ...	To sit; to brood.
बैद-भिषक्, चिकित्सकः, रोगहारी। ...	A physician.
बैदूर्य—राष्ट्रकः, केतुरत्नः, मेघखरांकुरः ...	Cat's eye.
बैर—द्वेषः, रिपुता, विरोधः, शत्रुता। ...	Enmity; hostility; ill-will.
बैरंग—अप्रदत्तशुल्कम्। ...	Unpaid, bearing.
बैल—उक्षः,वृषभः,बलीवर्दः,अनड्वान्। ...	A bull, an ox.
बैलगाड़ी—वृषभोह्यः शकटः। ...	A bullock-cart.
बैसाखी—यष्टिः, लकुटः,लगुडः। ...	A large myrobalun, a crutch, a clu
बोइया—करंडिका। ...	A small basket.
बोझ—भारम्। ...	A load, a burden.
बोटी—मांसालिप्तास्थिशकलम्। ...	A morsel of meat.
बोदा—कृशः, दुर्बलः। ...	Weak; low-spirited.
बोरा—प्रसेवः, स्यूतः। ...	A sack; a canvas bag.
बोलना-भाषणम्, वचनम्। ...	To sound, to speak, to talk, to say, to tell; to bid, to call.
बौछार—वात्या,झञ्झा,तुषारच्छादिः। ...	Driving; rain; wind and rain, a heavy shower of rain.
बौना—वामनः, खर्वः। ...	A dwarf.
बौराना—उन्मादनं, मोहनम्। ...	To be mad.
ब्याज—कुसीदः। ...	Interest.
ब्याना—प्रसवनं, न्यासः, सत्यंकारः। ...	To bring forth; to give birth.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ब्यारू—निशा भोजनम् । ...	Supper.
ब्याह—उद्वाहः, पाणिग्रहणम् । ...	Marriage; wed lock.
ब्याहना--उद्वाहनम्, पाणिपीडनम् । ...	To marry; to give in marriage.
ब्योंत--आकारः, आकृतिः । ...	Shape; fashion; the act of cutting out clothes.
ब्यौपार--वाणिज्यं, वाणिज्या । ...	Trade; business.
ब्यौपारी- वाणिज्यकर्त्ता । ...	Trader, a merchant.
ब्योरा-वृत्तम्, उदन्तः । ...	Detail, history, explanation.
ब्रह्महत्या-ब्रह्मघात । ...	The murder of a Brahman, sacrilege.
ब्रह्मचारी-वर्णी, वर्णिलिङ्गी । ...	A bachelor, an ascetic.
ब्रह्मा-चतुराननः, विधाता, विश्वसृट् ।	Creator-god.
ब्रह्माण्ड-भूमण्डलम् । ...	The globe, the world.
ब्रह्मावर्त्त-पूर्व परिश्रमयोर्मध्ये सरस्वती दृषद्वत्योराश्यन्तर्वर्तीदेशः । ...	The country to the North-West of Delhi, lying between the rivers Saraswati and Drishadwaty.
ब्रह्मी--वयस्या, मत्याक्षी, सुरसा । ...	Indian penny wart.
भंभोरना-दंशनम्, दन्तैच्छेदनम् । ...	To bite and mumble (as a dog) to worry.
भंवक-बिलं, विवरं, छिद्रम्, बाल्रूरम् । ...	A large hole.
भंवर-भ्रमरः,अम्भसांभ्रमः । ...	A whirlpool; vortex; eddy.
भंवरकलीं-राग (वर्ण) विशेषः । ...	A collor or hatter (for horses and dogs)
भकोसना-भक्षणं, चर्वणं, खादनम् । ...	To eat, to devour.
भक्त-सेवकः, दासः, अनुरक्तः, अर्चकः...	Pious, religious, devotee; an adorer, worshipper; a votary.
भक्ति-सेवा, शुश्रूषा । ...	Devotion; adoration; worship.
भग-योनिः, भगः । ...	Vulva, vagina, glory.
भगन्दर-भगन्दरः । ...	A boil, in or close to the anus; to fistula.
भगवान-विश्वात्मा, नारायणः, परमात्मा	The supreme being; God; divine, glorious, prosperous.
भगाना-पराजयनं, पलायनम् । ...	To put to flight, to drive off; to cause to run away, to defeat.
भगोड़ा-पलायन परः, धावशीलः ।	Run away; a fugitive.
भगी पलायना । ...	Flight; panic.
भङ्ग-शुक्राशनः, चीरपत्रा, चपला, बिजया।	Hemp; an intoxicating drug or potion made from hemp leaves, breaking; splitting; defeat.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

भङ्गरी-मार्कवः, भृंगराजः । ...	Name of a herb.
भङ्गी-श्वपचः, चाण्डालः । ...	A sweeper.
भजन-अर्चा, पूजा, भक्तिः, शुश्रूषा । ...	Adoration, a hymn; worship.
भट-योधः, वीरः, भटः, शूरः । ...	A warrior; a soldier, a learned-man.
भटकना-मार्गविस्मरणम्, इतस्ततो, गमनम् । ...	To go stray; to wander, to lose one's way, to miss the right path.
भटियारा-सूदः, पाचकः, सूपकारः । ...	An inn-keeper, a baker, a cook.
भट्टी-कन्दुः, स्वेदनी, भ्राष्ट्रिका, गज्जा ...	A furnace; a kiln; a distillery; a washerman's caldrum for boiling clothes.
भट्टा-इष्टकचितं, इष्टकभ्राष्ट्रम् । ...	An oven; a kiln; a furnace.
भड़कना-उत्तेजनम्, तर्जनम् ...	To burst forth; to be blown up; to startle, to be alarmed.
भड़काना-उत्तेजनम्, उद्दीपनम्, उत्थापनम् । ...	To frighten; to kindle, to induce; to incite.
भड़कीला-भास्वरः, दीप्तिमान् । ...	Glittering; splendid, showy; shy; wild.
भड़भड़िया-अगम्भीरः, अनुदारः । ...	Simple; candid; notable, to keep a secret, without guile.
भडुआ-नायकः । ...	A pimp; a pander.
भड़ैती-भाटकिकः, शौल्किकः । ...	A tenant; a lessee.
भण्डाफूटना-भेदस्फोटनम्, बिकसनं । ...	To be disclosed.
भण्डार-वस्तुकोशः, राशिः, भण्डारः । ...	A store house, a place where household goods are kept.
भण्डारी-कोशाध्यक्षः । ...	A house steward, a store-keeper.
भण्डेला-भण्ड, भंडी । ...	A buffoon, a gester; an actor.
भतीजा-भ्रातृव्यः, भ्रात्रेयः, भ्रातृजः । ...	A brother's son, a nephew.
भतीजी-भ्रातृव्या, भ्रात्रेयी, भ्रातुःपुत्री	A niece, a brother's daughter.
भत्ता-उपवेतनम्, मार्ग व्ययः । ...	Travelling allowance; additional allowance,
भद्दा-कुरूप, विकृतः, व्यङ्गः, अवोधः ।	Awkward; clumsy, stupid, senseless.
भनक-ध्वनिः, रवः, नादः । ...	A sound.
भबक-दुर्वासः, दुर्गन्धिः । ...	A sudden burst of flame: a sudden emmisson of bad smell.
भबकी-भर्त्सना, तर्जना, न्यक्कारः । ...	Threat; menace.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

भड़भड़-व्याकुलता,समूहः,आर्त्तनादः। ...	Confusion.
भभूका होना-रोषणं, कोपनं, क्रोधनम्।	To turn red with rage.
भय-विभीषिका, साध्वसं, भीतिः। ...	Fear; alarm, fright, terror.
भयानक-भयङ्करम्, विकरालम्, भीषणम्	Fearful; dreadful, formidable.
भरत-मिश्रितधातुः। ...	A mixed metal composed of copper and lead.
भरन-अवन्ध्य वृष्टिः। ...	A heavy shower of rain.
भरना-पूरणं, प्रवेशनम्, भरणं, पोषणं, प्राणं, पालनम्। ...	To fill; to load, to do, to perform, to pay; to liquidate, to discharge to supper; to excite.
भरपाना-निःशेष ऋणोद्धरणं। ...	To be paid in full; to receive the full amount to be liquidated.
भरा-पूर्णम्। ...	Full, replete.
भरोसा-प्रतीतिः,श्रद्धा, विश्वासः। ...	Hope; reliance; dependance; assurance.
भरतीकरना-प्रवेशनं,स्थापनं, सूचयङ्कनम्	To fill; to load, to recre it, to enlist, admit, to store up.
भर्ता-स्वामी, पतिः। ...	A husband, lord, cherisher, supporter.
भरोसा-प्रतीतिः, विश्वासः, आशा। ...	Hope, dependance.
भला-भद्रं,नीरोगम्,आरोग्यः, अनामयः।	Well, good, wonderful, admirable, welfare.
भलाई-हितम्, भद्रम्,शं, शुभम। ...	Goodness, welfare.
भस्म-क्षारम्, विभूतिः। ...	Ashes.
भक्षण-खादनम्,अशनम्। ...	Fating, feeding, food, meal.
भांजा-स्वस्रेयः, भागिनेयः ...	A sister's-son, a nephew.
भाँजी-स्वस्रेयी, भागिनेयी। ...	A sister's daughter, a niece.
भांजी-प्रतिरोधः,प्रतिवायः, निरोधः। ...	Hinderance, interruption.
भांड़-बन्दी, मागधः,वन्दीपुत्रः, चाक्रिकः	An actor, a buffoon, a mimic.
भांति-प्रकारः, प्रथा, रीतिः, भेदः। ...	Manner, method, mode, kind, way, sort, order.
भांपना-अनुमानम्, ईक्षणम्,अवलो० ...	To see throughout, to know.
भाई-भ्राता, सहोदरः,। ...	Brother, comrade, companion.
भाग-पलायनं, धावनम्, त्वरितगमनम्।	Fortune, destiny, fate, lot.
भागना-पलायनम्,धावनम्,त्वरितगमनम्	To run away, to flee, to fly, to escape.
भाजी-शाकम्, पत्रपुष्पादि। ...	Greens, a vegetable.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

भाट-बन्दी, मागधी। ...	A bard, a minstrel.
भाड़ा-भाटकः, शुल्कम्। ...	Hire, fare, rent, freight.
भात-भक्तः, ओदनम्। ...	Boiled rice.
भानना-वेष्टनम्, योजनं, मिश्रणम्। ...	To twist.
भाना-रोचनं, स्पृहणं, स्वदनम्। ...	To be pleased, to suit, to fit, to be approved of,
भाफ-बाष्पम्। ...	Steam, vapour, exhalation.
भाव-वस्नं, मूल्यम्, अर्घः अवक्रयः। ...	Rate.
भाभी-भ्रातृपत्नी। ...	A brother's wife.
भार-धूः, धुरम्, भारम्। ...	A load, a burden, a weight, gravity.
भारी-भारवत्, धूर्युतम्, गह्वरः। ...	Heavy, weighty, ponderous, big, important, valuable.
भाला-भल्लातकः, शूलम्। ...	A spear, a lance.
भालू भल्लः, भल्लूकः, ऋक्षः। ...	A bear.
भाषा-वाचा, गिरा, सरस्वती। ...	Language, Speech.
भिखारी-भिक्षुकः, याचकः, अर्थी। ...	A beggar, a mendicant.
भिगोना-क्लेदनम्, आर्द्रीकरणम्। ...	To wet.
भिड़ना-मिश्रणं, सन्धानम्, योजनम्।...	To clasp, to close; to join, to touch.
भिण्डी-चतुः पुंड्रः, भिण्डः। क्षेत्र सम्भवः।	A vegetable.
भिनकना-मक्षिका ध्वननम्। ...	To buzz; to swarm; to hum.
भिलावा-भल्लातकी, शिराविल्वः, भक्तमालः। ...	A nut used for marking clothes.
भीख-भिक्षा, याचना, अर्थना, अर्दना।	Alms; begging; charity.
भीड़-समूहः, समाजम्, जनवृन्दम्।...	A crowd, a multitude, throng.
भीत-कंथा, भित्तिः, कुड्यः। ...	A wall.
भीतर-आभ्यन्तरम्, अन्तरम्, मध्ये। ...	Within, indoors.
भुग्गा-सरलः, मूढः, अमायी ...	Simple, foolish.
भुट्टा-सस्यमंजरी ...	An Indian corn; maize.
भुरजी-भर्जकः, भृज्जक। ...	One who parches grain.
भुलक्कड़-विस्मरण शीलः, विस्मारकः।	Forgetful, negligent, oblivious, thoughtless.
भुस-तुषः, कडंगरः। ...	Husk, chaff.
भूसना-बुक्कनम्, (बुक्कति)। ...	Bark.
भूकम्प-भूचालः, भूडोलः। ...	An earthquake.
भूख-क्षुधा, क्षुत्, क्षुधितः, बुभुक्षा। ...	Hunger, appetite.
भूखा-बुभुक्षितः, क्षुधितः, क्षुत्पीडितः।...	Hungry.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

भूगोल-भूमण्डलम् । ...	Geography; the earth.
भूनना-भृज्जनम् । ...	To parch.
भूमिका-प्रस्तावना, उपोद्घातः । ...	Preface, introduction.
भूरा-कपिशवर्णम् । ...	Brown, fair.
भूल- त्रुटिः, भ्रमः, विस्मृतिः । ...	Forgetfulness, mistake, fault.
भूला बिसरा-बिस्मृतपथः । ...	Losing one's way.
भूषण-मण्डनम्, आभरणम् । ...	Ornament; jewels.
भृकुटी-भ्रूः । ...	The eyebrow; a frown.
भृत्य-किङ्करः, दासः, सेवकः । ...	A servant: a slave.
भेंट-उपहारः; उपायनम्, उपदा । ...	Interview, visit, present.
भेंटना-सम्मेलनम्, ...	To meet with, to visit, sheep.
भेंड-महिषः, अजाविकः । ...	Sheep.
भेख-भेषः, वेषम् । ...	Disguise, assumed appearance.
भेजना-प्रेषणं, प्रहिणम् । ...	To send, to transmit, to ejaculate.
भेजा-मस्तिष्कं, गोर्दः । ...	The brain.
भेंडिया-वृकः, कोकः, हिंस्रगः । ...	A wolf.
भेदी-रहस्यवेत्ता । ...	A secret-keeper.
भेली-गुड़ पिण्डं, इक्षुपाक गुटिका । ...	A lump of coarse sugar or molasses.
भैंस-महिषी, महिषः,वृषाणः, यमवाहनः	A female buffalo.
भोंकना-सेवनं, भोगनम्, विदारणम् ...	To thrust, to drive.
भोंपू-वाद्यविशेषः, शंखः । ...	A wind instrument, a poem.
भोगना-भोगनम्, गोचरणम् । ...	To supper, to enjoy, to indure.
भोजन-अशनम्, खाद्यम्, भक्ष्यम् । ...	Eating, enjoying food, victuals, dish of food, meal.
भोजपत्र-भूतग्रहः भूर्जपत्रम् । ...	Leafond, a bark of a tell.
भोर-प्रातः, प्रभातः, प्रत्यूषम् । ...	Early morning, dawn, break of day.
भोला-सरलः, अमायी, ऋजुः । ...	Simple, innocent, heartless.
भौंरा-अलिः, षटपदः, साश्चर्यः, भृंगः। ...	A large black bee.
भौंचक्का-चकितः । ...	Astonished, aghast.
भ्रम-अज्ञानम्, संशयः,सन्देहः, शंका । ...	Error, mistake, confusion, perplexity doubt, suspicion .
भ्रष्ट-अशुचिः, अशुद्धम्, अपवित्रम् । ...	Fallen, debased, polluted, impure, vicious.
भ्रूण-बीजम्, गर्भः, कुक्षिस्थ जन्तुः । ...	The embryo foetus.
भ्रूणहत्या-गर्भपातः । ...	Murder of the foetus.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मंगता-भिक्षुकः, अर्थी, याचकः, भिक्षुः ...	A beggar, mendicant.
मँगवाना-आहारणम्, आनायनम्। ...	To cause to ask or send for.
मंजना-मार्जनं, शोधनं, घर्षणम् ...	To be cleaned, to be polished, to be trained.
मंजीरा-घनवाद्यः, कांस्यतालम्। ...	A kind of cymbal
मंजुल-(अंजीर) मञ्जुलम्, अञ्जीरम्। ...	Fig.
मझला-मध्यमः, उपान्तिकः, । ...	Intermediate, middle
मंडुआ-नर्त्तकः,भूचरा, कठिनः,मलीयसः	Name of a grain, thisk spiked elonsine.
मकई-महाकायः, मकुष्ठः, कांडजः। ...	Indian-corn, maize.
मकड़ा-बृहल्लूता, मर्कटकः, ...	A large spider.
मकड़ी-लूता, ऊर्णनाभः, मर्कटकः। ...	A spider.
मकड़ीका जाला-लूताजालम्,उर्णनाभतन्तुः	A spider web.
मकरूज़-अधमर्णः, ऋणी। ...	In debted.
मकसूम- भाग्यं, दैवः, प्रारब्धम्। ...	A portion, fate, destiny.
मकान- पत्तनं, गृहं, परिजनः,अभिजनः।	A dwelling, house, arrow a home, abode, lodging.
मकोड़ा-पुत्तिका, वल्मीकः, वामलूरकीटः कूलकः। ...	A large ant.
मकोय-वायसी, काकमाची। ...	A medicinal plant, night saids.
मक्कार- क्रूरः, खलः, व्याजी, मायी। ...	Cunning, artful, crafty, a cheat, an impostor.
मक्खन- नवनीतम्, हैयङ्गवीनम्। ...	Butter.
मक्खी- मक्षिका। ...	A fly.
मखनिया- घोषः, गोपः, नवनीती, नवनीत बिक्रेता। ...	Butter man.
मखमल- कैशेयस्, कृमिजम्। ...	Velvet.
मगज-मस्तिष्कम्,गोर्दः,अंसलः,बीजगर्भम्	The brain, marrow, kernel, pith intellect.
मगजी- तीरवलनं, परिधिः। ...	Edging, border, hem.
मगर-परन्तु, परश्च। ...	Unless, perhaps, except, if not, only but.
मगर- नक्रः, परश्च, किन्तु, ग्राहः। ...	An alligator, a crocodile.
मगरा- दर्पी, मानी, अबलेशी, अहङ्कारी।	Proud, presumptuous, obstinate, cunning.
मगरी- स्थूणः, दारुविशेषः। ...	A ridge pole.
मगरूर- दर्पी,मानी,अबलेशी, अहंकारी।	Proud, arrogant, haughty.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मगरैला- औषधि विशेषः । ...	A small blackish pyramidical shaped seed of a very pungent smell.
मंगाना- आहरणं, आनायनम् । ...	To send for.
मगन- मुदितः, हर्षितः, प्रफुल्लितः । ...	Delighted, pleased, overjoyed.
मंगल- कुजः, सूर्य सुतः, भौमः । ...	Tuesday.
मचकना- चलनं, दोलनम् । ...	To bend, to shake, to wink.
मचला- वान्तः, रुदितम्, क्रन्दितम् । ...	To be refractory, to be peevish.
मचान- मञ्चम्, उत्कृष्टासनम् । ...	A platform, a stage, a dais, scaffold.
मचिया- पीठम्, आसनम् । ...	A bed-stead, chair stool.
मच्छड़- मशकः, दंशः । ...	A mosquito.
मछरान्द- मत्स्यदुर्गन्धिः । ...	A smell of fish.
मछली- मत्स्यः, मीनम्, शफरी । ...	A fish.
मछवा- कैवर्त्तः, धीवरः, मत्स्यादः । ...	A fisherman, a fishmonger.
मज़दूर- भृत्यः, कारुकः । ...	Alabourer, a porter a carrier, a workman.
मज़बूत- दृढः, पीवरः। ...	Strong, firm, fast, cogent, solid.
मजबूर-परवशः, परतन्त्रः, आयत्तः । ...	Forced, compelled, necessitated.
मज़बूरी-आवश्यकता,परवशतापराधीनता	Compulsion.
मजमा-सभा, समज्या, गोष्ठी । ...	Collection, assemblage,crowed, a place of meeting.
मज़मून-विषयम्,वृत्तः, उदन्तः। ...	Contents, sense, meaning tenor, subject, Composition, essay, article.
मजलिस-सभा, समितिः, समज्या । ...	An assembly, a party, council, congregation.
मजहब-सम्प्रदायः, धर्मः,जातिः । ...	Religion, faith, creed, sect. mode.
मज़ा-स्वादः,रसः, रुचिः, । ...	Taste, relish, pleasure, deliciousness.
मज़ाक-हास्यम्, केलिः । ...	Joke, wit, pleasant.
मजाज—अधिकारः, सामर्थ्य, बलम् ।...	Lawful, competent, authorized, authority, metaphor.
मजाल-सामर्थ्यम्, शक्तिः, अधिकारः ।	Strength, ability, authority.
मजीठ-मञ्जिष्ठा, विकसा, जिंगी । ...	Indian madder, a drug used for dyeing red, mungeet.
मज्जा-वसा, मज्जा, वपा, मेदः, । ...	Pith, marrow, sap.
मझूल-अलसः, मन्दः, दीर्घसूत्री । ...	Lazy..........idle.
मझोला-माध्यमिकः, उपान्तिकम् । ...	Middling.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मटकना–भ्रूचालनम्, भ्रूद्रेचनम् । ...	To coquet, to ogle, to play the wanton.
मटकना–मृच्छरावः ...	A jug, a mug.
मटका. आलिज्जरः, मणिकः । ...	A large earthen pot or jar.
मटकाना·भ्रूचालनं, भ्रूद्रेरचनम् । ...	To wink, to make a shame.
मटर–हरेणुः, कलायः, मुण्डचणकः । ...	A pea.
मटियाला–मृण्मयं, स्थलजम् । ...	Earthen, clayey.
मट्टी–मृत्तिका, मृत् । ...	Muddy, dusty, dusky.
मट्ठा–तक्रम्, उदश्वित् । ...	Butter milk.
मठ–आश्रमः, छात्रालयः, विद्यालयः । ...	A convent, a religious college, a pagoda temple, a hermitage.
मठरी–सार्पिषपूरिका । ...	A cake, a kind of sweetmeat.
मठोली–आकृतिः, आकारः, केलिः । ..	Onanism, self abuse.
मड़ैया–मठिका, मठम्, पर्णकुटी, पर्णशाला । ...	A cottage, a hut.
मढ़ना–आच्छादनम्, आवरणम् । ...	To cover as a demn, book, with parchment.
मणि–रत्नम्, मणिः । ...	A gem, a jewel, a precious stone.
मण्डलाना–उपप्लवनम्, उड्डीनम् । ...	To make crcuit, to hover, to be enveloped.
मण्डली–सभा, समाजम्, समज्या । ...	An assembly, a company.
मण्डी–हट्टः, आपणः, विपणी । ...	A market, an emporium.
मत–धर्मः, संप्रदायः, सम्मतम् । ...	Purpose, intention, wish, mind, opinion, faith, religion.
मत–मा, मैवं, नहि । ...	Don't, do not.
मतलब–आशयः, भावः, अभिप्रायः । ...	Purpose, meaning, object, aim, motive, Demand.
मतवाला–उन्मत्तः, समदः, सदानः, मदस्रावी, बातूलः । ...	
मतीरा–कालिङ्गं, सुवर्तुलः । ...	A water-melon.
मथना–मन्थनम्, विलयनम्, विलोडनं ।	To churn, to knead, to work, to meditate.
मथानी–मन्थनदण्डः, मन्थनी, मन्थानः ।	A churner, a dasher.
मदद–सहायता, आश्रयः, त्राणम् । ...	Help, aid, relief, masons.
मदन–मन्मथः, प्रद्युम्नः, मीनकेतनः । ...	Cupid, love, lust, a plant.
मदरसा–विद्यालय, पाठशाला । ...	School, College, academy.
मदारी·मर्कट नर्त्तकः, वानर क्रीड़यिता ।	A juggler, a bear or monkey dancer.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मदिरा-सुरा, वारुणी, मद्यम्,	Wine, spirit.
मधु-मधु, क्षुद्रा। ...	Honey.
मन-मनः, चेतः, हृदयम्। ...	Mind, heart, attention.
मनहूस-अभाग्यः, हतदैवः, हतभाग्यः।...	Ill-omened, unlucky.
मना-निषेधः निरोधः,परिवादः,अपवादः।	Prohibition, prevention, refusal.
मनादी-अपवादः,निषेधढक्वा, जयडिंडिमः	Proclamation.
मनाना-बोधनं,अनुकूलकरणं,चाटुकरणम्।	To persuade,to conciliate, to propitiate, to coax, to sooth, to invoke.
मनिहार-जातुषकंकणविक्रेता। ...	One who makes glass bracelets.
मनोरथ-लिप्सा, कांक्षा, स्पृहा, तृट्। ...	Wish, desire, intention,
मनोहर-मनोज्ञः, मनोरमः, रम्यः। ...	Lovely, pleasing, beautiful.
मन्त्री-अमात्यः, सचिवः, मंत्री। ...	An adviser, a counsellor, a minister of state, a secretary.
मन्द-अलसः, प्रमीलः, दीर्घसूत्री। ...	Abated, slow, dull, ill, bad, foolish.
मन्दिर-देवायतनं, देवालयं, मन्दिरम्। ...	A house, a dwelling house, a temple, a pagoda.
मनशा-सम्मतिः, वाञ्छा,ईप्सा। ...	Allusion, tenor, desire, drift.
मनसूख-निषेधः,अस्वीकारः। ...	Cancelled, abolished, annulled, repealed.
मवाद-वसायम्, पूयम्। ...	Pus.
मरघट-श्मशानं, शवदाहस्थानम्। ...	Cremation ground.
मरना-मरणं, देहत्यजनम्। ...	To die.
मरम्मत-जीर्णोद्धारः, पुनः संस्कारः। ...	Mending, repairs, amendment.
मरहम-स्फोटकचूर्णं, व्रणारोपकौषधम्...	Plaster, salve, cure, ointment.
मरी-महामारी, मृत्युः। ...	Plague, mortality.
मरीज़-रोगी, रुग्णः,व्याधिग्रस्तः। ...	Sick, deceased, patient.
मरोड़ना-निबोलनं, वेष्टनं, पीडनम्, वक्रीकरणम्। ...	To twist, to writhe, to contort, to gripe.
मरोरा-आमातिसारः, आमशूलम्। ...	Twisting of the bowels.
मर्ज़ी-इच्छा, सम्मतिः। ...	Will, assent, pleasure.
मर्द-नरः, शूरः, वीरः, पराक्रमी। ...	A male, man, hero, fellow.
मलना-मर्दनं, घर्षणं, मार्जनम्। ...	To rub, to annoint, to tread on.
मलवा-उपकरणम्, पञ्जरम्, मलम। ...	Rubbish, Materials of a broken house.
मलाई-पयोमलं,दुग्धमलम्,दुग्धच्छादिः...	Cream,
मलामत-त्रपणं, तर्जनं, भर्त्सनं, न्यक्करणम्, ह्रेपणम्। ...	To reproach, rebuke.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मलाल-पीड़ा, व्यथा, बाधा, खेदः, दुःखम्	Sadness, melancholy, Dejection.
मलिका-राज्ञी, सम्राज्ञी, । ...	Queen.
मलीन-मलिनं, दूषितम्, उन्मनाः, उद्विग्नः।	Filthy, dirty, sad, disturbed.
मल्ल-पीवरः, वीरः, पराक्रमी । ...	Strong, stout, athletic.
मल्लाह-कैवर्त्तः, नाविकः, पोतवणिक्, यांत्रिकः, तरिवाहकः तारकः । ...	A sailor, a boatman, a mariner, a seaman.
मशक-चर्मभस्त्रिका, चर्मधमनी । ...	A leather bag, a water bag.
मशाल-पुञ्जितवस्त्रदीपम् । ...	A torch.
मशालची-दीपायिता, प्रज्वालकः । ...	A torch-bearer.
मशीन-यंत्रम् । ...	Machine, press.
मश्क-अभ्यासः, अभ्यसनम् । ...	Exercise, practice.
मसलना-कुञ्चनं, घर्षणं, मार्जनम् ...	To bruise, to crush, to rub, to squeeze.
मसहरी-मशकहरी । ...	Mosquito curtains.
मसाना-मूत्राशयः, प्रस्रावकोष्ठम् । ...	Bladder.
मसाला-उपस्करणं, वेषवारः । ...	Spices, seasoning.
मसि-कज्जलम्, मसि । ...	Ink.
मसूड़ा-दंष्ट्रामांसम्, रदनमांसम् । ...	The gums.
मसूर-रागदालिः, मङ्गल्यः, पृथुबी । ...	A pulse, a grain.
मसोस—आमशूलम् । ...	Twisted, grieved, squeezed, remorse.
मसौदा-सामान्यलिपिः । ...	A draft, bill.
मस्त-मत्तः, उन्मत्तः । ...	Lustful, wanton, proud, overjoyed.
मस्तक-भालं, ललाटपट्टम् । ...	Forehead, the skull, the head.
मस्तगी- मस्तकी, वृक्षनिर्यासः। ...	A sort of resin, gum mastic.
मस्तूल-परिधिः, पोतस्यायामपरिणाहौ ...	Mast of a ship.
मस्सा- उपदेहः, उपमांसम् । ...	A wart.
महंगा- महर्घः, अमूल्यम् । ...	Dear, expensive.
महक- सुगंधिः, सौरभिः, सुवासः । ...	Fragrance, perfume, odour.
महल हर्म्यः, जनपदम्, ग्रहम् । ...	A palace, seraglio.
महल्ला- प्रतोली, वीथिका रथ्या । ...	A quarter, a street.
महसूल- भाटकः, शुल्कम् । ...	Duty, custom, tax, postage, fare.
महसूली- भाटकीयं, शुल्कयोग्यम् । ...	Taxable.
महा- ज्येष्ठः, महान्, उत्कृष्टम् । ...	Great, very.
महाल—प्रान्तम्, राज्यम् । ...	A district, an estate a division of a Tahsil.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

महावत--हस्तिपकः। ...	An elephant driver or keeper.
महावर--रजरोधकः, रक्तपीतः, प्रद्रुरः।	The red animal dye so called lac.
महाशय--महोदयः, महोदारः। ...	Magnanimous, munificent.
महिमा--गौरवम्, स्तुतिः, गुणमहत्वम्।	Glory, greatness,
महीन--सूक्ष्मः, अस्थूलः। ...	Fine, thin.
महीना--मासः, मासिकम्, वेतनम् ...	A month, monthly pay.
महुआ--मधूकः, मधुवृक्षः। ...	Elloaputree.
महूरत--मुहूर्त्तम्, क्षणम्। ...	A division of time equal to 48 minutes.
महेरी--कृसरिका, तक्रयुततण्डुलम्। ...	A dish consisting of rice boiled in sour milk.
मा--अम्बा जननी, माता, जनयित्री।	Mother.
माई--मातुलानी, मातुली। ...	Wife of maternal uncle, Maternal aunt.
मांग--प्रार्थना, याचना, वाञ्छा। ...	Want, demand, betrothal.
मांगपट्टी--चूड़ासंभारः, चूर्णकुन्तलम्	Braiding the hair.
मांगलेना--याचनम्, अर्थनम्। ...	To borrow.
मांगना--याचनम्, भिक्षणम्, भिक्षुते।	To beg, to ask for, to pray, to crave, to borrow, to want.
मांजना--मार्जनम्, शोधनम्, प्रक्षालनम्	To cleanse; to scour.
मांझी--तरिवाहकः, कैवर्त्तः, नाविकः।	A boat-man, a sailor
मांड--आश्रावः, निश्रावः, यूषः। ...	Rice-water, starch.
मांडना--मर्दनम्, मिश्रणम्। ...	To knead, to rub, to trample down, to make to write; to draw, to resolve.
मां (ध) द--गोमयराशिः। ...	Dim, faded, a dung-hill.
मांद्गा--रुग्णः, रुजः, व्याधिग्रस्तः। ...	Weary, indisposed, sick.
मांस--पललम्, क्रव्यम्, आमिषम्। ...	Flesh; meat.
माकूल--योग्यम्, सहेतुकम्। ...	Reasonable, proper, fair, appropriate.
माजरा--ग्रामटिका, समाचारः, वृत्तम्	Matter, occurrence, state.
माथा--ललाटः, मूर्धा, अलिकः। ...	Forehead.
माथापिराना--शिरःपीडनम् (वेदना)	To feel headache.
मादा--स्त्री, नारी। ...	Female.
माद्दा--प्रकृतिः, अजा। ...	Matter, essence, power, capability.
मात्रा--मात्रा, परिच्छदः, परिमाणम्।	A vowel, symbol, dose.
मान--आदृतिः, सत्क्रिया, आदरः, आतिथ्यम्। ...	Honour; respect; regard vanity.
मानिक--पद्मरागः, लोहितकः, शोणरत्नकः। ...	Ruby.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मानिन्द—इव, वत्, यथा, सम:, तुल्यम्	Like, resembling.
माबाप—पितरौ, मातापितरौ। ...	Parents.
मामता—अनुरागः, स्नेहः, प्रीतिः, प्रेम।	Love, affection.
मामा—मातुलः, मातृभ्राता। ...	A maternal-uncle.
मामूली—सामान्यम्, साधारणम्, अप्रधानम्। ...	Customary, common, ordinary.
माया—छलम्, व्याजम्, छद्म, कपटम्।	Illusion, delusion; natural phenomena.
मायाजोड़ना—धनसञ्चयनम् (धनार्जनम्)। ...	To hoard money.
मारना—ताडनम्, हननम्, हिंसनम्। ...	To beat.
मारे—अतः, यतः, कारणात्। ...	For, by reason of; on account of.
माल—धनम्, सम्पत्, निधिः, श्रीः, वित्तम्	Wealth, property, revenue.
मालकंगनी—मालकाङ्गनी, प्रियङ्गुः।	Staff tree, celustrus.
मालगुज़ार—कृषकः, भूमिवप्ता, क्षेत्रपः	A tenant, subject.
मालगुज़ारी—राजदेयभागः, शुल्कः।	Revenue, assessment.
मालती बसन्त—मालती। ...	An Ayurvedic medicine given in consumption.
मालदार—पुण्यजनः, ईश्वरः, धनी, धनाढ्यः। ...	Rich, wealthy.
माला—स्रक्, माला, अवलिः, पंक्तिः।	Garland; necklace; a book.
मालिक—प्रभुः, गुरुः, पतिः, अध्यक्षः, अधिष्ठाता, अधिकारी, गुरुः। ...	Master; owner, possessor, husband; Lord, God, landlord.
माली—मालाकारः, उद्यानपः। ...	A gardener; a hortriculturist.
मालूम—ज्ञानम्, अनुभवः, परिचयः। ...	Known, evident; apparent.
मावा—पिण्डीभाव दुग्धम्, दुग्धक्वाथः, पयस्यम्। ...	Substance; bawncongee, condensed milk; curd.
माशूक—अनुरागी, दयितः, प्रियः। ...	Beloved.
माशा—माषकः। ...	A weight consisting of 8 rattis.
माष—कुरुबिन्दः, धान्यवीरः, मांसलः।	Kidney bean.
माह—मासः, पक्षद्वयम्। ...	A month.
मांहि—तस्मिन्, तत्र, मध्ये। ...	In.
माहुर—विषम्, गरलम्, हालाहलम्। ...	Poison.

१ पांच गुंजा का माष और १६ माष का अक्ष (कर्ष) होता है, चार कर्ष का पल अस्सी रत्ती भरका बिस्त तथा १०० पलों का एक तुला भार और २० तुलाओं का एक आचित होता है।

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मिंचना—मीलनम् । ...	To close; to shut.
मिटना—समापनम्, मरणम्, लोपनम् ।	To be effaced, to be erased, to become extinct, to expire.
मिटाना—भ्रंशनम्,लोपनम्, अपसारणम्	To blot out, to erase; to efface, to destroy; to abolish.
मिटिया—कुतुपः, चषकः, स्नेह पात्रम् ।	An earthen pot.
मिट्टी—मृत्, मृत्तिका । ...	Earth, a corpse, clay, soil; refuse trash.
मिट्ठी—चुम्बनम् । ...	A kiss.
मिठाई—मिष्टान्नम्, नैवेद्यम् । ...	A sweet-meat.
मिठास—माधुर्यम्, मधुरता,मिष्टता । ...	Sweetness.
मिती—तिथिः, दिवसम् । ...	Date, day; interest.
मित्र—सुहृत्, वयस्यः, सखा । ...	A friend.
मिथ्या—अनृतम्, अतथ्यम्, असत्यम् ।	False.
मियान—कोशः,खड्गकोष्ठम्, असिग्रहम्	A scabbard, a sheath, loins.
मिर्गी—अपस्मार्ग रोगः । ...	Epilepsy.
मिर्च—मरिचम् । ...	Pepper, sharp, pungent, chili.
मिर्ज़ई—कूर्पासकः, चोलिका । ...	Jacket with long loose sleeves.
मिर्दङ्ग—मुरजः, अङ्क्यालिङ्ग्यः । ...	A kind of drum.
मिलना—प्रापणम्. मिश्रणम् । ...	To be mixed, mingled
मिलान—उपमा, तुल्यता, सदृशता । ...	Comparison.
मिलाना—मेलनम्, सन्धानम् । ...	To mix. to join, to bring together.
	Agreement, union, meeting.
मिलाव—संयोगः, सम्मेलः, मिश्रता ...	Mixture, composition.
मिस्सा—गोधूम मिश्रितचणकम् । ...	Wheat, barley. Mixed with such grain as gram, pea.
मिस्सी—दंतमञ्जनम्, [दंतचूर्णम् । ...	A tooth powder.
मिश्री—शर्करा, सिता । ...	Sugar candy.
मिहनत—श्रमः, उद्यमः, पौरुषम् । ...	Labour, toil, industry, diligence.
मिहनताना—श्रमभाटकम्, भृत्तिः । ...	Wages, fees.
मिहरबानी—कृपा, अनुकम्पा, दया । ...	Favour, kindness.
मींग—बीजम्, गर्भम्, बीजकोशम् । ...	The kernel.
मींचना—उन्मीलनम्, अक्षिस्पन्दनम्।...	To rub, to scour, to scrub.
मींजना—पेषणम्, चूर्णनम्, मर्दनम् ।...	To wink, to close.
मीज़ान—योगः, राशिः, सञ्चयः । ...	Total.
मीनार—स्तम्भः,शिखरम्,शिखा,भित्तिः	A pillar, minaret, steeple, tower.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मीमांसा-- निर्णयम्, व्यवस्था। ...	Moral philosophy.
मीर-प्रधानः, प्रथमः, अध्यक्षः। ...	A chief, leader.
मीरास-भूसम्पत्तिः, सम्पत्, स्थिरधनम्। ...	Property, a patrimony, estate.
मील-क्रोशार्धम्, क्रोशपाषाणम्। ...	A mile.
मुंह-आननम्, वक्त्रम्, मुखम्, वदनम्। ...	Mouth, face, countenance, orifice, opening.
मुआफ़-क्षमा, तितिक्षा, त्यागः। ...	Exempted, pardoned, forgiven, excused, rent free.
मुक़दमा-अभियोगः, बिवादः। ...	A law suit, a cause.
मुकरना-निषेधनम्, अपवदनम्, अपबादः। ...	To deny.
मुक़र्रर-नियतम्, स्थिरम्, स्थापनम्, नियोजनम्। ...	Fixed, established, appointed, employed.
मुक़ाबला-तुलना, स्पर्धा। ...	Opposition.
मुक़ाम-मार्गनिबेशः(निबासः) स्थितिः।	Place, site, station.
मुकट-किरीटः, मुकटम्। ...	A crown, a crest, a diadem.
मुक्का-मुष्टिः, बद्धपञ्चाङ्गुलम्। ...	Blow with the fist, buffet.
मुक्त-बन्धनरहितः, स्वतन्त्रः। ...	Released, freed, got salvation.
मुख़बिर-दूतः, चरः, पिशुनः, सूचकः, सन्देशहरः। ...	Informer, spy, reporter, advertiser.
मुख्त्यार-प्राड्बिबाकः, प्रतिस्थानी। ...	Agent, attorney, manager.
मुगदर-घनः, मुद्गरः, व्यायामयष्टिः।	A mallet, a club used to exercise within the manner of dum-bells.
मुचलका-प्रतिज्ञापत्रम्, प्रायश्चित्तलेखः।	A bond, penalty bond.
मुजरा-गानम्, तौर्यत्रिकम्। ...	Singing, deduction.
मुजरिम-दोषी, अभियुक्तः, अपराधी। ...	A criminal, offender.
मुठिया-मुष्टिः, त्सरुः। ...	A handle, hilt, a carders stick.
मुड्ढ-प्रधानः, मुख्यः, अग्रणीः। ...	A chief, head.
मुड्ढा-स्कन्धः, अंसलः। ...	Shoulders, withers.
मुंडाना-मुंडनम्, क्षौरकारणम्। ...	To shave.
मुंडासा-उष्णीषम्, वेष्टनम्। ...	A loose turban.
मुंडेर-सीमा, भित्तिशिखरम्। ...	The coping of a wall.
मुद्दायला-प्रतिवादी, अभियोगी। ...	A defendant, accused.
मुद्दई-वादी, अभियोगी। ...	A plaintiff, suitor claimant, prosecutor, complainant.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मुद्दत–चिरम्, विलम्बः, कालातिपातः ।	Length of time.
मुनक्का–द्राक्षा, मृद्वीपा । ...	A species of raisins.
मुनाफ़ा–लाभः, प्राप्तिः, आगमः, वृद्धिः।	Profit, gain, advantage.
मुनासिब–योग्यः, उचितम्, युक्तम् । ...	Proper, suitable, fit, convenient.
मुनीम–उपविक्रेता, उपसहायकः । ...	An agent.
मुन्दना–आवरणम्, आच्छादनम् । ...	To be shut or closed.
मुन्दरी–अंगुलीयकम्, मुद्रा । ...	Ring, a finger-ring.
मुन्सिफ़–निर्णेता, मध्यस्थः,न्यायी । ...	A Judge, equitable just.
मुबाहिसा–शास्त्रार्थम्,सम्वादः। ...	Debate, dispute, reasoning.
मुमकिन–शक्यम्, सम्भवः, भाव्यम् । ...	Possible, feasible.
मुमानियत–निषेधः,निरोधः,अपवादः।...	Prohibition, restriction.
मुमतहिन–परीक्षकः, द्रष्टा,निरीक्षकः।...	An examiner.
मुरकी–कुण्डलिका, कर्णभूषणम् । ...	A small ear-ring.
मुरझाना–म्लानम्, मलिनम् । ...	To wither, to fade, to pine, to be dejected.
मुरब्बा–अवलेहः,शर्करा,वासितफलम्। ..	A conserve, jam, confection.
मुरब्बी–पूर्वजः, पित्रादिः, पितामहादि...	A patron, supporter.
मुरली–वंशी, मुरली, वीणा । ...	A flute, pipe, fife.
मुरव्वत–पक्षपातः, दया, अनुरागः । ...	Benevolence, affability.
मुर्गा–कुक्कुटः, ताम्रचूडः, चरणायुधः, अरुणशिखः । ...	A cock.
मुर्दा–कुणपः, शवः, प्रेतः, मृतकः । ...	Dead, weak, a dead body, corpse.
मुर्दासंख–वोदारः,नागसंभवः,व्रणघ्नः।...	Lithorge.
मुरा–गन्धिनी, तालपर्णी, दैत्या । ...	A kind of plant.
मुलम्मा–हेमस्वरूपधातुविशेषः । ...	Plated, gilt.
मुलहटी–मधुयष्टी, यष्टी, मधुकम् । ...	A medicinal root.
मुलाकात–दर्शनम्, अवलोकनम्, मिलनम् । ...	Interview, visit.
मुलाज़िम–भृत्यः, किङ्करः, दासः, नियुक्तः । ...	A servant, an attendant.
मुलायम–मृदुलम्, मृदु, कोमलम् । ...	Soft, gentle-mild.
मुलाहिज़ा–निरीक्षणम्, अवलोकनम्। ...	Looking at, inspection.
मुल्क–राज्यम्,राष्ट्रम्,नगरम्,प्रान्तम्। ..	A country, region, territory, dominion
मुलतवी–कालातिपातः,कालातिक्रमः।...	Postponed, adjourned, pending delayed.
मुश्किल–कठिनम्,क्लिष्टम्,कृच्छ्रम्,गहनम्।	Hard, difficult, intricate.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मुसकाना—स्मयनम्, हसनम्। ...	To smile, to grin.
मुसाफ़िर—पान्थः, पथिकः, यात्री, अध्वगः। ...	A traveller, a passenger, a stranger.
मुसीबत—आपत्, व्यथा, दुःखम्, पीड़ा।...	A misfortune, disaster, calamity, misery.
मुहताज—दरिद्रः, निर्धनः, आकिञ्चनः।...	Poor, needy, a beggar.
मुहर—अंकमुद्रा, स्वर्ण(मुद्रा)निष्कः।...	A seal, a stamp, a gold coin.
मुहर्रिर—लेखकः, अङ्कयिता। ...	Writer.
मुहासा—उपदेहः, पिटका। ...	A pimple.
मूंग—मुद्गः, रसोत्तमः। ...	A kind of pulse.
मूंगफली—रक्तबीजा, भूमिशिम्बा, त्रिबीजा। ...	Ground nut, peanut.
मूंगा—प्रवालः, बिद्रुमः, बिरलः। ...	Coral.
मूंछ—श्मश्रुलः, मुखरोमः। ...	Whiskers, moustache.
मूंज—मुञ्जः, भद्रमुंजः। ...	A kind of grass.
मूंडना—मूण्डनम्, क्षुरणम्। ...	To cheat, to shave.
मूंढा—आसनम्, बेत्रासनम्, पीठम्। ...	A stool.
मूंगरी—कुट्टनिका, लोष्ठाबदारणी। ...	A millet.
मूत—प्रस्राबः, मूत्रम्। ...	Urine, piss.
मूतना—प्रस्रबणम्, मूत्रोत्सर्जनम्। ...	To make water, to piss.
मूर्छा—मोहः, कश्मलः, मूर्छा। ...	A swoon.
मूरत—पुत्तलिका, पाञ्चालिः, प्रतिकृतिः।	Statue, an idol, a picture, a figure a body.
मूल—बुध्नः, अंघ्रिः, मूलम्। ...	Root, Origin, stock or capital, text.
मूली—मूलकम्। ...	Radish.
मूल्य—अवक्रयः, बस्नम्, मूल्यम्। ...	Price.
मूसल—मुसलम्, अयोग्रम्। ...	A long heavy wooden pestle.
मूसला—अर्गलः, शृंखला, कपाटरोधकः।	A rod, a bolt.
मूसली—तालमूली, खलनी। ...	A tap root.
मूसा—आखुः, मूषकः। ...	A mouse, a rat.
में—मध्ये, उपरि, तस्मिन्, तत्र। ...	In, among, between.
मेंगनी—पुरीषम्, गोमयः। ...	The dung of goats, sheep & camels.
मेटना—प्रोज्झनम्, लोपनम्। ...	To efface.
मेंड—वृतिः, क्षेत्रसीमा, शिखरम्। ...	A boundary round (of a field) a border a dam, a land mark.
मेंडक—भेपकः, दर्दुरः वर्षाभूः, मण्डूकः।	A frog.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मेंडा-मेषः, अजाविकः। ...	The brim of a well, a ram.
मेंहन्दी-कारंभा, श्यामा, महिला, प्रियङ्गुः। ...	Myrtle.
मेंख-दारुशंकुः, कीलम्, काष्ठफलकम्। ...	A nail, a wedge, peg, a tent peg.
मेघ-घनः-पयोमुक्, जलधरः, अम्बुदः, वारिदः।	A cloud.
मेज़-काष्ठफलकम्, काष्ठपट्टः, मञ्चः। ...	A table.
मेथी-मेथिका। ...	The name of a plant.
मेमना-मेषः, अजाविकः। ...	A lamb.
मेरा-मम, मामकम्, आत्मीयम्, स्वकीयम्। ...	My; mine.
मेल-सन्धिः, मैत्री, सम्बन्धः, सम्मेलः। ...	Connection; relationship.
मेवा-फलम्,। ...	Fruit.
मेह-वर्षा, वृष्टिः, प्रावृट्, कटः। ...	Rain.
मेहतर-श्वपचः, चाण्डालः। ...	Sweeper.
मैं—अहम्, उत्तमपुरुषः। ...	I.
मैका-वधू, पितृग्रहम्। ...	Bride's, paternal home.
मैना-सारिका। ...	A bird, sturling.
मैमार-कारुः, देवलतकः, लेपकः। ...	A mason.
मैल-मलम्, सङ्करः, किट्टम्। ...	Dirt, filth, rusty scum.
मैला-पुरीषः, शकृत्, अवस्करः, मलिनम्, मलम्	Dirty, foul, mean.
मोह-ममता, स्नेहः, प्रेम, प्रीतिः, अनुरागः। ...	Pity, love.
मोहरी-प्रणाली, मलवाहिनी। ...	A kennel, a drain.
मोंगरा-लोष्टभेदनः, कुट्टिका। ...	A hammer, a mallet.
मोच-नाडीपरिवृत्तिः, (नाडीतस्ततश्चलनम्)।	Strain, sprain, a twist.
मोची-चर्मकारः, पादूकृत्। ...	A saddler, a shoemaker; a cobbler.
मोज़ा-वसनपादत्रम्, (पायन्दाज़म् भाषा)। ...	A stocking, a glove.
मोटा-स्थूलः, पीवरः, पीनः, ...	Fat, corpulent, bulky, thick, rich, wealthy.
मोठ-मकुष्टः, वनमुद्गः, क्रमीलकः। ...	A kind of pulse.
मोड़ना-वेष्टनम्, परिवर्तनम्। ...	To twist, to bend, to turn, to double, to plait, to pervert.
मोतिया-मल्लिका, गिरिमल्लिका। ...	Jessamine.
मोती-मुक्ता, मौक्तिकम्। ...	A pearl.
मोथा-मुस्ता, कुरविन्दः, मेघनामा। ...	A kind of grass, byprusraton-don.
मोम-मधुमलम्। ...	Wax.
मोर-मयूरः, बर्हिणः, बर्हो, केकी, शिखी। ...	A peacock.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

	A barge, a pleasure boat.
मोरपंख-मयूरपिच्छः । ...	Pea-hen.
मोरनी-मयूरी, बर्हिणी । ...	Rust, an entrenchment.
मोरचा-युद्धम्, मण्डूरः, अयोमलम् । ...	To purchase; to buy.
मोल (लेना)-क्रयणम्, वस्त्ववक्रयः, मूल्यम् ।	To delay.
मोहलत-अवकाशवृद्धिः, समयाज्ञा, कालातिपातः	Place, situation; locality, opportunity.
मौक़ा-अवसरः, कालः, उचितसमयः । ...	
मौक़ूफ़करना-पृथक्करणम्, निष्काशनम् । ...	To stop, to leave-off, to abolish, to dismiss.
मौज़ा-ग्रामः, ग्रामटिका । ...	A village.
मौजूद-वर्त्तमानम्, उपस्थितम् । ...	Present, existing, at hand; ready.
मौत-कालः, मृत्युः, प्राणवियोगः, पञ्चत्वम् । ...	Death, mortality.
मौन-तूष्णीम्, वचनाविरतिः। ...	Silence; taciturnity.
मौना-अलिंजरः, बृहद्घटः, । ...	A large jar.
मौर-सहकारः, पुष्पोद्गमः, किरीटः । ...	The blossom of a tree, a crown.
मौलसिरी-बकुलः, केसरः, कंठः । ...	Name of a tree.
मौसा—मातृस्वसुःपतिः, आवुत्तः । ...	Mother's sister's husband.
मौसी—मातृस्वसा । ...	Mother's sister.
म्यांऊं-मार्जार (बिडाल) भाषणम् । ...	The mewing of a cat.
म्याद—अवधिः, कालसीमा, समयान्तरम् ।...	The time of promise, term, period.
यक़ीन-प्रतीतिः, विश्वासः, सुनिश्चितम्, प्रत्ययः	Certainty, assurance, confidence.
यज्ञ—मेधः, क्रतुः, यागः, अध्वरः, इज्या, मखः,	Sacrifice, a duty, work.
यज्ञोपवीत—उपवीतम्, व्रतसूत्रम् । ...	The sacred thread.
यतेन्द्रिय—दमः, संयमः, इन्द्रियनिग्रहः, जितेन्द्रियः, वशेन्द्रियः । ...	Of subdued passions.
यत्न—उद्योगः, उपायः, प्रयासः । ...	Effort, exertion.
यद्यपि—यद्यपि, अपि, चेत् । ...	Although.
यंत्र—साधनम्, उपकरणम् । ...	A machine, apparatus, instrument.
यमुना—कालिन्दी, सूर्यतनया । ...	The Jamuna river.
यव—मेध्यः, सितशूकः, । ...	Barley, povel.
यश—ख्यातिः, कीर्त्तिः, प्रसिद्धिः । ...	Fame, renown, glory, reputation, praise.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यशस्वी—कीर्त्तिमान् । ...	Famous, celebrated, renowned.
यह—एषः, एषा, एतत्,असौ, अदः, अयम्, इयम्, इदम् । ...	This, the, he, she, it.
यहां—अत्र, इह, अस्मिन्स्थाने । ...	Here, hither, near.
याचक—भिक्षुकः, अर्थी, प्रार्थकः,याचकः ।...	Beggar, mendicant.
यातना—पीड़ा, बाधा, व्यथा, दुःखम् । ...	Pain, agony.
यात्रा—पर्यटनम्, परिभ्रमणम्, विचरणम् ...	Travelling, journey, *departure*.
यात्री—पथिकः, पांथः, अध्वगः, अध्वनीनः।...	A pilgrim, a traveller.
युद्ध—रणः,समरः,संग्रामः, संख्यम्,आहवः,	War, battle.
याद—स्मृतिः, स्मरणम् । ...	Memory, recollection.
रईस—पौरः, नगरजः, नागरिकः,धनाढ्यः।...	A nobleman, a citizen.
रंक—निर्धनी, अकिञ्चनः, दरिद्रः । ...	A poor man.
रंग—रागः, रंगः, वर्णः, लेपः । ...	Colour, paint, dye.
रंगकरना—लेपनम्, रञ्जनम्, चित्रार्पणम्, ।...	To paint.
रंगदार—रक्तम्, अनुलिप्तम् । ...	Coloured.
रंगभूमि—नाटकस्थानम्, नाट्यभूमिः । ...	A place of amusement.
रँगरेज़—रञ्जकः,चित्रकारः,रंगाजीवः,तूलिकाजीवः	A dyer.
रंज—शोकः, खेदः, क्लेशः, सन्तापः । ...	Grief, sorrow, suffering, pain.
रंजीदगी—वैमनस्यम्, बाधा, कष्टम् । ...	Vexation, displeasure,
रंडा—विधवा, पतिहीना । ...	Widow.
रंडापा—वैधव्यम्, रण्डात्वम् । ...	Widow-hood.
रंडी—गणिका,रूपाजीवा, वेश्या, वारस्त्री । ...	Prostitute.
रंडुआ—मृतपत्नीकः मृतभार्यः, कलत्रहीनः।...	A widower.
रकाब—पादग्रहणी, पादधारणी । ...	Stirrup.
रकाबी—शरावः, पात्रम्, भाजनम्, मृच्चषकः ।	Dish, a plate.
रक्त—रुधिरम्, रक्तम्, अस्रम्, असृक् । ...	Red, blood.
रक्षक—निरीक्षकः, त्राता, पालकः । ...	A protector, a guard, a watchman.
रक्षा—(त्रायते, पालयति) त्राणम् । ...	Protection.
रखना—स्थानम्, पालनम्, न्यासनम् । ...	To keep, to put, to save.
रग—धमनी, रक्तवाहिनी । ...	A vein, an artery.
रगड़—संघट्टः, घर्षणम्,समाघातः, मर्दनम् ।	Friction, attrition.
रगड़ना—मर्दनम्, घर्षणम् । ...	To rub, to grind.
रचना—सृजनम्,निर्माणम्,उत्पादनम्, कल्पनम्	To create, to plan.
रजवाड़ा—देशिकराष्ट्रम्, राज्यम्, । ...	Native states.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

रजिस्टरी—नामलिखनम्, पत्रिकायाँनिवेशनम् ।	Registry.
रटना—अभ्यसनम्, रटनम् । ...	To repeat.
रतालु—आलुकम्, कंदमूलम् । ...	A yarn.
रथ—स्यन्दनम्, रथः । ...	A four wheeled carriage, a native chariot.
रथी—सारथिः, यन्ता, सूतः, क्षता । ...	Rider, coachman.
रद्दा—भित्तिस्तरः, आस्तरः, फलकम् (कः) शाखा, प्रशाखा, भित्त्युत्थापनम् । ...	A layer of a wall.
रद्दी—अवधीरितम्, निराकृतम्, प्रत्याख्यातम् ।	Rejected thing.
रनवास—अन्तःपुरम, शुद्धान्तः श्वरम । ...	Palace.
रपट—विसर्पः, स्खलनं, अवसर्पणम, विज्ञापनम्	Slipperiness, chase, report.
रफू—(करना) वस्त्रसंधिः, जीर्णवस्त्रसीवनम् (संधानम्) ग्रन्थनम् । ...	To darn.
रबड़—घर्षकः, मार्जकः, मर्दकः । ...	Rubber.
रबड़ी—गाढ़पयस्यम्, शार्करिकपयः, क्वाथः	Thick milk.
रमणीक—मनोज्ञः, मनोहरः । ...	Pleasant.
रम्भाना—रेभणम, रेभितम्, हंभा, रंभा, रवः ।	To bellow, to low.
रलना—मिश्रणम्, भ्रष्टम्, नष्टम् । ...	To be mixed, to get lost.
रवा—कणिका, कणः। ...	A grain or particle of earth, dust.
रवानगी—प्रस्थानता, प्रवासता, प्रेषणम्, प्रस्थानम्, प्रस्थापनम्, प्रहिणम् । ...	Departure, going, despatch.
रवन्ना—शुल्कोद्धारपत्रम्, शौल्किकपत्रम् । ..	A passport, permit, a page.
रस—रसः, स्वादः, सारः । ...	Juice, taste.
रसम—रीतिः, आचारः, प्रथा, प्रणाली । ...	Custom, settled mode.
रसायन—रसविद्या, रससिद्धिः, रसायनम्	Alchemy.
रसीद—अभ्युपगमलेखः (पत्रम्) आदानम्,	An acknowledgment, a receipt.
रसोइया—सूदः, पाचकः, सूपकारः । ...	A cook.
रसौत—रसाञ्जनः, रसगर्भः ।	Extract of Indian berbery.
रस्ता—अध्वा, पन्था, मार्गः, वर्त्म, रथ्या, वीथिः, सारिणः, प्रणाली, आचारः । ...	Road, a path.
रस्सा—स्थूलरज्जुः, गुणः, (मंडः) यूथः । ...	A rope.
रहट—उद्घाटनम्, अरघट्टः, घटीयंत्रम् ।	A wheel for drawing water with.
रहटा—(चरखा) तन्तुकरणचक्रम्, तन्तुवायचक्रम्, तन्तुवेष्टनी । ...	Spinning wheel.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

राई--राजिका, कृष्णिका, क्षवः, क्षुता । ...	A kind of mustard seed.
रांग[१]--पीतलोहम्, त्रपुः, वंगः, रंगम्, पिच्चटम्	Tin.
रांधना--रन्धनम्, पाचनम्, क्वाथनम्। ...	To cook.
राख--क्षारम्, भस्म, भूतिः । ...	Ashes.
रागगाना--गानम्, गीतम्, (गायति-जगौ)	To sing, song.
रानी--राज्ञी, महिषी । ...	A queen.
राजकीय--राजयोग्यम्, राजार्हः । ...	King, Royal.
राजस्व--राजदेयः, करः, शुल्कम्, राजधनम् ।	Royal revenue, tax.
राजा--नृपः, भूपः, नृपः, नरेन्द्रः, भूमिपतिः ।	A king, a prince.
राजाधिराज--सम्राट्, राजराजः,राजराजेश्वरः	An emperor.
रात--निशा, रजनी, तमस्विनी, रात्रिः । ... यामिनी, विभावरी, शर्वरी । ...	Night.
राध--पूयः, दूषितरुधिरम् । ...	Pus.
रायता--दाधिकम्, दधिसंस्कृततुम्बिकम् । ...	A salad, pumpkin.
राय--सम्मतिः, निर्णयः । ...	Opinion, judgment.
रार--कलहः, विवादः । ...	Quarrel.
राल--सालनिर्यासः, सर्जरसः, यक्षधूपः। ...	Yellow resin.
राव--मत्स्यंडी, गुडः, फाणितम् । ...	Molasses, raw sugar.
रारी--विवादप्रियः, कलहकारी, विवादार्थी ।	Quarrelsome.
रियासत--शासनम्, राज्यम्, सम्पत् । ...	Government, dominion, state.
रिशवत--उत्कोचः, उपायनम् । ...	A bribe.
रिस--रोषः, कोपः, मन्युः, क्रोधः । ...	Anger.
रिसना--मंदंक्षरणम्, कणशः च्यवनम् । ...	To drop slowly.
रिसाला--अश्ववारसैनिकाः, अश्वारोहिसैन्यम्	A troop of horse.
रीठा--फेनिलवीजम् । ...	Soapwort, soapnut.
रीछ--भालुकः, भल्लुः, भल्लुकः । ...	A bear.
रीठा--अरिष्टकः, माङ्गल्यः, कृष्णवर्णः । ...	Soap, barren soap.
रीढ--पृष्ठास्थि, पृष्ठवंशः, कशेरुका । ...	Backbone.
रीता--रिक्तम्, अपूर्णम्, अर्धम् । ...	Empty.
रुकना--अवस्थानम्, स्तम्भनम्,गतिनिरोधनम्	Tc stop.
रुकावट--प्रतिरोधः, गतिनिरोधः, अन्तरायः ।	Detention.
रुण्ड--कबन्धः, रुण्डः, खण्डितमुण्डम् । ...	A headless trunk.
रुतबा--पदम्, अधिकारप्राप्तिः । ...	Rank.
रुपया--मुद्रा, रौप्यकम्, रौप्यम् । ...	A rupee, coin, money.

१ रांग की बीज (त्रापुषम्)।

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

रुलाना—रोदनम्, (रोदयति, क्रोशयति) ...	To vex.
रुई—तूलः, पिचुः, पिचुलः, कर्पासः। ...	Cotton.
रूंगटा—रोम, लोम। ...	The short hairs of the body,
रेंकना—गर्दभरटनम्, चीत्कारः, खरनादः।...	To bray.
रेंडी—एरण्डः। ...	Castor.
रेंडीकातेल-एरण्डतैलम्। ...	Castor oil.
रेगिस्तान—मरुस्थलम्, कच्छः, अनूपः। ..	A sandy desert,
रेतना-परिष्करणम्, तेजनम्, संस्करणम्, निघर्षणक्रिययाश्लक्ष्णम्। ...	To polish, to file.
रेती—कानसः। ...	File.
रेतीला—सैकतम् बालुमयम्, संस्करणम् ...	Sandy.
रेल—वाष्पयानम्, धूमयानम्। ...	A railway train or carriage.
रेलना—अपसारणम्, आघट्टनम्, आस्फालनम्	To shove.
रेवड़ी—तिलपिष्टम्, तिलपेषम्। ...	A kind of sweetmeat.
रेशम—कीटसूत्रम्, कौशेयम्, पट्टः। ...	Silk.
रेशमी—क्षौमं, दुकूलम्, पट्टः। ...	Silken.
रेह—क्षारः, सर्जिका। ...	Alkali, fuller's earth.
रेहला—धारावेगः, प्रवाहाघातः। ...	A flood, deluge, inundation.
रोकड़—टंकः, मुद्रा, नाणकम्। ...	Cash, ready money.
रोग—व्याधिः, रोगः, गदः, रुजा, उपतापः।	Sickness, disease.
रोज़ीना—दैनिकम्, आह्निकम्। ...	Daily.
रोटीकपड़ा—भोजनाच्छादनम्। ...	Food and raiment
रोनशनाई (स्याही) मषि, कज्जलम्। ...	Ink.
रौ—रयः, धारा, ओघः, वेगः, प्रवाहः, स्रोतः।	Current, stream.
लकड़ी काटने वाला-काष्ठच्छेत्ता, (छिनत्ति)	Wood-pecker.
लकड़हारा-काष्ठविक्रेता (विक्रीणाति) ...	A wood-cutter
लक़ब—पदवी, उपाधिः। ...	A title.
लक़वा—(मारजाना) पक्षाघातः, अंगभंगः गात्रोपघातः, गात्रसादः। ...	Paralysis.
लगाम—खलिनः, वल्गा, रश्मिः, कविका,	Bridle, a bit.
लंगड़ा—पंगुः। ...	Lame.
लंगर—नौबन्धकीलः, नौलांगलम्। ...	An anchor, a rope.
लंगूर—अवकुशः, मर्कटः, कपिः। ...	A baboon.
लङ्गोट—कौपीनम्, कच्छः। ...	A cloth worn between the legs.
लचकना—नमनम्, वक्रीभवनम्, आवर्जनम्।	To bend, to spring.
लचक—वक्रता, नतिः, वङ्कता, आलम्बता।	Spring.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

लचकाना--नामनम्, वक्रीकरणम्, लम्बनम्। ...	To bend.
लच्छन--चिह्नम्, लक्ष्म, लक्षणम्, लिङ्गम् ...	Sign.
लच्छा--स्तवकः, गुच्छः। ...	Bundle.
लज्जा--ह्री, लज्जा, त्रपा।	Shame.
लट--जटा, सटा, विशीर्णकेशः, बृद्धशिरोरुहाः	Tangled hair.
लटकना--आलम्बनम्, उत्तोलनम्। ...	To hang.
लट्टू--घूर्णनकाष्ठम्, भ्रामणयंत्रम् लम्बलसिकम्	Plummet.
लट्ठा--दण्डः, यष्टिः, बसनविशेषः। ...	Beam, tlon.hg clo
लड़कपन--बालिश्यम्; शैशवम्, बाल्यम्... डिंभता, अर्भकता, दारकता, माणवकता ...	Boyhood, childhood.
लड़का--बालः, अर्भकः, शिशुः, डिंभः, माणवकः	A Boy, a child.
लड़की--कन्या, दुहिता, पुत्री, कुमारी। ...	A girl, a daughter.
लड़ना--कलहकरणम्, विवदनम् योधनम्। ...	To fight, to contend.
लड़ाई--कलहः, समरः, रणः, जन्यम्, आजिः	Battle, war, quarrel.
लड़ी--शृंखला, बंधपाशः, सन्दर्भः, मेखला।	A string, a link.
लड्डू--मोदकः, नैवेद्यपिण्डम्, मिष्टान्नगुटिका	A ball of sweetmeat.
लढ़िया--शकटम्। ...	A Cart.
लंड--उपस्थः, शिश्नः, मेढ्रः, शेफः, मेहनः। ...	Penis.
लताड़--भर्त्सना, घर्षणम्, मानभंगः, अवज्ञा	Insult, calumny.
लताड़ना--तर्जनम्, भर्त्सनम्। ...	To insult.
लतियाना--लत्ताताड़नम्, पादप्रहरणम्। ...	To kick.
लत्ता--शीर्णपटः, चीरः। ...	A rag, a tatter.
लथड़ना--धूलिधूलरणम्, लुंठनम्। ...	To be draggled.
लदना--भारन्यसनम्, आरोपणम् (आरोहणम्) प्रालम्बनम्। ...	To be laden, to die, to be loaded.
लदवाना--भारारोपणम्, स्थापनम्! ...	To cause to load.
लपट--अर्चिः, ज्वाला, स्फूर्तिः, दीप्तिः। ...	Flash, flame, glow.
लपसी--जूषम्, संयावः। ...	Pottage, spoon-sweetmeat.
लपेट--पुटः, संगः, व्यावृत्तिः, व्यावर्तनम्। ...	A fold, twist, cover.
लबादा--कंचुकः, प्रावारः, अवगुंठनम्। ...	A cloak, gown, wrapper.
लभेड़ा--भूकर्बुदारः। ...	A narrow leaved sipistum.
लम्बा--दीर्घः, लम्बायमानः, आयामः। ...	Long, tall, great.
लशुन--लशुनम्, गृञ्जनम्, महाकन्दः, महौषधः	Garlic.
लसोड़ा--भूकर्बुदारः, श्लेष्मान्तकः। ...	A glutinous fruit.
लहँगा--चंडातकः, आप्रपदीनः। ...	Gown.
लमकाना--प्रसारणम्, उत्थापनम्। ...	To stretch out the hands.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

लस—स्निग्धता, चिक्कणता, श्यानता, सांद्रता, संलग्नशीलता । ...	Jiscosity, stickiness.
लहना—भाग्यम् । ...	Fate.
लहर—ऊर्मिः, तरंगः, वीचिः, कल्लोलः, भंगः	A wave, fluency, current.
लहरिया—कौशेयवस्त्रम् । ...	Watered silk, striped cloth.
लाककीचीज़—जातुषम् वस्तु, जतुः । ...	Shellac
लांघना—लंघनम्, पारंगमनम्, अतिक्रमणम् ।	To pass over.
लाघव—सुकरता, अगुरुता, सुवाह्यता, न्यूनता।	Lightness.
लाड़ला—प्रियः, प्रीतियुतः, प्रियः, दयितः । ...	Darling.
लादना—भारारोपणम्, वाहनम् । ...	To Load, to burden wirh.
लादी—(गट्ठर) भारग्रन्थिः, भारवेष्टनम् ।	Loading
लानत—भर्त्सना, तर्जना, त्रपा । ...	Curse, reproach.
लाना—आनयनम्, प्रापणम्, आनयति, प्रापयति	To bring.
लायक—योग्यः, अर्हः । ...	Able, competent.
लार—लाला, ष्ठीवितम्, श्लेष्मा । ...	Saliva, row, glaver.
लाल—रक्तवर्णम् । ...	Red.
लालच—लोभः, जिघृक्षा, गृध्नुता । ...	Greed.
लालची—लोभी, गृध्नुः, लुब्धः । ...	Greedy.
लिखत—लेखः, वर्णन्यासः, लिपिः, हस्ताक्षरम्	Writing, inscription.
लिखना—लिखनम्, वर्णविन्यसनम् । ...	To write.
लिटाना—स्वापनम्, शायनम् । ...	To cause to lie.
लिपटना—आलिङ्गनम्, परिरम्भणम् । ...	To cling.
लिपना—लिप्तम्, मार्जितम्, पुस्तनम्, लेपनम्	To be plastered.
लिपवाना—लेपनम्, पुस्तकारणम् । ...	To cause, to be plastered.
लिफाफा—पिधानपत्रम्, कोशः, प्रच्छदपत्रम् ।	Cover.
लीची—लकुचम, लिकुचम् । ...	Scyitalid, a fruit.
लीद—गोमयः, पशुपुरीषम् । ...	The dung.
लुटना—विलुंठितम्, अपहृतम्, अपहारः,	To be plundered.
लुटवैया—अपहारकः, लुंठकः, मोषकः । ...	A plunderer.
लुढ़कना—स्खलनम्, भ्रंशनम, अपसर्पणम, च्यवनम् । ...	To Roll, to fall off, to slip, to silde.
लुतरा—पिशुनः, मिथ्याशंसकः । ...	A flatterer, back-biter.
लुहार—अयस्कारः, लोहकारः । ...	A blacksmith.
लू—उष्णवायुः, तप्तवात्या, उष्णसमीरम् (प्रभंजनः)	Hot wind.
लूका—अग्निस्फुलिङ्गः, अर्चिः, ज्वाला । ...	Flame, Fire, spark.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

लेन[1]—ग्रहणम्, प्रापणम् । ...	To receive, to take back.
लेई—लेपः, उदपेषः, जलपेषः । ...	Cement, paste.
लेप—अभ्यञ्जनम्, उपदेहः । ...	Ointment, plaster.
लेंड—शकृत्, पुरीषम् । ...	Filth, excrement.
लेकिन—किन्तु, परञ्च, परन्तु। ...	But, yet.
लेखक—लिपिकर्त्ता, लेखकः । ...	A writer.
लेखा—गणना, संख्यानम्, विगणनम् । ...	Account.
लोई—कम्बलम्, ऊर्णावस्त्रम्, लोपुत्री । ...	A fine blanket, a loaf.
लों—अद्यप्रभृति, यावत्, तावत् ...	Till, to, upto.
लोटना—उपावर्त्तनम्, लुंठनम् । ...	To be in bed.
लोटा—कमण्डलुः । ...	A pipkin.
लोथ—कुणपः, शवः, मृतकदेहः । ...	Corpse.
लोथड़ा—आमिषपिंडम्, लोष्टम् । ...	A Lump, wallow of flesh.
लोध—तिरीटकः, शाबरः । ...	Medicine, a tree
लोन—लवणम् । ...	Salt.
लोमड़ी—खिंकिरः, भूरिमायः, गोमायुः, । ...	A fox.
लोहा—अयः, लोहः । ...	Iron.
लोहू—रक्तम्, शोणितम्, लोहितम्, अस्रम्, असृक्	Blood.
लौंग—लवङ्गम्, देवकुसुमः, श्रीसंज्ञः, ..	A Clove, a nose pin.
लौंजी—आम्रसंधानम्, आम्रोपस्कृतम् । ...	Mango, pickle.
लौंद—मलमासः, अधिकमासः, मलिम्लुचः ।...	An intercalary month.
लौकी—तुम्बिका, अलाबू । ...	A kind of pumpkin.
लौटना—परिवर्त्तनम्, प्रत्यागमनम् । ...	To return, to turn back.
शक्कर—शर्करा, सिकता । ...	Sugar.
शकल—आकारः, आकृतिः, रूपम् । ...	Form
शकरकन्द—मधुरालुः, मधुरकन्दः । ...	Sweet potato.
शकील—कान्तिमान्, सुन्दरः, चारु, सुरूपः, कान्तः, रम्यः, मनोज्ञः । ...	Handsome, comely.
शकुन—लक्षणम्, चिह्नम्, अजन्यम्, लक्ष्म, शुभाशुभलक्षणम् । ...	Omen, signs.
शक्य—साध्यम्, सम्भाव्यम्, भवितुमर्हः । ...	Possible, practicable.
शख्स—जनः, नरः, मनुजः, व्यक्तिः, मानवः ।	Person.
शगल—वृत्तिः, उपजीविका, प्राणयात्रा, क्रिया।	Occupation, employment amusement.

[1] लोहे की प्रतिमा (सूर्मी, स्थूणा)।

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

शगुनिया—दैवज्ञः, गणकः, मौहूर्त्तिकः, ज्योतिर्वित्, ज्योतिषी। ...	A soothsayer.
शंख—शंखः, कम्बुः, दरम्, पावनध्वनिः। ...	The conch.
शतरंज—चतुरङ्गम्, अष्टापदम्, शारिफलम्।	Chess
शनाख्त—अभिज्ञानम्, परिच्छेदः, परिचयः।	Recognition, knowledge.
शनैःशनैः—मन्दं मन्दम्। ...	Slowly, tardily.
शपथ—अभिशापः, वचनम्, प्रतिज्ञा। ...	An oath.
शफ़तालु—आलुकः, आलुकी, महाकन्दम्। ...	Apeach.
शरह—मूल्यम्, अर्घः, टीका, व्याख्या, वृत्तिः, भाष्यम्। ...	Rate, commentary.
शराकत—अंशित्वम्, भागित्वम्, संसर्गता, आनुषंगित्वम्, दायता। ...	Partnership, coparcenary.
शराब—मद्यम्, सुरा, मदिरा, वारुणी। ...	Wine, spirit, liquor.
शराबी—मद्यपः, मद्यपायी, सुरापः। ...	Drunkard.
शरीफ़—कुलीनः, अभिजातः, वंशविशुद्धः, आर्यः, कुलजः, महाकुलप्रसूतः, उच्चकुलजः महान्वयप्रसूतः, सद्वंशजः। ...	Noble, high-born,
शरीर—दुर्जातः, दुरात्मा, शठः, खलः, नृशंसः दुर्जनः, खलः, क्रूरः। ...	Wicked, mischievous.
शर्त्त—संवित्, अभिसंधिः, नियमः, पणः, प्रतिज्ञा, पणबन्धः। ...	Agreement, term, stipulation.
शर्बत—शर्करोदकम्, शर्कराम्बु। ...	Syrup, sugar and water.
शर्म—लज्जा, ह्री, त्रपा, व्रीड़ा। ...	Shame, modesty.
शलगम—शिखामूलम्, शिखाबुध्नः। ...	A turnip.
शरीफ़ा—गण्डगात्रः, सीताफलः। ...	Custard apple.
शहतूत—तुत्तः, रसफलम्। ...	Mulbery.
शहद—मधु, क्षौद्रम्, सारघम्, माक्षिकम्। ...	Honey.
शहदकीमक्खी—मधुमक्षिका, क्षुद्रा, सरघा। ...	A bee.
शहर—नगरम्, पत्तनम्, पुरम्, पूः। ...	A city.
शहरी—नागरिकः, पौरः। ...	A citizen, a townsman.
शहवत—कामः, मैथुनेच्छा, सुरतार्थिता, रताभिलाषा। ...	Lust, concupisance.
शहादत—साक्ष्यम्, साक्षिता। ...	Evidence, witness.
शागिर्द—शिष्यः, अन्तेवासी, छात्रः, विद्यार्थिः ...	A pupil, scholar.
शाण (कसौटी)—निकषोपलम्, निकषग्रावा। ...	A touchstone.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

शादी-उद्वाहः, पाणिग्रहणम्, पाणिपीडनम् ।	Delight, marriage.
शान ख्यातिः,कीर्त्तिः,महिमा,प्रतापः,औजस्विता	Pomp, dignity, glory.
शाम--संध्या, सायम्, सूर्यास्तकालः । ...	Evening.
शामियाना-पटमंडपम्, वितानम्, उल्लोचः, आच्छादनम् । ...	A canopy, an awning.
शायद--कदाचित्, दैवात्, कदापि, किंस्वित् ।...	Perhaps, probably.
शायक--अनुरक्तः, लेषी, अभिलाषी, आसक्तः ...	Fond, desirous.
शायर--कविः, सूरिः, ग्रन्थकृत् । ...	Poet.
शायरी--कविता, कृतिः, पद्यरचना । ...	Poetry.
शिकन (मोड़) सङ्कोचः, आकुञ्चनम्, सङ्कुचितम् वेष्टितम् । ...	Shrinking, breaking, crease.
शिकस्त-भंगः, भेदः, त्रोटनम्, विदीर्णम् । ...	Fracture, loss, defeat.
शिकायत—अभियोगः, परिदेवना, विज्ञापना, बिलपनम्, दोष निवेदनम् । ...	A complaint.
शिकार—मृगया, आखेटः । ...	Hunting, chase.
शिकारी--लुब्धकः, व्याधः, मृगयुः, मृगयालुः ।	A sportsman, fowler, hunter.
शिलाजीत—गिरिपुष्पकम्, गैरेयम्, गिरिजम्, अश्मजम् । ...	Bitumen.
शिलामय (पथरीला)—औपलः, प्रस्तरमयः, शार्करिकः,लः, आश्मिकः, शार्करिलः । ...	Stony.
शिल्प—कला-व्यवसायः, नास्यकला, शिल्पम्	Any art, any mechanical art.
शिल्पी—कलाकुशलः, व्यवसायी, शिल्पी । ...	An artist.
शीतलचीनी—शिलाबीजम् । ...	Chilli, pepper.
शीशम--शिरीषः । ...	A kind of wood.
शीशा--दर्पणः, मुकरम्, आदर्शः । ...	Glass, a looking glass.
शीशी—चषकः, काचपात्रम्, सीसकम्, काचमयम्, काचपात्रम् । ...	A small glass, phial.
शुधनी--दैवयोगः, गतिः, दैवघटनम्, यदृच्छा ।	An accident, happenning.
शुद्ध—शुचिः,पवित्रम्,पूतम्,निर्मलम्, स्वच्छः	Pure, clean.
शुमार-गणना, संख्यानम् । ...	Counting, computation, numbering.
शुमारी (मर्दुम) मनुष्य गणना,जन संख्यानम् ।	Enumeration, census.
शुरू-आरम्भः, उपक्रमः, आदिः, उदयः ।...	Beginning, commencement.
शुहदा-बिटः, लंपटः,व्यसनी, खंडितवृत्तः । ...	Profiigate, a rake.
शुहरत—घोषणा, प्रसिद्धिः, ख्यातिः,विज्ञापना ।	Renown, fame, report, rumour.
शून्य-रिक्तम्, अपूर्णम् । ...	Empty.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

शेर--सिंहः, पञ्चाननः, केसरी, हरिः, मृगेन्द्रः।	A tiger, a lion.
शेरनी--सिंही, पञ्चास्या, व्याघ्री। ...	A tigress, a lioness.
शैतान--भूतः, वैतालः, पिशाचः, प्रेतः। ...	Devil.
शोर--कोलाहलः, नादः, क्रन्दनम्, रोदनरवः ...	Cry, noise, uproar, tumult.
शोरबा-सूपः, यूषम्, जूषम्, मण्डः। ...	Broth, soup.
शौक--अनुरागः, व्यसनम्, वाञ्छा, तृष्णा।...	Love, fondness.
संखिया--मनःशिला, गरलः, फेनाश्मा। ...	Arsenic, a poision.
संड़सी--संदंशः, सन्दंशकः, कंकमुखम् ...	Pincers, tongs, forceps.
संछेप--समासः, संक्षेपः अल्पाक्षरम्। ...	Abridgement, short,
संजाफ़--वसनप्रांतः, अंचलः। ...	Border, hem.
संजीदा--शांतः, गंभीरः, धीरः, मंद्रः, मंथरः ...	Grave, solemn, sedate.
संडास--पुरीषालयः। ...	Latrine.
संतरा--नारंगः, पेरावतः नादेयी, भूमिजम्बुकः।	An orange.
सनसनाहट--शनैःशनैः पचनरवः, कथनशब्दः	Simmering, tingling.
संइयां--प्रियतमः, पतिः, भर्ता। ...	A lover.
सकरी--संकुचितः, संवृत्तः, अपृथुः, अनायतः	Narrow, strait.
सकाना--भेषणम्, खेदनम्, व्यथनम्, क्लेशनम्,	To be sorrowful.
सकना--शकनम्, समर्थः, क्षमः, शक्तः,। ...	To be able, can.
सकुच--लज्जा, ह्री, त्रपा, संकोचः। ...	Shrinking, shame, double.
सकोरा--शरावः। ...	Cup.
सखावत--दातृता, दानत्वम्, वदान्यता ...	Liberality, generosity.
सख्त--कठिनम्, दृढः, घनः, कठोरम्, कर्कशः	Hard, difficult, cruel.
सगरा--सर्वम्, सकलम्, समग्रम, कृत्स्नम्, अखिलम्, समस्तम्, विश्वम्, अशेषम्। ...	The whole.
सच--सत्यम्, तथ्यम्, अवितथम्, ऋतम्, यथार्थम्, वास्तविकम्, याथातथ्यम्। ...	Truth, indeed.
सजधज--कटिबद्धता, सज्जा,। ...	Preparation, appearance.
सज़ा--दण्डः, शासनम्, निग्रहः, प्रायश्चित्तम्।	Punishment, chastisement.
सज्जी--क्षारः, सर्जिका। ...	Alkali.
सटपटाना--व्याकुलनम्, उन्मनीभवनम्। ...	To be confounded.
सटरपटर--अनुकरणम्। ...	Petty, trifles.
सटीक--सभाष्यम्। ...	Commentated, annotated.
सठ--मूर्खः, मूढः, अज्ञः, अबोधः। ...	Ignorant, foolish.
सट्ठी--षष्ठिका, शालिविशेषः। ...	A kind of rice.
सड़क--राजमार्गः, अध्वा, मार्गः, वर्त्म, पंथाः	A road.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सड़न--दुर्गन्धः, पूतिगंधिः, विगलितः, दुष्टः।	Rottenness.
सड़ना—पूतीभवनम्, विगलनम् दुर्गन्धभवनम्	To rot
सड़ाना--विगलनम्, दूषणम् । ...	To cause to rot.
सतहत्तर--सप्तसप्ततिः । ...	Seventy-seven.
सताना--बाधनम्, व्यथनम् । ...	To molest, to trouble.
सतुआ---शक्तुः । ...	Grain parched.
सत्तर--सप्ततिः । ...	Seventy.
सत्तरहवां--सप्तदशमः, । ...	Seventeenth,
सत्ता--क्रीड़ापत्रस्य सप्तम पत्रम् । ...	The seven of cards.
सत्ताईस—सप्तविंशतिः । ...	Twenty-seven.
सत्तानवे--सप्तनवतिः । ...	Ninety-seven.
सत्तावन--सप्तपंचाशत् । ...	Fifty-seven.
सदमा—आधिः, व्यथा, आपत्तिः, संकटः । ...	A blow, accident, calamity, collision.
सदरबोर्ड--करविभागः, बलिः, आयः, राजस्व विभागः । ...	The Board of revenue.
सदा—अजस्रम्, सततम्, निरन्तरम्, नित्यम् ।	Always, at all times.
सदाचार—सद्वृत्तम्, सद्व्यवहारः । ...	Virtuous conduct.
सन-क्षुमा,अतसी,उमा,शणम्,बामकः,माल्यपुष्पः	A kind of flax.
सनद-प्रमाणपत्रम्,अधिकारः,प्रमाणम्, क्लेदनम्	A grant, a warrant, a certificate.
सनना—लिप्तम्, अङ्कनम्, लेपनम् । ...	To be impregnated, smeared.
सनातन—पुरातनम्, सनातनम् । ...	Eternal, firm.
सनाय—हेमपत्री, रेचना । ...	Hypoxis, orchioides.
संतान--सन्तानः, प्रसूतिः, प्रजा, अपत्यम् ।...	Offspring, children.
संतुष्ट—आप्यायितः, शांतः, तृप्तः,तुष्टः। ...	Satisfied, content, pleased.
संतोष—शांतिः, शमः, तोषः, आप्यायनम् ।...	Contenment, satisfaction.
सन्दूक--पेटिका, समुद्गकः, संपुटः, मंजूषा ।	A box, chest, trunk, case.
सन्देश—दौत्यम्, वृत्तम्, समाचारम्, उदन्तः,	News, information, message.
संनिपात—चित्तभ्रमः, चैतन्यनाशः, भ्रांतिः ।...	Delirium.
सपना-स्वप्नः, आभासः,वृथावासना, स्वप्नदर्शनम्, मिथ्यावासना । ...	A dream.
सपड़ना--समापनम्, पूरणम्, साधनम्, । ...	To be finished.
सपाट—समः, समस्तः, समरेखः, समभूमिः ।	Levelled.
सपूत—सत्पुत्रः, सुपुत्रः, (बालः, शिशुः, अर्भकः, दारकः, सुतः, वत्सः, जातः, अपत्यम्, आत्मजः, औरसः, माणवकः) ...	Worthy child.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सपेड़ा—गारूड़िकः, जांगुलिकः। ...	A snake-charmer.
सप्ताह—सप्ताहः, सप्तदिनम्। ...	A week.
सफ़र-यात्रा, गमनम्, प्रवासः। ...	Journey, travel.
सफल-फलवत्, फलदं, फली, फलितम्, अमोघम्।	Fruitful.
सफ़री—पेरुकः, दृढ़बीजः, मांसलः। ...	Guava.
सफ़ाई—शुद्धिः, शुचित्वम्, शुद्धता, निर्मलता	Cleanness, purity.
सफ़ीना—आह्वानपत्रम् (न्यायालयस्य)। ...	Summons of a lawcourt.
सफ़ेद—श्वेतः, शुक्लः, धवलः, शुभ्रः, सितः, गौरः, अवदातः, विशदः, धौतः, पाण्डुरः।	White.
सफ़ेदा—श्वेतसीसकम्, सीसकभस्म। ...	White lead, ceruse.
सफ़ेदी-सुधालेपः, लेपः, खटिकामार्जनम्। ...	Whiteness.
सब—अखिलम्, सकलम्, कृत्स्नम्, निखिलम् विश्वम्, समस्तम्, सर्वम्, निःशेषम्। ...	All, whole, every.
सबक—पाठः, अध्यायः, उपदेशः, शासनम्,	A lesson.
सबेर—ओघः, प्रथमः, पूर्वम्ः, प्रत्यूषम्, प्रभातः	Early, soon, in the morning.
सबेरा—उषा, उषः, व्युष्टम्, कल्यम्, प्रातः प्रभातम्, अरुणोदयः, अहर्मुखम्। ...	Morning, dawn.
सब्ज-हरितः, अभिनव, अपरिपक्वः, अपरिणतः	Green, unripe.
सब्जीफरोश-शाकविक्रेता। ...	A green grocer.
सभा—राजकुलम्, राजसभा, आस्थानी, संसत् परिषत्, समाजः, समागमः। ...	A meeting, an assembly, a court
सभ्यता-शिष्टता, सौजन्यम्, विनयः, दाक्षिण्यम् सुशीलता। ...	Politeness.
सभ्य—सदस्यः, सभासद्, सामाजिकः। ...	A member, polite, civilized.
सम-समानम्, सदृशः, तुल्यः, समः, सन्निभः	Entire, like.
समझ-ज्ञानम्, विज्ञानम्, बोधः, वेदनम्, अवगमः, उपलंभः, बुद्धिः, धी, मनीषा। ...	Understanding, opinion, know-ledge.
समधिन-वरमाता, वरश्वश्रूः, कन्याश्वश्रूः। ...	Mother-in-law of a son or daughter.
समधी—वरपिता, वरश्वशुरः। ...	Father-in-law of son or daugh-ter.
समा-राजधान्यः, श्यामा, त्रिबीजः। ...	A thin corn.
समाधान-आश्वासनम्, सांत्वनम्, विनोदनम्।	Consolation, adjustment.
समालू-नीलिका, निर्गुण्डी, सिंदुकः। ...	The name of plant.
समाधि-योगासनम्, कमलासनम्। ...	The tomb of a jogi.
समाप्त-पूर्णम्, आद्योपांतम्, अवसानम्। ...	Finished.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सामिधा- इन्धनम्, एधः, काष्ठम्, इध्म, समित्। ...	Fuel, wood.
समीप--अन्तिकम्, उपकंठम्, सविधम्, अभ्यासम्, अभ्यर्णम्, सनीडम्, सकाशम्। ...	Near, before.
समुद्र--सागरः, सिंधुः, उदन्वान्, अर्णवः, रत्नाकरः, अकूपारः, पारावारः, अब्धिः, वारिधिः, सरित्पतिः, अम्बुधिः, तोयराशिः अप्पतिः। ...	A sea, an ocean.
समुद्रकाकिनारा-वेला, समुद्रकूलम् (तटः)।	The seashore.
समेटना-सञ्चयनम्, संग्रहणम् राशीकरणम्, पिंडीकरम्, आकुञ्चनम्। ...	To collect, to contract.
समेत-सार्कं, सत्रा, समम्, सह । ...	Along with.
सम्पादक-शोधकः, प्रकाशकः, लेखकः। ...	Editor, competer.
सम्प्रदान-चतुर्थीकारकः, प्रापणम्। ...	Dative case.
सम्प्रदाय-आम्नायः, संप्रदायः । ...	Tradition, a cult, a sect.
सम्बन्ध-संयोगः, आनुषंगः, संसर्गः, संपर्कः अन्वयः, सन्दर्भः । ...	Connection, relation.
सम्बोधन-आह्वानम्, । ...	Calling, addressing, soothing.
सम्भलना—त्राणम्, उत्थानम्। ...	To be supported, to stand.
सम्भव—शक्यम्, भवितुंशक्यम्। ...	Possible.
संभलना-उद्वेजनम्, चिन्तनम्, प्रबन्धनम्। ...	To hold up, to manage, to take care.
सम्मत-रुचितम्, अभिमतम्, स्पृहितम्, मनोऽनुकूलम्, मनोगतम्। ...	Concurred in, approved of
सम्यक्—साकल्येन, अशेषेण, सर्वथा, यथायोग्यम्, वरम्, सविधिना, सुष्ठुतया। ...	Wholly, properly.
सयानपन—शठता, शाठ्यम्, विदग्धता, धूर्तता, चतुरता, विप्रलंभता, कैतवम्। ...	Cunning, nigardliness.
सरहद्द—सीमा, प्रांतः, अवधिः, मर्यादा। ...	Boundary.
सदरदफ्तर-प्रधानलेखकः, मुख्यलेखकः। ...	A head clerk.
सरकना—अपसरणम्, विसर्पणम्। ...	To be moved.
सरकाना—अपसारणम्, चालनम्। ...	To remove.
सरकारी—राजकीयम्। ...	Belonging to the Government.
सरदार-प्रधानः, अध्यक्षः । ...	A chief.
सरदी-शैत्यम्, शीतता, शीतलता। ...	Cold, coldness.
सरन--शरणम्, आश्रयः, रक्षणम्, त्राणम्। ...	An asylum, shelter.
सरनाम—विख्यातः, प्रसिद्धः। ...	Famous.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सरनामा—वाह्यनाम, बहिर्दर्शः, वाह्यभागः । ...	Address, superscription of a letter
सरपट—धावनम्, पलायनम् शीघ्रगत्याचलनम्	Galloping.
सरापदेना—शपनम्, अभिशंसनम्, आक्रोशनम्,	To curse.
सर्राफ—श्रेष्ठी, कुसीदिकः, आभरणविक्रेता, अल्पार्घमुद्राविक्रेता, विपर्यासिता । ...	A money changer, a banker. an ornament seller.
सरसौं—सर्षपः । ...	A species of mustard.
सराय—मठः, पथिकाश्रमः, उत्तरणस्थानम्...	An inn.
सराहना—प्रशंसनम्, श्लाघनम्, ईडनम्, नवनम् स्तवनम्, कीर्त्तनम्, विकत्थनम् । ...	To praise, to commend, to approve
सरिश्ता—विभागः, विच्छेदः, विषयम्, प्रकरणम्, नियोगः, मंडलम् । ...	Department, course,
सरौता—शंकुलम्, पूगकर्त्री। ...	Scissors for cutting betel-nut, nut cracker.
सर्प—उरगः, पन्नगः, भुजङ्गमः, अहिः, नागः।	Serpent.
सर्फा—व्ययः, विसर्गः, उत्सर्गः, त्यागः । ...	Expense.
सर्वस्व-अखिलवस्तु, सर्वसंपत् अशेषम्, निश्शेषम्	Whole property, whole.
सलवाना—समुत्कीर्णनम्, वेधनम्, छिद्रनम । ...	Perforating.
सलहज—श्यालपत्नी । ...	Brother-in-law's wife.
सलाक—शलाका, लोहदंडः, लोहपिंडः, ईषिका, तूलिका । ...	An iron bar.
सलामती—स्वास्थ्यम्, क्षेमता, कुशलता, अनामयता, शांतिः । ...	Safety, health.
सलीपर-अनुपदीना ...	Slipper.
सर्वज्ञ—सर्वान्तर्यामी, सर्ववेत्ता । ...	Omniscient, all-wise.
सलौन—लवणामिश्रितः, लवणान्वितम् । ...	Salted.
सवाब—पुण्यम्, सुकृतम्, सुचरितम् । ...	Virtue
सवाया—सपादम् । ...	One and a quarter.
सवार-अश्ववारः, अश्वारोही, अश्वसैनिकः। ...	A rider.
सवारी—वाहनम्, आरोहणम्, शकटम् । ...	Riding, carriage.
सवाल—प्रश्नः, पृच्छा, प्रार्थना, निवेदनपत्रम्	Question, petition, application, begging, request.
सस्ता—अल्पार्घः, स्वल्पमूल्यम्, अमहर्घः, सुखक्रेयः, सुलभः, सुप्राप्यः । ...	Cheap.
सस्ताना—विश्रमणम्, (सुखोपविशनम्) । ...	To rest.
ससुर—श्वशुरः बधूपिता । ...	Father-in-law.
सहज—सुकरः, अयत्नसाध्यः, अनायासः, सुगमः	Easy, easily.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सहन—सहनम्, आलम्बनम्, मर्षणम् ...	Bearing, enduring.
सहम—भीतिः, त्रासः, भयम्, साध्वसम् । ...	Fear, dread.
साइकिल—चक्रम्, पादचक्रम्, पादशकटम् ...	Cycle.
साईस (साहीस)-अश्व-पालकः, रक्षकः, सेवकः, परिचारक, भृत्यः, किङ्करः । ...	A groom, a horse-keeper.
सांकरी-(जंजीर) शृंखला, निगड़ः, बंधनम् ...	Chain.
सांग—अभिनयः, नाटकम्, नाट्यम् । ...	Act, a drama.
सांड—वृषः, वृषभः, वलीवर्दः, ऋषभः, अनड्वान् उक्षा, ककुद्मान्, इट्चरः, षंडः, गोपतिः ...	A bull, a stallion.
साज (घड़ी)—घटिकाकारः । ...	A watch-maker.
साझा—संसर्गः, संगमः, संश्लेषः । ...	Partner, partnership, association
साढू—पत्नीस्वसृपतिः । ...	A wife's sister's husband.
सात—सप्त । ...	Seven.
सातला—सारा, सप्तला, सातला । ...	Origanm, valgoris.
सातवां—सप्तमः । ...	Seventh.
साथ—साहचर्यम् संगतिः; संसर्गः, समागमः संवासः ।	Together, along with, company.
साथी—वयस्यः, मित्रम्; सहचरः, गुरुभ्राता ।	A companion.
सादा—शून्यम्, रिक्तम्, लेखरहितम्, अप्रयुक्तम् ...	Blank.
साधक—पूरकः, समापकः, सम्पादकः । ...	Completing.
सान-शाणः, शाणाश्म (तेजनम् शो=क्ष्णुधातु)	A water-stone; a grind-stone.
सानना—मिश्रणम्, संयोजनम्, संसर्गणम् । ...	To mix up, to knead.
साफा—वेष्टनम्, उष्णीषम् । ...	A cloth worn round the head. turban.
साफी-प्रोक्षणवस्त्रम्, शोधकः, मार्जकः, पाविता,	A filter, a strainer.
साबुन-मार्जनलेपः, फेनिलः, फेनलः, स्निग्धः ...	Soap.
साबूदाना—सर्षपाकारं, रुग्णखाद्यम् । ...	Sago.
सामना—सम्मुखम् । ...	The front part, opposition.
सामर्थ-शक्तिः, वलम्, प्रभावः, वीर्यम्, ऊर्जः, ओजः	Ability, power, capacity.
साया—छाया, प्रतिबिम्बः, शरणम् । ...	Shadow, shelter, shade.
सार-सारांशः, सत्वम्, तत्वम्, निर्यासः, रसः । वलम्, उत्साहः, दृढांशः । ...	Juice, pith, value, worth.
सारंगी (वजानेवाला) पिनाकीवादकः, शारंगी, शारिका, कोणः, घर्घरिका । ...	A fiddler.
सारथी—सारथिः, सूतः, नियंता । ...	A charioteer.
साल—सर्ज्जकार्यः, अश्वकर्णिका । ...	Sal tree.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सालाना-वार्षिकम्, हायनिकम्, आब्दिकम् ...	Annual.
साली (ला) श्याली, याता, ननान्दा (श्यालः)...	Sister-in-law.
सावधान-अवहितः, दत्तावधानः, समाहितः। अप्रमत्तः, आसक्तः। ...	Attentive.
सावधानी-आसक्तिः, अवधानता, अप्रमत्तता...	Attention, caution.
सावन्त-शूरः, भटः, वीरः, विक्रांतः, धीरः, योधा, रक्षकः।	Brave.
सास-श्वश्रूः, जायामाता। ...	Mother-in-law.
साहित्य-विद्या, शास्त्रम्, पुस्तकसमुदायः। ...	Literature.
सालोतरी-हयचिकित्सकः, निरीक्षकः, घोटक भिषक्।	A horse-doctor.
सिंगरफ-हिंगुलः, हंसपादः, रक्तपारदः। ...	Sulpharet of mercury.
सिंघाड़ा-त्रिकोणः, शृंगाटकम्, जलफलम्। ...	Water-chestnut, water-caltrops
सिकंजबीन-शार्करिकनिम्बुरसम्। ...	Lime-juice mixed with sugar.
सिकत्तर-अमात्यः, सचिवः, मंत्री। ...	Secretary.
सिक्का-टंकः, मुद्रा, शासनाचिह्नम्। ...	Coin.
सिखलाना-अध्यापनम्, शिक्षणम्, बोधनम्।	To train, to teach; to educate.
सिखाई-शिक्षा, उपदेशः, शासनम्। ...	Teaching, instruction.
सितार-परिवादनी, वीणा, तंत्री, तंत्रवाद्यम्।	A guitar.
सिनकना-सिंघाणनिष्काशनम्, घ्राणमलोत्क्षेपणम्	To ooze the nose.
सिन्दूर-नागजः, वीरः, रक्तः, सन्ध्यारागः, सिन्दुवारम्।	Red lead, vermillion.
सिदौसी-प्रथमः, पूर्वम्, द्रुतम्, अविलम्बितम्।	Early, soon.
सिपाही-पदातिः, अग्रेसरः, मार्गदर्शकः। अनुयायी। ...	A soldier, a peon, a sepoy.
सिफर-विन्दुः, शून्यम्, खम्, विसर्गः। ...	Cypher, zero.
सिफ़ारिश (करना) गुणविकत्थनम्, श्लाघा। गुणप्रशंसा, स्तुतिः। ...	Recommendation.
सिर-शिरः, शीर्षकम्, मूर्धा, मस्तकम्, अग्रम्, शिखरम्, शृंगम्, सानु, शिखा, चूड़ा।	Head, the top.
सिरका-शुक्तम्, शौक्तिकम्। ...	Vinegar.
सिरकी-काशप्रतिसीरा, शादजवनिका, आस्तरणम्, तृणावरम्। ...	A reed, screen, reed-grass.
सिरजना-सृजनम्, उत्पादनम्। ...	To create, to produce.
सिरस-कर्पातनः, शिरीषः, मंडिलः। ...	A kind of wood.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सिरा-कोणः, प्रारम्भः, पारम्, अवारम् । ...	Beginning, end.
सिर्री-वातुल, उन्मत्तः, सोन्मादः । ...	Mad, insane.
सिला-शिला, प्रस्तरम्, पाषाणम् । ...	A stone, a rock.
सिलना-तन्तुसन्तानम्, सीवनम्, ग्रन्थनम् ।...	To be sewn.
सिलाई-स्यूतिः, ग्रन्थनम्, स्यूतिशुल्कम् । ...	Sewn, Sewing. The price paid for sewing.
सिवार-जलनीलिका, स्यावारः । ...	Green vegetation at the bottom of pool.
सिसकना-क्रन्दनम्, सगद्गदरोदनम् । ...	To sob.
सिसकी-फूत्करः, फूत्करणम्, गद्गदः, गद्गदाक्रन्दनम् । ...	Sobbing.
सिहरा-माल्यम्, शेखरः, हारः, किरीटः । ...	A bridal chaplet.
सिहोड़ा-शाखी, पीतफलकः । ...	Striplu sasper.
सींक-शरनालम्, नालम्, काण्डम् । ...	The culm, the grass.
सींग-शृङ्गम्, विषाणम्, कूणिका । ...	A horn.
सींगी-घटिकयाऽलाब्वा वा आचूषणम्, शृंगेणाचूषणम् । ...	A horn for cupping.
सींचना-सेचनम्, अभ्युक्षणम् । ...	To water, to sprinkle.
सीजना-पचनम्, क्वथनम्, रंधनम् । ...	To boil, to seethe.
सीटी-वंशी, शीघ्रशब्दः, मुरली । ...	Whistling.
सीठा-नीरसम्, कषायम् । ...	Tasteless.
सीढ़ी-सोपानम्, अवतारणिका । ...	A ladder, stair, a step.
सीतला-गोबीजम्, शीतला । ...	Small-pox.
सीधा-लक्ष्यीकृतम्,संधा,ऋजुः,सरलः,शुद्धम् ।	Straight, direct, right, gentle.
सीना-उरस्कः, उरस्थलम्, (वस्त्रसंधिः) । ...	Breast, bosom.
सीप-जलशुक्तिः, शुक्तिका, मुक्तास्फोटः, शुक्तिपुटम् । ...	An oyster, shell.
सीला-शीतलम्, आर्द्रम्, क्लिन्नम् । ...	Damp, cool.
सीसम-शिंशपा, कपिलः, कृष्णसारा । ...	A kind of wood.
सुंघाना-घ्रापणम्, गंधग्राहणम्, आमोदग्राहणम् । ...	To cause to smell.
सुकड़ना-सङ्कोचनम् । ...	To be shrunk.
सुख-विरामः, विश्रामः, नीरुजता । ...	Ease, rest; comfort.
सुझाना-दर्शनम्, बोधनम्, ज्ञापनम् । ...	To point out, to make known.
सुगंध-आमोदः, सुवासः । ...	Good smell; perfume.
सुघड़ई-शोभा, सौन्दर्यम् । ...	Beauty.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सुड़पना-आचमनम्, उपस्पर्शनम्, प्सानम्। ...	To sip.
सुतली-निविड़स्यूततन्तुः, नीरन्ध्रसूत्रम्। ...	Coarse twine.
सुध-स्मृतिः, स्मरणम्। ...	Memory, remembrance
सुधना-मार्ष्टिः, मार्जनम्, शुद्धिः। ...	To be purified.
सुधवाना-संशोधनम्, मार्जनम्। ...	To cause to be purified.
सुनना-श्रवणम्, आकरणम्, श्रवणगोचरणम्।	To hear, to listen.
सुनहरा-कांचनमयम्, सौवर्णम्, हैमम्, राक्मयम्।	Golden.
सुनार-स्वर्णकारः, भूषणकृत्। ...	A gold-smith.
सुपारी-पूगः, गुवाकः, क्रमुकः, घोंटा, खपुरः।	Betel-nut.
सुबकना-गद्गदाक्रन्दनम्, सगद्गदरोदनम्। ...	To sob.
(१)सुवर्ण-सुवर्णम्, रुक्म, तपनीयम्, स्वर्णम्, कांचनम्-हेम, चामीकरम्, जातरूपम्, हिरण्यम्, हाटकम्। ...	Gold.
सुबह-प्रातः, प्रभातम्, अहर्मुखम्, ऊषः। ...	Morning.
सुबूत-प्रमाणम्, सत्याकरणम्, निर्देशः, परीक्षा व्यञ्जना। ...	Proof, testimony; demonstration.
सुभाव-प्रकृतिः, स्वभावः। ...	Habit; nature.
सुम-शफः, खुरः। ...	A hoof.
सुमरन-स्मरणम्, परामर्शः। ...	Remembrance.
सुर-स्वरम्, तालम्। ...	Tone, tune.
सुरंग-सुरंगा, खानिकम्, कुल्या। ...	A mine, gallery.
सुरत (ख़्याल)-स्मृतिः, परामर्शः। ...	Recollection, memory.
सुरती (तम्बाकू) तमालपत्रम्। ...	Edible tobacco.
सुरमा-अञ्जनम्, कज्जलम्, नेत्ररंजनम्। ...	Collyrium, antimony.
सुराही-चषकः, पानपात्रम्, पुटग्रीवः,। ...	A goblet a long-necked flask.
सुलगना-प्रज्वलनम्, धूमितम्। ...	To light, to be inflamed.
सुलझाना-ग्रन्थिनिरसनम्, ग्रन्थिमोचनम्। ...	To be unravelled.
सुसराल—श्वसुरालयः, वरवधूग्रहम्। ...	Father-in-law's house.
सुस्त—दीर्घसूत्री, मन्दः, अलसः, अपौरुषः...	Lazy; idle; slow.
सुहबत—गोष्ठी, साहचर्यम्, सहवासः। ...	Company, society.
सुहागा—रससोधनः, विडम्। ...	Borax.
सुहावना—मनोज्ञः, मनोहरः, रम्यः, रमणीकम्	Agreeable; pleasing, cheering.
सूअर—वराहः, किरिः, शूकरः। ...	A hog.
सुई—सूची, सूचिका, सेवनी। ...	A needle.
सूँड़—शुण्डादण्डः, करः। ...	An elephant's trunk.

(१) —सुवर्ण गलाने का पात्र (मूसा)

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सूंड़ी-कृमि:, कीट:, रिङ्गणजन्तु: । ...	The worm.
सूखा—शुष्क:, नीरसम्, अनार्द्र:,आक्लिन्न: ।...	Dry ; thin.
सूचीपत्र-निघंटु:,अनुक्रमणिका,प्रदेशिनी,सूची।	An index.
सूजन-शोफ:, गंड:,शोथ:, श्वयथु:, स्फीति: ।	Swelling, inflammation.
सूजना—शोथनम्,फुल्लनम्, स्थूलभवनम् । ...	To swell.
सूजा—बेधक:, वेधनी, छिद्रव्यास: । ...	A boarer; gimlet; auger.
सूज़ाक--मूत्रकृच्छ्रम्, शिष्णशोथ: । ...	Gonorrhoea.
सूत—सूत्रम्, तन्तु: । ...	Thread, yarn.
सूतक—अपूतता,प्रसव:, सूतकम् । ...	Uncleanliness.
सूती— कार्पासम् । ...	Cotton; thread.
सूद—कुसीद:, वार्धुष्यम् । ...	Interest; profit.
सूना—शून्यम्, रिक्तम्, विजनम्,रहस्यम् । ...	Empty.
सूप—शूर्प:,अन्नस्फोट: । ...	A flap.
सूबा -प्रान्तम् । ...	Province.
सूम—कृपण:, मितंपच:, मितव्ययी, स्तोकव्ययी । ...	Amiser.
सूरज--आदित्य:, भास्कर:, रवि:, विवस्वान्, उष्णरश्मि: । ...	The sun.
सूरजग्रहण—सूर्यग्रहणम्, सूर्यग्रसनम् । ...	An eclipse of the sun; solar eclipse.
सूरत-मुखम्,वदनम्,आननम्,तुण्डम्,आस्यम् । आकृति: । ...	Face, countenance.
सूराख-विवरम्, बिलम्, छिद्रम् रंध्रम्, कुहरम् रोकम्, गर्त:, श्वभ्रम् । ...	Hole.
सूली—शूलम, शङ्कु:, (प्राणवियोजनी) । ...	An impaling.
सूआ (वा)-शुक:, कीर, किंकिरात:, वक्रतुंड:	A parrot.
से—तत:, (स्मात्) (आत्) तस्मात्, अपादान कारक: ...	With; by; from; of; at; since.
सेंक—प्रस्वेदनम्, घर्मानुलेपनम्, द्रवस्वेद: ... उद्दीपनम् (संसिक्त:) । ...	Fomentation.
सेंगरी—शिंवा, शिंवी, शिंविका । ...	A pod, a siliuna.
सेंजना—सैभाञ्जनफलम् । ...	A tree, a horseradish.
सेंठा-काष:, काण्ड:, तृणविशेष:, सरट: । ...	Reed, grass.
सेंध-(फल भी) भित्तिरंध्रम्, मृगाक्षी-फलम् । ...	Hole made in the wall; melon.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सेंधा—सैन्धवः, (लवणम्)। ...	White rock-salt
सेठ—श्रेष्ठी, कुसीदिकः, धनागाराधिपः। ...	A rich banker
सेब—आताफलम्, (वृक्षः) ...	An apple.
सेम—शिम्बी, असिशिम्बी, कोलशिम्बी। ...	The flat or broad bean.
सेवक—भृत्यः, सेवकः, किंकरः, अनुजीवी, दासः, चेटः, पालकः। ...	A servant
सेवती—शतपत्री, सेवती। ...	A white rose, a dog-rose.
सेहत—अनामयः, नीरुजता, आरोग्यता। ...	Cure, soundness.
सेहड़—सेहुण्डः, फलवृक्षविशेषः। ...	Medicinal plant.
सेही—शलम्, शलली। ...	A porcupine.
सैकड़ा—शतम्। ...	A hundred.
सोंठ—शुंठी, विश्वा, नागरम्, महौषधम्, शुष्कार्द्रा (शुष्कशृंग बेरम्) ...	Dry ginger.
सोच—चिन्ता, विमर्शः, विचारः। ...	Thought, reflection, consideration.
सोत—धारायंत्रम, स्रोतः, निर्झरः, उत्सः, प्रस्रवणम्, वारिप्रवाहः। ...	A spring, fountain, rivulet.
सोमलता—सोमवल्ली, सोमक्षीरी। ...	Medicinal plant.
सोया—शतपुष्पा। ...	A vegetable.
सौंफ—सितच्छत्रा, मधुरा, अवाक्पुष्पी। ...	Aniseed.
सौत—सपत्नी, सवतिः। ...	Co-wife, rival wife.
सौदागरी—व्यवहारः, वाणिज्यम्, क्रयविक्रयः, निगमः। ...	Commerce, trade.
स्फटिक—सितोपलः, सितमणिः, स्फटिकाश्म	Crystal.
स्याही—कालिमा, कृष्णता, मसि। ...	Blackness, darkness.
स्वाधीनता—स्वच्छता, स्वातंत्र्यम्, स्वायत्तम्।	Independence, liberty.
हंकाना—प्रणोदनम्, प्रेरणम्, वाहनम्। ...	To drive out of way.
हँस—चक्रांगः, वरटः, कलहंसः। ...	A goose, a gander, a swan.
हंसना—हसनम्, हासः, स्मितम्। ...	To laugh.
हंसली—जत्रुः। ...	The collar-bone.
हक़—स्वत्वम्, न्यायः, अधिकारः। ...	Just, right, justice,
हक़ला—स्खलितभाषी, अव्यक्तभाषी, अस्पष्टभाषी। ...	A stammerer.
हक़लाना—स्खलनम्, स्खलित (अव्यक्त) भाषणम्, अस्पष्टभाषणम्। ...	A stammering.
हकीम—भिषक्, चिकित्सकः, वैद्यः, भर्मकः।	A physician.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

हगना—हदनम्, पुरीषोत्सर्जनम्। ...	To go to stool.
हज़म—परिपाकः, परिणामः, पचनम्। ...	Digest.
हाज़मा—जठराग्निः, जठरानलः, उदराग्नि।...	Digestion.
हाज़िम—पाचकः, अग्निवर्धकः परिपाकः। ...	Digestible.
हजामत—क्षौरम्, (मुण्डनम्) ...	Shaving, to shave.
हजार—सहस्रम्, दशशतम्। ...	Thousand.
हजौ—सोपहासः, साधिक्षेपः, उपहासात्मकः आक्षेपः। ...	Satire, lampoon.
हज्जाम—नापितः, क्षौरः, मुण्डकः। ...	A barber.
हटना—वर्जनम्, निषेधनम्। ...	To retreat, to move.
हटाना—अपसारणम्, निस्सारणम्। ...	Repel, to drive.
हठ—धृष्टता, शासनव्यतिक्रमः, प्रतीपाचरणम्। ...	Obstinacy, crossness, obedience.
हठीला—धृष्टः, प्रतीपाचारी, आज्ञोल्लंघकः।...	Peevish, obstinate.
हड़—आमलकी, तिष्यफला, अमृता, वयस्था, हारीतकी। ...	Myrobolan.
हड्डी—अस्थि, सक्थि। ...	A bone.
हंडा—पिठरम्, उखा, कुंडम्, स्थाली। ...	A caldron.
हत्या—बधः, हिंसा, घातः। ...	A murder.
हत्यारा—हिंसकः, बधकः, हन्ता, मारकः।...	Murderer.
हथेली—हस्ततलम्। ...	The palm of the hand.
हथनी—करिणी, हस्तिनी। ...	A female elephant.
हथियाना—संग्रहणम्, अपहरणम्, आक्रमणम्, ग्रसनम्। ...	To seize.
हथौड़ा—मुद्गरः, घनः, अयोघनः, द्रुघणम्।	A sledge, hammer.
हद—सीमा, वृत्तिः, अवधिः। ...	Boundary, limit, extremity.
हफहफाना—उच्छ्वसनम्। ...	Pant, to be out of breath.
हम—वयम्, उत्तमपुरुषः, बहुवचनम्। ...	We.
हमल—गर्भः, कुक्षिस्थजन्तुः। ...	Pregnancy.
हमला-अवस्कन्दनम्, आक्रमणम्, अभिद्रवणम्	Attack, assault.
हरताल—पिञ्जरः, पित्तलः, तालः, मनोज्ञः।...	Orpinent.
हराम—निषिद्धकार्यम्, घृणावहः, अनिष्टः, बीभत्सजनकः। ...	Unlawful, forbidden.
हल—लांगलम्, हलम्। ...	A plough.
हल (करना)—पेषणम्, चूर्णनम्। ...	Solution, grinding.
हरा—हरिद्वर्णम्। ...	Green.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

हराना—पराजयनम् ।	...	To beat, to tire, to defe
हलकारा—पत्रवाहकः ।	...	A running foot-man.
हर्ज—क्षतिः, हानिः ।	...	Loss.
हलक—कंठः, विवरम्, उरस्यम् ।	...	The wind-pipe, base.
हलका—तनुः, अधमः ।	...	Light.
हलदी—हरिद्रा, निशाह्वा, पीता, युवती ।	...	Turmeric.
हलवा—संयावः ।	...	Paste made of flour & su
हलवाई-मिष्टकारः, मिष्टान्नविक्रेतानैवेद्यविक्रेता		A confectioner.
हवा-वायुः, प्रभञ्जनः, वातः, अनिलः, समीरणः ।		Air, wind.
हल्ला-क्रोशः, क्रन्दनम्, नादः ।	...	Tumult, uproar.
हवालात-कारागारः ।	...	Custody.
हाकिम-अधिपः, शासकः, अध्यक्षः ।	...	A ruler, governor.
हाजिरी-उपस्थितिः ।	...	Presence, attendauce.
हाथ-करः, हस्तः ।	...	The hand.
हारसिंहार-प्राजक्तः, परिजातः ।	...	Square, stalked, my chent
हिङ्गोट- इङ्गुदः, अङ्गारवृक्षः तिक्तकः ।	...	Delit.
हिंडोला-दोला, प्रेंखा, हिन्दोलः, काचम्, शिक्यम् ।	...	A swing.
हिजड़ा-क्लीवः, नपुंसकः, षंढः ।	...	A eunuch, a hermaphrod
हिरौंजी-पाषाणगैरिकः, ताम्रवर्णकः ।	...	Oker,
हिसाब-गणना, संख्यानम्, विगणनम् ।	...	Account,
हीङ्ग-शूलद्विट्, रमठः, वाल्लकिः ।	...	Asafoetida.
हीरा-वज्रः, अशिरः, षट्कोणः ।	...	Diamond.
हुक्का-धूमपानपात्रम् ।	...	The pipe in which tobacco Smoked.
हुज्जत-वितर्कः, पक्षः, ऊहा, विवादः ।	...	Argument, discussion.
हेकड़ी-बलम्, शक्तिदर्शनम्, बलात्कारम् ।	...	Force.
हैज़ा-विसूचिका, महामारी ।	...	Cholera.
हौज़-जलकुंडम्, जलाशयः, तोयाधारः ।	...	A reservoir; cistern.
हौदा-वरंडकः, शिविका ।	...	A litter, howdah.

इति

व्यञ्जन विच्छेदः समाप्तः ।

पुस्तक मिलने का पता—

पं० रामस्वरूप शुक्ल साहित्याचार्य (कठगर मुरादाबाद निवासी)
गवर्नमेंट हाईस्कूल अलीगढ़ ।

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Gurukula-Library

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

STOCK VERIFY
2020
S.K.V. Library

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

COMPILED

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri